

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Institutio Parochi Liber Qvo Pastor Animarvm Id Muneris Recens Aggressus
Docetur, Et Quæ Officii Sui Partes Sint Et Qua Via Ac Ratione Eas Possit
Adimplere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

INSTITUTIO
PAROCHI
LIBER

QVO PASTOR ANIMARVM ID
MUNERIS RECENS AGGRESSUS DO-
CETUR, ET QUÆ OFFICII SUI PARTES SINT
ET QUÆ VIA AC RATIONE EAS POS-
SIT ADIMPLERE.

IN LUCEM DATUS

A

R. P. PAULO SEGNERI
è SOCIETATE JESU.

EX ITALICO LATINUM FECIT

R. P. MAXIMILIANUS RASSLER,
ex eadem Societate.

*Cum Gratiâ & Privilegio Sacrae Casareae Maiestatis,
Et Facultate Superiorum.*

AUGUSTÆ Vindelicorum & DILINGÆ,

Sumptibus JOANNIS CASPARI BENCARD, Bibliopolæ.

ANNO M. DC. XCVI.

SEIGNE
Concordes
Instruc
Poenit
Confess
Paroch

OUTWITTEMI
HES
MEND
STRA

REVERENDISSIMO
ET AMPLISSIMO
DOMINO DOMINO
WILIBALDO
S. R. I. PRÆLATO,
Celeberrimi ac Imperialis Monasterij Wein-
gartenſis
ABBATI VIGILANTISSIMO
Sacra Caſar. Maieſtatis
CONSILIARIO
COLLEGII SAC. ROM. IMP. PRÆLATORUM IN
CIRCHLO SUEVICO
DIRECTORI &c.
DOMINO ACPATRONO SUO
PER QUAM GRATIOSO
VERAM AC PERENNEM FELICITATEM CUM OBSE-
QUIIS DEVOTISSIMIS INTERPRES.

Prodit in lucem hæc Paſtoris Animarum In-
ſtitutio, latinè jam loquens, à me promiſ-
ſa pridem, à multis, niſi fallor, avidè expe-
tita. Didicit enim jam Mundus, quàm
nobiles ſint fœtus, quos tantus Parens ge-
nuit. Sunt in oculis & amoribus multorum fratres na-
tu majores aliquot, Conciones maximè per vernum jeju-
nium habitæ, & Chriſtianus in ſua Lege inſtitutus, quin
X 2 & qui

EPISTOLA

&, qui hunc natu majorem præcurrit, Benjaminus
 Conciones coram Summo Pontifice habitæ. Promi-
 tunt isti, fratrem hunc non degenerem nihilo minus emol-
 lumentum ijs allaturum, qui si sunt, quales oportet, parum sa-
 nè aberit, quin tota Respublica Christiana sit optima.
 Hos autem cum formare studeat libellus iste, cur ad Vi-
 neas properat? cur non eorum primò in manus venire so-
 stinat, qui, ut pascere discant Gregem Domini, sacram et
 laudabili & usitata jam pluribus in Dicecesibus consuetu-
 dine, abunde in solitudine, ibi & Meditationibus anno-
 matum vitæ Christianæ, & idoneorum librorum lectura-
 one ad munus tam sublime instituendi? His certe, et
 quibus alijs, utilis esse hic liber poterit: atque utinam ip-
 dem fieret quàm maximè familiaris!

Sic est: sed ut evaderet quàm utilissimus, eundem
 fuit ad Vincas, & tuis REVERENDISSIME & AMPLISSIME
 S. R. I. PRÆLATE manibus atque oculis demississimè con-
 tendus. Format ille Vinitores: quibus enim magis, quàm
 Parochis, magnus ille Paterfamilias dixit: *Ite & vos in
 Vineam meam?* rectène autem, ac secus, isto fungatur
 munere, quis judicabit meliùs, quàm ille, qui Vineam
 longè nobilissimam suæ commissam curæ, tantâ felicita-
 te, quanto labore & industriâ, utrisque maximis, hæc-
 nus excoluit? Nobilissimam dixi Vineam, quam tanto
 bono publico diu jam excolis, PRÆLATE & ABBAS VIGI-
 LAN-

SECRETUM
 CONCIONES
 INSTRUCTIONES
 PENITENTIARUM
 CONFESSARIORUM
 PAROCHIALIUM

NUNCIATORIA.

LANTISSIME. Talis enim non potest non esse, quæ tot iam,
& novem scilicet per secula, floret pulcherrimè, fruges
fert uberrimè. Quæ ignobiles sunt tantam ætatem non
ferunt; silvescunt, exarescunt; quæ eosdem semper colo-
nos habent, bonos habeant necesse est: nunquam autem
alios Vineæ vestra habuit: habuit igitur optimos, & si
optimos, non potest ipsa non esse optima; talem enim o-
ptimi aut inveniunt, aut faciunt. Nihil ego de priori-
bus dicam ætatibus: historiâ ad id longâ opus foret, quam
ego non texo. Hodie qui attentos in illam oculos con-
jicit, quos jam non pampinos tantùm (quanquam etiam
pampinos) sed botros, sed uvas, attonitus intuetur? quàm
pulcher earum color, quàm suavis odor, quàm liquor sa-
lutaris? Intelligis REVERENDISSIME PRÆLATE, quid dicam.
Floret, inquam, hodie in Asceterio tuo antiquissimo recen-
tissimum Disciplinæ veteris studium, viget ad summum
virtutis perfectionisque apicem conscendendi conatus,
suis est bonis literis, & maximus quidem, honos, œcono-
miæ cura haudquaquam sanè neglecta. Absolvunt hæc
suis numeris Vineam sacram, quæ ipsa pluribus describere
operæ pretium foret, si nota non essent omnibus, quibus
Vineæ vestra ignota non est. Talis autem si Tua est Vi-
neæ, Tu Vinitorum idea es, & exemplar perfectissimum;
Tibi proinde, rerum istarum scientissimo, si hæc probata
fuerit, quam supplex offero Vinitorum, quia Parochorum
) 3 Insti-

EPISTOLA

Institutio, cui illa prudenti poterit non probari? Hæc igitur est causa, etsi non unica, ob quam ad te ipsa festinat.

Non inquam causa unica: meminerunt enim Pastores & Pastores Animarum, dictum sibi ab Oratore autem: *Sanguis Christi de manibus vestris exquiretur*: pretiosum sanè depositum, quod quâ ratione custodiendum sit, à quo tandem discent melius, quàm ab eo, qui depositum simile custodit fidelissimè? Sex iam per Secula servatur vestra in Ecclesia pars illius liquoris divinissimi, cuius gutta unica non unius, sed innumerabilium MUNDORUM pretium superat. Diligenter custoditur, quod tanto servatur tempore. Hanc æmulari diligentiam eos decet, qui Animas curant, hoc redemptas Sanguine: de ad hoc non possunt non excitari, cum huius in libelli fronte nomen custodis omnium confessione fidelissimi legerint.

Alia quid commemorem? quantum Tibi, PRÆLATE REVERENDISSIME, PATRONE GRATIOSE, tota nostra Societas, quantum minimæ Societatis minima Provincia hæc Germaniæ Superioris, quantum ego privatim debeam? hoc dicam unum, ne modestiam tuam vulnerem, debere nos longè plus, quàm reddere unquam possumus: huiusque nostri debiti hoc quaecunque velle extare monumentum: ad id servitutum maximè ut constet, nos etiam non omninò nihil ad colendam Domini Vineam confert,

NUNCUPATORIA.

conferre, atque adeò tantâ beneficentiâ, tantis gratiis non penitus indignos. Nobis etiam illud sub huius Mundi crepusculum dictum arbitramur: *Ite & vos in Vineam meam.* In hac proin, etsi unâ horâ novissimi, pro virili tamen laborantes, in Te, tuumque Religiosissimum Cœtum, qui portavistis pondus diei & ætus, oculos conjicimus, speramusque nos suo tempore, vobis gratulantibus, accepturos etiam denarium diurnum, qui culturæ Vineæ merces sit locupletissima, quia æterna. Ad hanc consequendam, utinam plurimis hic libellus serviat! id certè ego in eo latinè reddendo spectavi unicum, nec nullum laboris spero fructum, si Tu REVERENDISSIME & AMPLISSIME S. R. I. PRÆLATE, PATRONE PER QUAM GRATIOSE, dignaberis illi bene precari, quod ut velis, omni quâ possum demissione ac studio etiam atque etiam supplex rogo, futurus dum vixero, novo hoc gratiosoque favore cumulatus,

Reverendissimi & Amplissimi S. R. I.
Prælati, Patroni perquam Gratosi

Dilingæ 22. April 1696.

Servus infimus, devotissimus

Maximilianus Rafsler S. J.

APPROBATIO FLORENTINA EDITIONIS ITALICÆ.

TAm doctè ad normam & amussim Fidei, tam ardentè cum pia moderatione, tam aptè artificio non profano descriptam hïc lego veram formam & Ideam Pastoris novi à scientissimò P. Paulo Segneri, ut Opus hoc Synopsin existimem, & meliorem succum Pastoralis S. Gregorij Magni, nec non stimulum Pastorum Venerabilis & doctissimi Archiepiscopi Braccarensis Bartholomæi de Martyribus, uti & profundarum Dissertationum coævi ejusdem P. Ludovici Granatensis, quibus gloriosus S. Carolus religiosissimam suam mensam frequenter condiebat, felique oblectabat. Institutionem proin istam prælo dignissimam censeo, non minùs necessariam, quàm utilem statui Parochis cui juvando Author viginti novem ipsos annos Apostolicos labores exantlavit, tanto fructu animabus sacrâ suâ facundia allatum quantum ex libris retulit, qui facundo ejus & erudito ex calamo profluxerunt, summo & universali emolumento omnium, quos erudivit Institutionibus suis tam multis, quæ ab Apostolico hoc Paulo publicam in lucem sunt editæ. Ita affirmant res ipsa compellit & veritas, affirmoque ingenuè manu propria in Conventu S. Mariæ Novæ Florentiæ 6. Septembris 1691.

RAPHAEL BADIUS Ord. Præb.
Consult. S. Officij Florent.

A. M.

SEGNERI
Concordies
INSTRUCIO
Poenitent
Confessarij
Parochi

A. M. D. G.

CAPUT I.

*Qua Institutionis huius scribenda causa,
quæ modus?*

Ræcipuos inter favores, quibus DEUS Ecclesiam necdum natam ornaturum pollicitus est, ille fuit, quo Pastores se illi *juxta cor suum* daturum asseruit: *Dabo vobis Pastores juxta cor meum.* (a) Nec enim aliunde magis salus ac felicitas Populorum pendet, quam ex Sacrorum Pastorum virtute; si non erravit, quæ dixit: *Vos estis Presbyteri in populo Dei, & ex vobis pendet anima illorum.* (b) Sunt ipsi matris instar, uterum ferentis, quæ si vivit, uni sibi non vivit; si moritur, sola non moritur. Hinc ad Pastores ceteros conversus, *Pascite qui in vobis est Gregem Dei,* (c) ajebat S. Petrus, Pastorum tum Princeps: hæc verborum formulâ, velut intendo digito, ijs demonstraturus, quàm, ut modò innuebam, tota gregis incolumitas ex ejus pendeat incolumitate, qui suo velut sinu illummet circumfert; cujus proin eam rationem habere oporteat, quàm scærus sui habet mulier gravida, quæ tantâ ejus, quantâ suimet, curâ tangitur. Illud scætem d'ffiteri non possumus; magis vivere subjectos in ijs qui præsumt, ob eam: quæ tanquam à

capite in membra defluit, virtutem ac spiritum; quàm ipse, qui præest, vivat in subditis per auctoritatem, quâ moderatur singulos, tanquam Caput tot membrorum, Quare si quis est uspiam utilis Zeli Christi ani labor, is profectò est, qui formando idoneo Animarum Pastori ac Parocho impenditur: unâ enim eadèmq; operâ totus populus formatur & emendatur. Qui margaritarum piscatu se oblectant, nunquam lætitiæ sensu majore perfunduntur, quàm cum dux ceterarum, eorum in retia incidit; tum enim certi sunt, minores alias conchas magno à se numero capiendas, à principe ductas, seductasque. Sic ego pro meâ inopiâ nunquam majus me lucrum fecisse arbitrarer, quàm si multos divino reti egregios Animarum Pastores caperem. Tam enimvero me hominum Piscatorem sanè quàm felicem existimarem; ut qui Piscator fuissim eorum, ad quos ex munere spectat morrales ducere in via, quâ ad DEUM tendunt.

Haud interim sum ignarus, ipsum hoc studium, quod parte una tanti lucri spe allicit, parte altera incurrendæ temerarij hominis notæ me exponere:

R. P. Segneri Institutio Parochoi.

A quasi

quasi verò idoneus ego essem ad eos docendos, qui tantum me rerum agenda- rum scientiã, quantum ordinis sui ac gradus eminentiã antecedunt. Cade- ret equidem hæc in me nota, si non alia, quam quæ mihi in mentem venient, hæc docere præsumerem. Sed spero be- nignius de me iudicatu- ros, qui ad hoc animum adverterint, illud tantum mi- hi propositum, ut quæ sanctissimi qui- que viri ea de re scriptis mandârunt, huc ego congeram; canalis duntaxat futurus, qui scaturientem aliunde salu- berrimam lympham aliorum commo- do transmittat, atque propinet. Præ- terquam quòd ego sacris, quas dicimus, Missionibus seu Expeditionibus complurium jam annorum decursu per pa- gos ac oppida intentus, coram, meisque hisce oculis usurpare potui pulcherri- ma tot præstantium Pastorum exempla, quibus illi his in occasionibus maxima cum commendatione præfulsere. Unde arduum non erit hoc libello describere, quod agunt egeruntque, qui pascendis præstant Animabus. Rudis etiam peni- cillus non illaudatum pingit ectypon, cum nobile prototypon est nactus, quod imitetur. Plus remeritatis meus hic ausus non habet, quam illius industria, qui varias obeundo Provincias, utiliter curiosus complures inspexerit fabricas, ab arte laudatas ac elegantia; domum autem subinde reversus, quas dispersas in singulis observaverat dotes, unam in Ideam conferat, quæ totius architecto- nices compendium dici mereatur. Tan- dem & illud mihi purgando jure me- rito serviet; quòd, sicut ego, cum Confessarium instituere conatus sum,

non veteranum aliquem, & dicitur in ad- ministracione veratim erudire studii- sic & modò non cum alio, qui cum eo, qui Annuarum pascendarum curam recens aggreditur, negotiorum multo futurum. Quamquam provectionis etiam, & eo in pulvere diutius creta- tis, utilitatis aliquid laborem hanc de- laturum confido. Nam si vel prælo- tem artificem non dedecet operam suarum, servorumque sentium subitè explorare, imò & consilium ab ipse- Non est inconveniens ab incipientibus in- sistum petere. (d) Facile accedere po- rit, ut lucis aliquid hæc lineæ etiam affundant, qui majori in publico molumento ac laude sua ipsi hæc de- senla typis vulgarent.

II.

Sed fortasse, qui remeritatis meo damnabunt, non perinde facile à ma- rioris ac severitatis culpa absterent. Hoc ut metuam, eorum testimonio la- cit, in quibus quod faciunt, ab eo quod debent, sanè quàm longè distat. Verùm, quod spectat ad illa errorum multorum, non alius error tantum fert periculi, quam si quis existere co- hil se habere quod timeat à tribuendo vino, quia Turbam securus est. Quæ proderit multitudo, ubi singuli quæ- mur? (e) An nihil contra illum do- næ virtus Justitiæ poterit, qui tam so- so in agmine constitit? quali verò dex ille justissimus pro amissis letis- à se ferendæ habiturus sit, quod ab- cere, quod omittere consueverit, verò id, quod ab unoquoque in ex- munis administracione fieri ipse po-

SEGNE
CONCORDIES
INSTRUCIO
Poenitent
Confessari
Parochi

stulārit. Stultitia hæc est : *Attendis quid alius non faciat, non quid te Deus facere iubeat.* (f) verba sunt magni Augustini delectantis normæ ac regulæ huius pravitatem. *Metiris te comparatione peioris, non iustione melioris* (g) Quod deinde ad nimium illum rigorem spectat, fatebor; quisquis secum reputat, Parochum muneris sui partes omnes implere, si festos dies non absque pompa aliqua, & splendore peragat, severa utique hæc mea monita iudicaturum. At quisquis è diverso rectè æstimare didicerit & pretium Animarum, quarum bono ac commodo Pastores dantur, & lycti magnitudinem, quod ijs redimendis Servator noster JESUS dependit, æquissima illa procul dubio pronuntiabit.

Dicamus quod res est; quid tandem, ut nimis anxie religiosum, his meis in monitis displicet: an eorum aliquid, quæ animum, & interiora Pastorum concernunt: an verò quæ exteriora sunt, quæque sub oculos cadunt? Ad hæc quidem quod attinet, non alia ego ab ijs ministeria ac functiones postulabo, aut postulo, quam ad quas sui illos muneris ratio ac necessitas obligat, & si quæ erunt, quæ istarum in numerum non spectant, sed quæ omitti salvo officio possint, sic ad illas hortabor, ut cogere haud quaquam velim. Ad interiora deinde quod spectat, quis vitio vertet, si spiritum exigo, quo sine aut non vivunt functiones illæ, aut certè languent? Nil ego novi oneris impono: concors hæc omnium Theologorum doctrina est; aded ut non defint ex ijs complures, qui sentiant; plus exigi

virtutis perfectionisque à Parocho, si officij eius naturam attendamus, quam ab ijs, qui perfectioris vitæ desiderio in claustra se abdiderunt Religiosis. Et faver ratio: nam si Religiosus est in statu perfectionis acquirenda (g) Parochus est in statu perfectionis exercenda. Religiosorum proprium est, tendere ad virtutis perfectionem: hæc enim de causa trium solennium votorum nuncupatione eorum sibi omnium usu ac jure interdicit, quæ ab illa consequenda potissimum præpediunt. Parochorum autem proprium est, sacrificare ac perlitare pro Populo, sacros libros interpretari, Sacramenta ministrare, murum se scandalis, non publicis minùs, quam privatis opponere; egentium levare inopiam, miseris subvenire, ipsam etiam, si res ferat, vel pro una anima, vitam ac animam dare; quæ omnia ejusmodi sunt, ut sine eximia quâpiam perfectione rite non fiant, sine perfectione inquam, non quam assequi primum intendant, sed quam possideant. Si Religiosi nonnunquam & ipsi has ad functiones animum manumque applicant, faciunt id, maxime qui Sacerdotes nondum sunt, non tam conditionis suæ debito, quam libera optione. Non fugit hæc res S. Dionysium, dum in Ecclesiastica Hierarchia constituenda edixit; *Monasticus ordo debet sequi Sacerdotales ordines, & ad eorum imitationem in divina ascendere.* (h) Quod si ita se habet, consequens omnino est, quemlibet de seculo, etiam simplicem Sacerdotem, ad majorem vitæ sanctimoniam obligari, eò quod is esse debeat, quem alij imitentur, quam Religiosum quemlibet,

qui Sacerdos non sit; cum hujus sit tantum alios imitari. Atque hoc est, quod Doctorem Angelicum impulit, ut generatim affereret: quemlibet Clericum sacris initiatum Ordinibus, si paria sint cetera, graviore se noxa obstringere, ubi à virtutis tramite deflexerit, quam se obstringat Religiosus quilibet nondum eorum Ordinum particeps. Unde gravius peccat, ceteris paribus, Clericus in sacris ordinibus constitutus, si aliquid contrarium sanctitati agat, quam aliquis Religiosus, qui non habet ordinem sacrum. (i) At si hoc verum est, de Sacerdote quolibet, quantum rectius de illis affirmabitur, qui pascendis præstant Animabus, & quorum tam sublimis est potestas, ut vel fundamenta sua in celis montium jugis posuerit (*fundamenta eius in montibus sanctis*) quia ubi Sacerdos ordinarius desinit, ibi Pastor incipit? Sed erit, qui dicat. Si verè hæc ita se habent, ratio exigeret, ut non jam Parochi Religiosorum in Asceteria, tanquam portum salutis, se reciperent; sed Religiosi potius desertis Claustris ad gregem Christi pascendum provolarent; cum hoc sit majori cum perfectione conjunctum. Aliter autem faciunt, etiam qui maximè sapiunt. Hæc ego repono, id inde accidere, quòd qui è fluctibus pelagi in portum navim agunt, præ illis utique sapiant, qui secunda è statione medios illam in turbines propellunt. *Periculosior est status habentis curam animarum, quam Monachi.* (k) Parochi conditio perfectiori illum ministerio admovet, quam sui Religiosum quemlibet: è diverso autem pluribus subsidijs ad Sanctitatem Religiosus a-

bandat. Unde etiam Pastorem esse perfectius est in se, & in abstracto, ut cum Scholis loquar, cum tamen ad opinionem re ipsa venturum est, (l) Religiosus conditio præferenda ab illo, qui quærit cupit esse Sanctus, tam se talem esse se novit. De reliquo dubium non relinquatur, quin Pastor, quantum quæritus est, totum se impendere debeat in Animarum, atque adeò est in via perfectissimum, non in ordine perfectissimum. (m) Hinc opus est ipsi spirituali duplici, quem Eliseus petebat; primum inde ac geminato vigore ille indiget, qui non pro conservando tantum laborat individuo, sed pro specie etiam propaganda, qui non tantum vitam suam propriam, sed & alteri committendam, qui non tantum alit, quòd generat, sed gignit etiam aliud, quòd alit. Quæ cum ita sint, quid jam regem in mij ijs inesse monitis potest, ac in conditionibus, quibus aliud omnino agere nihil, quam ut Pastor intelligat, quia ille perfectionis gradus, ad quem suum vitam ratio me vel tacere obligat? An non, cum Tridentina Synodus Episcopis ob oculos posuisset, quòd quilibetque G egi suo deberent litigali, præcipuè quàm eos oporteat *omnium operum exemplo veri pastores*, mox subjecit? *Eadem omnino de Curia inferioribus Sacrosancta Synodus dicit, & decernit.* (o) Et quæ id causa, ut ostenderet, quòd quemadmodum Parochi, veri & ipsi Pastores sunt, quòd quam gradu inferiores, ita & ipsi ipsorum proportionem quadam perfectiori legibus teneantur, quibus Episcopi obnoxii sunt? Id solum inter utroque in-

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Poenitent
Confessio
Parochi

tercedit discriminis, quòd Parochi faciem præferre debeant Populo, Episcopi ipsis Parochis, atque adèd illuminare illuminantes: unde cum non abs re stellis minoribus Parochi, Episcopi verò Soli in Diœcesi sua compareantur, tanto major horum debet esse virtus ac perfectio, quo majus est Solis, quàm stellarum lumen.

Omnia portò hæc eorum bono dicta sint, qui cum non intelligant grave onus muneris Pastoralis quod elegerunt, modicum etiam illud putant, ad quod obligantur, & idcirco confestim ut nimis anxiam ac scrupulosam contemnunt doctrinam ac monita, quibus hæc ipsis proponuntur. Certus sum, quòd tanquam optabilem conditionem electuri sicut, judicari ad normam documentorum, quæ à me hi: proponuntur, Sed Christus non alia utetur amussi, quàm suorum, quæ ipse, cum inter nos viveret, dedit, exemplorum; *Qui dicit se in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare.* (p) Hæc autem præ quanto intervallo meam supra doctrinam eminent!

III.

Ceterum, quia ordo, quo res tractantur, facit ut illæ & agnoscantur clariùs, & magis in animum influant, Parochialis officij partes ad tria capita revocabimus, ad quæ Christus allusisse videri potest, dum ter D. Petro dixit, *Pasce oves meas.* Sunt autem hæc: Doctrina, Exempla, Sacramenta; his enim omnibus pascendi greges sunt, neque eorum quidquam boni Pastoris cura desiderari patitur. Neque aliud esse An-

gelicus Doctor (q) existimavit, ob quod mercedem à Grege Pastor recipiat; quàm ut illum prædicando doceat, Exemplo præcedat, Sacramentis adjuvet. Atque ad triplex hoc pascuorum genus revocari possunt cetera planè omnia, quæ quocunque modo Parochorum sunt: unde in his & ego sistam, genere dicendi plano ac facili, non ita tamen inculto ac neglecto, ut urbanis elegantijs assuetos rustico horrore offendar. Quis speret in tanta librorum multitudine, qui identidem lucem aspiciunt, illam quoque tractandum manibus delicatis, qui tangi non possit, quin mille spinis pungat & laceret? Id quidem opto unicè, ut Dominus, qui incredibili quadam dignatione ac facilitate erga suos *Pastorum Princeps* dicitur vocavit, spiritu illo Pastorum quemlibet repleat, quo sine muneri suo satis faciet nunquam; sicque internæ suæ Gratia mira quadam & efficaci virtute compenset ac suppleat, quod conatui huic ac labori meo deest, reddatque eum perpetuò salutarem. Hujus si voti compos fierem, tum enim vero promittere mihi possem, quòd nullo non tempore cum ijs ipsis essem laboraturus, quibus hanc opellam meam consecro. Si autem confors essem laboris hujus atque operis, quidni cum ijsdem, mercedis quoque, ac gloriæ ejus particeps esse possem, quam jam olim S. Petrus cuilibet eorum verbis illis sublimibus addixit? *Cum apparueris Princeps Pastorum percipietis immarcescibilem Gloriæ coronam.* (r) Prædem acutè observavit Tertullianus, Gladiatorijs illis antiquis, in arena dimicantibus, sæpe non

minùs contulisse ad eos in pugna erudiendos plebem procul spectantem, plaudentemque identidem, dum artificioso ictu adversarium feriebant, quàm illi ipsi contulerint, quorum Magisterio ea in arte & arena instituebantur. Unde si ne illud quidem mihi concessum est, ut propiùs Pastoribus in sua palæstra assistam, procul saltem illos ad strenuè agendum animabo, idque mihi sufficiet, ut ex felicibus eorum successibus aliquid etiam, in me redundet lætitiæ & emolumenti.

(a) Jer. 3. 15. (b) *Indit.* s. 21. (c) 1. *Pet.* 5. 2. (d) *Gl. in c. Ad nostram. extra. de consuet.* c. 24. q. 3. c. *Si habes & diff.* 38. c. *Nihilus* (e) *S. Eucher. Lugdun.* (f) *S. August.* de *X. Chordus* c. 12. (g) *Suarez de Relig.* 10. 3. lib. 1. c. 17. (h) *S. Dionys.* de *Eccles.* *Hierarch.* c. 6. p. 1. (i) *S. Th.* 2. 2. q. 184. art. 4. 6. (k) *S. Th.* 2. 2. q. 184. art. 8. ad 1. (l) *Suarez.* de *Relig.* 10. 3. l. 1. c. 8. & c. 21. (m) *Suarez.* de *Relig.* 10. 3. l. 1. c. 17. n. 29. (n) *Sess.* 23. c. 1. de *Refor.* (o) *Suarez de Relig.* 10. 3. l. 1. c. 17. n. 21. 23. & 24. (p) 1. *Ioan.* 2. 6. (q) *S. Th.* 1. *Cor.* p. *lett.* 1. (r) 1. *Pet.* 5. 4.

CAPUT II.

Quàm non tutum, involare in munus Pastoris Animarum, si ad id Deus non vocet?

I.

Quisquis principio, non quam deoebat, elegit viam, quo progreditur longiùs, hoc aberrat latius. Idem accidit in vitæ statu deligendo, Quid enim status est? nunquid via, quâ eundum ad terminum æternæ Beatitudinis?

qui proinde minùs tutum elegit, in quibus quantisque se periculis exponat. Et tamen quod negotium minore plerumque curâ agitur, quàm hoc, quod est omnium maximum atque gravissimum? Hic conjugij se vinculo adstringit: quâ de causâ? quia fortis beneficio ceteros inter fratres est primò potus: quia ad id animum obtinere, quia hæsit in visco: quia nescio quo puellæ forma uno obtutu delibata percucit. *Dixitque ad patrem suum: Hæc mihi accipe, quia placuit oculis meis.* Hæc, non alia, tantæ deliberatione momenta sunt. Ille alius Sacerdos initiatur, quia adhuc puerulum potentes clericali indutum habitu in lectum misere. Iterum alius Religiosus cepiam Coetus se aggregat, quia in eo gnatum habet, præcipuis momentis ad motum; unde confidit, pari leque felicitate emerfurum ad primos gradus, in quibus majoribus, quia obicit paternæ, subsidij abundet ad vitam non miserè, aut fordide ducendum. Hæc præcipitem videas ad castra vocat, illud ad Mercatorum tabernas; alium in strepitum; quia ita repente non oportunitas suasit. Adco quâ cetera meritate Gentium alique diuina Deos adoptabant, quidquid matè suæ prodeuntibus primò occurrisset, eadem hodie longè plurimi hanc illamve rationem sectantur. Hoc errore quâ immanior? *Necesse est, Seneca* sunt, ut multum in vita nostra casus quia vivimus casu. (b) Hoc si iure dicitur homini Ethico, de nobis quid loquatur?

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

cemus, quibus divina F. dei lumen tanto manifestius ob oculos ponit altissimum finem, ob quem nati sumus?

Aque utinam Parentes saltem pro improvidis filijs saperent! sed illud est pessimum, quod, qui cæco impetu delatos ad extremum marginem retrahere ab exitio deberent, primi non raro eisdem præcipientes agant: dum obliti, se aatos suos in Lustrico Fonte totos divino ded. cæsse obsequio, eosdem Sacrilegâ rapinâ auferunt, ut de ipsis statuunt, non quod Deo, sed quod ipsis visum ac collubitum fuerit.

Quæ jam unquam lacrymæ sufficient ad tam fœdam perturbationem pro merito deplorandam? hæc sanè quacunque aliâ major dici potest. Si enim homo extra locum, ad quem illum Numinis destinavit Providentia, aliud non foret quàm statua extra muri concavum, erroris quidem foret, sed apparenstantium. Verum indè malum est, quod ibi sit ossis instar, loco & juncturâ suâ moti, quod idcirco moveri & operari possit nihil, nisi quod multum, ut deformitatis, ita & doloris afferat. Nec obscura ejus rei est ratio. Non solum Deus finem mortalium cuique præfixit, cujus gratiâ in terris vivat, salutem inquam æternam: *Deus vult omnes homines salvos fieri:* (c) sed media quoque decrevit, quibus non suaviter minus, quàm sapienter eum ad finem perduceretur. Media autem hæc potissimum sunt vitæ conditiones, gradusque varij in Republica, quos vulgò vitæ status vocamus. Non me fugit quidem, hæc media, utpote remota, se ipsis solis non

sufficere ad salutem consequendam. Novi tamen & illud, remotioribus his medijs ferme addi alia, quæ proxima sunt. His siquidem vitæ conditionibus ac statibus, tanquam externis Gratiæ suæ auxilijs, mira omnino ratione Deus adaptat interna, sicut quàm aptissimè respondeant indoli & propensioni eorum, quos salutis obtinendæ gratiâ in ijs collocavit. Hinc consequens est, ut cum non nemo vitæ genus amplectitur, ad quod à Deo vocatus non erat, aut illud non amplectitur, ad quod erat vocatus, non accipiat subinde auxilia illi respondentia, atque ita malè in eo vivendo pereat; rectâ enim sententiâ, quâ illum Deus ducere decreverat, egressus, quid aliud expectet, quàm ut incedat per præcipitia? haud aliter ac cæcus quispiam, qui duce vitæ spreto ac repudiato ire vult, quò libet, nec tamen videt quò vadat, nec unquam videbit ante, quàm fœdè prolapsus in fossam præceps ruat. *Arctabuntur gressus virientis ejus, & precipitabit eum consilium suum.* (d) Et sanè quàm multi factò ipso, qui præclarè de salutis suæ hostibus in Religioso aliquo Cœtu triumphassent, Conjugij statu delecto à nimio habendi studio, tanquam superbo tyranno, domiti devictique sunt? (e) Parte alterâ quàm multi sacra aliqua in Familia in fœdas libidines prolapsi sunt, qui uxore ducta intra honesti limites constitissent? Quàm multæ, quæ certo in Asceterio caelestis Paradyfi fructus tulissent, alio quopiam, arbitrato suo, delecto, tanquam in solo ad finem propositum inepto, in plantas excreverunt, flammis tantum

rantium æternis debitas? Atque ita pluribus ratiocinando de tam varijs munijs, artibus tam multiplicibus, administrationibus tam diversis, quis unquam edifferet, quantum ista alijs boni, quantum è diverso alijs mali accersiverint? Felix futurus erat Heli, si aut filios non genuisset, aut illis genitis Sacerdotij, & supremi quidem, culmen non ascendisset. Qui in vita privata mollis ac tractabilis futurus erat; instar Corallij in medijs undis, ad omnes amabiles gratia motiones & influxus; vi quadam è profundo extractus, paulo post ex planta durefcit in lapidem, contra omnes cæli motiones & virtutem obstinatum. Prudenti admodum horratur Apostolus, ut cuncti trahentem & ducentem Deum sequamur: *Vnumquemque, sicut vocavit Deus, ita ambulet.* (h) Si enim Deus ope sua non adest, quid tandem nobis fiet? *Nolite ascendere* (Moysis verba sunt, Israëliticum Populum alloquentis, quem sua ambitio stimulabat ad Amorrhæos, vel in ipsis montium sucrum jugis debellandos.) *Nolite ascendere: non enim est Dominus vobiscum.* (g) Sed quia fudus ad has voces Populus ascendit tamen, tam non devicit h. stem, ut maxima ab eo clade multatus sit. An nos fortassis vel ingratijs Dei salvi esse possumus, licet *Dominus sit salus?* (h) Necessè igitur est, quacunque in electione prudenter rem agere, & illud ante omnia dispicere; quid Deo de nobis statuere placeat: *Nolite fieri imprudens, sed intelligentes, quæ sit voluntas Dei.* (i) Divina siquidem Gratia omnes juvat; suo tamen non nostro

ordine & arbitrio: *Ordine suo, non vestro, virtus Spiritus Sancti ministratur.* Quare si ventos optamus secundos, obvertenda est prora, quò nos illi impellit ad cursum, non eò, unde respicitur.

Non negarim quidem ego, magis nostri Dei Providentiam, quæ ante quod soli notâ vel è veneno elicere potest medicinam, scire etiam res, à nobis nobisque malè consultâ electione periculis restituere, validissimis quibusdam auxilijs, quæ vim ordinariam multum operent, collatis. Ista tamen gratia quam Dei Providentiæ inferimus, injuria, velle, ut ipsa nos sequatur, adducat. Deinde quis ambigat, etsi semel iterumque, non tamen cessante velle eò usque se demittere: cum expulsum utique sit, ut in exitum iterum lum sinat, qui ab ipsa fugit? An ipsa comminata est, quòd desiderium permissura sit illos, qui loquentem non audierint? *Non audivit Populus meam vocem meam &c.* atque idcirco terribilijs ambagibus dimisi eos secundum desideria cordis eorum. (1) Quisquam terroris incutere hæc minæ valent, illa inane plectumque sine fulmine resonarent? Haud sanè ignoro, nulla in vita conditione cuiquam illa deesse deest Gratia thesauris auxilia, quæ ad salutem consequendam rectè utentibus sufficiant; sed & illud scio, minus longe tempore accipere, qui vitæ conditionem arbitrio suo elegit, quàm qui in ea delibanda Dei voluntatem ducem secutus est. *Qua volui, elegistis* (Dei ad sceleratos Pharaonos verba sunt,) *propter hoc esse peccatum*

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCHE
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHI

mei comedant, & vos esurietis. Ecce ser-
 vi mei bibent, & vos sitietis. Ecce ser-
 vi mei latabuntur, & vos confundemini. (m)
 Atque hinc re ipsa fideque consequi-
 tur, Animam, quæ quartâ faventis &
 secundi venti portione tenere portum
 non potest, in eum certò plenis velis fu-
 isse invehendam. Præterea illa ipsa
 Gratia auxilia, quæ naturâ suâ plus quam
 sufficientia sunt in vitæ conditione, pau-
 cioribus, minoribusque obnoxia peri-
 culis, qualis eorum exempli gratiâ est,
 qui alijs obtemperant, talia non sunt in
 conditione, pluribus exposita discrimi-
 nibus, qualis est eorum, qui alijs præ-
 sunt; usque aded, ut si in prima illa ef-
 ficacia factura fuissent ad partes officij om-
 nes implendas; in posteriore vix suffe-
 cissent; & inde sit, lampadem illam mo-
 dicam, quæ nullâ undeliber afflante ve-
 hementiore aurâ lucē suam conservasset,
 ex illo vento & tempestate turbato ex-
 ingui. *Momentum* igitur illud formidabile,
 à quo pendat aternitas, non solum postre-
 mum vitæ nostræ est, sed magis fortassis
 illud, in quo de vitæ genere capessendo
 deliberamus; cum jure optimo asirma-
 ri possit, sic ab hoc pendere illud, sicut
 à via terminus pendere consuevit. Atque
 hæc causâ ne in tali electione aberraretur,
 tantum huic studij ac diligentie impen-
 dendum foret, quantum adhiberi par
 est, ne mors accidat non provisâ: ser-
 me enim duo hæc momenta, rectè eli-
 gendi, & rectè moriendi, ita respondent
 mutuo, sicut Echo respondet voci, ad
 quam repercussa redit.

II.

Cuncta hæc, quæ, rem aliis fortè
 R. F. Segneri Institutio Parochi.

quàm par fuerat repetendo, differui
 pluribus quidem, sed non tam multis
 ut ad propositum sufficiant, de vitæ
 genere universim deligendo, oportet,
 ut sibi, arguendo à minori ad majus, ap-
 plicent Pastores sacri in vitæ suæ parti-
 cularis gradu optando: si enim temerita-
 te non caret, sine pixide nautica mari se
 committere, et si litus tantum legere
 quis constitutum habeat, quanto plus
 temeritatis habebit plenis velis in altum
 provehi eadem pixide destitutum? Iam
 vidimus, quàm audacter & temere agat,
 qui privato cuidam ministerio se addi-
 cit, divinæ voluntatis nutu prius non
 explorato: quid igitur erit, publicum si-
 ne eo capessere, & illud quidem, quod
 sit omnium maximè arduum, Regimen,
 inquam, Animarum? *Ars aruum, re-
 gimen Animarum.* Qui sic agit, nã is
 ignorat, quid sibi oneris imponat in tali
 munere capessendo; reddendæ scilicet
 rationis non pro se tantum, sed etiam
 pro omnibus ijs, quos curandos
 suscepit. Quis autem est, ad hoc qui
 non inhorrescat? *Hoc est maximum peri-
 culum, si rectè sentit Angelicus, homi-
 nem de factis alterius rationem reddere,
 qui pro suis non sufficit.* (n) Si tam non le-
 vis operæ res est, suamet salutem in tu-
 to reponere, quid erit, cum incumbet
 alicui & alios servandi obligatio? *Dedi-
 sti eis Salvatores, qui salvarent eos de ma-
 nu bestium suorum.* (o) Præterea, quàm
 graviter in Deum injurius est, qui ipso
 quodammodo inscio in Regia ejusdem
 non qualemcumque, sed sublimem gra-
 dum occupat? *Ipsi regnaverunt, & non
 ex me,* (p) Ipsius indignantis verba sunt
 B apud

apud Oseam. Et tamen, siquid S. Gregorius vidit, ex se, non ex arbitrio summi Rectoris, regnant, qui nullis fultis virtutibus, nequaquam divinitus vocati, sed sua cupidine accensi, culmen regimini rapiunt potius, quam assequuntur. (9) Quis quis ita se gerit, ad Ecclesie regimen aspirando, dignus est, quem Divina Majestas repellat tanquam importunum, & impudentem, ut qui nesciat, de quo, & cum quo agatur. An simili ille protervia se gereret cum stolido aliquo villae Curatore? certus mihi videor, quod id facturus non esset; neque vel ex vite uvas, vel ex oliva baccas in gratijs ejus carperet; tantum abest, ut dati acceptique rationibus faciendis se ingereret. Et tanto plus nihilominus eum Deo audeat? sic ut dicere hic possit, Principes extiterunt, & non cognovi. (10) Christum docet facer Historicus ad Apostolici muneris apicem evasisse non eos, qui volebant, sed quos volebat ipse; Vocavit ad se quos voluit ipse, & venerunt ad eum. (11)

Primum proinde ac gravissimi momenti negotium est ejus, qui Animarum regendarum pascenda, inque curam suscipere cogitet, intelligere, à Deo se ad rem tantam vocari. Si enim Deus non vocat, si non eligit ad munus tam sublime, cujus demum frontis, cujus judicij est, semetipsum ingerere? è diverso, si vocat ipse, quæ tandem rusticitas, quæ contumacia est, subducere se, & tergum oneri subtrahere? Ita censuit S. Bernardus, cum non nemo illum in bivio hoc tam ancipiti duce optasset. Deus forsitan vocat; quis audeat dissua-

dere? forsitan non vocat; quis appropinquat consulari? (12) Architecto tam non probatur, si balis columnæ capiti imponatur, quam si columnæ capitellum subternatur. Eaque causâ si obrudere sese et præsumptio; humi semper abjectum jacere, cadendi metu, vituperanda pullanimitas est; unde quam laudem meritus est Ieremias virium suarum contentiâ demissè deprecando provincia sibi imposta; *A. A. A. Dominus Deus meus nescio loqui, quia puer ego sum* (13) tamprehendi meruisset, si illum oblitum repudiare petrexisset. Hæc certe Gregorij Magni fuit sententiâ ubi observavit, Ieremiam obtulisse quidem, sed non obtulisse contumaciter: *Non parvè resistit: tunc enim ante Dei vocem verâ est humilitas, cum ad respondendum hoc, quod utiliter subire præcipitur, pertinax non est.* (14) Id quod ipse dedocendis dixerim, qui viâ legitimâ ad præfecturas vocati, sibi permissa, si Deo obsequium præstare, si Magistratum vocanti velut indictâ pugna oblitescunt. Relinquamus Deo tanquam Architecto supremo, quid de nobis statueret placere nobis Indifferentiâ, ad quilibet, quod Deus jussit, promptitudo relicta est; nam & lutum videmus, exhibito tam nihil valeat, tractabilitate formam suam ad tam diversos & multiplicem usus idoneum reddi. Nec alius S. C. nonum, si explorare illum juvat, hæc de re sensus est: *siquam operam (hæc eorum verba sunt) vestram Mater Ecclesia desideraverit, nec elatione avidâ suscipiam, nec blandiente desidia respiciam.* (15) Atque ita passim alibi loquuntur. Unde et

finiam

finiam, forma huiusce rei optima illa videtur, qua nonnemo in Mutinensis Ecclesie Præfulem electus, usus est; interrogatus enim; an acceptet tandem Dignitatem, quam tamdiu repudiârat? paucis respondit: *Nolens volo, & volens nolo.* Quibus verbis exemplôque suo affirmavit, non alios magis idoneos esse ad Præfecturas sacras, Animarum curam, quàm eos, qui volunt quidem, sed nolentes volunt: *Ex nolentibus fiunt volentes.* (2)

(a) Iudic. 14. 3. (b) Sonec. Epist. 71. (c) Ruz. de Prædest. disp. 24. (d) Job. 18. 7. (e) Loffius epist. de vita statu deligend. 9. 6. (f) 1. Cor. 7. 17. (g) Num. 14. 42. Deuter. 1. 42. (h) Ps. 3. 9. (i) Ephes. 5. 17. (k) S. Cypr. de singu. Cleric. (l) Ps. 80. 11. (m) Is. 65. 13. (n) S. Th. in epist. ad Hebr. c. 13. l. 3. Ep. in 4. dist. 17. 9. 3. art. 3. de Veris. 9. 27. art. 3. (o) 2. Esd. 9. 27. (p) Of. 8. 4. (q) S. Greg. Past. l. 2. c. 1. (r) Of. 4. 8. (s) Marc. 3. 13. (t) S. Bern. Ep. 8. (u) Jer. 6. (x) Epist. l. 6. ep. 5. ad Cir. S. Th. 2. 2. 9. 185. art. 2. (y) 16. 9. 1. c. Nos autem. (z) 8. 9. 1. c. olim. Ep. c. In Scripturis. Ep. c. Scientiam. Ep. c. Quæ Episcopatum. Ep. 1. 9. 6. c. Sicut dist. 74. Coniuluit. Ep. 23. 9. 4. c. Displicet.

CAPUT III.

Quibus signis discerni possit, verène quis à Deo ad Animarum curam vocetur, an verò non vocetur?

NON est cuiusvis, Cæli voces intelligere. Eas tamen intelligere maximi momenti est ad prudenter eligendum. Quis erit igitur, qui sapienter eligat? Haud aliter ac Samuel, rudis etiamnum, hominis vocem existimabat, quæ erat vox Dei; ita non pauci falluntur amplius, dum Dei vocem putant,

quæ hominis, imò Amoris proprii vox est. Serviet proin quàm maximè ad rem propositam, si normam quandam & regulam constituam, cuius ope quis cum animi submissione cognoscere possit, quid tandem de ipso constituerit Deus, & sanctissima ejus Providentia, ut subinde illud fide optima exequatur; in consilio præcipuè summè lubrico, quale est istud de suscipienda Animarum cura, portando inquam onere, quod jam pridem pronuntiatum est: *Onus Angelicis humeris formidandum.* (a)

Triplici lumine instruxit nos Deus ad sublimem hunc cognoscendæ suæ voluntatis finem: primum intra nos est, nimirum Ratiocinandi vis; alterum supra nos est, Oratio inquam; tertium est circa nos, Consilium, seu alios consulendi diligentia: omnibus his tribus utatur oportet: Lucis Filius, qualis vestrum unusquisque est, dum sollicitè, quæ Patris sit voluntas, explorat: *Ut filij lucis ambulate &c. probantes quid sit beneplacitum Deo.* (b)

I.

Ante omnia igitur hac in re Rationis à Deo concessæ beneficio utendum est? *Volens turrim edificare, sedens prius computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendum.* (c) *Sedens* inquit; nec enim deliberatione tumultuariâ, sed quietâ, ac tranquillâ hic opus est, & omnis perturbationis experte: nec enim ullam aquam invenite est, quæ, dum agitur, sit pellucida. Sic autem constitutus, seriò perpendat, eòne fine & animo impellatur ad Munus Pastoris Animarum, quo uno agi impellique nos

debet: à fine siquidē omnis subinde actio dirigitur; sicut à meta, ad quā tendit, omne telum dirigitur. Quis autem est finis, quo induci nos decet ad Ecclesias gubernandas, nisi ille, cuius unius causā Ecclesiæ sunt constitutæ? An autem eo fine à Christo constitutæ sunt, ut ædes essent commodorum pro ijs, à quibus possidentur, aut deliciarum & oblectationum villæ? Imò eum in finem constitutæ sunt, ut totidem essent speculæ, ex quibus in bonum publicum ibi constituti excubarent: *Speculator è dedit domui Israël.* (d) Atque hic idem finis est, cuius etiam gratiâ, præ alijs saltem, regimen ejusdem capessendum est.

Quis proinde est, qui in tam gravi liberatione audire placidè possit commoda suorum Agnatorum, sive egeni illi sint, sive locupletes? Obturanda simul utraque auris est, ut neque hi, qui ad dextram, nec illi, qui ad sinistram sunt, exaudiantur, quantumcunq; vociferando obstrepant; cum nec sustentatio, nec splendor aut pompa domesticorum, pro fine statui possit functionis, quæ à Christo, nullo eorum respectu, fuit constituta. *Ille proinde, qui obturat aures suas, ne audiat sanguinem dignus erit ad turris ejusmodi culmen conscendere; iste in excelsis habitat.* (e) qui hoc non fecerit, ascendere ne præsumat.

Quamquam qui autem utramque obturat, vocem ille quidem aliorum non audit, audit tamen suam. Vult autem Deus in re nostra, ne istam quidem audiri. Unde necessarium est non obturasse tantum aures, sed planè surdum esse, sic ut non tantum voces sanguinis,

Agnatorum inquam amor, sed ne Carnis quidem, proprii inquam amoris, et suorummet commodorum voces quoquo modo exaudiantur. Atque hoc est, quod fecit Apostolus, cum dixit: *Cum placuit ei, qui me vocavit per gratiam suam, ut evangelizarem illum in gentibus, continuo non acquievi carni, & sanguini.* (f) nec aliter quemquam vestrum agere oportet. Secus, si quis in Parochia acceptanda spectet non aliud, quam rebus annuos, quos si pingues habeat, bonam illam vocitet; si spectet, nota major pateat in ea campus promovendi salutem Animarum, sed anagri magis fertiles, census locupletiores; quantumquam dixerit, talem aliquem, in acceptanda, re ipsa divini spectantoluntatem? *Quando propter tempora servitur Deo, quisquis talis est, non mirus est.* (g) Bonus Pastor comedat oportet, ut pascat, non pascat ut comedat. *Non pascunt boni Pastores, ne comedant, qui sunt Doctoris Mellis sui verbi, sed comedunt, ut pascant.* (h) Non est major in Mundo rerum perturbatio, quam si media finis, finis mediorem locum subvertita. S. Augustinus docuit. *Qui fruidis, & frui intendis, est humana perceptitas.* (i) Et tamen hæc Perturbatio periculosus est. Eadem ratione non esset construere turrim divinæ gloriæ, sed turriatium ædificare, si quis Pastorem Animarum agere vellet, non ut Patriæ suæ succurrat, sed ut illi dominetur. *Principandi similia, non providendi misericordiam.* (k) Ambitio cunctos ferè in Ecclesia Hæretichas genuit, qui sunt Lupi; nec disputatione Ambitio gignit cunctos ferè illos.

SEGNE
CONDICIONES
INSTRUCIONES
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

stores infidos, Mercenarios inquam, qui nonnunquam Christi regi non minus ferè damni inferunt, quàm ipsimet Lupi. Ut rem verbo: finis, quem spectare vos unum oportet, totus spiritualis sit necesse est, nihil habeat de temporali. Cùm enim in quolibet Pastoris Animarum munere tria inveniuntur; labor operis, quo Animarum salus promovetur; Gradus dignitas, quæ conferitur id opus molienti; & tandem proventus annui, census, & jura prærogativa, quæ ea in dignitate constituto obveniunt; quisquis in acceptando Pastoris munere pro fine habet census & redditus, avarus est & cupidus; qui dignitatem, est ambitiosus; qui opus, solus ille verus Pastor est. Sanctus idcirco Gregorius in illa Apostoli verba; *qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; acutè dixit: *Laudo quod queritis, sed discite quid queratis.* (l) Opus scilicet, quod viri Ecclesiastici proprium est, non proventus, non emolumenta, quæ etiam secularibus communia sunt. (m) Non dicitur tamen, ne ullatenus oculus defigatur in emolumenta caduca (nam vel ideo, ubi laborum est amplius, sapienter provisum est, ut plus etiam sit commodorum & emolumentorū, ut hæc ad eos subeundos allician) sed oculum hunc sinistrum tantùm esse convenit, sic ut nunquam commoda habeant rationem finis in Pastoris officio admittendo, sed ut tantùm impellant; aut si finis rationem habent, non habeant unquam finis præcipui & unicè spectati, sed secundarij, & qui alteri principali accedat. (n)

Atque hæc est Idea Turris, tam cel-

sæ, ut, quod nemo non videt, cælum feriat. Superest nunc, ut quisque secum ineat rationes sumptuum necessarium ad hoc, ut ad culmen perducatur. *Sedens computat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendū.* Sumptus porro isti aliud non sunt, quàm doctes requisitæ; quas inter, præter ætatem annis maturam, maximè necessariæ sunt, Doctrina & Morum honestas. *Parochialis Ecclesia regimen non suscipiat, nisi qui jam vigesimum quintum ætatis annum attigerit, & scientiâ & moribus commendandus existat.* (o) Jam autem ad defectum scientiæ quod attinet, non jam parabola, sed quotidiana ferè historia est, quod dum vitis & Oliva, arbores tam frugiferæ, alijs Plantis imperare reculant, Rubus, qui & folijs destituitur & fructibus, nihil cunctatus fasces capessat, & modestiores superbè ac præfidenter sic alloquatur. *Venite & sub umbra mea requiescite.* Ubi subinde Rubi isti, scientiâ destituti, sacrorum Curionum gradum conscenderunt, commissas sibi Animas Dei verbo non pascunt, ignorantiam suam causati. Sed si pascere nesciunt, cur Pastorum munus admittunt? quid dico admittunt, cur ambiunt? Fierine potest, ut ducere alios velit, qui cæcus ipse sit, & se esse dicit? *Non spondeas super virtutem tuam, Ecclesiastici monitum est, quod si sponderis, quasi resituenis cogita.* (p) Ut caput membra regat cetera, necesse est in eo cunctorum sensuum organa inesse. Unde qui his facultatibus se videt non esse instructum, hunc profectò decet, pro eo quod ad Pastoris gradum aspiceret, ab eo

omni contentione refugere: *non suscipiat*, & disertè palàmque profiteri coram ijs qui invitant: *Non sum Medicus, & in domo mea non est panis.* (q) Non calleo artem sanandi Animas, cum malè habent; nec habeo unde eas nutriam ac sustentem, cum sanæ sunt: alios quærite, tanto munerè aptiores, ego illi me imparè agnosco. *Nolite constituere me Principem Populi.*

Alterà principalis summæ, magis etiam necessaria ad Turrim hanc erigendam, pars est, Pietas in Deum: nec enim tam malè hæret in Ecclesiæ cælo sidus, luce privatum, quàm maleficum & noxium, Quod deest scientiæ, magnam partem supplere potest usus & experientia, quæ ipsâ muneris exercitatione sensim acquiratur. *Advocatus potest esse illiteratus, modo habeat peritiam postulandi.* (r) Quin etiam in re nostra magis supplere potest defectum illum Caritas, quæ fervidi Pastoris mentem acuit, ut plus etiam, quàm ceteroquin vires ferant, conetur. *Imperfectum scientiæ potest supplere perfectio Caritatis.* (s) Defectus autem Caritatis quâ demum alia dote suppleri potest, aut compensari? *Clerici Laicos in vita, sicut in officio precedant:* quæ sunt Concilij verba. Officium porro ipsorum sine comparatione nobilius est conditione Laici cuiuscunque: quanto igitur & vitam nobiliorem esse convenit? Et verò cum inferior gradu virtus in ijs inventa fuerit, quomodo cum dignitate eum obtinebunt? *Ab immundo quid mundabitur? An sperari poterit, quòd correcturus sit aliorum vitia, qui nondum emendavit sua? aut quòd promoturus sit alios in bono is, qui mi-*

nus ipse perfectus est quàm is, quòd si sumpsit perficiendos?

Necessarium proinde est, ut quædam Animas curandas suscipiat, vitam hanc cat ex Legibus divinis, ut pierumque saltem ab ijs non exeret: id enim nunc non possunt non ipsum ferre minæ, quæ S. Petrus Damiani vibravit. *Patet in reprehensibiliter vivunt, & locum reprehensibiliter vivendi, adhuc reprehensibiliter concupiscunt!* (t) Qui animam habet tam fœdis ulceribus oblitam, ut eam Iobi in suo fimeto, saniem undique putredinem stillet, certissimum comens esse potest, se à Deo non esse delictum ulli Ecclesiæ Sponsum: nec enim Deus vocat indignos, quin prius faciat dignos. *Non ponit vinum novum in veteres utres, sed vinum novum in utres novos.* (u) Non solet ille prius infundere in vasa putrefactum donorum & gratiarum suorum liquorem, & tum primum illa purgat, sed purgat prius, & subinde liquoris infundit. *Illos quos Deus ad aliquid elegit, ita preparat,* ait Angelicus, *ut ad illud ad quod eliguntur, inventantur idonei.* (x) Tantòque id amplius, quòd Deo quàm maximè cordi sit bona Miraculorum suorum fama & nomen hinc vult nomen; ratio ipsa exigit, ut muneris exercitationem præcedat.

Hinc ad latratus obmurmurandè mihi compescendos non sufficit cum ceteris nullis dicere: *Allus à me ero, cum non neri illi admotus fuero.* Necessariè vitam pravam antè mutare. Et tunc hic error est frequentissimus. *Mentis esse volentium, pierumque sibi sibi bonorum operum promissione blanditur.* (y) S. Ger.

SEGNE
CORONIES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

S. Gregorius asserit. Nec id mirum
 conquam videri debet. Quod futurum
 est, est arduum, non terret; quia non
 nisi in imaginatrice facultate adus bra-
 tum; que cauta est, car nemo non magna
 se posse prestare confidat: quod autem
 praesens est, non terret tantum, sed ex-
 animat etiam; unde quis est, qui re ipsa
 deinde praestet id, quod se praestitum
 erat pollicitus? Plerumque non tam pro-
 ponimus futura, quam nobis ipsis adju-
 lamur. Praeterquam quod constans
 bonae vitae in Pastore tenor ab assuetu-
 dine proficisci debet; aliter enim stabili-
 esse non solet. Hinc opus est, aliquo
 prius temporis intervallo semet explo-
 rare, an valeat durare. *Prius vires suas
 cum hoc, quod est subiturus, onere metia-
 tur.* (z) Quare sicut omnes statuarij ab
 arte celebres nullum momenti alicuius
 ex aere opus moliantur, nisi prius ejus
 ideam, omnia lineamenta praeferebant,
 effinxerint, sic nemo non, prius quam
 ingens illud opus Pastoris Animarum in
 semetipso effingat, in opere alio simili,
 etsi minoris momenti, artem suam & vi-
 res periclitetur; has autem si conatu in-
 fetiores invenierit, absit enim vero, ut ul-
 teriori se exponat periculo, haud dubie
 sub onere tanto graviore succubiturus.
*Fili, in vita tua, tenta animam tuam, &
 si fuerit nequam, ne des illi potestatem, non
 enim omnia omnibus expediunt.* (aa) Facili-
 us erit in dignitate jacturam facere vir-
 tutum, quas ante possederit, quam novam
 illas accessione augere. *Plerumque enim
 in occupatione Regiminis, ipse quoque boni
 operis usus perditur, qui in tranquillitate te-
 nebatur.* (bb) Sic omnium bono S. Gre-

gorius monuit, ut quisque, ex eo quod
 est, judicet, qualis deinceps sit futurus.
*Non enim locus sanctificat hominem, sed
 homo locum.* (cc)

Quis proinde possit non indignari
 mutationibus quibusdam subitis, qua-
 rum in natura nullum reperire sit exem-
 plum; in re autem nostrae inventuntur
 tam multae, unius alicujus, qui a frigore
 vehementissimo vitae libere, & in om-
 nem licentiam effusa, transit ad calorem
 maximum vitae perfectae, qualis esse
 praesumitur ejus, qui ad munus Pastoris
 eligitur, ipsius Electionis vi? *Electio ad
 regimen facit quem praesumi meliorem.*
 (dd) Et tamen, quis credat? *Heri Simon
 Magus, hodie Simon Petrus.* Qui heri
 pugnabat contra Christum, eum hodie
 ducere posse ordines in exercitu bellan-
 tium pro Christo! Qui heri ne Discipu-
 lus quidem erat in Schola Perfectionis,
 hodie in ea Magistrum agere! Qui heri
 gradui Sacerdotali erat probro ac dede-
 cori, hodie etiam Praefulis dignitate ful-
 gere? *Sic una die sanctos fingimus, inge-
 miscit Nazianzenus, eosque sapientes esse
 jubemus, qui nihil didicerunt, nec ad Sa-
 cerdotium quidquam attulerunt, praeter
 velle.* (ee) Quid aliud erunt, quam abortus,
 pariter illi, quorum organis & mem-
 bris formandis vix pauca temporis
 momenta dantur? Quid dixi, Abortus?
 Fabulae erunt, quae vix Peccatorum in in-
 genio locum inveniant, Gigantum in-
 star Cadmeorum, qui quo die semina-
 ti, eodem & nati, quin & ad arma tra-
 ctanda idonei inventi sunt: veritates
 nunquam erunt, quas usus comprober.
*Longa debet vitam suam probatione mon-
 strare,*

strare, cui gubernacula committuntur Ecclesia. (ff) Ut Sacri Canones loquuntur; qui passim summe abhorrent mutationes ejusmodi repentinas & momentaneas; in quibus si multum habent quod timeant promoti, haud paulo plus habent, quod trepidant Promotores, ut qui tam levi momento cuilibet manui Animas custodiendas committunt. (gg) Leges Imperatorum, male custoditorum captivorum rationem non ab eo duntaxat repetunt, qui male eos custodivit, sed ab eo etiam, qui custodiendos commisit, si militi commisit tironi, eum committere posset veterano. Quanto igitur magis Leges divinae Clericali in militia similem postulabant rationem!

Omnia haec momenta sedendo, hoc est mature diligenterque discussa, pertinent ad primum lumen, quod Deus nobis contulit ad agnoscendam voluntatem suam, dum de vitae genere ineundo deliberatur; ad Rationem inquam, illud scilicet lumen, quod in omni Anima ratione praedita lucet ad agnoscendum id, quod prodest, ab eo, quod noxium est. *Multidicunt: Quis offendit nobis bona?* En illum, responderet Pfalter Regius: *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* (hh) Quia tamen providentia nostra facultate videndi est valde hebeti, metuens praesentia, quae tam parum cognita habet; incerta de futuris, quae penitus ignorat (*cogitationes mortalium timida & incerta providentia nostra*) (ii) necesse est, ut primo lumini etiam alterum, priore haud paulo clarius luceat, ut jungamus. Quid hisce verbis indico? Necesse est, ut postquam

omnia quis secum libravit diligenterque sedulo, antequam quidem confluat ad Deum, tanquam Oraculum certissimum, confugiat, ab eoque consilium exquirat, totum iter suum, in arena tam facile mobili, caeli aspectu moderando, demissioque rogando eam, qui tenet ibi positur, ut sublimi suo è throno rectam deducat in semitam, cui propria intelligendi vis, si ad ducendum unumquemque penitus certa non est, certe tamen male oculata delecta sit. *Et in his omnibus deprecari debissimum, ut dirigat in veritate viam tuam.* (kk) Atque haec Orationis essentia sunt, quae tandem in rebus ambiguis Interpres est securissimus. *Cum speramus, quid agere debeamus, hoc solum debemus residuum, ut oculos nostras dirigamus ad te.* (ll) Saepè igitur, qui delibet divino se sistat conspectui; & ubi profunde se coram eo abjecerit, etiam si que etiam petat, ne Providentia sua consilia, quaeque de ipso facere decreverit, abscondat, & votibus immo ex corde profectis sic eum alloquatur. *Seu Domine, quia non est hominis via, nec viri est, ut ambulat, & dirigas gradus suos: (mm)* Oret proinde, ut Deus dirigat. Saepè eum in finem intendendum Missae Sacrificium pergit, cui dici factis non possit, quantum laboris lumini sperare liceat ex Ara, in qua tam divina victimam litatur. Confidit tum quis coram Sole, quare dicit eum in cor suum admittit, animi tenerrimo sensu tenerrimo has in voces prorumpit. *Notam fac mihi viam, in qua ambulabo, quia ad te levavi animam meam.* (nn)

Advocatam eligat, ne declinet in avia, Virginem sanctissimam, eamque certis hinc in finem precibus, ponalibus etiam operibus veneretur, sibi que conciliet: Patronum præterea adjutorémque imploret Custodem Angelum, Beatósque Cælités alios, quos impensius colit: verbo nihil omninò omittat operæ, nihil diligentæ in negotio momenti longè gravissimi: si enim bene cepisse nunquam non fuit facti dividium, in vitæ genere ac conditione deligenda, bonum felixque principium tam certò est operis dimidium, ut sit propè totum. *Difficile est ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.* (oo)

Est nihilominus extra controversiam, Deum interrogatum, *Quid me vis facere?* non velle semper ipsamet respondere, sicut Saulo Damascum pergenti respondit: sæpe enim eorum ore respondere vult, quibus suas in terris vices commisit. Certè ne Saulo quidem aperuit omnia; sed cum dixisset aliqua, reliqua ex Anania distinctius ab eo intelligi voluit. *Ingrédere civitatem, & tibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Tertium proinde etiam lumen requirendum est, consulendi inquam, quos duces in via Spiritus elegimus, & arcanorum nostrorum arbitros opravimus. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris, venies ad Sacerdotes, & facies quodcumque dixerint, qui præsum loco, quem elegerit Dominus.* (pp) Non negaverim tamen, salutari in re tanta consilio suggerendo, non quemlibet Sacerdotem esse idoneum, in quem quis temerè incidit. Legendus est eam in rem ali-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

quis non à mortum sanctitate minùs, quàm egregià doctrinà commendatus, qui intima animi, omnesque propensiones ac assuetudines edoctus, manum tutò porrigere possit ignaro, quâ inter eas tenebras sit eundum. Tum autem id ab eo præstari rectissimè poterit, si adverterit deliberantem, præter alias ad id muneris dotes hæcenus descriptas, parte unâ onus illud pastorale magni omninò æstimare, sic ut horrorem illi incuriat; parte tamen alterâ sentire se ad illud humeris suis imponendum impelli, divini auxilij minimè sibi defuturi fiduciâ. Atque hæc animi sensa magno illi ac præcipuo argumento esse possunt divine vocationis: ista siquidem aliud non sunt, quàm quidâ radius divinissimi Spiritus, operantis in animo ejus, qui deliberat, ratione operandi maximè sibi propriâ perfectâque, quæ in eo consistit, ut mens cælesti perfusa lumine agnoscat muneris, ad quod vocatur, naturam ac qualitates; voluntas verò incitari inflammataque se sentiat ad illud cum animi demissione amplectendum.

Nemo etiam prohiberi se existimet, quo minùs amicum prudentem, atque à pravis animi affectibus immunem consulere possit, qui & consulenti diuturna necessitudine conjunctus sit, & ovium indolem conditionemque probè perspectam habeat, de quibus pascendis agitur: nam & tales in fines sineeris amicus datur. *Causam tuam trahæ cum amico tuo.* (qq) Illud tamen maximè quisque caveat, ne autem hac in re præbeat sanguine junctis; dixi enim, rectè quemque ab amico, non autem ab Inimico, consilium

silium

filium exquisitum : magis autem Inimicus in negotio, de quo agitur, alius non erit, si audiatur : quàm qui maxime est domesticus, *Inimici hominis domestici ejus.* (cc) Hi siquidem spe allekti etiam vivendi ex illo Altari, cujus ministerio consecrare se agnatus cogitat, omni ratione impellent ad illud audacter & pede minime anxio conscendendum, etsi eundem ex pedibus laborare cognoscant : & inter plura Altaria illud præcipue laudibus extollent, non quod plures numerat adoratores, sed quod splendidius exornatum est. Ut quid igitur istos quis consulat ? *Cum impio de pietate, cum inhonesto de honestate, cum servo pigro de multa operatione, non attendas his in omni consilio.* (ss) Relinquantur sanè isti ad montis pedem, ubi de perfecto obedientie Sacrificio Numini offerendo agitur, haud aliter ac Abrahamus ad montis radices servos simili in facto reliquit, à quibus profecto aliud expectare non poterat, quàm ut ab illo opere revocarent, quod Angelus suo ipse ore imperarat.

Hoc igitur triplex illud lumen est, quo in tanti momenti electione utendum est. Istotamen, prout oporteret, uti non licebit, nisi, quod hodie multis pie sapienterque in more positum est, curis negotiisque omnibus expediti, dierum aliquot intervallo sacris S. Ignacij Exercitijs, à quibus tantum emolumentum Christianum in orbem profectum est, vacare quis constituerit. Illud præcipue in ijs spectavit Patriarcha Sanctissimus, ut viam rationemque doceret rectè de vitæ statu ineundo deli-

berandi. Difficile proin est exornare numerum, qui tam salutarem Exercitationum ope, tanquam filo, à labyrinthis peditionis propè inexorabilibus se extricant, rectam deorum salutis semitam ingressi. Hac felicitate in solitudine triplex illud lumen præquam aliis clariùs affulgere poterit. Ratio siquidem mirabili quadam luce perfunderetur in perpendendis illis principijs ac Axiomaticis æternitatis, quàm aliud ex alio Fides subministrabit, quàm faces toridem, ad sententiarum errorum detegendos : unde hanc lucem tam splendidam videtur primis deliberans, quam electionem mallet factam illo momento, quo hinc in æternitatem transeundum est, tunc quoque faceret, ceteris, quàm nunquam melius scopum sic tractare, quàm sic collimando. In audiendo Dei voce (ex quo lumen alterum nobis mutuatur) duobus maxime illi instrumentis gaudere licebit, quæ nocturno silentium in sonis audientis subministrant ; quorum primum illud est, quod tunc omnis alius in aëre tumultus & strepitus cesserit ; alterum quod quilibet objectorum, quæ sensus afficiunt, velut interpellatione liber, attendit studiosus. Ipsum tandem Magistri Spiritus consilium (quod tertium huiusmodi genus esse diximus) mirum quantum mirum erant ; cum ibi deliberans animam inveniat melius paratum, etiam illi instar ceræ, ad omnem ejus formam recipiendam, tenaciusque retinendam, propterea quod formæ istæ tam non superficialis, sed imo quodammodo quæ

in fundo imprimantur. Satis utique omnibus constat, quis qualisque fuerit Sanctus Augustinus. Hic tamen à Valerio Episcopo jam sene compulsus ad opem illi in animabus pascendis ferendam, (xx) litteras ad eum exaravit sanè pulcherrimas; quibus reverenter quidem, sed calidas inter lacrymas rogavit, ut tantillum saltem temporis sibi concederet, quo solus secum perpenderet grave pondus operis, quod aggrediebatur, ne suis in illo dein obeundo partibus deesset; cùm magnopere formidaret, ad clavum sedere, priusquam, ut ille quidem abjectè de se sentiens aiebat, remum rectè tractare didicisset. Hinc facilè quisque vestrùm colliget, quàm providè in sacram hanc Ignatianam solitudinem se recipiant, quos dein per medias vasti Oceani undas ac procellas omne genus vectorum deducere oportet.

II.

Superest nunc, ut illi respondeam, qui inanem meam sollicitudinem pertectas opponit; si tam multis obsequi monitis & ad tam multa attendere oporteat eum, qui Pastoris fungi munere velit, non facile jam quemquam fore, qui humeros illi supponat; atque ita Christiani Populi greges cunctis Pastoribus, qui paulò rectius sapiant, provinciam tam arduam respicientibus, destitutos haud dubiè pessimè perituros.

Ceterùm hic norandum est (si fastidium attendam quod tam multa & minuta inculcando in non unius animo excitârim) diversa prorsus ratione Deum

ad vitæ conditiones diversas, etsi minimè improbandas, vocare consuevisse. In Cœtus sacros Religiosorum (quia in his quàm proximè vivitur ad normam vitæ Christi Servatoris, in tribus illis Evangelicis consilijs repræsentatam) plerumque DEUS vocat mortales voce admodum sonorâ, inspirationibus inquam valdè efficacibus, ostendendo ijs, quanto certius in ejusmodi statu salutem consequi liceat, quàm in quocunque alio, propter tot præsidia & auxilia potentissima, quibus ejusmodi vitæ conditio abundat. Aliter longè se gerit, cùm ad Pastoris munus vocat. Ad hoc enim vocat submissa admodum voce. Quin imò, habitâ ratione periculorum, quibus is status circumfluit, & quæ vel Sanctissimum quemque perpetuo in timore continere possint, juxta illud; *In timore, & tremore multo fui apud vos.* (uu) quid agit DEUS, ut ad hanc vitæ conditionem parer eos, quos in ea constitutos vult? Impellit eos, ut toto ab illa conatu adhorreant & refugiant; unde rarè admodum fiet, ut gradu isto dignus sit, quisquis non vi quodammodo ad illum pertrahitur. *Professio indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitum.* (xx) Hinc est, quòd multò difficilius judicare possit, sive qui consultitur, sive qui consulit, quæ tandem DEI in ejusmodi deliberatione voluntas sit: quid ergo mirum, si tot monitis in re ista sit opus, & si multa cavenda sint? Religiosas in Familias velis remisque, ut sic dicam, properandum esset, etsi ad eas malus Dæmon impelleret, quæ fuit Angelici doctrina: (yy) si enim

vel ab hoste rectè accipimus consilium bonum, quidni & optimum? E diverso ad provinciam pascendarum Animarum plumbeis pedibus eundem est: *Virtutibus pollens, coactus ad regimen veniat: (zz)* id quod exemplo suo omnes docuerunt, quoscumque egregia Sanctitas commendavit. Quis proinde unquam tali in negotio nimium cautus esse potest, aut quæ diligentia inanis erit, ac superflua? An nunquam auditum deliberanti pulcherrimum illud S. Bernardi effatum, quo affirmabat, male se centum parere Pastoribus, quam Pastoris munere fungi? *Quis dabit mihi centum in mei custodiam deputari Pastores?* Ita autem sensit & dixit vir Sanctus, quia magis timebat rictum & dentes Lupi, quem irritare debebat in custodia aliorum, quam virgam plurimum in sui custodiam excubantium: *Plus timeo dentes Lupi, quam virgas Pastoris. (aaa)* Non multis proin opus est, ut dicatur alicui; Religiosam in causam re abdito, obedientem acturus oviculam: ut autem jubeatur magnanimi Pastoris munus admittere, pro quam multis est opus! His autem satis ostensum est, quam non iustum sit rædium, quod tot monita à me data excitârunt.

Quod autem dicebatur, si tam multa præstari, tam multa caveri deberent à Pastore Animarum, neminem unum porro fore, qui tale munus vellet capessere, fateor neminem futurum, qui tantâ facilitate, tantâ sui fiduciâ, tam nullâ futurorum curâ, tam amarè à S. Gregorio deploratis, provinciam ejusmodi capesseret: sic autem locutus est

Pontifex Sanctissimus: *In magna temeritate ab imperiis Pastoribus magisterum Pastorale suscipitur. (bbb)* Sed è diverso administrandis his muneribus se addicerent alij, ad id à Deo vocati, quibus Ecclesiam suam gubernaret providentiâ ineffabili, non difficultè inventurisset modos, quibus de Pastoribus idoneis illi prospiceret; de Pastoribus inquam factis secundum cor suum, non factis secundum cor seculi tam perver- si. *Convertimini filij revertentes, dicit Dominus, & dabo vobis Pastores iustitiam meam. (ccc)* Et quamquam vel horum etiam è numero aliquis (que hinc manæ conditionis est imbecillitas) pastoribus suis minus satisfaceret, multo tamen plures futuri essent, qui officium facerent, quam qui ab eo deicerent. Ita ad hanc usque diem accidere contempsit in Electionibus divino consilio factis. Sic enim è duodenis à Christo ad Apostolici muneris culmen vocatis unus solus defecit Judas: è septem Doctoris, tantâ subinde curâ electis à Collegio Apostolico, solus Nicolaus gradus sui dignitatem non tenuit. Ut rem paucis, non disuadeatur Pastoris Animarum dignitas, si ex signis paulò antè enumeratis constet, Deum esse, qui illam vocat: dissuadetur solum, nequis præfidenter & temerè se ingerat. *Qui Pastor per abrupta graditur, sic ut ad precipitium Grex sequatur. (ddd)* Quæ modo respondi timentis, ne suis Christi greges Pastoribus videntur, dixi Doctorum securus Angelicum, cujus eorum de te verba tam sunt notata digna, ut Lecti

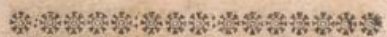
SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

Etori invidere piaculum videatur, Deus nunquam ita deserit Ecclesiam, quin inveniantur idonei ministri, sufficientes ad necessitatem plebis, si digni promoventur, & indigni repellentur: & si non possent tot ministri inveniri, quos modò sunt, melius esset habere paucos ministros bonos, quàm multos malos. (ccc) Inutile, si Legum placitis stare volumus, à Nullo, non distinguitur. Nihil est inutile aequipollent. Quanto igitur magis illud, quod sic non prodest, ut etiam oblit?

(a) Concil. Trid. Sess. 6. c. 1. de Reform. (b) Ephes. 5. 10. (c) Luc. 14. 18. (d) 1. q. 4. c. qui episcopatum. (e) 1. q. 32. 16. (f) Gal. 1. 15. (g) 2. q. 1. c. Sunt in Eccle. (h) S. Bern. in illud Ecce nos reliquit omnia. (i) S. Aug. l. 83. q. 9. 30. (k) de Civit. Dei. l. 9. c. 18. (l) S. Greg. Past. l. 1. c. 8. (m) Dist. 39. c. Si officia & dist. 61. c. Miramur. (n) Dist. 74. c. Consultat. (o) de Electione c. Cum in cunctis. §. inferiora. (p) Eccli. 2. 16. (q) 1. q. 2. 7. (r) l. Nec. C. de Postulatu. (s) c. Nisi. de Renuntiat. (t) S. Pet. Dam. l. 2. ep. 1. (u) Luc. 5. 37. (x) S. Th. in 2. ad Cor. 3. l. 2. c. 3. p. 9. 27. art. 4. in c. (y) S. Greg. Past. l. 1. c. 9. (z) 1. q. 1. c. Non est paranda. (aa) Eccli. 37. 30. (bb) S. Greg. Past. l. 1. c. 9. (cc) Dist. 40. c. Multi. (dd) Dist. 61. c. Miramur. dist. 94. c. Valdè. dist. 40. c. Non nos. (ee) S. Greg. Naz. Orat. 20. (ff) Dist. 61. c. in Sacerdotibus. dist. 49. §. Prohibentur &c. dist. 6. c. Miserum. c. Miramur. c. Episcopum. c. Quid proderit. 1. q. 1. c. Estote. & de Electione c. Officij tui. c. tam in Magistrum. (gg) L. non facile ff. de Custod. & exhibit. (hh) Ps. 46. (ii) Sap. 9. 24. (kk) Eccli. 37. 19. (ll) 2. Par. 20. 12. (mm) 1. q. 10. 23. (nn) Ps. 141. 16. (oo) 1. q. 1. c. Principatus. (pp) Dent. 17. (qq) Proverb. 25. 9. (rr) Matt. 20. 26. (ss) Eccli. 38. 13. (tt) Epist. 248. ad Valer. (uu) 1. Cor. 2. 3. (xx) l. si quemquam c. de Episc. & Cler. & 1. q. 6. c. Sicut is. (yy) Opus. contra retrahenti. à Relig. c. 10.

(zz) S. Greg. Past. l. 1. c. 9. (aaa) Ep. 42. ad Henr. (bbb) S. Greg. Past. l. 1. c. 1. (ccc) 1. q. 15. (ddd) S. Greg. Past. l. 1. c. 2. (eee) S. Th. 3. p. Suppl. q. 36. art. 4. ad 2. c. Chm sit. de atat. & qual. ord. dist. 23. c. Tales. reg. Nihil. de Regn. turis. in o.

CAPUT IV.

Quomodo corrigendus illi
suis error, qui à Deo non vo-
catus Pastorem Animarum
agit?

Hæc Pictores inter, & æris fusores observatu digna intercedit differentia, quòd illi admissos in pingendo errores facillè; isti nullo modo emendare possint. Idem planè Angelos inter & Homines Viatores, eorumque errores discrimen invenitur. Angelus momento uno totum suum opus, ut sic dicam, fudit ex metallo; & quia fundendo erravit, inde monstruosum etiamnum opus est, eisque quamdiu erit Angelus. Homo paulatim, velut colorum vario ductu facillè delebilis, opus suum perficit, unde & emendare potest, quod erratum sit, quancumque libuerit. Non est proinde omnis illi abjicienda spes, qui temerè animabus pascendis se addixerit, antequam à Deo verbis illis vocaretur: *Ascende & posside eam*; (a) est enim remedio locus. Hoc tamen ut indicetur, necesse est observare priùs injurias illas, quæ in vitæ conditione, temerè, & nulla deliberatione præviâ, deligenda admittuntur.

Geminæ autem istæ sunt; prior quæ Deo, altera quæ Animæ propriæ infertur: atque has consequens est debere refarciri. *Vt Filij Desertores, ut ordi-remini telam, & non per spiritum meum!* quibus verbis Iſtaelitas Deus allocutus est, illis mox adjectis: *ut adderetis peccatum super peccatum.* (b) Ecquid autem est hîc peccatum peccato addere, quàm peccato temeritatæ inconsultæ, & Animæ tam noxiæ, addere peccatum crudæ & tam probrosæ Deo iusticitatis? De hac igitur agendo.

I.

Certum est, quòd arbitrio tantùm suo stare velle in electione tanti momenti, qualis est hæc, in qua de vitæ genere decernitur, idem quodammodo sit ac renuntiare gubernationi divinæ Providentiæ, eam secum tacitè existimando aut parùm perspicacem, aut malignam: parùm perspicacem quidem, ut quæ ducere nos non possit, ut expedit; malignam verò, quæ nolit. Et si hoc verum est in cujuscunque vitæ electione, multo magis in ea de qua nunc agimus. Si enim quivis Pater meritò injuriam suam reputat, si filius uxorem ipso non consulto ducat; quanto rectius Deus se spretum existimabit ab eo; si quis inconsulto ipso Sponsam ducat Ecclesiam aliquam? Siquidem uxorem ducere, etsi sit quædam status electio, ut negari non potest, est tamen ejusmodi, quam Deus multo liberiolem esse voluerit. *Qui non se continent, nubant.* (c) At Ecclesiæ se alicui desponsare electio est, quam jam inde ab initio

totam suo Deus arbitrio reservavit. *Nec quisquam sumit sibi honorem, Apostoli verba sunt, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* (d) Quàm proinde multo amplius in Deum injurius est, quod duci se ab eo regique hoc in negotio non sinat? Qui Ecclesiæ jungitur, ipse quodammodo Dei sit gener: Ecclesiæ enim filiæ illæ sunt, tam Deo curæ, ut huic illivè Sacerdoti desponsæ, sibi à se progignendâ, calum ipsam ad finem usque Mundi inquietis debeat replere. Quis idcirco subditorum tam nulla fronte, tam nullâ sit verecundiâ, ut filiam ejusmodi vel ingratis supream Regis ducere non vereatur? *Nam parum vobis videtur, generum esse Regum* sic adolescens ille Pastor respondebat dicentibus: *Esse gener Regum:* (e) est hoc illi jubente Rege dicerent. Et si qui arbitrato suo Regis Regum gener esse præsumat?

Hæc portò injuria tam manifestè, poenitudine compensatur, veniâ inquam petendâ à læsa Nominis Providentiâ, totùmque se ejus manibus permittendo, parato etiam animo ad subeundum quodcunque pœnæ genus, quo illi placuerit peccatum hoc tam non leve vindicare; sic tamen, ut eodem tempore sumtâ animi cum demissione rogemus, dignetur nos punire virgâ correctionis tanquam filios respicientes, non ut perduelles virgâ furoris. *Corripe me Domine: veruntamen in iustitiâ, & non in furore tuo.* (h) Hæc, quam modò dicebam, dolentis animi poenitudo, hæc abjectio, mox reducantur Animam in illam supremæ Providentiæ se-

mitam

mitam, & callem, quem misera tam audacter deseruerat, perinde ac si ipsa sibi dux esse posset: atque hac ratione Deo familiaris esse incipit, quem ille ut exterrum respiciebat: *Nunc autem, qui evatis longè, facti estis propè.* (g)

Altera injuria ipsam ferit Animam tam stultè eligentem, Quæ enim tam pravè cœpit, temeritatem deinceps sumat per omnem vitam luit, ut innuebam, Si namque illi etiam, quos Deus elegit, plurimum deinceps laborant, ut muneri suo faciant satis, id quod in Saule videre fuit, qui tam abjectè initio de se sentiebat, ut coronam omni quo poterat studio vitaret; deinceps autem tam altos nutrieat spiritus, ut eripi illam sibi nulla ratione pateretur; judicet quisque, cui salutem suam discrimini exponat, qui vel invito & renitente Deo tale vitæ genus amplectitur; sic ut dici possit, quotquot is subinde facit opera, toties ab illo Dei consilia & decreta violari. Huic injuriæ satisfacere licet tum in quocunque alio vitæ genere, tum in eo maximè, de quo nobis sermo, timore. *Pastoralis cura pondera*, monet sanctus Gregorius, *qui vacat, incautè non expetat, Et in qui incautè expetijt, pertimescat.* (h) En quod dixi remedium, timorem. Hunc ipsum tamen prudentem esse necesse est: non, inquam, ex illo genere, qui animum inutiliter torquendo ab agendo impediatur, sed ex illo, qui ipsum excitando pro calcari serviat ad alacrius currendum in proposita sibi boni semita. Hoc consilium Sanctus Bernardus suggestit nonnemini, qui ambigere poterat, etsi de eo certus non es-

set, quòd in vitæ genere Dei decretis non usquequaque se conformasset. *Nolo te*, inquit, *hoc tanquam parvum malum negligere, sed semper timere, semper pœnitere, semper securum non esse, sicut scriptum est: Beatus homo, qui semper est pavidus.* (i) Ne tamen is ignoraret, quo de timore Bernardus loqueretur, mox addidit. *Vides quem timorem tibi incutere nitor? non qui tibi sit laqueus desperationis, sed qui spem tibi acquirat Beatitudinis.* Geminis his ex partibus, Dolo inquam humili, & Timore non frigido, sed fervente, Antidotum componitur sanandæ cuilibet stultæ electioni; & emendando errori admissio, efficiturque ut quem ante vocabat non sum, jam suum Deus populum vocitet. *Dicam non populo meo, Populus meus es tu; Et ipse dicet, Deus meus es tu.* (k) Ex his proinde etiam componi debet antidotum electionis, de qua tractamus, si ovi illo opus fuerit.

II.

Quamquam in Pastoris sacri munere longius progrediendum est, & sollicitè investigandum, an admissus in electione error rei ipsius substantiam, an verò tantum modum, & ejus adjuncta attingat: aliud enim est, si hasta tota ligno constet, quàm si ferri illi præfixi acies minùs sit exacuta. Siquis & suo, & aliorum judicio ijs destituitur dotibus, quas ea vitæ conditio necessariò exigat, sic ut neque eâ doctrinâ sit, quæ sufficiat, eque ea vel ætate, vel ingenio, quæ ad eam acquirendam idonea sint, dubium non est, quin prompto generosò-

que

que animo excutiendum sit onus, cui ferendo quis non sit, sed cui necesse sit succumbere, si ferre pergat. Nec aliter se gerat necesse est, quisquis ijs esset moribus, quia suâ pravitate alios ad flagitia incitent; nec tamen vel pravæ assuetudinis violentiâ, vel indomitæ indolis & affectuum pugna, consideret, se alium à se ipso posse evadere. Quidquid impedit naturâ suâ, ne quis primo dignitatem aliquam ac provinciam consequi possit, id ipsum etiam facit, ne possit retinere: atque ex hoc genere sunt duo illa, quæ dixi, Ignorantia & Morum perveritas. *Vilissimus computandus est, nisi præcellat scientiâ & sanctitate, qui est honore præstantior, (1) quæ SS. Canonum assertio est.* Non tamen scientiæ ac sanctitatis nomine, quas conjunctas in Pastore esse oportet, Sacri Canonones eminentes intelligunt; eminentis enim seu scientiæ, seu sanctitatis, desiderari quidem potest in omnibus, sperari non potest: ac proinde conveniens intelligitur. Ut autem sit Conveniens, necesse est ut proportione quadam muneri respondeat, sic ut illa Parochus non aliter emineat in Populo, quàm supra gregem Pastor eminet. *Talis eligatur, cujus comparatione ceteri grex dicantur.* (n)

Erit qui ad hæc non aliter, quàm ad fulminis fragorem cohorrescat. Sed nunquid si majus cymbulâ velum est, præstat illud quamprimum demittere, quàm certam in perniciem eo expanso proveli? An præstat persistendo in Theatro, Principisque personam malè agendo, rem se post brevem ludam

facere rogi, quem nulla extinguat æternitas, quàm vacuum confectum abscindere profcenium relinquere? quis non illud agnoscit securius?

Quisquis proin sapit, silit se Tribunali divino, & ibi infimum ad gradum prostratus, quid agendum aut non agendum, illa bilance libret, quâ Christus die illo Mundi extremo utarur, & attendat, quid præponderet; an addeere Parochi officio, an jure ad celum an recipere sese in tutum, an agi præcipiem? Renunciare, an æternum perire? Qui viderit, se Animas alienas custodiendo jecturam facere suæ, si ut meritò dicere cum illa possit, *Poliorum me custodem in vineis, vineam meam non custodivi.* (n) An non infamia est, aliorum magis, quàm sui curam gerere? Quid tandem tali homine fiet? Præquam nullum ejus planctus olim admittent solatium, quàm sine fructu erunt. Morientur agnati, quos Christi patrimonio aluit; deprimetur familia, quam ævætam voluit; subidet in cineres ejus corpus, peribit non diu post, quicquid earum habebat in Mundo, in æterno concitatus ejus ac pœna non finientur; quæ ne tantillum quidem per omnia sæcula secula mitigabuntur.

Erit fortasse qui dicat, tum se venia illata Deo injuria petiturum, cum peccata erit hujus vitæ fabula; tum seditionaturum suum errorem, & velut spargiâ deleturum picturam tam male pictam, cum de illa, manibus ejus erepta pronuntianda erit sententia. Quid autem ne tantum quidem tempus non suppeteret? quid si Deus momento illud

SEGNE
Concionibus
Instruere
Poenitentiam
Confessari
Parochi

destituere? iratus & indignans insultaret? si surdum se ejus ad preces fingeret, id quod facturum se minatus est ipsi, qui consilij ipsius aures non accommodassent? *Despexistis omne consilium meum; ego quoque in interitum vestro ridebo & subsannabo:* (o) si inquam hoc fecerit, quæ tum hominis talis fors erit? satiasne erit, si illum dimittat ad opem à gemino illo Idolo, Avaritia inquam & Ambitione flagitandam, quibus consultoribus in electione illa sua usus est, eorum Oracula præ Dei effectus veneratus? sit ita sanè. *Ubi sunt Dij, in quibus habuistis fiduciam? surgant & in necessitate vos protegant,* (p) dicit ille, & quid reponet sic jussus fuisse?

Ubi verò error admissus in Electione in adjunctis tantum fuerit, & non ipsa substantia, ut ille de quo hæcenus, tam etiam promptius erit remedium: ipsa namque difficultas, quæ in relinquendo suscepto munere occurreret, excusabit moram, quæ ea in re neceditur, sic ut jam non pugnet cum divina voluntate perseverare in illa vitæ conditione; etsi primò illam electam fuisse Deo displicuerit. Hujus generis error foret, si quis Pastoris munus prelasser dotibus quidem requisitis abunde instructus, sed solo avaritiæ, aut ambitionis stimulo ad id impulsus. Id enim si factum esset, retento vitæ genere finis esset mutandus. Serio is datæque operæ secum perpendat, quæ tandem ea sit rerum perturbatio, quod in Dei Ecclesia non ipse Deo, sed Deus ipsi servire debeat: eâ autem deformitate perspe-

R.P. Segneri Institutio Parochi.

ctâ, decernat secum, per omnem deinceps vitam præferre lucra DEI, & incrementum gloriæ ipsius, in Animarum sibi creditarum cura, quibuslibet emolumentis, & gloriæ, quæ inde ipsimet possent obtingere. *Veni in me Spiritus sapientiæ,* (illius nimirum Sapientiæ, quæ sola vera est; quæ ultimum in omnibus finem respicit) *& proposui illum Regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius* (q) ut sapiens ajebat: cum plus quàm æquum sit, cuncta ad ultimum finem referri. *Considerandus est finis, & secundum finem propositi nostri dirigendus est cursus.* (r)

Potest etiam quis errasse, non in fine duntaxat, sed & in medijs, procurando Beneficium per aliorum patrociniâ, & nonnunquam ita sordidè ac putidè se abiciendo, ut non parùm inde dedecoris in Sacerdotalem ordinem redundaret; Ambitio siquidem, ut est dux ignobilis, ita nescit conducere aliquem ad dignitates, nisi per calles sordidos & lutulentos. *Ambitio, ut Seneca advertit, ad dignitates nisi per indigna non ducit.* (s) Hoc autem si accidit, quid consilij suggeram? Equidem libelli ejusmodi supplices; quibus Beneficia quærentur, Sancto Bernardo visi sunt processus judicarij, abunde sufficiens ad ejusmodi ambientes ultimâ sententiâ procul habendos à prefata dignitate, omni appellationis favore negato. *Sanè huic negotio non se ingerat rogans, sic ille ad Eugenium Papam scripsit, pro quo rogatus, sit tibi suspectus, qui autem pro se roget, jam judicatus est. Nec interest per se, an per alium roget.* (t) Enimverò si

D Impe-

imperatorum leges eum Tutoris munere indignum censent, qui ipse se ingerit, etsi non nisi de bonis caducis res sit, non difficile erit judicare, an ille dignus sit tutando Christi Servatoris thesauro, imò illo ferè pro arbitrio administrando, qui tot precibus ejus se muneris candidatum profiteatur? Ubi dein precibus accesserint abjectiones, puritæ obsequij delationes, S. Jo. Chryostomus tenere se non potest, quin magnis clamoribus eos, qui horum ope assurgere conantur, eodem plane loco ac numero habeat, quo illos, qui emunt ejusmodi Beneficia; affirmando, ipsos si aurum cum Simone ipsi quoque non offerunt, quia non habent, offerre tamen adulationes, quæ hami instar sint, ad Dignitates piscandas, magis quidem tecti, non minus tamen potentes, quàm ipsum aurum sit. *Quid refert, si non das pecuniam, sed pecunia loco adularis?* (u) Nolim tamè hac re cuiquam religionem injicere. Nam etsi non ignorem S. Thomam, (x) cum alijs nonnullis hæc linguæ adulantis obsequia ad Simoniam apertam revocare, scio tamen etiam communi aliorum Theologorum (y) calculo adulantes ab hoc crimine absolvi, dummodo quis de ipsis laudibus apertè non paciscatur: hoc si non fiat, nec dotibus requisitis Candidatus sit destitutus, pergat is in administrando suo munere, emendato tamen infausto ejus principio per seriam detestationem, ne pessimum in finem sic prosequendo deducatur.

Quod si autem quis præter hæc obsequia aut eorum loco, ed esset progres-

sus, ut damnabili profus ratione pœcunijs & auro Parochi dignitate emendo Animam venderet, hic enim vero in aperto versatur salutis discrimine. Huic tamen ego quid dicam? an illud *Pecunia tua tecum si in perditionem* quod in Simonem reum præcauterit Apostolus? Enimverò magnis id ipsius vocibus intonarem; si ageretur de rebus emenda, ut tum, non de jam empta. At cum nobis de jam empta sermo sit, id solum revocabo in memoriam, quod sicut ille nunquam legitimo jure possedit ovile, in quod ingressus est ut lanam non ut Pastor, ita oporteat, si quis vendere illo nolit, confugere rogando ad Pœnitentiarum, quam dicimus, Romanam, ut hæc Pœnitentiæ Auctoritate ratam habeat possessionem extenuatissimam & umbratilem, & gratiam faciat pœnarum, Pontificijs legibus in exceptionem hanc sacrilegam constitutorum. Nemo tamen ex his mole consultis emptoribus sibi persuadet, non esse quod obtenta hac à Pontifice gratiâ deinceps deplorat ac doleat, id quod non pauci perperam sanè agunt. Ita est quod ploret dum vivit, & amarulo crymâ defleat. An enim major cognare scelus potuisset, quàm ut emaret, ministerium cælestis tam vile & sordidum, ut panis instar, emptioni emi posset? O miseræ Ecclesiæ, quæ quatum culmen gradibus tam pervertit quidam enituntur! *Quis locus tunc, & qua causa poterit esse excusata, si veneranda Dei Tempia pecunia expugnantur?* Misericordes tamen Sacerdotes ipsos, quæ hanc viâ ascendunt, cum non adven-

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Pœnitentiæ
Confessio
Parochi

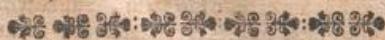
non esse has scalas regias, quibus ad Superiora viri honorati perveniant, sed scalas occultas in cochleæ figuram tortas, per quas ascendant fures. *Qui non intrat per ostium, sed aliunde, ille fur est & latro.* Et quid aliud ab infidis his expectes, nisi ut Caiphæ Sacrilegam restarent impietatem, qui, si Josepho fides, Judæorum Summum Sacerdotium ab Herode emit pecuniâ, & eo postmodum usus est ad Christum Servatorem morti adjudicandum? Tritum enim est illud; *Nemo imperium, flagitio quasitum, bonis artibus exereuit.* Quid igitur boni speres ab illo, qui tam malè Pastoralis sui muneris functiones auspicatus est, à Sacrilegio inquam, & tanto quidem, ut omne aliud malum superare judicatum sit? *Simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit*; (aa) ob gravem contemptum, quo Spiritum sanctum afficit, quisquis eo uti vult tanquam dominus, aut illa re, quæ ab eo dependet quæque ipsius honori consecrata est, ut per illam sua in terris emolumenta promoveat, aut alijs imperiter. Sanè qui inter nos Ecclesiastica Beneficia, maxime quæ Pastoralem curam annexam habent, auro emunt, tanquam monstra iniquitatis haberi debent, dum in semetipsis conjungere conantur qualitates tam inrer se pugnant, ut sunt, in animo & intus Avaritia Judæ, fori autem Zelus Apostolo dignus. Sed si isti flagitijs suis monstra sunt, utinam essent etiam monstra raritate! sed pro dolor, Monstrorum ejusmodi ubique abunde est! Quantumcunque sint Monstra Censuris Ecclesiasticis exagitatata, (bb) damna-

ta, sic ut ad ea retegenda tanquam accusatores legitimi etiam Infames admittantur, id quod in atrocissimis flagitijs fieri assoler, quæ Majestatis dicuntur; nihilominus ita oppressi, quotidie iterum attollunt caput, quin unquam, quod jam Sanctus Ambrosius deploravit, (cc) infelix hæc progenies extirpari possit penitus, maxime ubi Curiones Populorum autoritate constituuntur. Hic quis enarret pollicitationes, pacta, contractus & obligationes mutuas, quæ communitates inter & competitores intercedunt? Saccus frumenti, cella vinaria, ex qua emolumenti aliquid speretur, fumosus aliquis caminus, esca sunt, quæ confestim trahuntur plebeij homines, & sic trahi apti nati sunt, calamitate nescio cujus majore, illiusne qui trahitur, an illius qui trahit. Tantum humanum in Animam potest habendi aviditas & lucri spes! sed si tantum potest in animos hominum, non possit saltem deinceps in animos eorum, quos oportet esse velut Deos inter homines, Sacerdotum inquam. Procul isti faceffere jubeant per fas nefasve habendi cupiditatem, tanquam plus nimio indignam excelso suo statu, aut saltem suos intra limites severe arctent, sic ut etsi non semper tam procul sint à pinguibus Beneficijs ambiendis, sicut forent, si diligenti prius obrutu mererentur gradus illius altitudinem, quem cum exitij periculo conscendere moluntur; saltem non ambiant illa modis vijsque illicitis: imò tum quoque, cum illa quærunt, cordi sibi habeant, ut ijs se dignos reddant præfenti quasi

pecuniâ doctrinæ perfectioris, animique rebus divinis magis devoti, ut nemo eorum non cum Regio Psalte jure dicere possit; *Ego autem in innocentia mea ingressus sum.* (dd) His tamen verbis cum veritate uti non potest, qui cum eodem addere non potest, quod mox sequitur: *Pes meus stetit in directo: via curvæ, via exortantes teneri ab ijs non debent, qui in Ecclesiâ à se concupitas intrare volunt innocenter: solùm vijs rectis innocenter in illas itur.*

(a) Deut. 1. 21. (b) 1. Reg. 18. 22. (c) 1. Cor. 7. 9. (d) Hebr. 5. 4. (e) 1. Reg. 18. 22. (f) Jer. 10. 24. (g) Ephes. 2. 13. (h) S. Greg. Past. in Prol. (i) S. Bern. Ep. 87 ad Oger. (k) Of. 2. (l) C. Nisicum pridem. de Renunc. c. Cum in cunctis de Elect. 1. q. 2. c. Viliissimus Barbosa de Offic. Parochi. c. 2. (m) Dist. 26. § Nunc autem. (n) Cant. 1. 6. (o) Prov. 1. 23. (p) Dent. 32. 38. (q) Sap. 7. 1. S. Th. 1. 2. q. 57. art. 2. c. 9. 66. art. 4. (r) Cassian. Coll. 17. c. 9. (s) Sen. li. 1. 99. Nat. in Pref. (t) S. Bern. l. 4. de Confid. (u) S. Chrys. hom. 3. in Act. Apost. c. 9. 66. art. 4. (v) Laym. l. 4. tr. 10. c. ut. 5. 3. n. 26. Suar. l. 4. de Simon. c. 40. 1. q. 1. c. Si quis. (x) L. Si quis C. de Episc. c. Cler. (aa) c. Sicut Simonica. de Simonia 1. q. 1. c. Eos qui. 1. q. 3. c. Ex multis. (bb) c. Tanta est de Simonia c. 13. q. 3. c. Sane. (cc) 1. q. 1. c. Reperiuntur. (dd) Pf. 23. 11.

CAPUT V.

*Omnis Pastor Animarum
vi muneris sui instituere de-
bet Rudes in vis, qua ad salu-
tem pertinent.*

Quod in corporis oculos possunt vapores terræ, hoc in oculos animi

possunt Perturbationes. Vapores fi-
ciunt, ut vacillanti in cælo videantur
sidera, quæ sunt fixissima: Perturbatio-
nes efficiunt, ut quæ in Religione con-
stantissima sunt erantque veri-
tates, vacillare jam, & dubiæ esse vide-
antur. Has inter est illa, quæ affertur
omnibus omninò Animarum Pasto-
ribus non evitabile onus incumbere, est
verbo Dei, seu Sacrà Doctrinâ pascendi.
De hoc dubitari nulla ratione potest.
Et tamen non unus & alter, sed multi
oppidè sunt, apud quos tam parum hæc
veritas virium habet, ut perinde negli-
gatur, ac si esset incertissima. Hæc
igitur præ quavis alia ijs ob oculos ponere
oportet. Quid enim opit Animabus
ab illis Pastoribus ferendam spe-
rem, qui ne voce quidem ijs succurrant
fatigant?

I.

Nôsse igitur hos Pastores velim, id
quod jam alibi à me demonstratum est,
contra Pastorem ejusmodi marum omnium
Iura clamare. Clamant inquam voce di-
nâ Leges omnes, Divinæ, Naturales,
Humanæ: & sunt tamen adhuc qui non
audiant? Clamant in primis Leges Di-
vinæ. Nec enim onus hoc ab homi-
nibus, sed à DEO ipso primùm Pasto-
ris muneri annexum fuit. Hanc à Deo
Christus ipse in terras delapsus ante be-
llas accepit: *Evangelizare Pauperibus
misi me, predicare annum Domini ac-
ceptum, & diem retributionis.* (a) Hinc
autem constituto tempore tam ad annu-
sum satisfecit, ut tres ipsos annos con-
tinuos aliud, quod ageret; nihil habe-
ret.

re videretur. In Urbibus, in Oppidis, in Pagis, in Silvis, in Synagogis, in Templo, in Montibus, in Mari, in vjjs publicis, domi forisque id unum agebat. ut prædicaret. Quin & accumbens nonnunquam id non omittebat. Et quâ id causâ? Quodd hujus rei gratia missus esset: *Quia ideo missus sum.* (b) Nec aliam legem magis suis ipse Discipulis inculcavit, id solertes curans, ut suis illi vestigijs insisterent. *Sicut misisti me Pater, & ego mitto vos.* (c) Et quia ritus ac publicæ cæremoniz, quibus in promulganda lege aliqua Princeps utitur, plurimum conferunt ad ostendendum, quantopere Princeps eam observatam velit, Christus non contentus hanc privatim Discipulis proposuisse; dum jam Cælum repetere parabat, in illo magnifico suo Triumpho eandem instauravit, omnibus, in Apparitione præ ceteris conspicua, in Cœtu præquam aliâs frequenti & numerofo, & tam illustri exorsus præmio, ut non alio unquam illustriore uti potuisset: *Dana est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra. Euntes ergo docete omnes Gentes.* (d) Perinde ac si diceret: Pater totius mundi Dominum constituit. Cælum laboribus meis jam partum est, Tellus superest. Nec solâ hæc Judææ portione definita est; mihi omnis debetur, quanta est. Cùm igitur non ego totam cælestis doctrinæ præconio subdere ipse mihi debeam, sicut jam partem ejus aliquam mihi subjeci, vestrum est, quod deest supplere meo nomine. Itē igitur, docete, instituite, ostendite omnibus viam veræ salutis. *Enntes er-*

go docete omnes gentes. Et ecce hæc est illa ratio, quâ his in terris manebo vobiscum ad faciendum officium meum, non per me quidem ipsum, sed per vos, cunctos mortales docendo. *Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Arguunt hinc SS. Patres, Legem non solis latam Apostolis, nec enim isti ad Mundi usque finem victuri erant, sed his simul, cunctisque eorum Successoribus, donec omnino tandem Mundus Christo subderetur, (e) Quisquis proinde horum è numero est, quâ tandem is ratione in animum inducere potest, hac se lege non teneri?

Quin etiam jam inde ab exordio Ecclesiæ lex hæc nunquam habita est inter eas, quæ pro temporum hominumve varietate ferri, abrogarive pro arbitrio possint, quo modo leges multæ ab hominibus latæ se habent, sed tanquam ipsi sacri Pastoris muneri intima & individua. Hinc S. Paulus dum enumerat gradus ac dignationes inter Christi asseclas magis conspicuas, dixit quidem, quod Deus dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, (f) non obscure significando, posse munerum istorum alia sine alijs esse, nec omnia ac singula esse omnium; ubi tamen ad Pastores descendit, aliter locutus est. Pastores siquidem cum Doctoribus conjunxit, alios verò, inquiens Pastores & Doctores, ut indicaret, priora quidem, sed non duo hæc officia separari à se invicem posse. Non ego primus hoc observavi: notârunt id pridem nobilissimi quique

quique Interpretum, Sanctus Hieronymus (g) Sanctus Augustinus, Sanctus Anselmus, alij, nominatim S. Thomas, qui allata Apostoli verba sic explicat. *Sub eodem addit Pastores, & Doctores ad ostendendum, quod proprium officium Pastorum Ecclesia est, docere ea qua pertinent ad fidem & bonos mores.* (h) Atque hoc ipso dein indicio ac signo ostendit Apostolus, se Pastores veros à falsis discernere, lingua inquam erudite, sic Hebræos recens Christi fidem amplexos allocutus: *Mementote Præceptorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei* (i) id utique significaturus, non erogata in egenos munificentissima stipe, non singulari in sacrificijs offerendis attentione, non Divinorum Mysteriorum dispensatione, quin ne sanguine quidem pro suo grege fuso dignos eos Pastorum officio reddi, sed Dei tantum verbo prædicando. Hæc etiam causâ inveniemus Apostolum, primum ac præcipuum Evangelij interpretem, nullam aliam muneris partem tam studiosè, tanto pondere ac energiâ, quin, si suis rem momentis libramus, verbis sacrum quendam horrorem incutientibus, Pastorum cuilibet inculcasse. Hic ille juravit, præcepit, protestatus est; quin ne quidem severum illud ad Tribunal appellare est veritus, quod Christus in Mundi fine, obtemperantium triumpho, non obtemperantium sempiterno opprobrio statuet. *Testificor, inquit, coram Deo, & Christo Jesu, qui judicaturus est vivos & mortuos, per adventum ipsius, & Regnum ejus, prædica verbum, infra opportunè, importunè,*

argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. (k) Verba, quæ plus loci demonstrant, quàm rectè, cum reddenda olim rationis tempus adveniret, Pastor mutus in has tristi cum gemitu voces prorapturus sit: *Va mihi, qui tacui* Nec desit tamen, qui imitari illum vereatur?

II.

Si autem res ita se habent, clarum etiam contra Pastorem mutum Legum Naturales omnes, dum ipse præcipuum suæ administrationis partem negligens, fructibus interim Beneficij Pastoralis gaudet, quos eum in finem maxime Populi contulerunt, quæque nunc in eodem distribuuntur. Non sunt igitur Parochia, ut non pauci eas sibi arrogantes sedes otiosorum; sed pulpita, ex quibus veritates, quas nosse Christianum quemvis deceat, explicantur.

In omni Republica sapienter constitutè oportet esse Magistros publicos, ad quos spectet, docere literas ætatem teneram; (l) alios verò adulescentes in ætate, pro suo quemque vite genere, instituire Disciplinis, Philosophiæ, Matheseos, Medicinæ, Jurium. Et cetera quis in Ecclesia, Republica constituta à Christo Dei sapientiâ, carum illud, in Magistris his constituendis providentiam defuisse? Negari non potest earum, quas dixi, Disciplinarum, Philosophiæ, Matheseos, Medicinæ, Jurium inscientiam Republicas gravissimè debonestare, easque in signi ætamento privare. Quoniam autem illo? non alio sanè, quàm spectante vi-

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

tam hanc caducam, non diu post finendam. At ea ignorare quæ ad vitam à Christi legibus ducendam spectant, damnatum est, quod ad vitam pertineat sempiternam. Quanto igitur longius insipientiam hanc debeat habere Christus à sua Republica, sive ea attendamus, quæ credere, sive quæ facere oportet? Et quæ tandem alia è cælo in terras causa eum evocavit, quàm ut peccatum è Mundo tolleret? *Ecce qui tollis peccatum Mundi.* (m) Non poterat igitur non tollere Ignorantiam, quæ non solum est effectus facilè præcipuus noxæ originariæ, (n) sed quæ compluribus viatoribus miserrimis est princeps noxarum actualium causa, haud aliter ac nox iter facientibus innumerorum errorum causa est.

Quæro jam ex vobis: Quam tandem hominum conditionem elegit Christus, quæ hanc ex Ecclesia insipientiam tolleret, si non elegit Pastores sacros? Omni alteri hominum generi, quod sese Dei verbo explicando impendat, ut faciunt viri Religiosi, præceptum hoc accidentarium, & velut sponte accersitum est; imò, si dicere juvat quod res est, ne præceptum quidem est, sed opus quàm laude dignum, tam arbitrarium. Pastorum muneri annexam, imò intimum est. Quando enim Christus Discipulos misit, Decessores vestros, ut Fidem Christi toto orbe divulgarent, ut paulò ante dicebam (*entes ergo docete omnes gentes*) non id tantum propositum habebat, ut ad ipsum Nationes omnes ducerent, docendo credere, quæ oportet; sed ut reductas etiam vivere docerent,

ut credunt: qui quidem finis obtineri aliter non poterat, quàm si semper essent, qui Dei Legem publicè docerent. Dubitare idcirco, an ad Pastorem sacrum ex munere spectet, suos pro concione docere, aliud non est, quàm ambigere, an ille, cui liberos natura dedit, eos alere reneatur. Dedit sanè natura Parentes, ut sobolem pascerent; eundemque in finem Gratia Pastores delegit. *Pascite, qui in vobis est gregem Dei.* (o)

Quo igitur jure muneris sui fructibus ac mercede gaudere Pastor poterit, qui vix unquam, si tamen unquam, muneris sui parte præcipua fungitur, cui merces illa destinata est? Hinc scio esse Doctores, qui Pastores hos ligneos, *qui os habent, & non loquuntur*, condemnant ad fructus hos, pro mensurâ negligentia in prædicando admittæ, restituendos: haud aliter ac Magister aliquis publica Authoritate conductus ad Prælectiones Metaphysicæ, aut Moralis Philosophiæ Auditoribus tradendas, si laboris tædio ijs supersederet, reddere cogeretur, quidquid eâ causâ fuisset datum. *Qui in Sacrario operantur, qua de Sacrario sunt, edunt*, quæ sunt Apostoli verba. Non dixit, *qui de Sacrario sunt*, sed *qui in Sacrario operantur.* (p) Hinc S. Gregorius trepidus has in voces prorupit: *Quid nos, ó Pastores, agimus, qui & mercedem consequimur, & tamen operari nequaquam sumus? fructus quippe Ecclesia in stipendio quotidiano percipimus, & tamen pro Ecclesia minimè in predicatione laboramus.* (q) Ut ut autem ista se habeant, ad aliam restitutionem haud paulò graviorem divina

divina

divina Justitia omnes Pastores muros, præcisâ omnis remissionis spe, obligat; ad reparandam nimirum jacturam illarum Animarum, quæ institutionis necessariæ defectu perierint. *Speculato-rem te dedis Domui Israël* (r) (sic Deus ipse eorum quemlibet alloquitur) *audians ergo ex ore meo sermonem, annuntia- bis eis. Si me dicente ad Impium, Morte morieris, non fueris locutus, ut se custo- diat Impius à via sua; ipse Impius in im- pietate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* Verba horren- da; sed ô quàm justa! An enim tam vel ignarus, vel pervicax quis esse potest, ut negare non vereatur, omnis virtutis extremam cladem & perniciem Populis inde nasci, quòd in rebus ad Deum & salutem pertinentibus negligenter insti- tuantur? *Vbi Populus sui Pastoris incuriâ spirituales famem celestis doctrina pati- tur, ibi est omnis Pietatis & Religionis exterminium.* (s) Sic disertè Chrylosto- mus affirmavit: multò autem clariùs ac manifestiùs id ipsum demonstrat experi- entia. Usque aded, ut sicut Pastores periti ex linguæ colore in matribus sa- gaciter prædicant, quo colore teneri agniculi futuri sint; sic rectè quisque conjiciet, quo colore tingendi sint Populi hujus aut illius Paroeciæ, si Patrum, Parochorum inquam, linguam studiosè contemplatus fuerit. Hæc ubi planè stupida esse deprehensa fuerit, quid di- vinabimus? Non aliud sanè, quàm ple- bem illam futuram moribus profus pervertis. *Non est scientia Dei in terra.* (t) Quanto igitur & imperu & mole vitia inundabunt? *Maledictum, & menda-*

cium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaverunt. Scitragæ horrendæ Oseas illacrymatus est. *Autam ita se res habet, an immerito Deus illi irascitur, qui cum alta voce monere deberet è Specula, è qua omnia circumspicere iustus est, profundum fecit? Non satis igitur erit Pastoribus, & Sacerdotibus ceteris, quibus præcebe- rum Animarum cura non incumbit, de rebus tantùm suis Judici Deo reddere rationem. Respondere etiam oportet pro illo, qui pessimè Interijt propo- rea, quòd ab ijs admonitus non fuerit de imminente exitio: sic ut eorum qui- libet, si modò salutis suæ studiosus est, affirmare cum Apostolo possit: *Men- dus sum à sanguine omnium: quem Deus ab omnibus ijs repetet, qui clamare o- miserint.* Hoc autem quomodo rectè respondebunt nisi cum eodem addere possint? *Non enim subterfugi qui mendæ annuntiarem omne consilium Dei vobis,* (u) Hoc qui verè affirmare nequiverit, frustra se aliter purgare conabitur. *Men- dus à sanguine corvum non est, si es Deo consilium annuntiare noluisse: quia cum increpare delinquentes nolueris, eos pro- dubio tacendo Pastor occidit.* (x)*

III.

Condemnant denique Pastores ma- tos Leges Ecclesiasticæ à Summis Pos- tificibus & Concilijs latæ, tam minime, ut irritus sit conatus ejus, qui eandem paucis completi voluerit. Quare lib- ficiat nobis velut in transitu oculos con- jecisse in prima, & ultima Ecclesiæ lo- cula, ut appareat quàm idem semper e- jus in re tanta sensus fuerit.

Ad

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Poenitent
Confessari
Parochi

Ad priora illa secula quod attinet, ipsi adeo Apostoli, teste S. Clemente, statuerunt, ut si cui Sacerdoti Animæ pascendæ creditæ fuissent, ille verò divinæ doctrinæ pabulo eas pascere neglexisset, Sanctissimæ ille primò Eucharistiæ communione privaretur; quæ pœna si somnum illi non excussisset, etiam loco ac gradu moveretur. *Episcopus aut Presbyter, qui negligentius circa Clerum, aut Populum agit, neque in pietate eos erudit, à Communionem segregator; si verò in ea fœcordia perseveraverit, deponitur.* Simile rudes Dei verbo instituendi præceptum tulit Synodus sexta ante annos plus mille verbis sequentibus: *Oportet eos, qui præsum Ecclesiis, omnibus quidem diebus, sed præcipuè diebus Dominicis, omnem Clerum & Populum docere* (y) Nec dissimilia habet Concilium Toletanum, quod agnovit, Prædicandi munus nulli alteri ex functionibus Parochi quidquam concedere. *Omne opus eorum in prædicatione & doctrina consistit.* (z) Ex quibus satis apparet, quis primis Ecclesiæ temporibus sensus fuerit de re, in qua versamur, tum cùm & lumine claro admodum illustrabatur ad cognoscendum, quid deceat; & ad exequendum quod cognôrat, singulari studio ferebatur.

Nostra ætate Sacra Tridentina Synodus, quæ inter tempestates tam turbulentiarum hæresum, Reipublicæ Christianæ pro Aquilone salutis fuit, quid non egit ut viva duraret huiusce obligationis memoria, & extincta revivisceret; cùm probè intelligeret, ubi illi non fieret satis, frustra aliquid boni in

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Animabus sperari? *Vbi non est Scientia Anima, non est bonum.* (aa) Revocatæ illa in memoriam Pastoribus Animarum, obligationem hanc Juris divini esse: nec isto contenta, docet quid tractari in Institutionibus illis debeat, quas omnibus præcipit. (bb) Quæ ratio tenenda sit in rudi plebe erudienda præscribit, facili nimirum, brevi planoque sermone utendum. Quin & tempus indicat, quo hoc agendum, inter Sacrum scilicet peragendum. (cc) Eò tandem descendit, ut Episcoporum manus sacrorum fulminum falce armet, auctoritatem ijs conferendo fœcordes ea in re Parochos Fidelium communione movendi, & pœna eos arbitraria, pecuniariâ aut corporali mulctandi. Audiamus ipsa Sacræ Synodi verba. *Archipresbyteri, Plebani & quicumque Parochiales, vel alias Animarum curam habentes, Ecclesias, quomodocunque obtineant, per se, vel per alios idoneos (si legitime impediti fuerint) diebus saltem Dominicis, & Festis sollemnibus, Plebes sibi commissas, pro sua & earum capacitate, pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoque eis, cum brevitate & facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quæ sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, & celestem gloriam consequi valeant. Si ab Episcopo munitis trium mensium spatio suo muneri defuerint, per censuras Ecclesiasticas, seu alias, ad ipsius Episcopi arbitrium, cogantur: ita ut, si expedire visum fuerit, ex Beneficiorum fructibus, alteri, qui id præbet, honesta aliqua merces persolvatur.*

E
iones

donec principalis ipse respiciens officium suum impleat. (dd) Nec jam effugio locus est, si quis dicat; verbis his Sanctæ Synodi consilium proponi, non præceptum; nec enim consilia vel pœnis tam gravibus, vel censurarum minis, vel formulis minandi tam significantibus sanciantur, sed præcepta, quæ summo in rigore talia sint. Quin non defunt ejusdem Synodi loca, quibus præcipiendi verbis aperte utatur. *Mandat Sancta Synodus Pastoribus, & singulis animarum curam gerentibus, ut frequenter, inter Missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis, quæ in Missa leguntur, aliquid exponant, diebus præsertim Dominicis, & Festis.* (ee) ita Synodus Sess. 22. Vigesima quartâ autem Sessione idem his verbis denuo inculcat. *Præcipit sancta Synodus, ut inter Missarum Solemnia, aut divinorum celebrationem, sacra eloquia, & salutis monita, vernaculâ linguâ, singulis diebus Festis, vel Solemnibus, explanent, eademque in omnium cordibus, postpositis inutilibus questionibus, inserere, atque eos in lege Domini erudire studeant.* (ff) Nec solum communis ea Doctorum assertio est, his verbis, *Mandat, præcipit*, verum propriumque præceptum sanciri, sed ita definitum hac ipsa in questione invenimus ab illo Purpuratorum Patrum cœtu, ad quem pertinet, summa autoritate Concilij mentem, & sensum, ubi dubitari contigerit, interpretari.

Si cui liberet tot Ecclesiæ legibus, tam antiquis, quàm recentibus majus pondus addere ex Sanctorum Doctorum testimonio, nemo facile dixerit,

quàm multos adducere hic possem, ad hoc ipsum autoritate sua assensum mandum. (gg) SS. Augustinus, Gregorius, Hieronymus, Ambrosius, qui tacite reliquos inter eminent, ingenti mox Zele exardescerent. His se ducibus jungerent SS. Joannes Chrysostomus, Hieronymus, Basiliius, Bernardus, Prosper, atque his non inferiores magno sanè numero, ut palam omnibus facerent, quanto tempore & singuli eorum, & universi crederentur ac damnent infidam istam, & nihilominus tam frequens silentium.

Ne quis tamen usquam effugio locum pateat, placet potius audire Theologorum sententiam, qui rem hanc, & obligationem, quæ de agimus, adstruunt minus quidem severam liberam, & tamen gravissimam eam ponderis invenunt. Duplicis istius classis sunt, Scholastici, quos dicimus, & Morales. Et Scholastici quidem ut certissimam imponunt obligationem, quæ Pastor teneatur docere Animas curæ suæ creditas: atque ex hac aliam etiam colligunt; quæ nimirum teneatur Pastorum quilibet scire distinctè ac credere multas veritates ac dogmata, quæ vulgo sine noxa ignorentur: ad hoc enim, discere duntaxat pertinet; ad illos autem docere: nemo autem docet, quod non scit. Nubes sicca nihil benefici liquoris in aridam tellurem effundit; siccior dæ tantum copiosum imbrem deplacant. *Si repleta nubes fuerint, effundent imbrem.* (hh) Sic communi confessata docent Antiquiores omnes in 3. dist. 24. (ii) non Scoti minus, quàm Sancti Thomæ Discipuli, in hac sententia asserunt.

de planè concordēs. Nec ab eorum vestigijs Recentiores discedunt, ubi quæstiones de Fide pertractant.

Morales porrò de isthac obligatione pluribus differunt, eamque tam gravem communibus calculis definiunt, ut hanc in rem accipiant illas Dei minas: *Quia tu Scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* (kk) Et verò ne rem dicendo exaggerasse videar, ipsa aliquorum verba annuero. *Negligentia magna Parochi in docendo ad salutem necessaria, mortalis est.* Ita Sà (ll) Doctor famà suà non inferior. *Teneatur Curatus sub mortali docere id, quod sub mortali tenetur scire Populus.* (mm) Sic Trullensis pronuntiavit. *In oppido, ubi, silente Curato, omnes silent, sine dubio Curatus nec per se, nec per alium predicans, peccabit mortaliter, quia deficit in re gravi, cedente in grave Populi incommodum.* Neque hunc Curatum credo excusari conniventia Episcopi, cum de iure divino ad hoc teneatur (nn) Hæc est Doctrina Poisevini. *Pastorale officium est docere Populum.* Quare profecto huius muneris, ubi grandis est negligentia, peccatum est mortale. (oo) ita Sotus censuit. *Advertant, quicumque in Christi Ecclesia ad Pastoralis officij dignitatem assumpti sunt, ad hoc Apostolicum prædicationis munus exercendum, naturalis, divino, & Ecclesiastico iure ita esse constitutos, ut nisi id diligenter expleverint, certum subiuri sint damnationis supplicium.* (pp) His verbis sensum suum Medina expressit.

Molestus essem, si pergerem afferre, quæ hanc in rem scripserunt Toletus,

Suarez, Sanchez, Castropalao, Navarrus, Barbosa, Bonaccina, Reginaldus, Fragolus, Manuel, (qq) & quotquot sententiam in tanti momenti causa tulerunt. Satis sit dixisse, neminem unum esse, qui Pastorem mutum à gravi noxa absolvat, si, quam admisit, negligentia diuturna sit, aut assidua, & non brevis, aut certo aliquo casu excusabilis.

Admiratione proinde summa dignum est, quòd videamus non desse Parochos, qui sacrorum Mysteriorum & Sacramentorum usum oves sibi creditas prohibeant, si legatum aliquod pium præstare neglexerint, cujus quidem præstandi obligatio est sanè quàm gravis, non imposita tamen, nisi ab homine conditionis non disparis; licet ijdemmet Pastores nullà religione teneri se existiment, quo minùs, etiam singulis diebus, Dei filium in Altari sacrificent, quantumvis socordes sint in adimplendo debito ponderis haud paulo majoris; quale est, de quo nobis sermo, divini verbi prædicandi: debito inquam, quod Christus ipse statui eorum conjunxit intimè, Apostoli promulgârunt, restaurârunt Decreta Pontificum, denuo inculcârunt Concilia, Sacri Doctores omnes agnoverunt, Theologi consentianto propugnârunt, ut ne unus quidem inventus sit, qui à noxa gravi huius negligentia reum eximeret? Ut quis immunem se existimare possit obligatione Legato pio satisfaciendi, non paucæ sæpe occurrent rationes, etsi illæ omnibus non probentur. Sed quam pro se afferet in nostra Pastor Animarum,

E 2

marum, quam non vel commodorum studium, vel ad genium vivendi libido didicant? Serio quisque animum ad hoc cogitandum intendat, & sentiet, sacro se horrore perfundi, dum vider, non deesse sacerdotum è numero aliquem, qui tot nominibus obætatus, pergat non tantum tranquillè dormire somnum fœcordiæ suæ, sed illa etiam nomina indies augeat & accumulat, planè immemor rationum, quas de tanta summa capitali momento unico reddere cogitur. Hic enim vero non superest quod dicamus, nisi quòd ignavi ejusmodi Pastores, ut sunt crudeles erga Animas alienas, quarum tam multas quotidie fame emori sinunt, dum cibum in tempore non porrigunt, ita & suam in Animam sint crudeles: unde nec de hac, nec de illis serjandis solliciti, ridet, tanquam inania terculamenta, minas gravissimis momentis fundatas. Sed quid tandem fiet? tot tonitrua, fulmina sequentur, ruentque impetu tam præcipiti, ut declinari non possint. Etiam Barbari illi ad occiduam solis plagam sici initio curulium machinarum explosiones, tanquam festivos bombos, deridebant: sed cum subinde temerè propius se ad illas admovissent, quarum æ virium essent tum agnovere, quando igneam eam pestem amplius non poterant evitare.

Temeritatis ejusmodi, etsi summo suo malo, reum se fecit Sacerdos aliquis Animarum Pastor, tam perversus, ut non haberet tum Animæ, ejus fidei creditæ, hostem infensorem. (tr) Admiserat ille Pastoris munus velut animi

causâ, expendebatque in tabernis ritorijs, & oblectamentis, etiam pudendis, non tempus minus, quam annos proventus. Illud autem præ cetera doctabile erat, quòd nec illa quidem vulnera, quæ turpissimi exempli festinate inflixerat, salutari linguæ ministro persanare curaret. Mirum proinde non est, paulatim plures eorum annuum perijisse, quin tamen ille animam ad id adverteret, perinde ac si ad ipsam penitus non pertinerent. Aliquo tempore post annis defunctus morte, non dissimili vitæ quam vixerat, defunctus ipse in funestum illud barathrum ad se inveniendas. Cum ecce vix ad oratariæ illius antri progressus (id quod non nemini vitæ sanctimoniam indicoedere contigit) obvium habuit agnam creditarum sibi olim Animarum, quas suâ perdidit ignaviâ, quæ lapidibus armatæ certatim in eum involabant; vocibus horrendis, & quæ plus quam ipsi lapides dolerent, ingeminantes: *Tibi commissi sumus, tu nec exemplo, nec verbo nos revocasti: & cum dicto densissimum in eum conjectâ lapidum grandine precipitem in igneum puteum egerunt, ut palam illi facerent; æquum esse, ac cuncti unitis studijs ab eo vindictam repeterent, cum ipse in omnium perniciem conjurasset.*

Verè igitur Sacerdos mutus ab homicida non distinguitur, si non parvisi in talem etiam quadrat, si, inquam, non parvisi, occidisti. Et si Leges Martem illam, tam inhumavam, ut lac proli suæ subtrahat, comparant Marti, quæ sobolem præfocat: *Necesse videtur,*

non solum qui paruum profocat, sed qui alimenta denegat: (ss) an persuadere sibi quisquam potest, divinis legibus, quibus tam pretiosa sunt Animæ, eos tanquam excusatione dignos, tolerandos, qui, cum eas in sacro Lavacro Christo genuerint, fame postmodum emori sinant? Si ejusce generis Pastor ceteros inter ut innocens impunè ferre potest suum silentium, quæ causa fuit, cur Apostolus metu consternatus exclamaret: *Vamibi, si non evangelizaveris!* cur mox adderet: *Necessitas mihi incumbit?* Non tam amarè illacrymatus esset silentio suo, quo semel tantùm loqui neglexerat, sacer ille Vates: *Vamibi, quia tacui.* (uu) Nec ille Christi Vicarius semel iterùmque vaticano è solio sibi aliisque, quorum curæ commissa sunt Animæ, grande hoc prædicandi debitum inculcasset, promulgassetque, metu attoniti instar, exclamando: *Dispensatio celestis seminis nobis credita est: va si non sparserimus! va si tacuerimus! Vanobis, qui ministerij opus suscepimus, si Domini veritatem, quam Apostoli prædicaverunt, prædicare neglexerimus!* (xx) Quisquis proin audito omni ex parte tam funesto & tam sonorè ingeminato *Va!* non evigilat, non jam mutus tantùm, sed & surdus Pastor est; surdus autem lethargo sponte accersito. Unde hinc quoque decretoriam istam sententiam ferre possumus: aut Parochi munere cedendum est, aut illi Prædicandi opus conjungendum. Id enim nò fiat, quam tandem salutis spem concipere mutus ejusmodi poterit? Pessimè sanè cum illo agetur, quisquis experiri priùs fune-

stos hujus *Va!* effectus voluerit, quàm fidem præstare illos præfagentibus.

(a) Luc. 4. 18. (b) Luc. 4. 43. (c) Jo. 20. 22. (d) Matth. 28. 19. (e) Suar. de Relig. 10. 3. l. 1. c. 17. n. 5. (f) ad Ephes. 4. (g) S. Hier. in c. 4. Ephes. S. August. epist. 59. ad Paul. S. Ans. in c. 4. ad Eph. (h) S. Th. in ep. ad Eph. c. 4. l. 4. (i) Heb. 3. (k) 2. Tim. 4. 1. (l) l. 6. Palis. c. 30. (m) Jo. 1. 29. (n) S. Ph. 1. 2. q. 85. art. 3. ad 1. (o) 1. Petr. 5. 2. (p) 1. Cor. 9. (q) S. Greg. 10. 17. in Evang. (r) Ezech. 33. 7. (s) S. Jo. Chryso. ho. 54. in Gen. (t) Of. 4. 2. (u) Ath. 20. (x) Dist. 43. c. Ephesius. (y) Sex. Syn. c. 19. (z) Concil. 4. Tolos. c. 25. (aa) Prov. 19. (bb) Sess. 23. de Refor. c. 1. Sess. 5. de Refor. c. 2. id. (cc) Sess. 24. de Refor. c. 7. & Sess. 22. c. 8. (dd) Sess. 5. c. 2. de Refor. (ee) Sess. 22. de Sac. Missæ. c. 18. (ff) Sess. 24. c. 7. de Refor. (gg) S. Aug. ep. 100. & ho. 7. inter 30. S. Gregor. Pastor. 2. c. 4. Mor. l. 22. c. 16. hom. 17. in Evang. S. Hieron. in Ezech. c. 33. S. Ambros. in epist. ad Tim. c. 4. S. Chryso. h. 6. in Epist. ad Philem. & h. 15. in 2. ad Timoth. & de Sacerdotio. S. Isid. de summo bon. c. 46. S. Basil. S. Bern. in Serm. Ecce nos. S. Prosper de vita Cont. S. Th. 2. 2. q. 2. art. 6. (hh) Eccli. 11. 3. (ii) S. Th. in 3. dist. 25. q. 2. art. 2. S. Bon. q. 1. Dur. q. 1. n. 8. 9. Riccard. q. 1. art. 4. Gabr. q. 1. concl. 2. Suar. de Fide. disp. 13. sect. 6. n. 6. Vasq. in 3. p. d. 236. c. 20. n. 207. & c. (kk) Of. 4. 6. (ll) S. v. Paroch. (mm) l. 1. c. 6. dub. 4. n. 7. (nn) Possor. de Offic. Cur. c. 3. n. 3. (oo) Sec. de Inst. l. 10. q. 1. art. 3. (pp) Medin. de reit. fide. l. 13. c. ult. (qq) Tol. l. 5. c. 5. n. 4. Suar. de Relig. 10. 2. l. 2. c. 16. n. 7. Cast. 10. 1. tr. 4. d. 1. p. 11. n. 3. & 10. 1. de obs. fest. d. 2. p. 4. n. 5. Nav. Man. c. 25. n. 135. Barb. de off. Par. c. 15. n. 2. Bonac. in 3. p. dec. disp. 5. p. 20. n. 30. Regin. 10. 2. l. 10. sect. 3. n. 63. Frag. 10. 2. l. 10. disp. 21. §. 1. Man. 10. 1. Sum. 6. 88. (rr) Casar. l. 12. c. 6. (ss) l. 4. ff. de agnosc. libe. & alendis. (tt) 1. Cor. 9. 15. (uu) If. 6. 5. (xx) Nicol. Pap. in Epist. ad Mich. Imp. Dist. 43. c. Dispensatio. Symmach. Pap. Syn. 6.

CAPUT VI.

Respondetur rationibus,
quas Socordiae suae Pastores
multi praetexere solent.

Excusationes peccantium non excusatione solum indigent, sed magis indigent, quam ipsa, quae excusantur, delicta. Ipsa siquidem delicta, quibus speciosi ejusmodi tituli praetexuntur, non raro admittuntur aut ab ignorantibus, aut ab imbecillis: Excusationes non nisi ab ijs proficiuntur, qui malitia peccant. Unde David eas execratus sic Deum alloquitur: *Ne declinet cor meum in verba malitia, ad excusandas excusationes in peccatis*: (a) nōrat enim, quā perverso ex fonte excusationes ejusmodi nascerentur. Placeat nunc animum advertere, an non, quidquid purgandae suae taciturnitati Pastores multi afferunt, plerū stigmati sit & nequitiae. Quidquid adducunt, eum unum in finem adducunt, ut mollem suae ignaviae culcitram sternant, in qua tranquillius stertant. Reducamus brevitate studio, excusationes has ad gemina capita; prius Populum, alterum ipsum Sacerdotem spectat. Populus, qui audire deberet, aut rarus apparet, aut ad audita non attendit, aut ex auditis non proficit. Sacerdos, quem verba facere oporteret, aut fungi officio non potest, negotijs quibus premitur, praepeditus; aut nescit, necessarijs ad eam functionem donibus destitutus; aut si posset non vult,

tam multorum inductus exemplo, verba nunquam publice facit, & tū aliud jubeant Ecclesiasticas leges, ignavi sui silentij poenas non dedit, sed illud impunē ferunt. Judicet qui haec legit, an excusationes istae, quae suis librare momentis constituit, pro quod purgent ipsius utentes, non magis eos damnent, & gravis erga se ipsos postura reos constituent.

I.

Rarus igitur ex Populo audierit, dum verba de Deo facere vult Pastor, atque ita hunc onere liberat praedicti. Fateor, eō nonnulli perverto progressi sunt, ut obstinato animo obturent aures, ne audire cogantur, Deus imperet. *Filij nolentes audiverunt vocem Dei*. (b) Nunquam tamen ex Populo ita insanit, Pauci aliqui Praecatorum in numero id se esse gloriantur, quod aspis inter serpentes, ceterosque perosos incantationem. Adde si omnes planē subditi obsequium huc in suum non faciunt, ferre non ipsorum tantum, sed Pastoris ipsius culpam vel Populus non curat audire, & Sacerdos loqui non curat: unde si quando de rebus disserit, eam ad neglegenter, & velut nauseabundus praedicti ut planē neminem alliciat. Irritus labor est, fordibus retibus piscari, unde qui irrita labore insudare non volunt Piscatores, illa quibus diligentissimē lavant prius quam praedicti ant. Nec aliud debet esse Sacerdotum Praeconum studium. Oportet de rebus dicendarum delectu, & in modo

SEGNE
CONDICIONES
INSTRUCIONES
POENITENTIAE
CONFESSARII
PAROCHI

removere sedulo, quidquid absterere potius audientes, quam allicere potest. Præterea varijs eam in rem industrijs utendum est, quæ Parochi muneri maxime congruant. Hujus generis sunt: non admittere tanquam sponsores in sacro Lavacro, qui sua rerum divinarum ignorantia ad id muneris inepti sint; palam, etiam superiore è loco, & aperte hoc profiteri, idque sæpius per anni decursum, ut, cum res tulerit, haudquam timide, quod minitati fuerant, exequantur: facere, quod sacra Tridentina Synodus jubet, inter sacrificandum, inquam, de rebus divinis verba facere; cum non alijs frequentior adsit Populus: mutare etiam Sacri peragendi horam, idque, quod à nonnimine ex Pastoribus sui muneris quam maxime studioso factitatum memini, modò primo mane, modò tardius facere, cum plures adesse videntur, sic ut rerum divinarum fastidiosi nesciant, quâ ratione declinare Concionem possint, nisi, subsistentibus ceteris, Sacro nondum peracto, abire ipsi velint: id quod non omnes facere audebunt, veriti, ne audire cogantur; non posse Judæ esse ab similes, qui finem cœnæ expectare non possint, sed antè cœnaculo egrediantur. Si tamen hæc etiam industriz idoneum auditorum numerum cogere non valeant, parùm sanè refert. Non idcirco pauci illi, qui adsunt, non ritè instituendi sunt. Præco publicus Principis edicta non idcirco promulgare omittit, quòd paucos ad illa audienda consuetere videat. Nec aliter Præconi sacro agendum. *Clama: ne cesses; quasi tuba*

exalta vocem tuam. (c) Unus aliquis, qui ejus è sermone proficiat, abunde labores omnes, omnes sudores compensabit, haud aliter ac una sola margarita, insigni magnitudine, quam capere contigerit, sat magna Piscatori merces est pro laboribus & incommodis, quæ in piscando inter undas exantlat. Christum Servatorem videmus sermonem è præcipuis unum uni duntaxat, Samaritanæ illi femellæ, impendisse. Et Pastor facit vel Magistri sui imitandi, vel pro eo gratificandi studio dedignetur loqui ad paucos, qui audituri adsunt? Non oportet paucos publicos parcius, aut minore altitudine aquam affundere, fontes manare sterilius, flumina currere lentius, quia pauci accurrunt, qui hydrias suas crystallino illo liquore implere desiderant.

Nec aliud serè reponendum est ad illud, quod de modica attentione auditorum dictum est. An, qui seminat, seminare idcirco non pergit, quòd aliqua nonnunquam grana ventus impetuosior secum auferat? pro uno, quod pereat, alia plurima in terram cadunt, & fructus uberrimos proferunt. Hic monendi potius sunt aliqui, ne longius sermonem protrahendo ipsi faciant, quo minùs à fessis parùm attentè audiantur. Ægros qui utiliter vult pascere, sæpe quidem, sed modicum illis cibi prabeat necesse est: id enim nō faciat, pro eo quòd eos delectet muleum ingerendo, auget saturitatem, & cum saturitate fastidium ac nauseam. Illud præcipuè cavendum, ne nimium excaufcat Orator, cum subinde aliquem

aut parum attentum, aut garrulentum, aut dormientem, aut importunè pestilentem norarit. Si ratio postulare videatur ut non dissimulet, quæ contra decorum absurdè nonnunquam admittuntur, moneat per me licet, Orator, sed moneat modè, ac sine perturbatione. Non rarè Dæmonis negotium est, turbare dicentes ad Populum, ut inania reddat sacra monita, quæ illi tam sunt molesta. Ita sanè censuit S. Joannes Chrysostomus factitatum, cum nescio quâ nocte, verba faciente ad confertum Auditorem Apostolo in Aula quapiam, facibus undique ardentibus coillustratâ, Adolescens somno occupatus ex alto subjectum in solum decidit, turbatis ad spectaculum, & strepitum, audientibus omnibus, quorum in oculis adolescens ille casu contritus interiit. (d) Caveat proinde sacer Præco, ne id assequatur malus Dæmon, quod spectat. Satis dici non potest, quantum Authoritatis sacro Oratori accedat, cum Auditores advertunt, superiorem illum esse impedimentis ejusmodi, quæ vel casu, vel pravo aliorum consilio accidunt, quantamque ea res ejus doctrinæ æstimationem conciliet. *Doctrina viri per patientiam noscitur.* (e) Cum è diverso ob rem quamvis minimam excandescere, vociferari, decori oblivisci, sæpè sufficiat ad omnem, qui relatus ceteroquin fuisset, fructum amittendum, haud aliter ac accidere solet turba militum; quæ ad pugnam egressa, dum ordines non servat, vincitur non tam ab hoste, quam ab ipsa sua perturbatione. Ceterum sicut ra-

rum est, ut quotquot præsentem sibi eisdem etiam atenti sint, ita perinde frequens, neminem præsentium seculo auscultare: quæ proin causa est, curæ tantis animo & corpore, vagi nocte obesse debeant? Memini Apostolum jussisse Timotheo, ut predicaret non importunè tantum, se & importunè, proinde non Justitiæ, sed Caritativum vi, ut ceteri fermè Sacerdotes impulsu de divinis differunt, damnantur sunt, si loqui nolint, nisi opporuerit lenibus ac desiderantibus; ut quæ id Justitiæ titulus obligat, ut sacerdos, quibus Animatum cura incumbit, etiam importunè, & non volentibus ac curantibus, id faciant ratio est.

Atque hinc habemus, quid respondendum ad tertiam illam difficultatem, eo nam, quòd appareat, nullum in prædicatione fructum existeret. Rite instituendi officium sacrorum Curarum conditioni non est commensurabile, ligaminis instar sicile solubili ferat, non ferat fructum, inhiat non te est, cujus curæ Anima creditur. *In Prælati prædicatione est debetum prædicatione determinatum, & ideo redemptio est, etiam si non videatur profectus in solo.* (f) Si Pastori incumbere prædicatione animarum ægrarum, superledebatu natu posset, si videret nullam Curam exigeris, non curationem, proinde, quod muneris sui est, omnia fecit ut sanaret, peregit in partes suas. (g) Licetne Parochi orare pro Animabus sibi creditis, si læ obstinatæ non respiciant? Quæ

SEGNE
Conciones
Instrucio
Poenitentia
Confessio
Parochi

tum maximè ejus opem poscunt. Quare ne quidem ab earum institutione cessare potest, cum ita tardæ & indociles sunt. Ut enim Deus, etsi eas ipse reducere ad se posset nullius ad id adhibito ministerio, vult tamen preces pro ipsis nunquam non fundi, ita etiam vult ut sacri Oratores non taceant, etsi reducere ad se cunctas posset, à nemine impulsas directasque. (h) Atque hæc doctrina, quæ Sancti Augustini est, exceptionem nullam patitur. Adde, quòd nemo planè nōrit, an fructus speratus obtineatur, an non? Pronum est id in fructu ejusmodi accidere, quòd in fluminibus, quæ cum per plana feruntur, ita tacitas undas trahunt, ut regredi potius, quàm progredi videantur; cum interim nunquam non secundo alveo pergant, Dei verbum, nunquam sine ullo emolumento sparsū est: *Verbum meum non revertetur vacuum*; ait Deus: *scd faciet, quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misissud.* (i) Enimverò par est unam hanc spem ingentes Pastoribus animos addere, cum meritò cogitare secum possint, iisdem verbis Deum ipsos alloqui, quibus olim Jeremiam: *Noli subtrahere verbum, si forte audiant, & conversantur unusquisque à via sua mala.* (h) Nam etsi certus quis non sit de Animarum lucro, quis interitū scit, an non re ipsa lucratus sit aliquam? Magnis igitur rem animis prosequatur. Quàm multa Indies incerta lucra mortales impensis haud paulò majoribus consecrantur? Si certa tantum quaerenda essent, quis tanto conatu ac studio agros coleret? quis merca-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

ruræ operam daret? quis aliena litora navi peteret? quis obsidionem urbibus & arcibus admoveret? quis assultum tentaret? Et tamen his in studiis atque conatibus, cum sine quis suo excidit, perdit est cum oleo opera, aurum cum labore. In re autem nostra minimè; cum semper conatui merces respondeat, utur cetera sterili. Accedit, quòd etsi diu absque sperato fructu quis in suis excolendis desudasset, nec disfacile tamen, nec novum Deo foret, tandem, cum minimè quis speret, operato eventu labores coronare; perinde ac cælum asolet; quòd etsi nocte tota ne unā quidem stillā aridum solum humectat, sub auroram tamen tam copiosum illi rorem propinat, ut non satiet tantum, sed planè inebriet. Quare si non, quem sperat, fructum utilitatemque Conciones alicui suæ afferunt, non desperet tamen: fructus enim ille aut re verò jam exiit, aut exisset: & quamquam extiturus esset nunquam, æquum tamen non est à Matre deseri filium ægrum, etsi de ejus salute Medici conclamant. *Nemo desperandus est, dum in hoc corpore constituitur, quia nonnunquam, quòd diffidentiæ aetatis differtur, consilio maturiore perficitur.* (l) Id potius agendum est, ut, cum non raro fructum ejusmodi præpediant, ut S. Gregorius observavit, non Populi tantum, sed sacri magis Oratoris peccata, inde is incitetur ad cogitandū de rebus suis, & animi sui statum intimè explorandum, ut, si res postulet, seriâ penitendine Deum moveat ad vim verbis suis tribuendam, sic ut ex sterilibus, qualia

F

ad

ad eam diem fuerunt, tandem fecunda & fertilia reddantur.

II.

Quod si autem, quæ ex audientium conditione adducuntur, excusationes tam sunt inanes ac frivola, quales demum illæ erunt, quæ à Pastoris persona desumuntur? Nihil profecto illæ aliud erunt, si proferantur, ad eum purgandum à delicto, quam balneum ex atramento paratum. Et tamen his vulgo omnes ignavi isti utuntur. Primò igitur, qui altiore ex loco vel nunquam, vel rarò audiuntur, aliorum negotiorum multitudinem & gravitatem causantur. Sed quæ, per Deum! tandem sunt ista negotia, quibus tantum sit virium, ut solvere Curionem sacrum possint obligatione præcepti & positivi, ut loquimur, & naturalis, atque divini, quale est hoc prædicandi? an illa sacra sunt, aut profana? si sacra, cujus generis essent, diu sedisse pro sacro tribunali luce quadam solenniore, ad quam vis ingens Populi confluit, aut diu adfuisse ægro animæ agenti, hæc perpetua esse non solent, sed rara & brevia: unde non possunt collere debitum, cui si die una satisfieri non potest, potest alterâ. At si negotia non sacra, sed profana sunt, non Animarum, sed corporum bono suscepta, ubi tandem est illa serpentis prudentia, quam à suis Afflectis Servator noster Christus requirit, dum hoc hominum genus, pro eo quòd servando capiti totum corpus ictibus exponat, corporis servandi studio caput sinit perire? An ergo caducis cedere æterna

debent, profanis sacra? quæ ratio lex est ista? *Non est æquum nisi deum quere verbum Dei & ministrare magis* (n.) responderunt Apostoli, cum in primò numero se obrui cernerent, quod alij ex alijs in illis Ecclesiæ primò rectè credentium numero accedebat. Si ministerio divini verbi seminando persedere non decuit, ut vacare licet operi caritatis, quale est, egenis deo providere, & quibus demum egenis non illis, quos fors inopes genuit, quos tales amor erga JESUM effertur, pronuntiet nunc quilibet, an eo suscipere par sit, ut agnatis consulat, & agnatis, quorum famæ semper conscit, quique mensam sibi indies latorem parari desiderant? an æquum illud omittere, ut prospiciatur merito viri nobilis, in rationibus dati accipere que ineundis, in censibus exegendis, in bonis custodiendis, in munere Oeconomi, ut rem verbo & sine ambigebat, obeundo? Tum, cum hæc collenda ars jusserit non eos ramos, qui certe propinquiore sunt, resecare, ut quo assurgat, sed summos apices demerere, ut densius crescant, qui à solo ablati propius, tum inquam etiam sapienter se purgabunt Pastores sacri, quod de verbo annuntiando se non impendant, & tempus concionibus vel habendis vel parandis, debitum, totum negotium caducis consecrent.

Magis erubescenda est altera excusatio; quòd nesciant eâ administrationem fungi. Quisquis non veretur cum se leratè se purgare, duplici paratè digna est: unâ quidem ob damnum & pernici-

SEGNE
Concionibus
Instruere
Poenitentiam
Confessionem
Parochiam

ciem, quam suo silentio affert Populo; alterà ob ejus silentij causam, ignaviam inquam & negligentiam, quã sibi de necessaria, munere suo ritè fungendi, scientia ac doctrina non prospicit. Matribus natura de lacte ante prospicit, quàm pariendi tempus adsit. An igitur stultus non meritò appellatur, quisquis Animas Christo vult parere, dum jejunis adhuc est uberibus, planèque aridis ad eas alendas? *Si in Laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quanto magis in ijs, qui presunt, nec excusatione digna est, nec venia?* (n) Accedit, quòd hæc imperitiæ cognitio nova esse non possit, sed jam tum initio administrandæ hujus provinciæ sit habita. Quæ proinde ejus fuit temeritas, qui tot sibi artibus ac studijs imposuit onus viribus longè majus? *Miserum est, eum Magistrum fieri, qui nunquam discipulus fuit.* (o) Cur Parochi munus admisisti, quæret olim Christus, aut cur acceptato non cessisti? Quis unquam, etiam Medicus non esset, alterius invitatione induci se passus est, ut ægris sanandis se addiceret? ad agrum restaurandum, si Agricola non erat; ad palatium reficiendum, si non erat Architectus; ad arcem aliquam muniendam, si militaris architecturæ erat imperitus? *Multo tempore discere, quæ postmodum doceas:* (p) Sic Rusticum suum S. Hieronymus hortabatur; nimis enim pudendum est, *Sacerdotes tunc querere discere, cum ex officio alios debeant docere.* (q) Quoquo proin modo se res habeat, qui salute æterna excidere Pastor non velit, sibi creditos aut ipse, aut ejus nomine alius in-

stituat necesse est; alia salutis via non superest; tam enim Curionis officio intima est hæc obligatio, ut nullius humani brachij robore avelli possit. *In his duobus mandatis, verbi scilicet & exemplis, summam tui officij, sed & conscientia securitatem pendere intelligas.* (r) Ita Mellissus ad Pastorum Principem scripsit. Quare sicut Parocho ad salutem æternam consequendam non sufficit, loqui bene, si agat malè, & quidquid linguã boni elicit, manus ministerio destruat; sic eidem non sufficit ex virtute vivere, si rectis vitæ exemplis salutaris institutio non accedat. *Sacerdos cui dispensatio verbi commissæ est, etiam si sanctè vivat, & tamen perditè viventes arguere, aut erubescat, aut metuat, cum omnibus, qui eo tacente perisrunt, perit. Et quid ei proderit non puniri suo, si puniendus est alieno peccato?* (s) Ita disertè professus est S. Prosper, & eandem in sententiam conspirant Sanctus Gregorius, S. Hilarius, S. Isidorus, S. Joannes Chrysostomus, & quisquis Sanctorum Patrum in pessimum hunc morem, regendi Animas, & non loquendi, inductus est.

Quodsi quidam, non scientiæ, sed oratoriæ facultatis defectum prætexant, ne isti quidem audiendi sunt. Nec enim in Curione ordinario requiritur, ut ornatè ac eloquenter dicat: abs re potius est in pagis & minoribus oppidis exquisita eloquentia: utendum illi potius genere dicendi plano ac facili, quali ferme cum filijs parentes utuntur: nec lectis ad rem verbis opus est, sed vivis ac proprijs, qualia linguæ subministra-

re solet amor genuinus ac sincerus, qui etiam balbos eloquentes facit. Satis est, si sensu verba abundant: si minus limata fuerint, semper tamen illa plerique excipient quo par est animo, monetæ instar, quæ iusti quidem sit ponderis, etsi Principis imaginem minus artificiosè expressam præferat. Quod si reperire nonnunquam esset auditorum è numero aliquem, qui superbus dicendi genus tam humile fastidiret, quid interest? An, ne sumus molestus sit, medias in flammis insilias? hoc autem profectò facit, qui ne nescio cui parùm peritò, minùs etiam religioso, sit ludibrio, mavult æternùm perire. Etiam Arcopagus Paulum irrisit, tanquam pueriliter credulum, qui fabulas pro historijs vendicaret. Sed quia iste agere petrexit quod agebat, irrisores suos secum tacitè deridens, nec animis cecidit, tam multos Deo lucratus est, quos perdidisset, si sibi non constitisset. *Si formidasset irridentes, non pervenisset Apostolus ad credentes.* (t) Tandem, si aliud non licet, standum est sapientissimo Sancti Caroli consilio, & sublimiore è loco legendus idoneus Author, Christianæ vitæ Institutiones pertractans; subinde autem, quæ res poscere videbitur, explicanda. Si cui nulla hæc ratio- num in Dei verbo proponendo arridet, hic enim verò alteri magis idoneo munus suum cedat oportet; cum Parochi non ita possint in templis coram Deo stare, sicut coram eo steterunt immanes illæ columnæ Salomonis, quæ intus planè vacuæ nullam molem tanquam fulcra sustentabant, sed avænum tantùm

sui spectaculum intuentibus præbent. (u) An lucrari quis vult, & tamen non laborare? jam pronuntiavi, hoc est furari, non mereri proventus Ecclesiæ: idque ipsum repetò, atque incalorè; idque in memoriam revoco horrore illum, quo perfusus est, qui in ritione se repescenda dicebat: *si fructus non comedi absque pecunia.* (x) Quid autem est comedere fructus terræ inemptos, quàm velle à Populo alimen- & negare tamen debitam pro ipsa institutionem? *Fructus terræ absque pecunia comedere, est,* inquit S. Gregorius, in Ecclesia quidem sumptus accipere, in eadem Ecclesia predicationis officium non præbere. (u)

Atqui tam multi Cariones non conditionantur, nec tamen est qui eos condemnet. Hic ultimus receptus est, intra quem ignavia tutam se existimat. Exemplum multorum, perinde ac fictitum idem esset, quod alitarum. *Proccator homo vitabit correptionem, ut loquitur Ecclesiasticus.* Sed quid agere ad eam evitandam? Quæret plures, qui idem, quod ipse, agunt: *Et secundum voluntatem suam inveniet comparationem.* Ut igitur evadendi porro viam præcedam, sic distinguam: si lectio in Parochis urbium, fieri potest, utrobis illi, aut penitus absolvantur, ut minùs saltem nocentes fiant. Primum est, minor Populi necessitas, qui vulgo in urbibus non solet ignorare necessaria ad salutem, sive quæ credere, sive quæ agere oportet. Omnes prædicantur, sale hæbent opus; minùs tamen illi, qui falsis in undis sunt. Alia

Alterum, quod excusari Urbium Curiones possunt, est multitudo vitorum Religiosorum, qui magnam hujus oneris partem sponte subeunt. Ubi proinde tam multi volones sunt, qui Ignorantiae bellum indicunt, & re ipsa illam impugnant, excusari videtur posse, qui stipendio ad id conductus pugnam superfeder. Tertium, quo magis excusantur, est, quod in Italiae urbibus mos inoleverit, ut Parochis subjecti feriatis diebus ad quam maximè voluerint Ecclesiam accedant, divinis operantur: quàm igitur ratione eos Parochus instituet? Ceterùm, si praesentes eos haberet, extra controversiam est, officio defuturum, si eos à se jejunos dimitteret: cum pascere illos Dei verbo, quantum potest, tam se jungi à Pastoris munere non possit, ut sacrae Synodi Tridentinae Congregatio decreverit, (aa) alijs quidem, Episcopo ad Populum dicente conticendum, sed non Parochis: quin definivit, nunquam eo nomine silentium ipsis ab Episcopo imperari posse: nec ob aliam id causam, ut apparet, quàm quia æquum non est impediri quemquam ab exequendis proprijs, & non alieni tantùm, officij partibus, siquidem ipse fungi ijs velit. Aliter planè se res habet in pagorum, & minorum oppidorum Parochis. Hic ratio Religiosi, & subinde nunquam, divinae sementi spargendae dant operam, cum extra sacri jejunijs tempora eò non accedant: sic ut silente Parocho nemo loquatur. Parte alterâ his in locis longè frequentior comparat Populus Parochiali in Ecclesia (quæ alicubi est u-

nica, aut certè alijs commodior) multoque solet esse rudior, & hac ipsa causâ institutionis magis indigus. Nihil proin pagorum Parochos oppidanorum exempla aut juvant, aut tumentur. Sicuti infantulo data est nutrix, quæ lac amanter præbeat, matris operam is non magnopere desiderat, nec ista se gravi obstringit noxâ, si suis illum uberibus non admoveat. An idcirco nullam consciscet noxam illa, quæ filiolum suis in oculis extremum jam halitum trahere videt, non ob aliud, quàm quia deest, quæ pectori admoveat; & vel pauculis guttulis moriturum refocillet? Quin imò, etsi non desit nutrix, curandum tamen est Matri, ut ipsa lac Nato præbeat, cum aliter longè sapiat, alium vigorem filiolo infundat lac matris, quàm alterius alienæ. Mirum quanto plus virtutis apud ejus curæ creditus verba Pastoris exerant, quàm aliorum. Cujus rei hæc est ratio, quod Deus certa sua lege plus illi adesse, & potentiùs cum illo operari debeat. *Qui vos audit, me audit.* Quam tandem linguam, quod os tanto Christus honore affectit, ut illud ab ore suo non distingueret An os eorum, qui Vicario, Subsidiario, aut Mercenario nomine pro Pastoribus loquuntur? an non solum os Pastorum ipsorummet? ita sanè est. Ut quid igitur curiosè quis circumspicit, quid faciant alij; cum non predicare, in Pastoribus exemplum sit non laude, sed vituperio & execratione dignum; non usus, sed abusus, non veritas sed error? Nulla unquam consuetudo valet contra id, quod divino jure ac lege imperatum

est: ita certè Angelicus: *Nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra legem divinam.* (aa) Unde denique consuetudo ejusmodi aliud non est, quam mos pravus inveteratus: unde illud: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est.* (bb) Quod si tamen etiam Pagorum Parochi impunè ferunt suum silentium, ne à Præsulibus quidem suis moniti, castigatique, quid vultis dicam? An ea impunitas facit, ut minus officij ratio à Pastoribus exigat suæ plebis institutionem? si pœnas non dant, dare certè deberent. Delicta impunita accusatio sunt Judicis, non excusatio delinquentis. Quamquam meum non est decernere, quid hac in re factò sit opus. Cogitet de remedio, cujus id interest. Id ego unum affirmo: Pastores elingues, qui inquam sic linguâ utuntur, ut muti, qui alimenta Ecclesiastica nisi manducant: (cc) præstaret hac in vita puniri; puniti enim respiscerent, & sic alterius vitæ supplicia evaderent. Quæ tandem vineæ felicitas est, si pampinorum permittatur superbire luxuriâ, nec unquam vinitoris cultum experiatur? hæc enim vero summa ejus calamitas est; sic enim citò sterilefcens igni duntaxat cedit in pabulum, ceterâ planè inutilis. An sic stultus est quispiam, ut se extremo illo Mundi die à Christo Judice existimet judicandum secundum consuetudinem? Enimvero sperare id posset, si Christus dixisset olim: *Ego sum Consuetudo.* Sed quia ille dixit: *Ego sum veritas:* (dd) eâ causâ sententiam non feret secundum id, quod fecerunt alij, sed secundum quod ipsi verè faciendum incumberebat.

Nemo igitur non certissimum habebat, Pastoribus Sacris lege non dissensibili præceptum, ut suos docerent, & admonerent: hinc in Ap. Iherosolym Canonibus debitum hoc *Inexorabile* appellatur. (ee) Quid igitur tot Executiones irritò planè labore congeruerit? Imò instar candentis ferri, quod quædã dura incede percutitur sapios, hoc cadentes vivasque scintillas undique eribrat copiosius, hæc certissima veritas, quam vobis propono, quò impugnat vehementius, rationibus in partem alteram adductis, hoc semper reddere manifestior. Unde pro eo, quod quædam munus Pastoris recens capere, oculis defigat in Pastores alios dormitantes negligentes, eos defigere oportet in honoris divini ac muneris sui magis studiosos (quorum quidem, quæ Dei veritas est, nusquam non aliquos erit invenire) & cum observaverit, quammodò illi officium suum faciant, dicitur & ipse tempore sapere, cæque Sipientiam probare, & suæ, & aliorum incohlumitati providè consulendo. *Vir sapiens erudit plebem suam.* (ff) Navaichus, qui vectores, quos ducendos admisit, tandem incolumes, in litore non exponit, ne suæ quidem denique saluti prospicit: & si illi medijs in undâ pereunt, malè ab ipso vecti, perit & ipse. Quare, *Reforem te posuerunt? Noli extolli, Noli plus æquo fiducia in te reponere: Est in illis quasi unus ex ipis.* Sic te considera, ut non minùs expectatum submersiois periculo, quàm quàm illorum sit. *Caram illorum vitam, & sic confide.* (gg) Duc in portum cum timore

timore magno, non solum salutis ipsorum, sed & tuæ, quoscunque navi tua vehis, & sic confide. Sic enim vero tu quoque intrabis. Hæc est vera, sed & unica fiducia.

(a) Ps. 140. 4. (b) Is. 30. (c) Is. 58. 1. (d) Act. 10. 9. (e) Prov. 19. 11. (f) Abul. in Matth. tom. 5. fol. 50. c. 11. (g) S. Bern. l. 4. de Consol. c. 1. Senec. de Benefic. l. 7. c. 13 (h) 23. 9. 4. c. Sicut non est. (i) Is. 55. 11. (k) Jer. 26. 3. (l) 32. 9. 2. c. Ancillam & de Penit. dist. 7. c. Nemo. S. Greg. Moral. l. 20. c. 18. (m) Act. 2. (n) dist. 38. c. Si Laicis. (o) dist. 61. c. Miserum est. (p) Ep. 4. (q) dist. 36. c. Qui Ecclesiasticis. S. Euseb. (r) S. Bern. de Consol. l. 4. (s) S. Prosper de vita contempl. l. 1. c. 20. S. Greg. Pastor. S. Hil. l. 8. de Trin. 8. Iud. l. 3. Sent. S. Chrys. ho. 6. in epist. ad Philipp. (t) S. Aug. con Stoic. & Epist. c. 2. (u) 2. Paral. 3. 16. Jer. 52. 20. Abul. in Paral. t. 2. c. 3. 9. 23. (x) S. Greg. Moral. l. 22. c. 16. (y) Eccli. 32. 21. (z) Barb. de offic. Par. c. 4. n. 2. 2. (aa) t. 2. 9. 97. art. 3. ad 1. (bb) dist. 8. c. Consuetudo. (cc) S. Greg. Mor. l. 22. c. 16. (dd) dist. 8. c. Si consuetud. (ee) Zonar. in Can. Ap. 58. (ff) Eccli. 37. 27. (gg) Eccli. 32. 1.

CAPUT VII.

Quæ ratio, quisve modus tenendus Parocho in sacris Concionibus, ut quam maximè salutare sint?

Uo potissimum sunt, quæ faciunt, ut insignia quædam specimina gladius edat; si & nobili ac tractabili è metallo constitutus sit; & robusta ac prompta manu brachiisque vibretur. Hæc eadem sunt, quæ faciunt, ut insi-

gnia opera efficiat Dei verbum, quod est ille gladius, qui acie sua exacuta eo pertingere potest, ut partem hominis brutam ab illâ dividat, quæ spiritualis est: *Pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus.* (a) Pastoris industria parte suâ conferre debet tam delectum materiæ, quàm ejus tractandæ rationem, quæ sunt metallum ex quo gladius conflatur; debet autem & Gratia jungere virtutem suam, profundè in animum insculpendo aut imprimendo illas veritates, quæ se solis ultra aures non penetrarent: atque hæc est vis brachij.

I.

Quod jam ad delectû materiæ attinet, quæ docenda est, melius vobis quidpiam subministrare, aut indicare non possem, quàm quod tot laudatissimæ Institutiones Catecheticæ suggerunt, quæ sunt optimæ huius metalli fodinæ. Illud tantum addere possum, quod ad metalli missionem spectat (ad expositionem inquam) materiam proponendam duplicis maximè generis esse posse, sive quæ ad usum refertur, sive quæ in spectando tantum, & cognoscendo consistit: quæ inquam vel tradit, quid fide tenendum sit homini Christiano, vel præscribit, quid faciendum. Circa primi generis materiem advertendum est, in explicandis certis dogmatibus, salutaribus quidem, sed subtilibus, ne proponantur nimis generatim, & velut extra omnem materiam; sic enim illa velle docere perinde esset, ac respirandi facultatem velle pascere aëre tam puro subtilique, ut ad an-

heli-

helicum recipiendum haudquaquam
sufficiat. Hac de causa, quemadmo-
dum in superandis altissimorum mon-
tium jugis, ne spiritus intercludatur, ne-
cesse est spongijs aquâ imbutis aërem
identidem condensare; ita exemplis, si-
militudinibus, comparationibus popu-
laribus, & ad vulgi captum factis opus
est velut sensiles reddere rudi plebi veri-
tates de rebus altissimis, in quibus intel-
ligendis multum illa semper laborabit,
etsi scitu sint quàm maximè necessariae.
Et en ejus rei paradigma. Siquis audi-
toribus suis dixerit, Gratiam sanctifican-
tem, quam dicimus, qualitatem quan-
dam esse divinam, quæ mirum quendam
splendorem animæ conciliet, rectè is
quidem, ac verè dicit, sed parùm ad-
huc intelligitur. Sed si, ubi hoc asse-
ruerit, subjunget etiam, quòd sicut fer-
rum, etsi naturâ suâ frigidum, rubigino-
sum, grave ac slecti nescium, mox ta-
men ac ardenti fornaci injicitur, ita
ignescit, ut non jam ferrum, sed ignis
videatur, sitque momento pellucidum,
tractabile, & ad formam quamlibet re-
cipiendam idoneum; ita & anima na-
turâ suâ tam lenta, tam frigida, ac im-
perfecta in agendo, mox ac divinæ &
sanctificantis gratiæ virtute repleta, in-
timèque penetrata fuerit, Divinam na-
turam sic induat, ut nullo se negotio at-
tollat ad producenda opera summè ad-
miranda, altissima, ac omnes suas vires &
facultates sibi congenitas multùm ex-
cedentia; si inquam ita, quod proposuerat,
declaret, non verùm solum dicit, sed
faciet etiam, ut Audientes re intellecta
permoveantur, valdeque excitentur ad

acquirendum bonum illud, quod
non obscure cognoverint. In id pro-
de Pastor sacer industria singulari
cumbat, ut in explicandis Religionis
nostræ Mysterijs ita verberet, ut illi
modi similitudinibus, ac comparationibus
cuilibet, quantumcunque habeat
ac tardo, reddat captu facilis; id enim
faciat, oleum planè atque opus
perdet; haud aliter ac frustra temporis
reret Belli dux, qui cum munimentis
aliquid ex hoste capere vellet, nunquam
tamen illud tormentis proximè adhaerens
verberaret, sed longiore tantum in-
vallo. Hinc in legendi novæ legi-
vitæ Christi historia deprehendes quo-
que, quàm familiares Christo Servus
nostro Parabolæ, seu comparationes
erint: *Sine parabolis non loquebatur* etc.
non solum quia apud Palæstinos
earum usus erat, sed multò maximè pro-
pterea, quòd cum ille inaudita ad
diem, & recondita arcana revelare do-
beret, *eructare abscondita in confessione*
Mundi. (c) res posceret, ut in turbidibus
bus & comparationibus modò Palæstina
modò seminantiis, modò Piscatoris, ali-
vitis, aliarumve rerum similitudinibus,
omnium sensus cadunt, familiares
doctrinas illas redderet, sic ut hæc
vel intelligerent, vel, si minima aliquid
bantur (id quod crebrò ob ipsarum
ditatem futurum erat) occasionem
tem ininterrogandi haberent, easque
Parabolas explicari rogarent. *Et hæc*
nobis parabolam istam. Ubi promissa
probatas Authoribus ejusmodi similitu-
dines quis repererit, eas excerptas, ut
occurrant in tempore, & animum ad
faciat

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

series excogitandas informent; ut non raro Martibus accidit, quæ etiam non id agentes, proles similes vultu gignant ijs imaginibus, quæ earum oculis domi in conclave crebro obversantur.

Alterum rerum in institutionibus tractandarum genus ad mores & usum referatur: in his ut utiliter proponantur, magnopere necesse est descendere ad singularia. Hoc quoque documentum exemplis clarius reddam. Si quis igitur exempli gratiâ dicat, occasiones pravas esse fugiendas, Auditores veritatem hanc integram quodammodo glutunt, quin ullo inde sensu afficiantur, haud aliter ac qui granum sinapi non contritum devoraret. At ubi ille distinxerit duplex occasionum genus, quantum ab hæc sit remota, proxima aliæ; addideritque, quod si has illarum ædes frequentando non tamen nisi raro admodum ibi delinquat, hæc illi sit occasio remota duntaxat: si autem easdem frequentando nunquam serè non peccet, ea sit occasio proxima, sic ut lege divina non dispensabili teneatur pedem ultra eò non inferre, hæc veritas sensum intimè afficit, & instar grani piperis, non tantum comminuit, sed in minutissimos pulveres contusi, vim suam vel in oculos exerit. Atque hæc est ratio id præstandi, quod à Pastoribus Deus exigit, ut Populis eorum fidei commissis non præparent tantum salutis semitam, eamque planam reddant, sed etiam ubi res postulat, velut lapidibus sternant. Sceleris quidem, hoc est, ad rem præsentem idoneis. *Prepara-
re viam Populo, planam facite iter, ele-
gate lapides.* (d) Plana autem redditur

R. P. Segneri Institutio Parochi.

semita, cum in differendo procul habeatur arduitas illa ac subtilitas, quæ à facili veri cognitione retardat. Scenitur verò lapidibus ad id lectis, cum ita res pertractantur, sicut eorum, ad quos verba sunt, indoles ac genius exigant; nec enim eadem omnes juvant. Atque hæc eadem ratio quoque est solandi, & abstergendi lacrymas Ecclesiæ, quibus illa inundat, dum videt quotidie tantum filiorum suorum numerum emori, si non panis defectu (nam hunc non defunt qui prædicando persigant) saltem eorum penuriâ, qui eundem frangant: pauci enim sunt, qui prædicando panem ita comminuant, ut etiam minus robustæ maxillæ illi mandendo pares sint. *Pan-
vult petierunt panem, & non erat qui fran-
geret eis.* (e) Magni semper feci iudicium viri insignis, qui in doctis suis Epistolarum Canonicarum Commentarijs scriptum reliquit, quod si major Christianorum adultorum pars æternum pereat (id quod ipse verum censet) ferme hoc inde nasci, quod verbi divini Præcones, non satis considerantes quid agant, crebro quidem de argumentis probatis tractent, sed nimis generatim, quin unquam ad singularia descendant; ad illas inquam sequelas, quæ pro suo cuique statu & conditione ex principijs generalibus essent deducendæ. Ferme enim maxima audientium pars id facere ipsa vel non scit; vel si scit, id in se laboris, aliàs molesti, suscipere non vult, suis humeris accommodandi documentum, quod propositum est, tanquam segmentum panni pretiosi, sed planè integrum; & per ratiocinationem colligendi, quod

G si,

si, verbi causâ, vana est omnis Mundi gloria (ut Concionator pronuntiavit) ratio ergo postulat, ne quis alienâ censurâ, & mordacis à Sodalibus dicti metu, prætermittat servare in Templis reverentiam, ac silentium, cum alij licenter garrunt; crebrò divinis se munire Mysterijs, vitare luxum, in vestibus studere modestiâ, & in his quoque id spectare, ut Deo magis, quàm hominibus placeat. Hæc est ratio multum utilitatis Sacris Concionibus afferendi, suppleri magnâ solertiâ & caritate id, quod audientes vel non possunt, vel non volunt; istud siquidem non est tantum porrigere alicui clavem, quâ in se ipsum intimè penetret, qualis est omnis correctio opportuna (*clavis apertionis est omnis sermo correctionis.*) (f) sed eam suâmet etiam manu circumagere, & illud aperire ostium, quo potissimum intrare oportet.

Hoc autem si ita est, semper magis perspicuum sit, quàm non sint justæ excusationes, quarum ante meminimus; satis nimirum suo muneri facere Parochum, si sub sacri jejuniij dies aliquem evocet, qui subsidiariam in concionibus ad Populum operam præster. Egregiam enimvero excusationem! sic non solum abunde non prospicit suæ plebi, sed ne quidem quantum satis est: eâ in primis causâ, quia si non nisi semel toto aâni spatio plueret, parum omnino plantis prospectum esset, quas oportet nutrire. Deinde quia pluvia hæc non semper est, qualis desideratur. Non est inquam ejusmodi, quæ telluris viscera penetret; tam parum enim rude vulgus his ex Concionibus intelligit, ut domum secum

nihil auferat. Si Mater eum tenella prole non balbutiet, nunquam hæc linguam articulatas in voces lolveret. Hocque hoc est ingenium illud e molumentum, quod existit ex institutione ipsorum Patrochorum, quod non solum magis continua, sed magis etiam fructuosa; quia magis se demittit ad specialia, de quibus etiam rectius agunt, qui familiarius plano ex loco differunt ut Patres, quàm qui ex altiore tonant, ut Fratres. *Oportet eum, qui instruit Animas vales, esse talem, ut pro ingenio discipulorum se ipsum possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere.* (g) que est S. Petri doctrina, ad eos in rubicem ducendos, qui majori sibi gloriæ ducunt, & Auditores eos admirentur ut doctos, quàm si intelligant tanquam pios.

Quoniam hic quoque ferri potest, mus extra medium, & ab uno extremo declinare ad alterum, sic ut ne nimis parum dicamus, dicamus nimis multum. Et quidem ire extra limites possumus duplici modo, si nimirum non attendamus satis, quid, & ad quos dicamus. Materiam ipsam dissertationum quod spectat, cavet quisq; ne ad minuta nimis & specialia descendat in genere lubrico, ne id quod cadat, quod Equiti illi animoso, qui cum Dracone vulnerasset, per ipsam, quæ pugnam infixerat, hastam veneni in se partem derivavit. Illud saltem mereri potest, ne inexpertæ ad hoc rotati mentes ejusmodi discant, quod doceri debebant, neve ejusmodi variis lerendi vivis nimum coloribus rem comprimens, & exemplis utens, damni aliquid afferat audientibus puellis, quæ con-

SEGNE I
Concionibus
Instruere
Poenitentiam
Confessionem
Parochi

jugibus erat profutura. Idem helleborus (h) qui Turturi cibis est, venenum est Columbarum. Monendum hic & illud, ut omnis dictio sit probe morata, à qua procul sint omnes nugæ, joci, facetiæ, ineptiæ, quæ ut decore planè adversantur, quò magis id spectant, ut oblectent audientes, tanto plus de autoritate & æstimatione tollunt differenti, tanquam is eo sit Pastorum è genere, qui quas profuturis herbis pascere oves non potest, cantu & fistula velit exaturare. Hoc de modo, in rebus proponendis tenendo. Quod attinet ad eos, ad quos verba fiunt, caveat quisque, ne unquam oratio ærtum aliquem sibi pro meta præfigat, sic ut audientes facillè advertant, quisnam petatur. Hoc si fiat, nimium quantum dicenti decedit de æstimatione, aut saltem de amore ac benevolentia auscultantium. Eadem etiam ratione omnis fructus perit, cum utilitatis nihil afferre possint verba, quæ animo à dicente abalienato excipiuntur. *Repuante natura à nihil medicina proficiet.* (i) Dixi, plurimum decedere de æstimatione: maledicus enim vix quidquam distare censetur à malefico: maximè, cum pronum est suspicari, vindictæ spiritu Parochum impelli, privatas offensas in publico dissimulare non valentem. Dixi etiam, amoris jacturam fieri; multi enim Agnatorum, Amicorum, & quoquo modo cum læso conjunctorum animo à dicente alienantur. Unde eadem ejusmodi Præconis sacri fors est, quæ Satyras textentium; qui ne argutum aliquod dictum tacendo amittant, non unum eo

prolato sibi inimicum efficiunt. Atque hac ratione ejusmodi reprehensiones, etsi ceterà salutare, admittuntur ut ictus ab adversario, qui velit lædere, non tanquam à Chirurgo, qui velit sanare.

Hæc ubi quis vitaverit, id sibi quam maximè cordi habere debet, ne pudeat pigeatve ipsum, sæpius inculcare certas quasdam veritates fundamentales, quas altè inhæere animis momenti & emolumenti est longè gravissimi. Aliàs semel duntaxat per anni decursum illorum meminisse, perinde foret, ac de ijs penitus tacere, cum non aliud esset, quam anulum signatorium ceræ imponere, sed non premere. *Prædica verbum; in sua opportune, importune.* Sine hac crebrius iterata inculcatione nihil proficitur: neque enim cadunt muri Iericho, si semel tantum Sacerdotes circumstant, non terretur audacia, non emendantur abusus, non convelluntur, destruantur, dissipantur certa axiomata noxia, quæ tam multorum animis altè ac tenaciter inhærent, quæ tamen convellere tenetur Parochorum quilibet, qui ad id vocatus, ut sociam Episcopo operam jungat, hoc quoque ad opus vocatus censendus est, ut cum illo evellat, & destruat & disperdat & dissipet, quidquid noxiarum herbarum ac stirpium suo in agro incipit pullulare, quæ toties evulsæ, toties renascuntur. Nec est, cur quis terrefi se sinat tædio, quo facillè affici Auditores solent, cum toties eandem sibi veritatem, velut recoctam crambem, proponi audiunt: mox enim in ipsos retorqueri potest querela & accusatio, re-

ponderique; æquum omnino esse, ut sapiens olitor non ante desinat extirpare ex horto cicutam, quam illa desinat repullulare; nec prius remedia omitantur, quam morbi cessent; non prius; reprehensionibus absteineatur, quam peccare alij desinant. *Nunquam satis dicitur, quod nunquam satis dicitur.* (k) Quin imò sancta ista importunitas tandem evadit haec omniū validissima ad debellanda scelerata longā assuetudine inveterata; eaque causā videmus, quam illa sanctis Doctoribus ætate suā familiaris fuerit. Primus qui hac in re facem ceteris illustri exemplo prætulit, fuit S. Joannes Apostolus, de quo sanctus Hieronymus narrat, quod decrepita in ætate Discipulorum brachia in Templum deportavit, *Nihil aliud per singulas solebat proferre collectas, nisi hoc: Filii, diligite alterutrum.* (l) Nec deinceps ejusmodi exempla desiderata sunt; sed quo quisque divini honoris, & salutis alienæ fuit studiosior, hoc etiam securis prævit diligentius: quos inter minimè postremus est S. Joannes Chrysostomus, vera sacrorum Præconum idea: hic nulla ferè in Homilia non meminit perjuratorum, ebrietatum, blasphemiarum, pomparum vanarum ac luxus, inque ea flagitia non leniter invenitur. Nemo facile dixerit, quantum emolumenti suis sit allaturus Parochus, qui horū vestigijs insisterit: totam Parochiam mutabit in aliam. Ajunt, ut Pavones albi educantur, non nidum tantum, sed omnes parietes loci, in quo ovīs incubant, albo colore inducendos esse. Audire omni ex parte commendari inculcarique studium honestatis,

publici fugam, sedulam sui curam, recundiam, paulatim in nata gratia bus alias cogitationes interit, & hinc dem ope ac operā idem efficitur in minoribus: hi enim & in iudicando in agendo aliā fermè regulā ac normā non utuntur, quam opinionum veteris ætis Majorum, à quibus pendunt, quibuscum semper vivant.

II.

Atque hæc, quam diximus hactenus materia est, ex qua confilandum est; dius; superest brachium, quo ille videndus; gratia inquam divina, quæ sine mne verbum, quod proferatur, sicut sed non plaga. *Nisi enim sit: quædam doctoris lingua exterius in vanum labat.* (m) Quare etsi ad Pastorem Animarum pertineat, nihil non agere, ut doctus instruat, quæ ad dicendum cam fructu conducant: nihil tamen illi vel nimium spei in his reponendum est; prætra quam faciant Oratores præfati, sed omnis omnino fiducia in Deo collocanda; sic ut quisque humanas vult beatitudinias ad eloquentiam & eruditionem convenienter procurandā; sed tantum conditiones, quas Deus ipse requirit sine propositum consequentibus, ut causas, suā virtute efficiat, quæ di producturas. Oratores præfati unum spectant, ut persuasent res, quæ naturæ solius virtutibus effici possunt, absolvere, aut damnare aliquereum, à seditione desistere, tributa reddere, nova fœdera inire. Non est inde mirandum, si tota illorum spes in eis ejus principijs nitatur, Sacri è divinis Oratores id propositum habent, ut

SEGNE
Dono dicitur
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

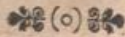

ducant ad res toto naturæ ordine longè superioris, ut sunt Religionis nostræ axiomata sensibus nostris non ignota tantum, sed planè repugnantia. Quis proinde facere potest, ut ista radices agant in corde carneo, cupido, superbo, si Deus non est? Facilius fuit Moyli sua voce mutare virgas in serpentes, aquas in sanguinem, & diem clarum in densissimastenebras, quam Animum Regis ex elato mutare in pium & obsequentem.

Ad obtinendum porro à Deo hoc auxilium, quod tanquam brachium invitum efficere debet omnia, necesse est assuescere se ad illud precibus ardentissimis petendum, adque quam maximè inter sacrificandum. *Oravi Deum Cæli, & dixi ad Regem, (n)* Orandus primò Deus est, subinde verba ad hominem facienda; ut enim tela sursum emissa, dum recidunt, longè profundius hosti vulnus infligunt, quam infligerent, si rectè in eum essent contortæ; sic rationes illæ, quas quis priùs Deo precibus commendârit, & quasi ad illum in cælum evibrârît, eo dein impetu recidunt, ut nullo satis contumaciæ scuto, aut galea possint eludi. Id quod rectius etiam fit, si Orationali ac precibus jungatur attentæ earum veritatum Meditatio, quæ alijs explicandæ sunt: hac siquidem constare etiam debet oratio, quæ Pastori est necessaria, ut illa doceat, quæ à Deo ipse didicerit. *(o)* Quam enim stragem edere potest machina igniaria igne non concepto? aut quomodo aquas ministrare fons ille potest, qui glaciæ undique contractus sit? ut aliorum quis animis imprimat veritates nostræ Fidei, necesse est,

ut eas ipse intus penetraverit, tamque perfectè, omni dubitatione exclusa, possideat, ut nuda earum contemplatione non contentus, etiam ad usum revocârît. Secus si fiat, qui aliqua tantùm parte lucidus est, sicut colores, alios illustare non poterit, sicut lux; sed alienâ potius ipse luce semper egebit; eoque fiet, ut eodem ignorantie gradu sistant semper Populus & Sacerdos: *Et erit sicut Populus sic Sacerdos.* Denique ex familiari cum Deo conversatione, crebrò iterata Gratiæ petitione, & oraculorum ejus serâ Meditatione proficiet Sacerdos ad sic vivendum, ut non factus minus, quàm verbis, sibi creditos doceat; quæ è re tantum involumenti existit. Sed de hoc alius erit dicendi locus. Nunc istud solùm dico, quòd sicut rectè operando, & bene docendo docetur Populus, quomodo & ipse ex virtute vivere possit ac debeat, ita docendo bene & vivendo malè, docet Parochus quodammodo Deum, quomodo oporteat ipsum damnare. *Bene vivendo, & bene docendo populum instruis quomodo debeat vivere: bene autem docendo, & malè vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare. (p)*

(a) Hebr. 4. 12. (b) Matth. 13. 34. (c) Matth. 19. 33. (d) Is. 62. 10. (e) Corn. à Lapide in Epist. S. Jac. c. 2. n. 13. super illa verba: Superexaltat Misericordiâ iudicium. (f) S. Greg. Past. p. 2. c. 4. (g) 9. 1. c. oportet. (h) Aldrov. l. 15. de avibus. (i) Cels. l. 3. c. 1. (k) Seneca Ep. 27. (l) in ep. ad Galat. l. 3. c. 6. (m) S. Greg. hom. 30. in Evang. (n) Esai. 2. (o) dist. 36. c. si quis vult. (p) dist. 40. c. Multis.

CAPUT VIII.

*Que ratio in instituendis
Parvulis tenenda?*

Rectam Iuventutis institutionem tanti semper sapientes Legum Conditores estimarunt, ut nullâ re magis Re-rumpublicarum incolunitatem & felicitatem stare arbitrarentur; nec alia, quàm hac ex semente plus sibi bonæ ac copiosæ messis promiserunt. Facile proin quilibet videt, quàm eadem sacris Pastoribus non sit negligenda: imò hanc præ quavis alia muneris sui parte cordi esse oportet: quia, sicut qui primus in tela aliquid pingit, eam suam facit, sic qui in teneris adolescentum mentibus scribit quod eas decet, priusquam hostis, seu Pictor stygius atris suis carbonibus in ijs depingat quod non decet, facile illas lucratur, ut lectissimum eas munus offerre Deo possit, cui vix aliud donum est gravius. Duo proin nobis perpendenda & discernenda sunt primum, quid officij ratio in hac institutione à Parocho postulet; alterum, quid ipse sponte sua, suadente caritate possit adde-re.

I.

Ut initium daremus ab eo, quod officium exigit; debet quisque imprimis, iustâ severissimâ lege, docere parvulos prima Religionis nostræ ac præcipua dogmata, quæ sunt basis ceterorû; qualia sunt, quæ Apostolorum, quod dicunt, Symbolo continentur; cum enim inde à

primis annis Christianorum liberi ingredi debeant iter, quo itur ad finem, cuius gratia conditi sunt, qui est Cælestis Gloria ac Beatitudo, necesse est, ut distinctè imprimis nôrde terminent, ad quem perveniendum ipsis est; id quod fit, ut ait Angelicus, dum ijs explicatur una ac simplex Dei natura, Personarum Triade distincta, quæ erit nostræ ite-
lo felicitatis objectum, Deinde vero opus est, ut viam sciant, quæ ad hunc terminum itur: hoc amen docentur, dum docentur tam quæ ad Divinam Veri Incarnationem spectant, quàm quæ in medijs, nobis ad salutem consequendam Servatore parata, Sacramenta nimirum pertinent: res proinde postulat, ut in sufficiente de omnibus his Sacramentis notitiâ Parvuli imbuantur, ijs maxime, quæ & pluribus communia, & quæque in vitæ conditione magis post-
pulum sunt necessaria, Penitentia inquam & Eucharistiâ. Quamquam parum inde existit emolumentum, si viam quis nôrit, per eam tamen non incedat. Quare oportet, præter illa, docere etiam rudes Præcepta divina, ut intelligant, quid ab ijs Deus postulet, ut æternæ felicitatis præmium tribuant; quod velle æterna supplicia ministrando prohibeat. Et quia nemo est, qui à divina gratia non adjutus Præceptis his obedi-
ad amissim possit, doceri præterea debent orationem, quam à Servatore, Domino nostro, Dominicam dicuntur, in tenera hæc ætas à primis annis cogit-
eat; quàm non solum decet, sed plane necesse sit, quot diebus divinam publi-
late opem, ne exa Præceptorum

tam aberremus; quibusque hoc verbis, quæ nobis ipse Servator JESUS prævit, nostro bono præstandum sit. Volunt præter hæc Tridentini Patres, ut identidè ætati huic rudi inculcetur Dei timor, & quam majoribus suis debet, obedientia. Etsi enim utrumque hoc Decalogo jam comprehendatur, oportet tamen eos distinctiù. nôsse id, quod annis illis, tam parùm providis, magis ipsis est necessarium; quòd nimirum non vivendum sit ipsis arbitrio suo, sed reverenter ac demissè ijs parendum, qui & tanto cum amore de Cælo eos regit, & qui in terris præesse ipsis sunt iussi.

Si autem cuncta hæc diligenter tradere ac docere Parochorum est, & lege tam non dispensabili ijs imperatum, statuatur jam secum quisque, quis quantumque is Parochorum nonnullorum negligentium abusus sit, quibus satis est si Parvuli fideli ex memoria reddant, quæ catecheticis institutionibus continentur; haud aliter ferè ac Echo voces repetit, quæ allapsæ sunt, quin scilicet quidquam, quod ijs significent, intelligat. Hoc profectò est monstrare ijs panem, sed non frangere, cuius ne clavis quidem ad manum sit. Quid juvat misellos, non plus de vocibus, quas balbutiundo proferunt, intelligere, quàm Plittacus aliquis intelligeret? *Magnus est abusus eorum, qui contenti docuisse symbolum latine, non explicant Populo rudè mysteria fidei, præsertim Trinitatis & Incarnationis, tan-topere ad salutem necessaria. Va Parochis exclamat Sæ, Va Parochis. (a) Quos autem Parochos vè istud tangit, nisi illos, qui nondum didicerunt; posse aliquem*

curæ eorum creditam salutem consequi, si Symbolo Apostolico comprehensa intelligat, etsi memoriæ tarditate reddere illud verbatim non possit; non posse verò salutem consequi, (b) qui reddere syllabatim possit symbolum, quid autem eo significetur, penitus non intelligat. Exigitur, quæ memoriter reddere Parvuli jubentur, paulatim explicanda sunt omnia, maximè, quæ Symbolum complectitur: res proinde postulat, ut illud vulgari regionis linguâ tradatur, ut facilius explicari possint, quæ eo continentur, Religionis nostræ arcana; adhibendo ea in resedulo & magna cum industria eam explicandi rationem, eas similitudines & comparationes, quas catecheticæ institutiones typo vulgatæ, quæ ceteris præstant, afferunt, ut qui audiunt, quàm optimas earum rerum ideas informet, quantum eorum ruditas ac tarditas permittunt.

Subinde, cum Pastor ab ijs, quæ fide tenenda sunt, & cognosci tantum debent, jamque indicata sunt, ad ea descenderit, quæ ad usum pertinent, ut sunt Dei, atque Ecclesiæ præcepta, valdè expedit, instillari diligenter teneris animis axiomata vitæ ac Fidei Christianæ propria, ijs è diametro opposita, quæ per-versus Mundus sequitur: ut non secundùm hæc, sed secundùm illa vivere incipiant, & mores suos formare: ubi enim primæ illæ regulæ in Parvulis his curvæ & obliquæ, non verò rectæ fuerint, id nimirum accidet, quod in fabricæ altius molitione, in qua primi, & quibus ceteri nitantur omnes, lapides non ad amissim, sed temerè positi fuerint: ubi

ubi enim paulo altius surrexerit moles, nil nisi ruina expectanda erit. Postquam igitur quis, sacrae synodi iussa secutus, studuerit Deum timore teneras mentes imbueri, in id etiam incumbat sedulo, ut ingentem peccati horrorem in ijs exciter, sic ut vel audito peccati nomine totae cohortescant: unde sicut non semel equae visis tanquam lupi alicujus vestigijs abortierunt, sic sola, quoad eas fieri potest, deprehensa certorum delictorum iudicia ac vestigia ingenti mox horrore ac timore, ob ea quae Pastor inculcavit mala, etatem illam concutiant. Hinc, quia primum ferme aetatis immatura peccatum esse solet mendacium, cum Parvulis commendata diligenter fuerit, quam majoribus post Deum debent, reverentia, plurimum conducit, hujus mendacij inquam, & sceleratam & probum inculcare; ad hoc enim si accessus ipsis fuerit praclusus, pracludetur eadem operam aditus ad omnia vitia, ad quae mendacium, vel dux est, vel custos, vel socius. Res etiam postulat, ut his in institutionibus documenta eadem quam creberrime reperiantur (ut capite proxime antecedente monui) praecipue illa, quae magis perverse naturae nostrae repugnant; innocentes enim animi, si recte advertimus, lanarum instar sunt, quae si in colores magis ipsis affines (quales nimirum sunt omnium vilissimi) incidant, confestim eos imbibunt, mox ac semel ijs tangi contigerit: at si nobilitioribus tingantur coloribus, purpureo scilicet, caeruleo, violaceo, non nisi post saepius repetitas immersiones eos imbibunt. Non negaverim autem, ut Parvu-

los diligenter in his institutionibus praesentes habeant, non utam ipsi pugnam esse pugnandam. Pugnandum est cum socordia Parentum, qui parum solliciti sunt, ut ad eas accedant liberi; Pugnandum est cum ipsa liberorum negligentia, qui tam non feruntur ad sacram hanc doctrinam, ut ab ea etiam refluant. Non levi proinde conatu erit opus, ut his quae liberi harum negligentiarum ambo expugnetur.

Parentibus quidem necesse est pro Concione in animum revocare obligationem, quam praeter alijs omnibus adhibentur, ut rectam liberorum educationem sibi cordi habeant, atque adeo ad templum eos mittant, in quo diligenter doceantur & Deum timere & credere, ac vivere sicut hominem Christianum deceat: id quod denique ipsis etiam Parentibus longè utilissimum erit, qui ex animo gaudebunt, teneras suas plantas, in suam vitam passas, tam nobiles fructus producere obedientiae & obsequij erga majores; id quod fructus deo vocis crescentibus annis sperant, si crederent permisisse essent, sicut ipsae volebant, noborum instar silvestrium. His pariter, ut magis etiam incitentur ad faciendum officium, docendi erunt Parentes, ut in animum ijs revocanda in hunc modum negligentiae, seu peccatorum pro nominis deteriorum condonationes, quas summi Pontifices concessere ijs, qui sacram rudes doctrinam ipsi proponunt, qui operam ad id suam conferunt ad eam credis obtemperando, vel mittendo; ut quantum illi obtemperanti sit, intelligeretur. (c) Ex his itaque Parentum e numero aliquo

SEGNE
Concionibus
Instruere
Poenitentiam
Confessionem
Parochiam

rati vel ignavia, vel inhumanitate, ut nihil Institutionem ejusmodi faciant? Proin si modis his placidis & mitibus Pastorum aliquis nihil profecerit, non defunt duriores alij & asperi, quibus ad officium compellantur. Talis est, minari quoddam facta ipsis Mytheria neganda sint, & re ipsa illa subtrahere ac negare, cum in re tanti momenti diu ignave se gesserint, nescias, majore suo, an liberorum damno, ingenti certe utrorumque. Liberi siquidem, si antiquis Patribus fides, (d) immatura sæpe, in ipso ætatis flore, morte tolluntur in penam negligentia, & in ijs rectè educandis ignavia. Inde ut serium hoc rectæ educationis studium præferant, moneantur Parentes, & moneantur non obiter, ut ipsimet eos, non mitant tantum, sed manuducant ad factæ doctrinæ tradendæ locum; ut hac ratione & citius, & certius liberi eo ventant: quin ut ipsi quoque multa condiscant, quorum in ætate sua tam provecti Parentes non nunquam tam sunt rudes, quam in sua tenuella liberti. Experientia docemur, omnem tandem obstinationem diuturnæ & constanti diligentia cedere ac manus dare: & nunc ad hanc, nunc illam ad partem obliquando, ut periti Navarchi factitant, etiam adverso vento navim provehi.

His igitur artibus cum Parentibus agendum; cum Parvulis autem multo etiam mitius suaviusque, laudibus iisdem, promissis ac præmijs allucendi: quam enim difficilis est invitis canibus venatio, tam volentibus iisdem prompta ac facilis. Non miror, quibusdam in

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Patæcis viam modumque non inveniri, quo ad Christianam Institutionem Parvuli cogantur. Quis apes sumo aliquando congregavit & vino dulci ad id opus est. Parochorum aliqui aliud non faciunt, quam ut verborum aculeis, dictisque acerbis in Parvulos invehantur: pro eo quod alicubi hallucinatos excusent, eos tradunt ut stupidos, increpant, terrent; quin ne manus quidem aliquando abstinere. Et ad hanc scholam tam crudelē & inhumanam Parvuli volentes libentique conflant? Ne leones quidem sic mansuecunt: & agnellos quis hac ratione ad se pertrahat? Christus, qui non nesciebat, quomodo cum his esset agendum, videre quam blandè eos habuerit! *Complexus eos & manus imponens super illos, benedicebat eis.* (e) Quare cum inquietos aliquos compescere necesse fuerit, id muneri Parochus alteri cedat, ne unquam exasperare frontem ipse debeat. Monent rerum harum periti (f) constituendum aliquem, ad quem ex officio pertineat ea facere, quæ minus grata solent accidere. Parochus id unum agat, ut bene erga se animatos conserver, quos vult institueri. Scimus quis vir fuerit sanctus Augustinus. Fateatur tamen ille de se, quod sanctum Ambrosium *amare caperit, non tanquam Doctorem veri, sed tanquam hominem benignum in se.* (g) Judicet jam quilibet, quid illi facturi sint Parvuli, qui nullo adhuc sunt judicio. Proinde etiam, cum tanta fuerit docendorum multitudo, ut sociâ aliorum operâ utendum sit, id agat Parochus, ut hi quoque se mixte ac benignos exhibeant: nec

H

enim

enim æquum est inhumanè per terram eum raptare, qui ducentis manum sequitur. *Hac commenda fidelibus hominibus, qui idonei sunt & alios docere.* (h) Denique curet Parochus, ut Parvuli commodè assideant, nisi cum quærenti respondent; id quod etiam sanctus Augustinus monuit. Si enim Servator noster Magdalenam sedentem docuit (etsi ipsa doctrinæ illius cælestis tam esset avida) cum arcana illi Religionis nostræ explicavit; quanto magis eadem ratio tenenda cum Parvulis, qui tanto magis incurij, minùsque capaces exigua de causa docentem fastidire possunt.

II.

Quæcunque hæcenus in medium allata sunt, eam muneris Pastoralis partem explicant, cui deesse non licet. Quia tamen à prima educatione magis pendet reliquæ ætatis aut bonitas aut malitia, quam à primis lineamentis pendeat imaginis alicujus perfectio, æquum omnino esset, Parochum ijs, quæ diximus, non contentum multa alia addere de suo, quæ quàm non sunt debita, tam nihilominus sunt lucrosa. Quantum proin emolumentum Parocciæ suæ paucorum annorum spatio non afferret, si muneri Parochi jungeret etiam curas ac industriam Magistri in ludo aliquo literario? Qui docent, sacris in Pagineis sæpe vocantur Patres; qui autem discunt filij appellantur; *Filij Prophetarum*: ut sciremus, non minùs debere mortales ijs, quorum operâ discerent bene vivere, quàm quorum efficientiâ acciperent primum vivere. Quidquid autem de hoc sit, illud certum, nulla ex re aut labore tantum Pa-

stori lucræ exitum, Belli ducis, quò milites jam fugæ assuetos bellicis artibus informare volunt, operam prædant: præstat novos scribere, eòque docent. Sic non raro industria, quibus adula & pravis assuetudinibus imbuta ætas, seculo seculi excollitur, vix unquam male bona in ætate locantur; cum hæc illà magis sit docilis. Non puto, quòquam fieri aliud posse, quod Dæmon tam malè habeat: *Qui docet Filium suum, in Zelum mittit inimicum suum.* (i) Et hæc de causa primum, quod Juliano Apollinaris persuasit Dæmon, ut momento quòvis minem, si posset, Religionis Christianæ etiam memoriam aboleret, aliud hæc claudere Scholas omnibus Magnis Christianis, aperire à diverso Ebraicis. Molestum in se onus susciperet, quòquam hac docendi provinciâ se ostentaret, nego. Sed quàm hoc, quidquid est, leve faceret Zelus fervens: Vino gratum semper onus est vitis, ob utrumque et nasciturarum spem.

Quia tamen tam multæ esse possunt Muneris Pastoralis occupationes, unicum institutioni literariæ non relinquunt, aut quia, etsi hæc tam multæ non sint, aliunde jam impensis publicis constitutus est, qui eo munere fungatur, id saltem omnistudio Parochus agat, ut quæ cordi habeat, ut eam in rem delictetur quàm aptissimus, & qui ijs curas sit dotibus, quas vel Ebraici in ætate teneræ magistro desiderabant: qui mirum nec habeat vitia, nec ferat. (j) Non habeat inquam vitia: quomodo enim planta, quæ tenera curvo alligata nascitur, unquam recta creset? Qui rari-

SEGNE
Concionales
INSTRUCIO
Poenitent
Confessari
Parochi

rum Animos, eorumque arcana tractavit, novit, quantum malorum Discipulis afferat homo nequam, Magistri nomine & veste reclus. Non Magister, sed veneficus est: *Adolescentes in malum prona: Et ideo probatissimo seni deputandi.* Nec solum non habeat in se vitia, sed nec in alijs sibi subjectis ferat; *Qui enim non vetat, vetare cum possit, jubet.* (m) Tandem illud sibi hac in re quisque persuadeat, tanto in negotio nullam diligentiam futuram sufficientem, tantum abest ut nimiam. Saltem illustre semper magnæ virtutis argumentum erit, si quis ostenderit, probe se intelligere grande illud debitum, quo tanquam Parochus obligatur, ut se Parentem exhibeat tum ceteris, tum potissimum ætati teneriori. Animalia perfecta eo etiam ab imperfectioribus fecernuntur, quod plus illa, quam hæc ad perfectionem suæ sobolis conferant.

Hinc percuperem, ut qui publicæ Scholæ provinciâ onerare se non potest, de quo jam diserebam, illud saltem non excusaret, ut primus ipse in ea factis præceptionibus formandâ esse velit; sic ut eum postulante id Parvulorum numero alios vocat in partem laboris, nunquam tamen eos sibi substituat; nec enim unquam decet Patrem in filiorum cura alium sibi subrogare. *Simile Parvulos venire ad me.* (n) Quibus cum Servatore nostro verbis Parochum uti decet, id professum, quod aliarum Animarum sibi hereditarum curam alijs bonæ famæ Sacerdotibus, seu Religiosa illi è Familia, seu seculari è Clero fuerint committere; harum tamen magis tenerarum curam unus ipse

gerere velit, tanquam prædæ præ alijs caræ, & ipso ex nido susceptæ. Nec sit; qui dedignetur hanc provinciam, ob gradus, ad quem erectus est, sublimitatem; sed cum Christo libens se demittat ad eos pascendos, potandos, & prima illis, suâ manu, alimenta ministranda. Joannes Gerson, celeberrimus ille Cancellarius Parisiensis, vir cui illud seculum parem vix habuit, grandi jam natu se ad doctrinam Christianam in templis publicè tradendam demittere statuit, ceteris ejus Academiæ Doctoribus non mirantibus tantum, sed planè indignantibus, quod pigeret eos huic Parvulorum Magistro primas dein in Academia sedere. Quid ille ad has eorum querelas contempsit: (o) Imò in pulcherrima Apologia, quam facta suo defendendo publici juris esse voluit, palam testatus est, non existimare se, quod ulla in re utilius operam suam collocet, quam in hac, propterea quod inde non in Parisiorum tantum urbem, sed orbem adeò Christianum univèrsam, in quem tum Parisijs, tanquam communi ex Oceano, celeberrima sapientiæ & scientiæ flumina derivabantur, multum emolumentum diffundendum provideret. Similis lucis radium in animo cujusvis Pastorum Sacrorum ego exopto, ad suscipiendum alacriter munus, ceteroquin, ut negare non possum, planè laboriosum: sed quid non potest amor erga Christum? Hic fecit, ut Apostolus post Revelationes tam admirandas, post Raptus, & tantarum non visiones beatificas, balbutire & ipse non erubesceret, haud aliter ac nutritrix cum infantulo. *Falli sumus Parvulus*

nutri in medio vestrum, tanquam si Nutrix foveat filios suos. Mater prolem tenerè diligens plus sentit voluptatis ex bolo, quem suo eximit ore, ut jam pramansum caro filiolo porrigat, quam ex millenis alijs, quos in lautissima caena sibi pascendæ absument. Accedit, quòd magnam utique Pastor facilitatem experturus sit in regendo grege sibi credito, si omnes oviculæ inde à teneris annis ejus voci assueverint. Frustra sibi promittet, quòd ducere & regere possit adultos, qui adolescentes non duxit. (q) Hac causâ bis Petro pascendos agnos commisit Christus, semel tantum oves, ut eum doceret, ibi curâ ac solitudine duplici opus esse, unde major emolumenti spes affulgeret.

Esti autem hæc ita sint, non deerunt tamen Pastorum è cœtu, qui non tantum progressus, dotes, indolem aliâque magis recondita, sed ne numerum quidem Parvulorum sibi creditorum nörint; ne obscura quidem notitiâ; cum interim egregiè teneant, quot agnos, quot oves aut æstate in montes herbosos, aut hieme in stabulum ducendas commiserint; aut si fortè memoriâ promptum eum numerum non tenent, in rationum tamen libris illum diligenter annotârunt. Verùm ubi Agnorum est numerus, quos Pascendos Christus credidit, cum Patrociam fidei eorum committens magno animi sensu illis dixit, *Pasce agnos meos?* Nonnunquam etiam libri non adsunt, quos consulant, cum res poposcerit, vel quia jam inde à principio nullos habuere, vel quia decursu temporis inter alios inutiles tine-

arum & blattarum pabulum eos esse permiserunt. Qui autem ne animas quidem omnes ac singulas suæ Parochiæ curavit, quomodo eas juvabit? Quam doctrina Christiana explicatur, scire oportet ad unum omnes, qui gregem constitunt, maximè hos, præ ceteris opus & auxilij indigos, quia magis teneros, ad retinere diligenter, quinam frequentius, paratius adhiat, ut intelligatur, penes quem ejus absentiz culpa sit, an penes nos venientes, aut verò penes non minime? An putat quis, quem numerum ipse non tenet, eum ne Christo quidem Pastori summo perspectum esse? Quid auctori illo fieret, qui ad ejus tribunal vocatæ rationem de singulis dare jubereur, reddere tamen nullam posset? An non quæ suarum novit ovium numerum, non tantum Christi, palam facit, suum se, non Christi Pastorem esse?

(a) Emman. Sâ verbo. Parochi. (b) Luc. l. 2. rr. 1. c. 9. (c) Barb. de offic. For. l. 1. §. 1. S. Iust. M. q. 20. ad orthon. (d) Marsh. 20. 20. (f) Anson. Poffo. in Biblioth. p. l. 2. c. 13. (g) Confess. l. 5. c. 13. (h) 2. Tim. 2. 2. (i) Reg. 3. c. 10. (k) Eccl. 30. 3. (l) Quercil. l. 2. c. 1. (m) 11. q. 2. c. Omnis etas. l. 1. §. 1. ubi pupillus aduc. debeat. (n) Marc. 11. 12. (o) Gerf. to. 2. p. 2. tract. de Parochiis ad Christum trahendis. (p) 1. Thess. 2. 7. (q) 11. 12.

CAPUT IX.

Quomodo aberrantes redicere Pastor debeat, ne maneris sui partibus desit.

Summus ille & admirabilis Christi Jesu erga Animas nostras amor in eo

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Poenitent
Confessio
Parochi

quoque sincerè se probat benevoluntiam (non sua, inquam, sed nostra spectantem commoda) quòd non solum eas amare velit, ut alij amantes Zelotypi solent, sed velit ut ab omnibus alijs amentur: nec solum ipse emolumentis earum indigne studeat, sed id agit, ut omnes alij de suo aliquid eam in rem conferant, & suum amorem ad omnes extendant. *Mandavit unicuique de proximo suo.* (a) Effectus autem omnino singularis amoris huius, omnes complexi, est opportuna alienorum erratorum correctio. Hanc autem non consuluit tantum Deus, ut nonnullis visum est, sed præcepit, præcepto tam latè patente, ut ad omnes plane se porrigat, qui fidelium numero censentur; quamquam, cum sit eorum è numero præceptorum, quæ affirmativa dicimus, non eos omni tempore obstringat; sed tum solum, cum omnia adjuncta concurrunt, quæ ad finem propositum servantur. Si autem præcepto ejusmodi generatim omnes tenentur, quis ambigat, quin multo magis illud Parochos obliget respectu Animarum eorum curæ creditarum? *Hi non utique parem hac in re, sed longe graviolem habent causam, si rectè sanctus Augustinus sentit; ad hoc enim speculatores, hoc est populorum Præpositi constituti sunt in Ecclesijs, ut non parcant, oburgando peccata.* (b) Atque hoc ipsum jam nunc pluribus ostendo.

I.

Obligatio aliorum, quæ corrigere tenentur delinquentes, communi illa Caritate nititur, quæ membra membris invicem pro viribus, cum res poscit, opem ferre debent. Parochos è diverso devin-

cit Caritas illa specialis, quæ caput membris ceteris debet succurrere, non opem solum ferendo, cum illa exposcitur, sed eorum incolumitati invigilando. (c) Unde si factis officio faciunt alij corrigendo, cum forte in notitiam alienorum peccatorum venerunt, id Parochis non sufficit, quos oportet, quantum honesti ratio patitur, in illa inquirere, ut providere possint. *Quæ enim sancti Gregorij verba sunt, potest esse Pastor excusatus, si Lupus oves comedit, & Pastor nescit?* (d) Probari, aut ferri nullaratione potest, si abusus quispiam apud Pastoris alicujus subditos invalescat, & ille postremus sit, qui id resciat. (e)

Eodem ex capite nascitur, quòd alij, certa tantum, Parochi etiam dubia peccata corrigere teneantur: nec enim ad privatos spectat id curare, ut certò resciant quid actum sit (hujus enim facti scientiæ nulla ipsi ratio est habenda) sed satis ipsis est scire, non decere id fieri; quæ est laudanda solius Juris scientia. (f) Parochi autem sæpe dubia etiam errata corrigere debent: cum Patris liceat suspicari, ubi id fratri non licet: *Licet Patri de filio suspicari.* (g) Nec enim periculum est, ne Pater amans suspiciones illas suas non referat in bonum filiorum. Si autem & Parochus Pater est suorum, an non stoliditatis est, sibi tam facile persuadere, Juvenes illos, ejus curæ creditos, in contemplandis curiosè vultibus personarum amatarum, procul à peccandi esse periculo, sensuum illecebris planè superiores?

Alij dum corrigunt, eleemosynam duntaxat spiritualem, quam dicimus,

tribuunt. Parochi verò corrigendo non dant elemosynam, sed pendunt, quod debent. Eaque causâ, sicut debitor non tunc solum apud creditorem debet expungere nomina, cum illum fortè obvium habet (sicut qui stipem porrigit indigenti) sed etiam cum non habet obvium; sic & Pastores tenentur vel domi suæ investigare peccantes ut corrigant. *Qui habet spiritualiter curam alienjus, debet eum querere ad hoc, ut corrigat de peccato.* (h) Quam bellè proinde se purgat Pastor ille, qui dicit certos aut Blasphemos, aut Sufurrones, aut vindictæ cupidos, aut deditos usuris, vel lusui, non sistere se ejus oculis, nisi sub Ferias Paschales & quod eâ causâ admonere eos non possit? Non est expectandum Pastori, dum ipsum querat ovis amissa: ipse est, perditam vel per avia & invia querere. *Erravi sicut ovis qui perijt: quare servum tuum.* (i)

Alij citra noxam correctione abstinere vident; si certos quospiam eventus demamus. Parochos ejusmodi metus non excusat, non solum cum gravissimè, sed etiam cum graviter proximus periclitatur: nec enim Pastoris muneri facit factis, qui lupo jam gregem aggresso resistit; etiam venienti obviam prodeundum est. Mercenarij est, fugâ se subducere, cum videt venientem, ne vitam discrimini exponat. *Videt lupum venientem, & fugit.* Pastor autem intrepidus frontem opponit, ut abigat.

Alij non tenentur corrigere, ubi spes verisimilis aliquid proficiendi non affulserit. Parochi etiam tum corrigere de-

bent, cum spes nulla fructus ex correctione affulget, cum eorum correctio potius sit, quam fraterna. (k) ut ut talis non ad corrigendum tantum, sed etiam ad docendum referatur. Tunc solum rectè admonitione superfedentur, cum plus ex ea timent mali, quam sperent boni, exasperando tantum eum, quem corrigunt, & efficiendo, ut bulnis instar inter verbera intumescat, tum non ponens venenum, ut illud potius reddat nocentius.

Hæc autem si vera manifestè sunt, quid tandem dicet, aut quàm rationis silentij (sui reddet Pastor, cum est non ignoret, multum proficere se posse prudenter ac cautè admonendo, & reprehendendo, tacet tamen, vel quia suos timet, vel quia dissimulando aliquid sperat, vel quia non amat; aut quia amat, puerile vult adulari? Hæc certè sunt quævis illius causæ, Sacris Canonibus damnatæ, quæ Pastores mutant in canes mutos. (l) Et ne quis tam sine sensu, ut non cohorretat ad væ illud, Pastoribus hujus sortis à Deo intereatum? *Pa Pastoribus Israël.* Sic per Ezechielem loquitur; *Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & non qui requireret: non erat, inquam, qui requireret.* (o) Quid est autem væ? *Quid in sacris Paginis, quàm Fecialis status damnationis sempiternæ? nec id merito: hæc enim in corrigendo & admonendo negligentia facit, ut quæ à seipetis admittuntur delicta, in eos redibunt, qui præsumunt.* *Confessore videtur errantis, qui ad reseranda, quæ corrigi debent, non occurrit.* (p) Si Heli Sacerdos tantum causâ, quod remissius egerit in

filiorum suorum delictis castigandis, tam severè in se animadvertentem Deum expertus est, ut sacre narrat Historiæ, quid fiet Pastore, hæc exempla non ignorante, si eum similia acciderint, ipse planè mutus sit? Eo in facto perpendo, Juvenes illos tam enormiter, tamque frequenter delinquere solitos, ut fessus tandem tot sceleribus Deus severo exemplo utrumque die uno confestim extindam vellet: *in die uno morientur ambo;* tamen, cum denique vocare re ipsa ad pœnam illos vellet, varem, id fulmen denuntiatarum non ad filios, sed ad Patrem Heli misit. *Veni vir Dei ad Heli,* (9) id utique ea re significaturus, peccatum Pastoris, permittentis indociles & depravatas oves vagari, quaquã vagari libuerit, haud pauld gravius esse peccato ipsarummet ovium: quanto enim minùs istæ sapiunt in rebus suis, tanto soletius par est ipsis providere Pastorem. *Si neglexeris corrigere, peior eo factus es, qui peccavit.* (r) ut docuit Sanctus Augustinus.

Hæc ipsa causa est, ob quam correctioni publicæ (quæ fit pro Concione, & de qua capiibus proximis actum est) privatam Pastor addere teneatur. Publica siquidem uti, subinde non expedit, aliàs non sufficit. Si peccata ita unius sunt propria, ut alij similia planè non admittant, publica correctio non prodest; quia tam non sanaret correctum, ut malum ejus longè vehementius exasperaret. *Ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus.* (s) Quod si autem plures certo peccati genere delinquere solent, sæpe admonitio

publica apud aliquos non sufficit; quia in suum illam usum vertere aliqui vel nesciunt, vel non curant. *Verbum sapiens, quodcumque audieris sciens, laudabis, & ad se adjicies.* (u) Itæ est, nam divino ita Oraculo affirmatur. Non facit autem hoc nisi homo sapiens. Maritus, quæ audit reprehendi, in conjugem quadrare dicit; conjux in maritum: Herus in servum, servus in herum; Sacerdos in hominem de seculo; hic in illum, nemo in se ipsum. Non sufficit proinde, si Pastor palam reprehendat peccata quædam in publicum valdè noxia, sicut id sufficit alij alicui Oratori sacro. Necesse est, ut privatim etiam eos admoneat tanquam Pater, cui non sufficit stolido suo filio dicere, cum id alij audiunt, ne cultetum illum probè exacutum tangat; sed, si verè amat, mox ipse accurrit, & cultetum vel invito è manibus rapit. Tanto autem hoc est verius, quia correctio publica remedium est generale, quod non omnibus eodem modo prodest; privata autem admonitio remedium est particulare, quod majoribus præditum est viribus, non ex se solum sed etiam, quia propriùs applicatum est. Hinc Deus, cum in Pastores illos, sui Gregis non amantes, invecus est per Ezechielem, non satis habuit dolenter ijs exprobrare: *Greges meos non pascebatis.* (x) Sed ad singularia progressus, questus est, quòd nulli ovium de ijs providerent remedijs, quæ cujusque necessitati magis respondebant. *Quod infirmum fuit, non consolidastis; quod egrotum, non sanastis; quod confractum est, non alligastis; quod abjectum est, non reduxistis; & quod perierat,*

non

non quasi: Utque adeo hæc omnia officij ab ipsa ratio postulet: solâ tamen correctione publicâ obtineri non possunt; privarâ longè melius præstantur.

Duplex autem correctionis genus est. Prima magis poena est delinquentis, quàm remedium: altera magis remedium, quàm poena. (y) Prima ad Justitiam propriè pertinet: cum hujus potissimæ in ea partes sint: idcirco ferme etiam sic coram omni Populo, non sine verborum aculeo & asperitate, ut ipsa peccantis confusio ac probum, sit satisfactio quædam, quâ Reipublicæ pravitate exempli lætæ, satisfiat, & alij à similibus admittendis absterreantur. Peccantes coram omnibus argue, ut & ceteri timorem habeant. (z) Hæc autem Correctio ipsi ferme permittenda est, quibus Jurisdictio externo in foro competit. Altera pertinet ad Caritatem, utpote ad ipsius delinquentis bonum unice ordinata, cæque ipsâ causâ modo longè diverso adhibenda. Hæc ad Pastores pertinet.

II.

Unde ut ad eam re ipsa exercitandam veniatur, satis sit Parocho, nôsse, ejusmodi Correctionem debere esse opus duarum virtutum, Caritatis scilicet atque Prudentiæ: Caritatis in primis, tanquam imperantis; Prudentiæ dein, tanquam rectè exequentis. Talis admonitio principaliter est actus Caritatis, quasi imperantis: Prudentia verò secundariò, quasi exequentis & dirigentis. (aa) Quæ est doctrina Angelici. Debet idcirco Parochus dum corrigit, velut Animam habere rei, quam tractat, mansuetudinem.

Si praecipuus fuerit hominis delicto, hujusmodi instructio spiritus tatis. (bb) Mansuetudinem autem oportet apparere in verbis, quæ, ut loquens illa mulier agebat, serice debent esse contexta; maximè ubi admonitio est aliquis genere illustri; imò quocumque homo, qui verè sit homo; tam delicato quisque sensu esse consuevit. Nullum animal majori arte tractandum, quam homo, nullum morosius. (cc) Quod si etiam bruta, quæ ad servitium non sunt, ut ut mansuetacta, redeunt tamen ad indolem, & furorem, dum propter morem severius & acerbius habentur, pronum est judicare, quid humanis debetur sit animus, qui liber natus est, advertens, illum, à quo blandè tractari posset, in eo sibi placere, quod eum ceterè durè & inhumaniter. (dd) Sic sapienter Pastores dulcissimus Bernardus allegatur. Ostendat Pastor amorem, quo in peccantem fertur; non tam, ad loquentem dura impellere: hoc ubi correctus adverterit, de facta utiliter correctione pollet ambigere. Si non torum muribus moderatius saltem delinquet. Hoc lum ex Elephantis læsi cute facile extrahatur, ajunt multum olei illi propinquum esse: & sic, qui acetum illi prebeat? (ee) Unde ut Correctio semper suaviter fiat, hoc scilicet opus est, ut nihil spectetur utilitas correcti, non dolor & supplicium ejusdem. Carnifex & Chirurgus non semper disceruntur ferre quo ad ferendum utuntur; tam dicitur utrumque cruciat. Carnifex quantum potest, illud adigit; Chir-

SEGNE
Conditio
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

gus quam fieri potest modicissime: ille liquidem odit sanitatem in corpore, quod laniat, iste putredinem. *Qui trucidat, non considerat, quemadmodum laniat; qui autem curat, considerat quemadmodum fecerit; ille enim persequitur sanitatem, iste putredinem.* (ff) Ira S. Augustinus observavit.

Non negaverim tamen, cavendum ne ad alterum languoris & ignaviae extremum declinetur, quod in Heli reprehensum est; in eum enim finem ira nobis data est, ut pugnet pro Ratione non autem ut illi dominetur. Quare cum in contumacem aliquem incidere contigerit, qui redire in semitam vel monitus nolit, tum enim vero non obiter admonendus est, nec delicate palpandus: nam & Chirurgus partes, quae callum obduxere, molliter tractare satis non habet: Sapienter enim monuit Apostolus: *si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* (gg) Qui preoccupatus fuit delicto, studiosa voluntate non peccavit, sed animi aliqua perturbatione repente obrutus est, antequam ad se defendendum posset accingi. Hoc proinde in casu suo omnino mansuetudini locus est: *hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* Qui autem admonitioni resistit, non is quam aperte prodit, quod amet peccatum a se admissum: ibi proinde necesse est admonitione exasperari; fulminis instar, quod cum corpora porosa illaesa transeat, quod tamen quodlibet densius est, hoc contumacius & ferocius contra illud pugnat. Sed his quoque in casibus, ut Augustinus persequitur, si asperitas & rigor ap-

paret in labris, lenitas in corde servetur. *Foris terribiliter personae increpatis, intus lenitatis teneatur dilectio.* (hh) Sic ut tum maxime locum habeat utilissimum documentum, quo S. Maria Magdalenam Pazziam Christus Servator instituit; nullam scilicet unquam ex subditis castigandi, nisi prius in animo ad ejus se pedes abjecisset, se quoque ut magis ad peccandum proclivem considerando. Ne in correctionibus ultra debitos limites severitate excedatur, nihil est utilius, si recte Angelicus sensit, quam propriae imbecillitatis consideratio. *Nihil ita frangit hominis severitatem in corripiendo, quam timor proprii casus.* (ii) Quod si autem quis in admonendo irae frenum plus justo permisit, quo remedio est opus? an petenda ab admonito venia? si non tam animi perturbatione, quam nimio recti studio quis excefferit, Sacri Canonese, juxta modi abjectionem non probant, ne, ut loquuntur, *dum nimia servatur humilitas, regendi frangatur auctoritas.* (kk) Si perturbatione peccatum est, satisfactio sit pro ratione offensae. Semper certe dimissi erroris venia a Deo petenda est. Ut plenam sanitatem Correctio afferat, non Caritate tantum, sed & Prudentia plenum esse oportet; imò abundare; *Pleni dilectione, repleti omni scientia, ita ut possint alterutrum movere.* (ll) Ut ait Apostolus. Debet autem haec abundantia apparere in omni genere, in omni scientia; sic ut prudenter discernatur delinquens a delicto, & tempus monitioni idoneum a non idoneo.

Primo igitur Delictum considerandum est. Aliud enim est semel fortui-

R. P. Segneri Institutio Parochii.

1

to

to impingere, aut cadere; aliud, singulos ferè ad passus prolabi. Quando quis sic cadit, et non parum tamen procedat in semita, correctionis asperitas laudis, alijs saltè nominibus promerita, dulcedine lenienda est. *Seniorem ne increpaveris, sed obsecra ut Patrem.* (mm) Is, si indole sit timidà, alliciendus potiùs est, quàm terrendus; sicut qui columbas aberrantes ad columbarium revocat, non saxis, sed escà ipsis gratà ad id uocatur. Si indole elata, retundendus est (ut advertat se non timeri) non irritandus. Verbo, ut lingua admonentis multitudinem variam, qualis esse solet quæ Parochorum curæ est credita, sit qualis oportet, plebetro similis esse debet; cujus omnes chordæ, ut melos edant harmonicum, tangendæ sunt, sed non omnes eodem modo.

Præcipuè tamen observandum est tempus opportunum. Quæ prudentia foret, novas leges ferre & promulgare, sub ipsum tempus, quo in seditionem concitata Plebs veteres vel armis conatur excutere? Laborandum tum est, ut tumultuari desinat. Quod si etiam, qui corrigit, Medici potiùs, quàm Legislatoris munere fungitur, quantum refert, ut suo tempore Medicina propinetur? si sub Paroxismi æstus porrigatur, præstantissima alexipharmaca in toxicum degenerabunt. *Idco prudens in tempore illo tacebit,* ait Sacer Vates; *quia tempus malum est.* (nn) Expectet proin Pastor, dū ferocientis animi æstus resideat: nihil enim, ut ad aquam agitatione turbatam, ita & ad animum perturbatum serenandum tempore efficacius, sic ut ille tam-

dem agnoscat quod expedit, illud non respuat. His artibus qui ad iracundiam & corrigendo uocatur, ingenita sua vulnera, & nisi in indolem plane depuravatam incidit, nullam, ne amonitorem deam, apud eam jacturam facit sed parum modo hoc agendi. miti atque proleto sibi devincit, & velut telis aureis utitur quæ vulnerando nec tumorem exciunt, nec vulneris post se cicatricem relinquunt.

Si autem artibus his omnibus & doctis adhibitis tamen admonitis, impar esset, non admittitur, quid dicat? Fuit ea fors primæ in Mundo correctionis, ut, infelici exitu, non placeret, nisi ipsius Dei ex ore profectæ. Mulierem se purgandam culpam rejecit in serpente: *Serpens decepit me.* Vir non Mulierem solum, sed in ipsum ad Deum, qui sociam illam dederat, culpam conjecit. *Mulier, quem dedit mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi.* (oo) Eadem sunt peccatorum communium studia. Non est proinde, cui affligat Pastor, si advertere, quod admoniti nolint se reos agnoscere; sed dicant, se nullâ causâ Adversarios patrii vicini misitit propterea, quod cuiusdam accesserant quædam ædes, non ad iracundiam, quod minus honestis moribus & hinc sint earum inquietas, sed quod multo lentia liveant observantes. Rectè quæ agit initio, si ostendat, non improbat illi ejuscemodi excusationes; ad dendum tamen, non ideirco non teneri eos autem hanc sermonum occasionem, deinceps non ad eundem eum locum; ne officio culi præbeatur materia, non solum ex-

SEGNE
Conditio
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

quæ verè mala sit, sed quæ etiam mali speciem præferat; quin etiam cavendo ne sensum sine sensu malum evadat, quod principio tale non fuit; talem autem esse occasionem, quæ si nondum est proxima, certè est vicina. *Ab omni via mala prohibe pedes meos, ut custodiam mandata tua.* (pp)

Alij magis effrontes reprehendent corripientem tanquam partibus additum, aut sinistro actum affectu; ut qui corrigat non alio, quam se vindicandi studio; aut saltem eum traducant tanquam levem, ac præcipitem, in fide delationibus quibuscunque præstanda. *Admonitus querit in corripiente quid corripiat,* aiebat sanctus Augustinus. Imprimis non est diu laborandum, ut contra horum dicteria famam quis suam, & eximiationem sollicitè tueatur: quis enim unquam alterum humili abjectum sustulit, quin aliquantum se inclinârit? Caveat proin Pastor, ne unquam cum ejusmodi hominum genere velut ad singulare certamen descendat, ne eos ut Adversarios tractet, eo ipso, quod eorum ictus conatur propullare. *Nolite quasi inimicum existimare, sed corripite ut fratrem.* (qq) Satis sit, quod ille phrenesi laborans, qui nunc manu saxi armata rectâ in admonentem vadit, paulo post sedata perturbatione venturus sit ad gratias agendas: veniet autem istanto libentius, quò clarus adverterit, admonentem commodandi studio non supersedit. se officio, etsi id videret se non facturum absque gravi sua molestia. Unde illa Veritas, quæ initio odium pepererat, proleptam monitionem, paulò post gra-

tias pariet, sobolem illam Matre sua non indignam. Moneantur deinde ejusmodi homines, non alio indicio magis prodi pessimam peccantium conditione, quam correctionis impatientia: hanc enim succulento argumento esse; peccare eos non impetu subito abreptos, sed assuetudine & malitia, quæ callum scedè obdlexerit. *Qui odit correctionem, vestigiis est peccatoris.* (rr) Non peccantis tantum sed Peccatoris. Nisi fortè idem hic fuit dicere Peccatoris, quod Diaboli. (ss) Cum Diabolus tam corrigi nequeat, quam nequit emendari; emendari autem nulla ratione potest. Hinc colligunt interpretes, quod, sicut amare correctionem inter certiora est hominis ad gloriam prædestinati argumenta; ita illius planè intolerantem esse, argumentum sit miseri, Reproborum numero accensit. Murena si pungitur, in sese colligitur & ad centrum suum contrahitur: serpens è diverso punctu à irritatus mox adversus pungentem se vibrat, veneno lividos ad iram & furorem exonerandum.

Si neque sic quidquam proficitur, non ideo despondendus est animus. Unum alterumve post mensem denuo monendus est, qui periclitatur. Sæpe peccans admonitus cervum imitatur, qui telo læsus non statim prostermitur, sed celum visceribus infixum ad spelæum secum defert, in quo non diu post expirat. Sic ille admonitus ædes suas repetit, ibique in memoriam revocans eam agendi suaviratem, quâ cum ipso usus est Pastor; perpendens etiam rationum momenta sibi preposita, & præcipuè advertens,

non deesse vitæ & actionum suarum arbitros, serid incipit cogitare de vita vel omnino, vel certè in meliùs mutanda; aut, si tantum non potuit relictus ab admonitione aculeus, decernit saltem cautiùs deinceps se gerere: unde etsi hærentem in visceribus pestem non ponat, contagionem saltem tollit, tollendo exemplum, quo alios ante offenderat. Hoc autem an parum lucri videtur? quod deest ad optatum finem, id perseverantia inceptis impetrabit. *Dixisti semel, & non audivit: diebis & ter, & toties donec persuaseris.* (tt) Ita sanctus Joannes Chrysostomus, experientiã ipse magistrã doctus, suavit. Nisi Deus in nobis intus monendis ita pulsans perseveraret, quis nostrum serid rediret ad cor? Morbi longinquè remedijs festinatis & vehementibus non curantur: lentis & sæpius repetitis sanandi sunt.

Præterea observandum correctionem externam factam ab homine absque interna, quã simul Deus cum homine errantem corripiat, inanem planè & cassam esse: *Nemo enim potest corrigere, quem ille despexerit.* (uu) Prima proinde verbis quidquam proficiendi spes in uno Deo reponenda est, & idcirco id agendum sedulò, ut ille precibus exoratus auxilia conferat fortia illa atque invita, quibus omnis denique animus, etsi adamante durior, cedit & expugnatur. Porro cum omnis labor nihil planè proficit, nec quidquam fructus illi responderet, tum Pastor suum ipse frigus accuset, agnoscendo modicum illud, aut nullum lucrum, tanquam pœnam modici fervoris ac ardoris, quem suo in pectore foveat. *Da eis*

vulvam sine liberis, & ubera arentia. Nemo equidem miratur, vapores tenues & siccos non recidere in terram, eãque sua humiditate fecundare. Si ratione qui se gesserit, securus esse potest de non perdenda opera: nam vel succedet feliciter ictus; aut si in animo marmore durior impetierit, nec quidem telum, ex tam multis que vibravit, carebit effectu: nam ab eo, contra quem jacta erant, rejecta in jaculum huic tandem plurimum afferent tormenti, *Si ibi fuerit filius pacis, respiciet super illum pax vestra; sin autem vos revertetur.* (yy)

Hæc igitur in admonendo reponenda est, cum ijs præcipiuntur Peccatoribus, qui nondum publicè infames facti. Quod si enim ex subditis non modo non depuduit, ut suum sibi delictum quædam ducat (quo ex numero sunt, qui concubinas publicè alunt, aut que flagitiosius suo vivunt, ut concubinae, ac meretrices publicæ) dubium non est, quin ad sanandum ulcus tam sceleris ac putredinis, & nova semper materia veritatis infestum, opus sit unguentis acriter odorantibus; nisi fortè ad sectionem etiam ipsam veniendum est: cum his in tantam desperatis locum habeat illa sancta regula: *Interfice audacter.* (zz) Si quidem frustra sunt omnes Pastoris hæreticænes & correctiones, quid illi agendum ad Episcopum confugiendum, & ad eum agendum efficaciter ac serid, etiam scripto consignata reorum nomina afferendo (ne in illa negotiorum multitudine memoria excidant) interitus reorum sacrorum Mysteriorum uti illos fortiter

SEGNE
Concordia
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochia

prohibendo, quibus tantopere indigni sunt; de quo alius deinceps erit dicendi locus. Et ad Meretrices quidem publicas quod spectat, ut Legibus alicubi tolerantur, ita Parochus, velit nolit, eas ferat necesse est; observandum tamen, quòd parvis in locis, ubi plurimi agnatione sanguinis mutuò se contingunt, muliercula farinae hujus ferme non fornicaria tantum, sed & incestus rea esse soleat, ob varias affinitates; quo titulo ansam præbere potest, ut consuetudine non repugnante expellatur, quæ alibi esset toleranda. Enimvero si Pastor boni suorum communis studiosus vi muneris sui nõsse debet omnia majoris momenti, noxia in publicum prava exempla, de quæ ijs Præsulem suum edocere, ut quæ Pastor inferior monendo hortandòque emendare non potuit, Superior auctoritate suâ corrigat & emendet, dubium esse non potest, quin & de eo, de quo nõbis sermo, quòdque est tam publicum, eum debeat certiozem reddere. (aaa) Agitur hîc de cadavere, quod scædentissimâ sua putredine toti passim latè vicinæ pestem afflare possit, ut monuit ipse Deus, cum præcepit: *Ne prostituas siltam tuam, ne forte contaminetur terra, & impleatur piaculo.* (bbb) Quis proinde ambigat, quin nulli parcendum sit labori, ut quàm longissimè eiiciatur. Majus sanè est in minoribus Oppidis ac Pagis, quàm in majoribus, contagionis periculum. Ideo consumptum lue periculosa cadaver, quod vasto in agro tolerari posset, in oppidulo, pago, aut villa ferri nulla ratione potest. Et si nonnunquam ovile amplum non parùm damni sensit ex unius ovis scabi-

osæ præsentia, quantum illa pestis ovili angusto affl:bit? Inde igitur diligentius *rescanda putrida carnes*, ubi majus est trahendæ contagionis discrimen, *& scabiosa ovis à caulis repellenda, ne tota pecora corrumpantur, putrescant, intereant:* (ccc) ut disertè sacri Canones jubent.

III.

Ex dictis hucusque isto capite didicerit quilibet, nisi fallor, Parochum quemvis debere non solum omnes generatim oves, suæ curæ creditas, pascere, divini verbi pabulum altiore loco subministrando, sed ad eum etiam pertinere curam singularum, sicut eas moneat ac corrigat, sicubi aberraverint. Neque de hoc porro ambigi potest. Est tamen, qui hoc non contentus, plus longè à Parocho exigit, affirmatque eum teneri singulos suæ curæ commissos, provèhere ad gradum perfectionis pro sua cuiusque conditione altissimum. Est hæc obligatio, fateor, si datur, oneris longè gravissimi. Veneror eum, qui hoc scripsit, ob eximiam, quæ eminebat, virtutem, tanto utique oneri parem, (ddd) Ego tamen Pastoribus tantum oneris passim imponere non ausim. Faciendum id ipsis esset, si fieri posset. Sed quâ tandem ratione fieri potest? Ut singulæ Animæ, custodiæ alicujus commissæ perducantur ad perfectionem, suo cuiusque gradui ac conditioni respondentem, necesse esset, intimâ præditum esse notitiâ, non eorum tantum, quæ in oculos cadunt, sed arcænorum Animi omnino omnium, eaque causâ necesse foret omnibus ac singulis, plerumque saltem, no-

xas suas confidentibus operam dare. Hoc autem exigere Parochus nec debet, nec potest: si enim ne Paschaliū quidem Feriarum tempore Christiani noxas Parocho suo aperire tenentur, sed satis est divino ex ejus manibus, aut ejus ceriē in Ecclesia, epulo pasci: (ut non consuetudo tantum interpres Legum, sed suis tam multi Pontifices Maximi Diplomatis definierunt) quomodo ab ijs Pastor exiget, ut non ad alios, quam ipsius pedes provoluti de peccatis se accusent: quocumque demum anni tempore? Non debet autem: quia potestas à noxas alios liberos pronuntiandi, ut advertit Angelicus, Sacerdoti non suā, sed ipsorum Pœnitentium, eo beneficio indigentium, causā confertur. (ccc) Unde nullā placē cuiquam Pastorum sit injuria, cum passim omnibus permittitur, ut quem maximē voluerint Sacerdotem, quem idoneum Episcopus censuerit, deligant: apud quem se accusent. Et verò ideo qualibet in Diœcesi multi approbantur, ne quidquam habeant quod pratexant ægri, si tanto Medicorum ē numero ne unum quidem invenerint, cujus se curæ confidunt. Quare cum intima ovium suarum nōsse concessum Pastori non sit, satis habebit singulas in ijs nōsse, quæ subsensus cadunt, curatēque in his officium ulla ex parte negligant. Hinc præclarē ad rem ait sapiens: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui.* (fff) Non dicit *cor* sed *vultum*. Si enim in ijs, quæ conspectui aliorum objecta sunt, oves offendunt, non rectē se res circa ipsas habere, quis ambigat, partium Pastoris esse opem confectam,

opportuna admonitione afferre: Ad hanc exitima rectē se habent, quis unquam Parochum obligabit ad intima eorum que omni conatu scrutanda, nisi ipsa ipse sua illa fide optima manifestos Recte interim judicabit, si diu externa recte ordine se habeant, nec in internis vitiositate latere: nec enim unquam accidit, ut horologij index nunquam non verum loquatur horam, nisi in totis etiam millibus sit vitium & perturbatio. Semper optat salubria suadebit ovibus Pastor, si consultus fuerit: consilium siquidem mercis instar est, quæ vulgata & obtrusum pretium amittit, auget autem quantitas & in tempore servata.

(a) Eccli. 17. 12. (b) S. Aug. de Civ. Dei. c. 9. (c) Valentia 2. 2. disp. 3. q. 10. p. 2. 19. Ibid. p. 3. 5. ac propter. (d) Trid. sess. 4. de Reform. c. 24. (e) 2. q. 7. c. Sicut inquit. S. Joan. Chryss. (h) S. Th. 2. 2. q. 22. ar. 2. ad 4. (i) Ps. 118. (k) Valent. in 2. 2. disp. 3. q. 10. p. 2. & disp. 3. q. 4. p. 3. (l) Richard. 2. disp. 10. ar. 2. q. 14. (m) S. Thom. 2. 2. q. 39. ar. 1. ad 116. q. 3. a. Quatuor. (n) Exech. 24. (o) Disp. 82. c. Consequere. (p) 1. Reg. 2. 24. (q) De virt. Dom. Ser. 16. (s) 2. q. 1. c. Si paraverit. (r) Eccli. 21. 18. (u) Exech. 24. 4. (v) Th. 2. 2. q. 13. ar. 1. cor. & ar. 3. cor. (y) 1. Tim. 3. 10. (z) 2. 2. q. 33. ar. 1. ad 2. (aa) Gal. 6. 1. (ab) Sen de Clem. l. 1. c. 37. (ac) S. Bern. serm. 20. in Cant. (ad) Arist. hist. anim. c. 25. (ae) S. Aug. Ep. 48. ad Vincen. (af) Gal. 6. 1. (ag) S. Aug. ser. 18. de verb. Dom. (ah) S. Th. 2. ep. ad Gal. c. 6. l. 2. (ai) Disp. 86. c. Quatuor. (ak) Ad Rom. 15. 144. (al) 1. Tim. 3. 1. (am) Amos. 5. 13. (an) Gen. 3. (ao) Ps. 118. (ap) 2. Thess. 3. (aq) Eccli. 21. 7. (ar) Cant. 4. Lapid. ibi. Palat. ep. Corn. (as) S. Joan. Chryss. ho. 16. ad Pop. Antioch. (at) Eccli. 7. 16. (au) Os. 9. 144. (ax) Luc. 16. 1. (ay) Apud alios in 4. de Corrupt. Fratr. (az) Tit. 1. 5. c. 1. a. 7. (aaa) Lev. 19. 29. (bbb) 24. q. 3. c. Rejicienda. (ccc)

SEGNE
 CONCORDIA
 INSTRUCIO
 Pœnitentia
 Confessio
 Parochi

(ccc) in libello, cui titulus: Parochorum, hoc age. (ddd) Lugo de Pamir. disp. 19. sect. 2. n. 25. Cyr. Benedictus XI. Ioan. XII. Clemens VIII. in Bulla anno 1592. 22. Der. S. Th. suppl. in 3. p. q. 2. ar. 5. ad 2. (ccc) Prov. 27. 29.

CAPUT X.

Quomodo natus in Paro-
chia sua discordias componere Pastor
debeat?

Mater illa, quæ coram Salomone
ficcis oculis spectare potuit In-
fantis, Carnificis manibus traditi, di-
visionem, vera Mater non erat. Quis
igitur Parochi illius amor erit, qui cum
nonnunquam paucolorum verborum
impedio componere posset dissidia fi-
liorum iratorum, ne ista quidem pro-
ferre vult, cum omnem suam sanguinem
fundere ante deberet, quam in oculis
ferre tantam Caritatis Christianæ, &
tam funestam lisionem. Hoc igitur
aliud est Sacerdotalis linguæ officium;
pacem non nuntiare tantum, sed efficere.
Et quia duplicis generis esse possunt di-
scordiæ inter familias, civiles aliæ pro-
pter emolumenta, criminales aliæ pro-
pter acceptas injurias, perpendamus,
quomodo muneri suo satisfacere debeat
Pastor, utrasque sedando.

I.

Remedium commune utrique huic
dissensionum generi est, celeriter ad eas
sedandas advolare. Si quotiescunque
densus aliquis ac niger vapor sursum ten-
dit, si spirare ex latere ventus ad eum dif-

spandum, immune semper tempestati-
bus calum foret. Sed quia æc est im-
motes, cunctis ventis quiescentibus,
vapor ille e usque attollitur, tam inma-
niter densatur, magis magisque indure-
scit, tandemque impetu tam præcipiti
deorsum ruit, ut aliena strage etiam se-
ipsum involvat. Tempore crevit ira,
obfirmantur animi, auferuntur injuriæ,
quibus se rotundæ partes lacessunt; sic ut
cum malum longius progressum depre-
henditur, aliud jam illi remedium non
superfit, præter lacrymas, nullo fructu
fundendas. Quare cum Pastor intelle-
xerit, offensionis aliquid inter quosdam
extitisse, mox ad eam sopiendam accur-
rat, priusquam voluntatem dissidia, qua
tuor intra muros nata, propagentur
in publicum. *Laudemus*, agebat sa-
piens, *homines divites in virtute, pacifi-
cantes in domibus suis*: (a) Hac enim arte
rectè componuntur. Non parcat proin-
Pastor aut linguæ, aut pedibus, aut agen-
di dexteritati, sed festinet quantum po-
test ad serpentes hos nefarios præfo-
candos illo ipso in cubili, in quo nati
sunt.

Præterea in omni discordia sedanda
supra quam dici potest necessarium est,
ut Pastor Arbitrarius sit & sequester, neutri-
partium adjunctus. Secus enim, quis
stare volens iudicio libræ, in qua lancium
una alteram pondere suo attollit? Ubi
autem partium consensu Pastor electus
fuerit arbitrarius, in id omni industriâ in-
cumbat, ut partem utramque patienter
& æquo animo audiat (etsi advertat, quæ
acceperit quæ intulerit injuriam) vela
demittendo, ac complicando, cum ven-
tum

cum vi magna incumbentem viderit, moramque indulgendo illi, qui furore agitur ac perturbatus, nondum sui potens est. Ad demerendos sibi aliorum animos, hæc ratio agendi mirè efficax est.

II.

Quod autem ad lites in causis civilibus speciatim attinet, plerumque aliud effici non potest, quam ut discordes inducantur, ut totius causæ arbitrium uni alteri permittant, qui utrique partium acceptus sit, sponcione etiam legitimis tabulis firmata, ejus sententiâ sine ulla appellatione standi. Sed quia ubi de proprio commodo & lucro agitur, etiam qui rem probat optimè, difficulter tamen persuadet, in id magno nisu incumbat Pastor, ut utrique partium ostendat, rectè spectatis utriusque commodis, meliorem esse compositionem medio-crem, quam litem pendentem, ob sumptus graves, qui semper sunt certi, cum dubia sit victoria: quæ etiam cum obtrinetur, tanto nonnunquam paranda est impendio, ut vincens cum Pyrho Rege, postquam Romanos prælo profligarat, dicere possit: Si iterum vicerimus, actum erit de nobis: tantum sanguinis à victoribus perinde ac victis fufum erat. Solet hoc maximè parum locupletibus evenire, quibus quod in lites impendunt argentum, non superat, sed victui quotidiano parando necessarium est. Et tamen seime, præter illud, etiam labores omittuntur, qui domi, aut ruri ipsos manerent, ut suas in urbibus urgere causas possint: quod re ipsa pro hac hominum sorte aliud non est, quam umbram

propriam venari, quam semper quidem sequi, assequi tamen nunquam datur: ejus siquidem naturæ lites sunt, ut dum una alterum trahit, sicut Labyrinthum ingressos via una ducit in aliam, docet denique, quòd quàm facile initio sit pedem illuc non inferre, tam intricatum denique sit illum efferre. Curer proinde, ut qui ita civiliter dissident, agnoscant quàm sapienter essent acturi, si ipsi in animum inducerent, principio statim dicere, quod amicos sub pæ longam contentionem legitimis dicitur: *Judicium eligamus nobis. Et inter nos deeamus, quid sit melius.* (b) Cum paulo prudentius sit, ire viâ brevi compromissi amicabilis in arbitrium, & verum intelligentem, & timentem Deum: quàm longâ illâ Notariorum, Procuratorum, Advocatorum, Auditorum, Solicitorum, Referentium, Patronorum, Judicum; qui tanto numero lecti, ad causas citò finiendas, eas potius forent & colunt ut fundam, ex quo vivunt.

Et tamen hoc ipsum malum vitare fortassis est reliquis. Pessimum est, quod Lites ferè gignant alienationes animorum, rancores, odia, inter ipsos litigantes (ut ipsis ad eò à Legibus oblatum est, quæ irritò conatu breves esse testes voluerunt) sint fontes injuriarum, Seminaria scelerum, venenum civilis concordia, mare turbatum, Animarum incendiorum, pernicietis extrema familiarum, nec familiarum tantum, sed & civitatum (c) Cum earum non paucæ transierant ad Posteròs, caro hæreditatis titulo, nec ullus earum finis apparet. Tunc rarus est, cui, cum satis habuerit robo-

ris ad appetendas bellicosi hujus Jani portas, virium etiam abunde suppetat ad eas claudendas. Verbo, cogitate, quantum malorum civitatibus inferunt fames, pestis, bellum, simul juncta, tantam cladem inferre familijs litem antiquam, quæ est Furia, tantum apta nocere sola, quantum simul tres aliæ: quartum est humani generis flagellum, quod strepitu quidem minore, sed crudelitate majore sæviat. Si Pastor sciverit vivis coloribus adumbrare hæc damna alicui, qui illa sentire incipit (sed sicut recenti vulnere læsus, qui calente etiamnum cruore illud non curat) haud difficulter tandem obtinebita persuasibilique compositionem, ut minus malum; sic ut jure merito tot spebus noxijs præhabeatur desperatio salutaris.

III.

An autem plus difficultatis in sedandis contentioibus criminalibus, ut sic eas appellem, quam civilibus, de quibus dictum, experturus sit Pastor, non ausim pronuntiare. Generatim loquendo, crediderim, non ita esse: proprium enim commodi studium in infimæ maxime sortis hominibus, quales plerique sunt, quos Parochi curant, vindictæ studio est potentius. Quia tamen hæc quoque tenacissima & ferocissima esse solent in indole livida, cujuscunque demum conditionis sit, ostendendum ante omnia est offenso, Pastorem non idem paci conciliandæ studere, quod ster & sentiat cum offendente, qui potius nullas non penas mereatur, sed quod unice spectet bonum offensi, qui tandem, si res momentis suis libretur, maximum ex pace inita fru-

R. P. Segneri Instituto Parochi.

ctum sic percepturus; qui enim pacem accipit, bonum accipit temporaneum & breve; qui vero eam concedit, accipit æternum. Quanquam veritatem istam, cum adhuc bullit sanguis & fervet ira, non omnes capere poterunt. Permittendum proinde est, ut miseri non nihil dolori suo indulgeant; audiendi sunt, cum injuriæ acceptæ magnitudinem, & lacessentis facinus indignum narrando exaggerant; audiantur etiam cum eo progrediuntur, ut asserant, vix ipsum Servatorem nostrum majore impietate proditum esse, quam ipsi sunt proditi. Impe-tus hic est, effrenis utique, quis neget? sed hoc ferri permittendus est animus, dum cesset perturbatio: *date locum Iræ*, secus enim qui faceret, perinde faceret, ac qui clauso terræ visceribus vento exitum negaret. Rueret confestim rotam, quod Pastor moliebatur, ædificium, sine ulla deinceps quidquam proficiendi spe. Hic proinde, si uspiam, necessaria est vultus serenitas, verborum suavitas, & consiliorum, & omnium quæ paci stabilindæ in medium proferuntur: Ut enim Olea ligari ac verberari renuit, sic vera pax odit quidquid violentum est: *Oleane fringito, neve verberato.* (d) Et hac agendi suavitate præcipue utendum est cum ijs, qui partium discordiam duces sunt, ut hos quis lucretur: ut enim qui Apud Regem capit, finem toti eorum pugnae ac bello imponit; sic qui odiorum, quæ familias committunt, auctores præcipuos & fautores capit, his etiam modum ac finem ponit. Apud nonnullos perspicaces, sed vindictæ immodicos, experientia didici plurimum profuisse, quærere tantum ex illis: Plusne

K.

ipfi

ipsi sibi, quam ipse adeo Deus, arrogarent?

His aliisque similibus industrijs vim magnam conferet, si Parochus in suis ad Populum Concionibus crebro explicet mala Odiorum, & bona Pacis; maxima emolumenta, quæ in eum redundant, qui pacem, pulcherrimis Sanctorum Cælicum exemplis (quæ identidem narrare plurimum expedit) inductus concedit, & grave discrimen, cui se nunquam non exponit, qui eam obstinatè negat: cum is pacem negare sibi videatur Iustitiæ studio; re vera autem graviter sibi imponendo, eam neget vindictæ, etiam latente cupiditate impulsus. Ita certè præsumere fas est: cum hæc causa movens longè sit conformior depravatæ naturæ propensioni, quam coram tribunali contra offendentem velle agere, ut pro meritis puniatur; & sincero tamen animo ipsi dare offensæ veniam; magisque hoc arduum ac difficile videtur, quam plenam omnis illatæ injuriæ gratiam facere. Ut dicam, quod sentio; aliud est, posse Iustitiæ amore negari offensæ veniam: aliud, re ipsa hac de causa negari. Etiam in fune saltus exerceri possunt artificiosi & admirandi: sed quanta ad hoc arte est opus, quanta attentione, & quanto facilius est, etiam perito funambulo, deorsum præcipitem ruere, quam tam angusta in semita neutram in partem se librare? Scio equidem Christum Servatorem, cum se antiquissimæ, & apud Ethnicos perinde ac Iudeos usitatæ talionis legi opponeret, voluisse, ne sequaces sui ea lege actus suos moderarentur. *Andisus*, agebat, quia

dictum est: Oculum pro oculo etc. Exitem dico vobis non resistere malo etc.
 Quæro jam: quid ita loquendo propositum Christus habuit? faciliorem reddere suam legem, an observatam difficultatem si hoc, nã ille tam distertè affirmare potuisset, legem novam, veteri comparatam esse onus leve: *Onus meum leve*, proinde egit, ut faciliorem reddere. Quo autem modo? illo nimirum modo, quo, prima fronte rem æstimando, videri poterat reddere difficiliorem: non inquam breviorè coercendo legum suorum Iræ perturbationem: sed enim huic, cum maxime ferret, temperare parùm; & negare multum, ut præprehenditur haud paulo esse laboriosius, quam nihil penitus ipsi indulgere. Quis audeat flante vento ignem ad vere stipulis ex messe in agro relictis, & postea illum coercere, ut non voraci suo genio indulgere alique ad libertatem, etiam ultra limites sibi daretur. Facilius erat, eum omnino non admittere. Sic se res nostra habet. Ut homo impetum, sequatur instinctum tam ipsi bonum (qualis est, nocere offendenti) quam Judicem quantumcunque potest, nec tamen ultra limites honesti sequatur: hoc faciat; non faciat tamen nisi communis boni studio, & non invidie odio, pro! quam ardua, & tantummodo insuperabilis res est! Multo levius est omnem penitus nocendi impetum ac peritum frenare. Tantòque hoc magis quo qui id agit, promittere sibi penam ampliore illam gratiam adiuturam quam Christus Servator paratus est dare.

Consiliorum suorum Evangelicorum studiosis: qui aliter facit, tam certò illam sperare non poterit. Si intra honesti limites coram tribunali stare tam factu pronum esset, ut nonnulli sibi fingunt, Sacri Canonis factum ejusmodi non appellarent *Mlaudabile genus intentionis*. Quà autem causà sic discretè appelletur, explicat Glossa his verbis. *Presumitur potius accusationem fieri causà invidia, quàm caritatis.* (f) Puto me citra falsitatis periculum pronuntiare posse, quòd spatio viginti septem annorum, quibus in sacris meis Excursionibus toties adlaboravi, ut dissensiones ejusmodi palàm ac publicè tollerentur, semel duntaxat judicare absq; metu potuerim, eum qui causam suam Judicum sententiæ decidendam volebat relinquere, nullo livore impulsus id fecitasse.

In eos autem præ ceteris altiore ex loco detonandum est, ut inimicitia evellantur, qui infami & turpissima consuetudine eas solent seminare, partium dissidentium alicui, quin etiam nonnuncquam utrique, narrando, quid una contra alteram dixerit, aut quid dixisse dormientibus ipsis objectum fuerit. Quis explicet, quantarum cladum funestæ ejusmodi linguæ auctores sint? *Vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.* In trabe aliqua findenda potissimam partem non habet securis, sed cuneus qui in fissuram immittitur. Sic nuntiorum ejusmodi lingua plus habet vitium ad animos à se invicem divellendos, quàm sola haberet, quæ illata est, injuria. Persuadet sibi malè cautus nonnemo, nuntios ejusmodi

magnopere honoris & commodi ipsius studiosos esse; non advenit inrerim, eadem illorum esse, quæ furum studia, qui ad ædes incendio conflagrantes accurrunt aquà onusti, non ut res pretiosas ab igne servent, sed ut eas secum auferant. Id sæpe ipsis propositum est, ut privatum dolorem alienà operà ulciscantur, quin tamen deprehendantur: & sic re ipsa odio suo indulgent: neque enim aliter meliùs possunt jacere lapidem, & manum abscondere. Qui narrationes ejusmodi audit, si sapit, fidem ijs nullam adhibeat: quin imò, pro eo quòd foveat ova serpentum tam nocentium, generoso potius illa pede conculcet ac conterat. Qui autem nuntij ejusmodi partes obire consuevit, plurimum metuat. Si enim famæ alienæ fures semper odit Deus, quanto magis susurrone? *Susurrone Deo odibiles.* (h) Detraçtio id spectat, ut famam auferat proximo: Susurratio etiam amicos auferit, qui sunt bonum famà multo æstimabilius, cum eà maximè causà appetatur fama bona, ut acquirantur amici honorati. Interim susurrone isti non auferunt tantum Amicos, sed eos mutant in Inimicos. Unde explicatu difficile est, quàm multa isti odia susciteat, quàm multas rixas, quas strages, & quàm horrenda mala! Quis proin miretur pronuntiantem sapientem? *Sex sunt, quæ odit Dominus: & septimum detestatur anima ejus.* Quis autem est, quem non odit tantum, sed detestatur Deus? *Eum qui seminat inter fratres discordias.* Exitiales hi nuntij non alium tandem exitum habebunt, quàm celebres illæ Samsonis vulpes,

quæ quidem facibus, quas caudis illarum Samson alligarat, ingens latè in agris, vineis, hortis incendium excitârunt, & cuncta redegerunt in favillas; sed ipso, quem tam latè propagârunt, igne tandem & ipsæ absumptæ sunt. Qui proin Pastor procul à sua Parœcia discordias habere volet, crebrò in infames hos Susurrone invehatur, & nullibi patiatur subsistere. An non idem est, tollere ex rogo ligna, & ignem extinguere? Ita omnino est, unde sapiens: *Cum defecerint ligna, extinguetur ignis. Et sic etiam Susurrone subtracto jurgia con- quiescent.* (i)

Denique quia in hoc sedandarum disensionum fatalium negotio pertractando continget nonnunquam, Pastorem incidere in homines genij tam obstinaci, & cedere nescij, ut facilius sit ventos sibi mutuo oppositos, & ex alia spirantes regione, quàm capita tam contentiosa, & litigiosa amicabili fœdere componere; plurimum expediet, ne ullum remedium intactum relinquatur, sociam à viro aliquo nobili & amico operam petere, qui auctoritatem suam interponat. Non nego quidem, hoc sedandarum contentionum genus non esse illud, quod Deus singulariter probet; cum sic odia non ponantur nisi ex causis merè humanis, in gratiam inquam viri illustri, non amore Christi; unde manus quidem ab ulciscenda injuria abstinet, sed animus ad amorem non inducitur. Præstat tamen accipere à creditore conventionis difficilis, quidquid offertur: & qui furenti eripere è manibus nudum ferrum non potest, propterea

quòd illud stringat arctissime, non nem saltem retundit, ne nocent discordiæ, quæ familias inter se mittunt, si non extinguantur, sed saltem, donec ipsum tempus suggerat eas penitus restinguendi. Libines disensionum non imitantur eadem plurium ventorum confusio, nam hi etsi furant immaniter, diem ferè spatio suas pugnas desinunt, & cadente sole & ipsæ occidunt. Eadem & illis suis modus. Unde inquam de recuperanda serenitate tradendum est, quam tantopere ab Pastor, ut Parœciam suam tranquillum possit gubernare.

(a) Eccli. 24. 23. (b) Job. 24. 4. (c) perandum C. de Inducijs. (d) Plin. L. 17. 1. Arist. 1. 5. ad Nicom. Gell. 1. 20. Et. 1. Lev. 2. 4. 20. Matt. 5. 38. (f) 1. 1. 1. Episc. 6. q. 1. si omnia. (g) Eccli. 21. 21. Rom. 1. 29. (i) Prov. 26. 29.

CAPUT XI.

Pastores decet, Græm suam præcedere rectè facti & virtutum exemplis.

EXigit officium hominis Christiani ut rectè factis & exemplis in communi ætario inferat illas virtutes quas tanquam privatam pecuniam in se colligit: nec enim existimare debet Ecclesiæ membris suo tantum exemplo accensum, sed communitati suam; sic ut ea ad virtutis studium erigat, si aliud nequit, rectè & ex vivo vivendo. (a) At si ad hoc quisque libet

SEGNE
Concordia
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochia

minis Christiani titulo ac nomine obligatur, multo magis officij ratio ab ijs hoc postulat, qui ideo in gradu suo ab Ecclesia sunt locati, ut exemplis alios excitent. Isti, si dicere volumus quod res est, non tam sunt exempla, quam exemplaria. Sed qui tandem hi sunt? Sacri utique Pastores; de hoc quis ambigat? Unumquemque igitur illorum Apostolus allocutus esse censendus est, dum ita ad Titum scripsit, *In omnibus te ipsum praebe exemplum honorum operum.* (b) Debent enim Pastores (sacram divitiae possidere forte, ut non solum recte ipsi vivant, quod & alij agendum, sed ut alijs vitam suam tanquam normam possint proponere. Quod, quantum tandem sit, quis satis exprimat? Deceret equidem Christianorum quemlibet obtutum habere semper defixum in vitam Christi Servatoris, tanquam ideam vitae suae perfectissimam, ut S. Thomas monuit. Non poterat tamen vita haec omnibus abunde perspecta esse; cum alij incurij sine, alij ignorantibus. (c) Hinc Christus Servator, cum Caelum repeteret, Apostolis, & in Apostolis nulli non eorum successori, praecipit, ut ex ipso, tanquam prototypo, eotypo & imaginem operum ipsius effingerent, quod deinceps alij minore negotio imitarentur. *Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* (d) Atque haec est causa, si prudenter rem aestimamus, cur tantus sit in Ecclesia Pastorum numerus; ut ipsi nihil pulcherrimas primi Prototypi Jesu virtutes imitati, eisdem subinde in vita sua subditis suis imitandas proponant, tanquam minorem quidem, sed servata

partium proportionem expressam ideam, quam sequi non minus tutum, facilius tamen sit ac promptius; quia debilibus vulgo mortalium viribus ac facultatibus, qui eotypa debent exprimere, magis sua proportionem respondet. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* (e) Sic Discipulos suos Apostolus allocutus est: nec aliter Pastor est suis quemlibet alloqui debet; cum nemo non ex curae ejus creditis Discipulus ejus dici debet. *Praeatus debet esse quasi forma existens Discipulis.* (f) Sunt ipsa S. Thomae verba ex Sacris accepta Canonibus.

I.

Atque ita perquam opportunè venturum est ad alterum pabuli genus, quo Pastor Sacer pascere debet gregem suae curae traditum: ad recta inquam vitae exempla. *Pasce verbo, Pasce exemplo.* Ut autem magni hujus debiti vis intelligatur melius, perpendenda in primis est vis illa ingens, quam habet rectum exemplum ad persuadendam virtutem. Si Philosopho credimus, Leges illae quas usus & consuetudo promulgavit, multo illis firmiores ac stabiliiores sunt quae solum in libris & tabulis sunt promulgatae. Exemplum enim tacitè quidem, sed suavi virtute operando facit ut rem aliquam planè perfectèque velimus, sicut volumus, ad quae amore ferimur; non autem illa solum ex parte velimus, sicut volumus, quae vi metueque adacti sequimur. Idcirco exemplum inerte consequitur, quod armorum strepitu & horrore suppliciorum non obtineat tribunalia. Hinc etiam nascitur, quod sermè

homines magis persuaderi se sinant exemplis, etsi fictis ac fabulosis, quàm gravibus rationem momentis; (g) cognoscendo siquidem exempla cognoscunt illa, ut causas singulares, sensibus obiectas & aspectabiles: cum verò rationum momenta cognoscunt, cognoscunt illa ut causas quasdam universales, remotas à sensibus, tanque sublimes, ut longè supra ipsos sint, nubium instar, atque adeò minùs ad se pertineant. Salomone quis doctior? Et tamen affirmavit ille de se, transivisse se per vineam hominis pigri, & cum eam vidisset incultam, sylvescentem, & multum diversam à vinea hominis industrij, didicisse se confestim hoc exemplo, non esse in rebus gerendis cedendum difficultatibus & parcendum labori. *Quod cum vidissem, posui in corde meo, & exemplo didici disciplinam.* (h) Quod si & illud accedat, ut Exemplum, cujus semper tanta vis est, ab ijs proficiatur, quos gradu & munere Superiores veneramus, in nos beneficos, & bene de nobis meritos, quales esse solent Pastores sacri, tunc illud non est simile sigillo, quod sola manu sed quod artificialis machinæ, seu vicis ministerio imprimitur, quod idcirco longè altius in ejusvis animum penetrat, pro mensura autoritatis, quam in ijs ob gradus dignitatem suspicimus, & gratitudinis, quâ illis nos ob beneficia & favores devinctos fatemur: sic ut multitudo, quæ hebetudine sua rationum momenta non intelligit, imitationi unice dedita, abripiatur torrente, aut ut dicam rectius, Pastoris sui brachijs portari se sinat, ut infansulus. Atque ita illud exequitur

Pastor, quod Deus omnibus Animarum gubernatoribus præcepit: *Per te in sinu tuo, sicut portare solet Nutrix lactulum.* (i) Equidem sacre Paginae secundo Michæorum, cum auream quodammodo seculum descripsissent, quorum gaudebat Solyma ob Templi ortum; Sacrorum Rituum ac Cæremontium Majestatem, Nationum ac Principum extraneorum venerationem, quorum illum locum prosequerentur; omnia hæc effecta uni tribuunt Pastorem ad clavum sedentis virtuti ac sanctitati: *propter Onia Pontificis pietatem.* (k) sic indicendo fontem, omnium illorum bonorum, quæ terras inundant, in quibus rectis exemplis Populo præeunt Pastores & Pastores. *Inebriabo Animam Sacrorum pinguedine, & Populus meus bonus meus adimplebitur, ait dominus.* (l)

Cuncta hæc, & plura alia, quæ cum possent sine numero, manifestant debitum illud gravissimum, quo Læge naturali ac divina, proposita æternæ damnationis non observantibus panâ, Pastor tenetur ad salutis terminum ducere oves sibi creditas, præcedendo illa in semina, quam tenere oportet, ut ad Cælum porringant: eaque causâ de Pastore bono Christus dicit: *Cum proprias oves conseris, ante eas vadis.* (m) Non caret exulta ratione, quod dicat: *ante eas.* Si mentem advertere lubet, videbitur Pastorem subinde ante gregem suum se, subinde præeuntem sequi. Cum sequitur, ducit eum, aut rectius loquendo, non ducit, sed baculo cogit ire quâ collibitum est. Sed hoc Pastorem ad gregem suum non amantis. Cum pascit,

SEGNE
CONDICTIONES
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

facili negotio illum post se trahit, ostendendo tantum, quâ sit eundem. Et hoc Pastorum amantium proprium est. Vult autem Christus à Pastoribus teneri non primum illum, sed posteriorem hunc oves ducendi modum. Sic ita, quod nonnunquam vituperando, reprehendendo, exprobrando, omni alia verborum asperitate, & tantum non baculo compellere possit oves Pastor ad eundem rectâ semitâ: non tamen oportet hunc Pastorem imitari, quia ovium est brutarum potius, quàm ratione utentium. *Cum austeritate imperabatis eis & cum potentia.* (a) Et idcirco sicut Christus Pastores ipsos hac ratione non duxit, sic nec vult, ut hi suos ducant. Esset hoc non agere ducem sui gregis amantem, sed illi dominantem, contra illud: *Pascite, qui in vobis est, Gregem, non coactò, sed spontaneè, neque ut dominantes in Cleris, sed forma facti gregis ex animo.* (o) Quid volunt autem voces hæ: *forma Gregis*; nisi morum honestate ac probitate, ut ante dicebam, gregi suo vivendi normam præbere; non auctoritatem, quâ compesci errantes possint, negligendo, sed auctoritati exemplum vitæ adjungendo? *Non quasi non habuerimus potestatem, sed ut nosmetipsos formam dederimus vobis ad imitandum.* (p) Quam rationem in ducendis ad salutis semitam Populis Sanctus Paulus tenuit.

I I.

Haftenus dicta certa sunt. Ipso tamen in usu pronum est, ut duplici modo erreretur. Primus eorum est, qui sibi persuadent, ut bono præeant exemplo,

suus esse non præire malo: alter magis perniciosus, eorum qui in animum inducunt, sufficere, etsi peccetur, peccare quàm occultissimè: *cavete, si non casetis.* Sed ad primum quod attinet, certissimum est, quod non destruere, non sit ædificare; & non vastare vineam, non sit eam colere. Plus enim vero Christus à Pastoribus exigit, ut præstent ovis, quæ eorum curæ credidit, quàm miserum illud Latronum beneficium, qui factis tum beneficose putant, si non fuerint, nec macent. Si in hoc omissionum genere non multum & crebrò peccaretur, non maledixisset Servator arbori illi infelici, in qua fructum bonum non reperit, cum certissimum sit, quod nullum etiam in ea invenerit malum: nec damnasset eum, qui talentum, datum ad negotiandum, absconderet, abscondit pecuniam Domini sui, sed eum solùm damnasset, qui illud dissipasset, aut nefarios ad fines illo esset abusus. Argumento hæc sunt, non sufficere, ut bonus quis Pastor ac Parochus sit, non esse impium: necesse insuper est, amorem & æstimationem virtuti conciliare, eam exercendo, ad eamque inducere subiectos genere eloquentiæ omnium potentissimo, linguâ nimirum factorum & operum. Si necesse est Pastorem alijs normam esse, ut dicebamus, eorum quæ salutis consequendæ operari debent, satis jam non est, ut à malo tantum abstineat, sed necesse est, etiam bonum adimplere: *Declina à malo, & fac bonum.* (q) Norma, ut vera sit, habeat oportet, quidquid habere eam imitantes decet: *forma Gregis ex animo.* Hinc multo minus

nus ferendus est alter error opinantium, occultè delinquere non officere obligationi, quâ quis debet esse norma. In primis omnium oculis subducere se, nimis quàm difficile est. Ignis abscondi potest, sed non fumus; fumus autem subinde ipsum ignem prodit. Difficilius etiam est, diu se occultare. Quis tandem larvam in vultu semper circumferet, ut compactum è stramine simulacrum? *Nemo personam diu fert.* Aut quis est, qui semper vivere in undis possit? Si non piscis, sed homo est, per intervalla prodeat: necesse est; seque ostendat eum, qui est, non qui in undis videbatur. Præter hoc, demus, diu latere. Pastoris subfiliam: lupum posse, quam tandem vim ad sui imitationem pertrafendi larvata ejusmodi virtus habere poterit? Ut exemplum, quo quis alijs præit, vim suam exerat, necesse est ut Deus eo: tanquam instrumento utatur ad gratiam mortalibus conferendam. Quomodo autem unquam eam in rem utetur Hypocritâ, cum è diverso protestetur, se, cum punire volet peccata alicujus Populi, permissurum, ut ab Hypocrita gubernetur? *Qui regnare facit hominem hypocritam propter peccata Populi.* (r) Quare velle videri bonum, & non esse, non est auferre à se malum, sed illud ipsum augere. *Simulata aequitas, duplex iniquitas.* (r) Hoc igitur non est facere officium Pastoris, sed duplicare impietatem, haud aliter ac nomina contracta auget, qui auro adulterato ea se sperat expuncturum. Non aliud hoc est, quàm creditorem habere ludibrio. *Hi igitur accipiunt damnationem majorem.* (r) Sic de Ju-

stis simulatis pronuntiavit Servatus ster. Denique ubi se non emendaverit damnabuntur damnatione duplici: propter scelera occulta, & alterâ pro virtutes simulatas.

Quocunque autem modo se res beat, dubitari nequit, quin Pastor, ut gregem suum rectis vitæ exemplis inducat, cogat quodammodo Dei Providentiam ad utendum modis planè infinis & non convenientibus, si Antiquam æternam beatitatem vult perducere cum enim jam decreverit, familiarem facilem subjectis facere virtutum institutione eorum qui præsunt, tanquam maximè planâ, præsumere, hominem hypocritam suspectum subiectis præidea verè sincera quæ virtutis, idem ac præsumere, quod Deus usurus est opite ligneo ad derivandam in eorum reliqua vitam ac vigorem, haud aliter quam si caput vitæ verè præditum esse.

Tandem, ut jam vidimus, Parochi officium, nulla auctoritate dispensabile, est, suæ curæ commissæ docere conia, tam quæ credere, quàm quæ agere oportet. Qualis autem denique erit institutio, quæ proficiscatur ab hypocrita, hoc est bono simulato? *Simulata cuncta sunt inutile.* (u) Institutio erit in labijs, sicut frutices ex parietibus pugnuntur; non erit Institutio, quæ in animo egerit. *Esdras paravit suum, ut investigaret legem Domini faceret, & doceret.* (x) Sic de Eldra Codex loquitur. Hæc causâ Institutio ab eo profecta tam nobiles fructus produxit ut in lacrymas omnes solverentur. *Populus sicut multo.* (y) Institutio

SEGNE
CONCORDIES
INSTRUMENTUM
POENITENTIAE
CONFESSORII
PAROCHII

quàm opera non praebunt, languida erit, imperfecta, mortua, & tanquam penicillum nullo colore inbutum, nullum etiam in tela colorem relinquet, quem non imbibebit. Neque sperari poterit, Deum ejusmodi horrationibus ulurum ad Mortales à peccati sordibus mundandos: nec enim ille ad corda abluenda manibus sordidis utitur. *Necesse est, ut esse munda studeat manus, qua diluere sordet curat, ne tulla quaque deterius inquinet, si sordida ipsa stercoreis, lutum tenet.* (2)

Manifestum proinde est, non patere effugio locum. Alterutrum horum eligendum: aut ponendus est facerrimus hic titulus Rectoris Animarum, aut laborandum ut eas præcedat Rector virtute genuina, inò virtute transcendente vulgarem, tot gradibus, quàm multis conditio Pastoris superat conditionem Gregis ab eo gubernati. *Tantum debet actionem Populi transcendere alio Praesulis, quantum distare solet à grege vita Pastoris.* (aa) Hac decempeda intervalum istud S. Gregorius dimensus est. Quanta ea foret ordinis perturbatio, si aliqua in Paroecia videre esset oves Pastore suo magis castas, magis patientes, magis dociles? Foret hoc non dedecore tantum & probro afficere Dei Ecclesiam, sed eam etiam destruere, sicut omnis Hierarchia rectè constituta, ordine perverto evectitur. *Vehementer Ecclesiam Christi destruit, meliores Laicos esse, quàm Clericos.* (bb) Sic sacri Canonibus; tonitru, quod consternare deberet omnes Clericos, quandocunque à Gradus sui conditione degenerarent. Quanto igitur magis attonitos reddere deberet eos, qui

R. P. Segneri *Disiunctio Parochi.*

vel ipsos inter Clericos supra ceteros eminent?

(a) 23. q. 4. *Debet homo.* (b) *Tit. 2. 7.* (c) 1. *ad Cor. 11. lect. 2.* (d) *Io. 43.* (e) 1. *Cor. 11. 1.* (f) *S. Tho. ad Tit. c. 1. 2. 2. q. 8. c. Cum Pastoris.* (g) *Arist. Probl. sect. 18. n. 23.* (h) *Prov. 24. 22.* (i) *Num. 11. 12.* (k) 2. *Mach. 3.* (l) *Ier. 31. 14.* (m) *Io. 10. 4.* (n) *Ezech. 34. 4.* (o) 1. *Pet. 5. 2.* (p) 2. *Thass. 3.* (q) *Pf. 30. 27.* (r) *Iob. 34. 30.* (s) *S. Aug. in Ps. 63.* (t) *Luc. 20. 47.* (u) *Zach. 10. 2.* (x) *Esd. 7. 10.* (y) 1. *Esd. 10. 1.* (z) 1. *q. 1. c. Necesse est.* (aa) *S. Greg. Past. l. 2. c. 1.* (bb) *S. q. 1. c. Qualis.*

CAPUT XII.

Horrendum spectaculum, Pastor Animarum exempli mali.

Portentum ingens Romæ quondam Idololatrarum vitium est, Canis barbara, qua catellos vix ex ipsa genitos devoravit. Vellem sanè crebro ulu non assuevissent oculi nostri malo tam detestabili, sic ut Christi Ecclesia non identidem cerneret devoratos à Parocho non uno illos ipsos filios, quos paulò ante Christo genuerat in sacro Baptismi lavacro, aut iterum genuerat Prædicationis ministerio, & Sacramenti Pœnitentiæ administratione; nec tamen ullo indicio dolorem suum proderet. Et tamen, quid agit tandem quicumque Pastor Animarum pravi exempli? aliudne facit, quàm quòd acerba nece perimat prolem tam nobilem? Certum enim verò est, si id unquam fieri contingat, facile credi posse, non esse in Mundo Peccatorem perinde ac iste est monstrosus. Ex

L

lineis

lineis rectâ unâ, curvâ alterâ scimus angulum constitui omnium, qui cogitari possint, minimum. E diverso ex gradu tam sublimi, qualis Pastoris sacri est, & vita â infami, qualis est Pastoris exempli pravitate alios offendentis, omnino cogitandum est formari abominationem, cui similis alia in loco sacro nunquam sit visa. Quod tamen maximi doloris causam esse par est, istud nimirum est, quod cum ejusmodi abominatione nunquam non extrema vastitas ac strages sit connexa. Quis enim unquam explicet clades, quas ejusmodi Animarum Pastor edit? S. Gregorius rem hanc cuilibet perpendendam reliquit, cum desperaret de ea calamo suo exprimenda: *Considerate quid de gregibus agatur, si Pastores lupi fiant!* Ego hîc conabor meliore quo poterò, modo perniciem hanc oculis obijcere, paucarum linearum ductu: hoc autem erit Basilisco speculum obijcere, ut suo se aspectu enecet; sed eo necis genere, quod ipsimet asserat salutem,

I.

Jam ante consideravimus vim illam magnam, quâ pollet exemplum ad trahendos post se imitatores, non minorem illâ, quâ prædita est rota major in machina horologia, suis ponderibus animata, ad minores alias eodem secum impetu circumagendas. Nunc illud præterea addendum, quod, cum hæc propensio nitatur ut plurimum modica ratiocinandi facultate, consequens esse, multo eam esse majorem respectu exemplorum pravorum, quam rectorum; cum animi imbecillitati adjungatur im-

petus, quem ad illa addit confestim voluntas depravata, multo que magis malum, quam bonum pronâ. Quasi sicut malleus plus valet ad delatandum modico temporis (spatio) pulcherrimam è marmore statuam, quam ad illam formandam, ita major semper erit exempli vis ad virtutem profligandam, quam ad excolendam. Et quanquam vis communis sit cuicumque exemplo pro vo, nemo tamen non videt, quantum major esse soleat in exemplo, quo peccant Personæ, quas venerabiles dignitas, sua doctrina æstimabiles tuerent; dum istæ non docent vitiosum scelus, quod patrant, sed illi etiam obsecrantiam admittunt; illum videlicet gerent, præ ceteris firmum, qui vitiosum teneat, ne publicas in vias erudendæ, omnem honestatem demergant. *Exemplum culpa vehementer extenditur.* (Sic Sacri loquuntur Canonici) *pro reverentia ordinis peccator honoratur.* (a) Clarius hoc ipsum expellit Christus sanctam Brigittam ipse vitiosus dicitur, *Viso exemplo pravo Sacramentum Peccator fiduciam peccandi sumit. Et incipit de peccato, quod prius erubescere reputabat, gloriari.* (b) Mox enim qui dicitur. Si non dedecet Parochum in domi puellam, vel indignante Puella qui tamen eum videt quotidie, non præpeditum religione, increpantem litare Hostiam; cur hominem delectabilem qualis ego sum, dedecet, conseru familiaris cum ejusmodi foris puellam domi suæ, qui non nisi bis in anno cœsti illa dape pasci consuevit? *Quid dicitur decuit, cur mihi turpe putem?* *Augustinus*

SEGNE
CONDICTIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

peccata majorum sunt velut communis venia delictis minorum; nisi malimus illa dicere irritamenta universalia, ad illa sine pudore & metu perpetranda. Hinc est, quod alicuius hominis Laici peccata sint instar globi, qui volvatur in plano: hic etiam unum alterumve obvium, dum ita volvitur, oberat, exigua tamen denique est strages, quam edit. At Sacerdos, multo que magis Sacerdos Parochus, pravorum exemplorum, globi instar est, qui ob gradus sui eminentiam, in quo peccat, ex alto devolvitur; ac proin quis strage describat, quam indies edit majorem? Si Sanctus Gregorius rectè sensit, alia major in Ecclesia non invenitur. *Nullum puto ab alijs majus praejudicium, quam à Sacerdotibus tolerat Deus, quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit: quando ipsi peccamus, qui compescere peccata debuimus.* (c)

Et tamen, quaecunque haecenus diximus, ijs etiam pravis exemplis communia sunt, quae indirecta appellamus, ijs inquam, quae sic fiunt, ut facienti non fit propositum ullam Animam in lapsum impellere, sed etsi aliquae cadant, sinuntur cadere. (d) Quid proinde de directis erit pronuntiandum? Sed istorum fortassis nulla à Sacerdotibus proficitur. Si ita res se haberet, non quereretur tam acerbe Deus per Jeremiam: *Grex perditus factus est Populus meus: Pastores eorum seduxerunt eos.* (e) Ponamus Parochum incipere agere aliquanto familiarius cum femina honesta, identidem affirmans, nihil se spectare pravi, amare illam ut sororem, reputare illam ut

columbam, quam vir crudeliter tractet; dolere se ejus vices. Sequantur subinde post verba tam blanda, etiam munera, non esca, sed subsidij nomine honestata: muneribus accedant promissa de secuturis donis majoribus: promissis succedant juramenta saepius repetita, quod ipse, quiscunque demum casus tulerit, futurus sit ejus liberis pater, Orphanis tutor; quod ipse familiae lites suis impendijs sit acturus; cuncta eorum negotia gesturus ut sua, bona & possessiones defensurus, procuraturus sedulo, nequis familiae eorum quidquam injuria, quidquam molestiae inferat: Deum immortalem! quae tandem virtus, quod robur requiretur ad resistendum extremae oppugnationi, cum illa admotis proximè machinis tentabitur! si machinae argenteae, non magnae, fortissima etiam munimenta saepe aperiunt, an resistet muliercula debilis, emolumentis tam multis & speratis & perceptis? Interim autem quam contra se iudicis sententiam non metuat Pastor tam consceleratus, si pro eo, quod sanguinem pro paupere suo Grege fundat, stragem ipse edat? Enimvero necesse est non somno sepultum, sed planè mortuum esse, quem horrenda minarum divinarum tonitrua non excitant! *Audite hoc Sacerdotes, quia vobis iudicium est. Quoniam laqueus facti estis speculationi, & crete expansum super Thabor.* (f) Sive laqueo capiatur, qui per terram ambulat, qui inquam jam aliàs peccato magna animi vilitate consentit; sive retibus intricetur, qui volat per aëra, hoc est, qui innocentiam, ad eam usque diem, servavit

vavit illibatam, certum est, & hanc, & illam prædam, materiem fore iudicij severissimi contra capientem; cum & laqueus, & retia extensa fuerint in Thabor, monte excelso, monte electo, monte pluribus Mysterijs sanctificato: extensa inquam fuerint in gradu illo sublimi Sacerdotij, & ab illis extensa, qui eo sublati fuerant ob fines planè diversos; ut nimirum ibi consisterent tanquam in specula, ad providenda pericula Populi plus æquo incurrij, & ad eadem præcavenda. Qui ita se gerit, Sacerdotio utitur tanquam loco edito, ex quo propius contra Christum pugnet: *Sacerdotij dignitate, veluti armis quibusdam ad vitium abutitur.* (g) Et id agit versutus, ut sicut caput majus piscibus servit, ut tanto velocius & rapidius ferantur in profundum, cum natant; sic & ipsi Gradus sui excellentia & magnitudo servire oportune debeat, ut quam vult profundissime in vitiorum se abyssum immergat, quin quisquam ruenti ponere obicem possit. Et en, ille ipse, qui forsitan ante linguam hominis non habuit, quæ Populum doceret, paulò post eam habet plus quam serpentinam ad seducendam nunc hanc, nunc illam aut innocentem, aut incautam, qualiscunque demum fuerit; suggerendo liberè familiari in colloquio, Impudicitia labem inter mala minimum esse; omnes nos ex luto fictos, omnes carne constare: paratum eum in finem Pœnitentiæ Sacramentum, ut sit delinquentibus remedium. *Audite, igitur, Audite Sacerdotes, quia vobis iudicium est.* (h)

Narrat Cantipratenfis, hujus furfuris

Sacerdoti aspectabilem se præbuisse. Et cum Petrum, vulgo, mulò; magis vultu minitabundum; & infesto ejus matris libro, Lege, dixisse, Lege infesta, potro moras nullas trahere. Atque cum aliter non posset, Sacerdotio sibi volumem; cum ecce primo obtutum in eundem deligenti illa occurrerunt verba. *Quando rediret, quæ tunc exemplo æterno supplicio daretur.* Brevissima hæc interrogatio fuit ipsius causæ suæ conclusio tam manifeste ut ad non expectandam sententiam quam prævidebat contra se fulminandam, cesserit mox Parochie administratione, & intra religiola septa, intra Sancti Bernardi legibus vivebat, obditus totum se addixerit emendationi paratâ vindictâ debitâ; factus judex, intra cellæ angustias citò pro se latere, quam procrastinando in igne æterni illa luere, non delere. Non videtur tamen ab hujus, si qui uspiam sunt, Sancti Parochis liber ejusmodi; nunc emendatione suo tamen tempore legi potest, licet illi characteres, quorum quidem opes in charta quam accuratissime formata legi tamen, nisi ad luculentum ignem non possunt. Prope magnum illum, & æternum ignem, coram divini iudicis tribunali palam apparebit & impunitas, & sententia contra eum, qui non tantum tanquam servus piger non vigilans ad defendendam Dei Domum, sed tanquam servus nequam & perfidus in eadem modo constituto principem ad eum latrocinij infestandam. Videtur quomodi sententia primis velut lineamentis adumbrata esse in tremendis illis En-

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Pœnitentiæ
Confessio
Parochi

chielis verbis: *Tu autem profane, impie, Dux Israhel, cujus venit dies in tempore iniquitatis profinita: Hac dixit Dominus Deus. Aufer Cedarim, tolle Coronam. Nonne hac est, qua humilem sublevavit, & sublimem humiliavit? Iniquitatem, Iniquitatem, Iniquitatem ponam eam.* (i) Quid hoc est aliud, quam representare iudicium Pastoris Animarum, qui sit quidem *Dux Israhel*, sed dux ad exitium, & idcirco profanus erga Deum, impius erga gregem: *profanus, impius*. Ubi ad praefinitum terminum impietatis suae pervenerit: *Cum venerit dies in tempore iniquitatis profinita*, necesse erit, ut deponat Sacerdotalis gloriae stolam, atque ita *auferat Cedarim*: quin & Rectoralem ponat gloriam, tollat coronam: gloriam quae quantum extulit modestos, tantum audaces deiecit: *Nonne hac est, qua humilem sublevavit, & sublimem humiliavit?* Et hinc haec dicit Dominus Deus, antiquam suam gloriam, quae illa & qualiscunque demum fuerit, videbit miser, velit nolit, mutatam in iniquitatem. *Iniquitatem, iniquitatem, iniquitatem ponam eam.* Ut vel in haeret repetita iniquitate cognoscatur summa monstrositas mali, in tali vitae gradu admissi, vel ut intelligatur insolens plane ejus malignitas; malignitas, quae ictu uno tres feriebat, Sacerdotem, Populum, Deum.

II.

Non erat mihi animus hoc in capite de illo loqui, qui haec leger: meliora si quidem mihi de illo promitto: ac proinde nec quidem cum illo sum locutus. Si tamen, quod bonus Deus avertat, quis

deprehenderet, se quoque exemplis non optimis gregi suo praere, & vitam vivere, quam me vidit in alijs, cum augurijs horrendis, detestari, sane quam studiosè rogo, ne verba mea velit explodere tanquam prognosin Medici magis funestæ, quam reverentis: neque enim scio an simili dein ratione explodere possit Christi Servatoris auguria. Cujus tandem sunt illa verba: *Va homini illi, per quem scandalum venit!* Et si va homini, qui praeter hominem habet nihil, quanto magis *Va Sacerdoti! Va Praesuli! Va Pastori!* Si quidem hi, quicunque demum sunt, tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. (k) Et verò quomodo non sint? Etiam Loth, eum incendium jamjam imminens suis praediceret familiaribus, delirare ijs visus est! *Visus est eis, quasi ludens loqui.* (l) Et tamen paulò post, flammis subito involuti absumptique ne tantum quidem nacti sunt temporis, ut vivi suam deplorarent incredulitatem; imò ut ne quidem cognoscerent. Quanto igitur rebus sapiet, rebusque suis magis consulat (si tam parum etiamnum trepidat, qui tanto deberet horrore percelli) quanto inquam melius rebus suis consulat, qui non à me, sed ab Eusebio profectam admonitionem securus fuerit: *Qui cum plurimorum destructione se perdidit, cum plurimorum adificatione se redimat.* (m) Si inquam, quod Deus avertat, qui legit haec, unquam fuisset naufragij scopulus Animabus, suae curae creditis, studeat confestim mutari in tutum receptaculum salutis. Si in tuto locaverit salutem Animae alienae, suam quoque in

tuto locabit; aliàs nequaquam. Erigat denuo Templum illud, quod verba ipsius malè confuta, aut mores ad rationis normam non compositi, infelicer forsan everterunt. Assiduus deinceps sit in Dei verbo explicando, in admonendo, consolando, Sacramenta magna sedulitate cunctis administrando, quicumque illa desiderâcint. Ferventibus apud Servatorem suum Jesum preceibus instet, ut sua ille manu reparare dignetur in sua Vineâ, quod ipse forsan, ranquam aper aut ferociens, aut injuriosus vastavit: & verbo, aggrediatur rem ferio confessione noxarum à primis confessionis annis repetita, imò etiam plurium dierum, sacris & spiritualibus exercitationibus impendendorum, secessu: inchoet, dico, omnibus præbere exemplum ferio Pœnitentis, plus quàm antea præverat exemplo noxiè audacis. Sic securus erit, de non concitanda in se divina Justitia fulminatrice, & de ejus supplicijs. *Quid decipit justos in via mala, in interitu suo corrumpet.* (n)

(a) *Dist. 8. c. Nemo* (b) *l. 4. Revel. c. 32.* (c) *S. Greg. hom. 17. in Ev.* (d) *S. Th. 2. 2. q. 43. ar. 1. ad 4.* (e) *Jer. 50. 10.* (f) *Os. I.* (g) *Isid. l. 2. Epist. 21.* (h) *Cantip. l. ap. c. 2.* (i) *Ezech. 21. 25.* (k) *11. q. 3. c. Præcipue* (l) *Gen. 19.* (m) *Euseb. hom. 10. ad Mon.* (n) *Prov. 28. 10.*

*****

CAPUT XIII.

Quibus exemplis ducere suos Pastor debeat, in ijs impijs, quæ ad Dei cultum pertinent?

TRia spectare debet Pastor, magistro Angelico, in Gregi suo animatam

se præbeat normam operationum laudabilium. *Quadam*, ait ille, *videtur ad Deum, quadam ad Præmum, quadam ad se.* Cum præinde hæc quoque omnia spectare debeat Pastor, hunc libellum evolvens, ordinetur primo.

L

Religio prima est in ceterarum virtutum Moralium choro (etsi hic tamè numerosus) nec ullam sequitur, præter solas tres, quas Theologica dicitur. (b) *His* cedit, quia ipse non solum sine habeat Deum, ut habet etiam Religio, sed etiam circa eundem versatur in cunctis suis actibus; Aquilam videtur, in solem sæpè rectè oculos dirigentium. Præcedit reliquas omnes, quia si ipsa non in cunctis suis actibus ad Deum versatur, sicut Theologica, præcedat tamen, quod post Deum omnes creatas omnes est præstantius, cultum sequamur, divina ejus & excellentissimæ Majestati debitum. Et adhuc illa cultum ordinat totum hominem, ut actibus suis proprijs, quos elicitos dicitur, aut reliquarum virtutum minori, & subdito agmini imperatis. Hoc autem ita est, decet Pastorem ante omnia libere agere, ut gregi suo Religionis Magister ac Doctor, non verbositate sed & exemplis. *Tu eris Populo in his quæ ad Deum pertinent.* (d)

Et ut rem à primis principijs deducamus, supponendam virtutem Religionis speciem quodammodo esse iustitiam, quæ ducta & imperio servamus Deo, quæ ipsi conveniunt omnia, si tantum quantum ipse mesetur (id quod facit)

SEGNE
CORONATIONES
INSTRUMENTA
Pœnitentia
Confessio
Parochi

zates nostras excedit) saltem quousque istæ se porrigunt; ea agendo præstandoque erga ipsum, quæ & parte una testentur infinitam magnitudinem, quæ emittet, (e) parte verò alterâ subjectionem, ac servitutem, quâ nos ipsi agnoscimus esse devinctos. Sunt autem actus isti duplicis generis, ut eos Sanctus Thomas distinguit, cujus est omnis hæc doctrina: interni alij, ceterorum principes, externi reliqui, prioribus subordinati. (f) Interni sunt adorationes spirituales, orationes, obsecrationes, omnisque alij affectus pii, diversæ omnino sortis, & cuilibet aliâs satis jam perspecti. Externi sunt adorationes, corporis gestibus exhibitæ, Psalmodia, Sacrificia, Oblationes, & alij generis ejusdem, quibus Ritus Sacri constituuntur. In omnibus autem his actibus, cujusdemumcunque sortis sint, præcedere gregem suum Pastor debet, si modò vult, ut hic ipsum imitando sequatur. *Antecas vadit, & oves illum sequuntur.* (g) Quare res ipsa postulat, ut imprimis & crebrâ librorû Asceticorum lectione, & attenta Meditatione eorum quæ legerit, concipiat Pastor summam divinæ illius Majestatis æstimationem, uti & sanctitatis, meritorum ac Miserationis Christi Jesu, & officiorum, quibus ille nostrâ causâ nunquam non fungitur; virtutum item omni comparatione majorum sanctissimæ Virginis: necessitatis, quâ ejus tam potenti patrocinio egemus; ut & illius, quo juvare causam nostram possunt beati Cælestes alij, Dei amici; ut similem æstimationem omnium horum imprimere, alique inculpere suorum animis possit; id enim

ni fiat, quam tandem & quam distinctam figuram exprimet sigillum debile, & cui non nisi superficie tenus impressum sit, quod deberet exprimere? Hoc autem agendo animabitur, quod in virtute Religionis internum, & magis præcipuum est.

Ad externa dein quod attinet, perpendendum est, quòd etsi Deus sit Dominus rerum planè omnium, & dominio quidem ex omni parte perfectissimo: *tua sunt omnia*; sunt tamen aliqua, quæ ipse præ alijs suo cultui destinavit: atque hæc, nisi cum gravi Dei injuria deesse partibus Religionis volumus, intacta omnino ipsi servanda ac præstanda sunt. Ut *Aeternus*, omnium temporum ac momentorum Dominus est: plurimos tamen dies hominis permittit arbitrio, quibus commodo suo laboret: sacros tantùm & festos sibi servat. Ut *Immensus*, Dominus est locorum omnium: ceteris tamen mortalium habitationi relictis, sola sibi Tempa vendicat. Ut *Creator*, Dominus est hominum omnium & singulorum; quin & bonorum, quæ possident, omnium, omnium fundorum, fructuum omnium, & quidquid eorum bono ipsemet produxit. Et tamen, si homines spectemus, eos tantùm retinet, qui ejus obsequio aut Ordinis sacerdotalis, aut Votorum, quæ Religiosa appellamus, nexu consecrati sunt. Si autem externa attendamus bona, non alia ex his sibi servat, quam illos reditus, illam suppellectile, illa alia dona, speciali fidelium suorum studio ac voluntate ipsi dedicata. Hæc autem jura omnia, ut quod æquissimum est, intacta Deo ser-

ventur, oportet Sacerdotem præire Populo exemplis aspeçtabilibus; si enim Navis magna lentè in itinere progreditur, quam illa post se trahit, scapha velociùs non curret.

II.

Hinc ad dies Sacros quod attinet, certum est debere Pastorem, ut antiquissimus Ecclesiæ mos fert, die Dominico eos promulgare, nequis ignorantiam prætere possit, quando illos cum populi offendiculo non servat. (h) Et quamquam, cum gravis quædam causa id exegerit, permittere suis Pastor possit, ut horum dierum aliquo necessarijs laboribus defungantur, sciendum tamen, id rite atque ordine non fieri, cum ad magistratum sacrum altiore, Episcopum inquam, accessus pater. (i) Neque, cum hic abfuerit longiùs, in Pastoris potestate est hoc generatim permittere, sed tantum in casibus singulis, qui acciderint: qui præterea prudenter attendet, ne ubi dierum sacrorum observatio viget, eam ipse suâ indulgentiâ remittat; ubi verò minùs accuratè servare illos mos est, sensim suos intra fines eam libertatem cogere laboret; suaviter tamen potiùs, quàm asperè, & summo jure utendo, magis monendo, quàm minando. (k) Quæ est generalis ratio abusum quosdam communes abrogandi. Proinde ubi dubia, & non manifesta fuerit laborandi necessitas, id agat, quod dictabit prudentia; magis tamen ad benignitatem, quàm rigorem propendendo: idque hanc ob causam, ut qui ejusmodi die laboraverit, id potiùs agat ob gra-

tiam laborandi, legitima auctoritate factam, quàm proprio arbitrio, ab eo, qui quid fas esset, vel nesciebat, vel non curabat, arrogatam. Expedire potest, ut quàm sæpiùs pro Concione Pastor Populo inculcet, quàm æquam, & rectæ rationi consentaneam sit, quàm Injustitiæ; ne auferatur Deo ullus ex precorum dierum numero, quos per annum decursum suo ipse cultui servavit, ut tanto dein largiùs benedicat laboribus reliquorum, qui numero tanto maiorem hominù emolumentis concessi sunt. Sed qua fronte, quæ dicta sunt, ille faciat Pastor, qui ijs, qui Ecclesiæ commode laborant, permiserit, ut etiam diebus sacris laborent, eo solùm titulo, quò laborent pro Ecclesia? hic sanè titulus solus non sufficit. Unde debet Pastor pari ipse legem, quam ad amissionem servati ab alijs. *Patere legem, quam ipse tuleris.* (l) Boni Ducis est, Davidem imitari, qui ut ad ferendam suam militiam animaret, quo omnis exercitus rite se gerere disceret. (m) effudit aquam tum ardentem concupitam, tum, cum iam propè labris illam contigisset. *Nolo habere, sed libavit eam Domino.* (n) Quasi autem præter cessationem à laboribus, quod est nihil contra eorum sanctitatem agere, adjungenda etiam sunt aliqua, & Religionis opera diebus ejusmodi exercenda, quomodo exiger Pastor, ut ad hoc magno numero & studio confluat Populus, si ipse in ijs deficit; imò vix per se Sacro aliò se confert, & vel venatione, vel ludo, vel convivijs, & alijs similibus oblectamentis tempus transigit, semper conditione Pastoris malè decentibus, diebus

autem sacris quam maxime? Discet magis Populus exemplo Pastoris relinquere Ecclesiam, & ejus loco accedere tabernas publicas, trivia, choreas ac saltus; nec enim sperandum est minores cervos naratu superaturos flumen, quando dux ceterorum ripas otiosus obambular.

III.

Ad Tempa deinde quod attinet, omni studio ac ardore laborandum est Pastori, ut ibi locorum quam religiosissimè colatur Deus (sicut par est Principem suo in Palatio præquam alibi observari) & ante omnia inde exulet otiosa garrulitas, colloquia & negotia profana, tumultus, joci, indecora alia, sacris legibus sibi locorum vetita; atque hæc etiã est reverentia, quæ omittendo quæ non decent, exhibetur. (6) Cui jungenda est altera, quæ exercitet locis illis sacris propria, & quibus illa sit destinata. Hæc autem quâ ratione obtinere possit Pastor, qui ex eorum esset numero, qui per Templum aperto etiam capite liberè & nullo respectu obambulant, perinde ac si Templum servire sibi vellent pro ampla aula, quam in angustiis suis adibus desiderant: si ex numero illorum, qui in ipso Temple (quod tamen Aulae Cælestis velut vestibulum est) liberius colloquuntur, & garrunt, quam id facerent in officina alicujus fabri, aut figuli? aut si ex illis, qui horarum Canonicarum pensum ad fores Templi persolvunt, identidem alternando colloquia, nunc cum Deo, nunc cum transeuntibus; illorum semivultorum more, qui secundam lucida,

R. P. Segneri Insuperio Parochi.

quæ habent intervalla nunc aliquid profanis, mox pro infanis agunt? An hoc esset, speculum se constituere imitationis pro illis, qui nondum edocti rationem colendi in locis sacris Dei, ex solo Pastoris sui aspectu eam deberent condiscere?

Ad alterum quod spectat, quam æstimationem vult Parochus, ut de Corona sanctissimæ Mariæ, per repetitas salutationes Angelicas texenda, subditi concipiant, si advertant, quod quoties id ipse cum suis facit, præ quovis alio, Cursoris instar veredarii, properet, semper ad ejus finem anhelus? An vult, ut eorum è vultu & oculis in ea corona texenda tener quidam pietatis sensus eluceat, cum ejus ne umbram quidem in Parochi sui vultu unquam notarint? frustra est hæc sperare. Aquilarum pulli, teneri etiamnum, vires omnes ad volandum contendunt, sed cum volantes præit mater. Quod si etiam inter se accusantium confessiones excipiendas assideret quis, ut nonnulli assolent, vestitu decurrato, qualis venatoris est, hinc tabacci pixide, inde stabello auræ refrigerandæ instructus, quam is vellet venerationem inde formati Sacramenti tam prodigiosi, quale est Pœnitentiæ? Quantâ etiam erga divinissimum Eucharistiæ Sacramentum reverentiâ eorum animi implerentur, si dum illam Sacerdos accumbentibus ministrat, nunc in hunc, nunc in illam, curiosum obtutum defigeret? An is defiderat, quemquam ad epulum illud accedere ritè præparatum, aut suis ante precibus, aut pœnalibus peractis operibus, si videat Parochum ad se apud Sacerdotem

M rem

sem alium accusandum, ipsum sacrificij peragendi tempus expectare, & non semel stantem, & jam sacris indutum vestibus retro altare confiteri, perinde ac si hic demum habitus reum deceret? Enimvero hoc esset exemplo suo non reverentiam tantorum Mysteriorum, sed eorum contemptum, & ludibrium docere.

Deinde si ipsos Templorum muros omnis ornatus ac splendor decet, illius Majestatis reverentiâ, quâ plena sunt, quid tandem esset videre illos, non nudos, quod citra reprehensionem esset, sed opertos pulvere, denigratos, squalore obritos, & locatos nonnunquam non araneis tantum, sed & hirundinibus, ut suos ibi nidos impediende construant? An sacro quodam horrore & reverentiâ loci sacri, attoniti quodammodo stare poterunt subditi, si illum stabulis suis non multum ab similem viderint? Idem dicendum, si viderint vestes sacras tam malè factas, tam malè custoditas, ut profanis citra ullam controversiam & ornatu & pretio cedant; multo que magis, si ipsa Divorum lypšana aut serventur in cistis, quas corraserint tineæ; aut prostent in Altaribus sine lumine, sine cultu, sine ornatu, quae ea vel tantillū distinguat à squalidis ollium receptaculis hominum plebeiorum. Nec tamen hæc sunt maxima negligentia & incuria Parochorum argumenta, si enim & sacra Pixides, & Calices, & pannialtaris ac calicum linei, & omnia alia sacrificantium suppellex (quam inter præcipuè sunt Instea Christi corpori subalterni solita) tam sit sordida, tam

immunda, ut peregrinus aliquis prolo religiosior Sacerdos sine ostendi divini Numinis metu ipsi non stineat, quomodo vult tandem Parochi ut majori divini mensam reverentiam populus prosequatur, quam sanctam mesticam? Præterea dum supplicem ad loca sacratiora Populus ducit, libentius garrere ac ridere Sacerdotum quam de plebe quemlibet, aut contra sese subducere, ne cui cedere cogit cum quo de loco priore ipsi contentus est, quostandem pietatis erga funditus has sacras sensus & igniculos etiam poterit? Et quamquam defectus non alij, non minus memorandi, ut non procumbere in genua, cum de paræ salutandæ signum are campo ter de die datur, imò ne curare quod ut hoc signum detur; non meminit Dei, nec cum ad mensam accubant bene precando, nec gratias vel vota persolvendo, cum à summo cibo largitur; Noxarum condonationes seu indulgentias nullo loco ducit, dum nec ipse Pastor, quæ istæ requirunt, paratim peragi à suis curat, aut ignorat, aut eorum obtinendarum desperationes quamquam, dico, hæc & similia peccata prope non pertineant ad cultum Deo in Templis debitum, non tamen non etiam summè dedecent eum, qui quod loco esse deberet *Currus Israel*, & *Angeli eius*. (p) Sic ut non solum ad Calicem hat subditos, ut Auriga, monentur docendo, sed ut eos etiam doceat exemplo, tanquam Currus.

IV.

Quod denique ad personas Divorum

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochus

pertinet, dubium non est, quin incumbat Parocho, curare ut hæc, siue præsens ipse sit, siue absens, à subditis reverenter habeantur: cum ad eos maximè, qui gradu supra ceteros eminent, pertineat, minores magno amore protegere. (g) Hoc autem quâ ratione obtineretur, si gradu & dignitate superior perpetuis rixis dissideret ab inferioribus, contumelijs eos afficeret, de ijs detraheret, & sine tantillum quidem in ratione cum ijs agendi officijs; humanitatis à quocunque Laico distingueretur? Cupio equidè, ut manu una tubam Pastor teneat, instar Gedeonis, contra tam varios Ordinis Clericalis contemptores; sed ubi alterâ in manu fax est: hæc sine non proffigantur Madianitæ; Quid hic sibi loquendi modus vult? Non satis est aliorum loco invehi in Laicos, eos reprehendere, rusticitatem exprobrare: oportet simul splendere exemplo, ostendendo factis ipsis, quomodo personæ Deo consecratæ sint tractandæ. Solus clamor terribit neminem. Sic etiam ut subditi volentes lubensque satisfaciant legatis pijs, & bona fide solvant decimas, primitias, proventus, & cuncta illa, quæ Parocho Dei personam referenti debentur; res postulat, ut Pastor ipse quoque magnâ curâ ac diligentia satisfaciat obligationibus offerendi Sacrificia, aut efficiendi, ut ab alijs offerantur, prout consuetudo tulit: in ipso sacratio catalogum earum obligationum proponendo, ne quis de fide & cura ambigat. Sic tueri licebit Christo Servatori jura omnia, quæ ut Reparator noster ab unoquoque nostrum sibi comparavit, dum ceteris nor-

ma ostenderetur, hæc jura præstandi, Primi cali motu circumaguntur orbis inferiores, ut nemo nescit: non tamen sequerentur hi, nisi illud præcederet, Pastori verba non sufficiunt: opera desiderantur. Id enim si fiat, quomodo implebitur, quod Deus Populo suo promissit, cum dixit: *Erunt oculi tui videntes Preceptorem tuum?* (r) Professores in Scholis publicis, siue Sacra istæ, siue profanæ sint, si loquuntur, partes muneris sui omnes implent. Non ita se res cum Præceptoribus Ecclesiæ habet. Videri isti etiam magis debent, quam audiri: hi enim non docere solum Christianam plebem debent; sed etiam movere. Quomodo autem movebunt, si factis verba non respondeant? *Sacerdos qui in Regno calorum vult esse magnus*, (sic B. Petrus Damiani asseruit) *fit in Populo prævius, ut quod voce se sequentibus dicitur, primus ipse vivit operibus impleat.*

(a) 1. ad Tim. c. 4. l. 3. (b) S. Tho. 2. 2. q. 82. art. 3. (c) S. Th. 2. 2. q. 81. a. 1. ad 1. C. ar. 4. ad 1. (d) Ex. 16. (e) S. Th. 2. 2. q. 60. ar. 30 in c. C. 2. 2. q. 61. ar. 5. ad 3. (f) S. Th. 2. 2. q. 81. a. 7. C. q. 84. ar. 2. (g) Io. Io. 4. (h) dist. 3. de Consecrat. c. Pronuntiandum. Barb. de offic. Cur. c. 10. (i) Suar. de Relig. 10. l. 1. c. 23. Aror. Instit. 2. p. 1. c. 20. q. 6. (k) dist. 4. 4. c. Cotimesationes. Possen. de offic. Cur. c. 12. (l) c. Cum omnes de Constitut. (m) Ambr. in Apolog. Dav. (n) 2. Reg. 23. 16. (o) Trid. sess. 22. de obser. C. evit. V. Barbosa de offic. Cur. c. 13. Suar. de Relig. 10. l. 1. c. 1. (p) 4. Reg. 2. 13. (q) dist. 88. c. Defensores 6. q. 10. c. Sacerdotes (r) 4. 30. 20.

MS (H) 34

M 2

CA.

*****
CAPUT XIV.
Qua reverentiâ internâ
perinde, ac externâ Parochus in
veneranda Missa Sacrificio uti
debet?

Sacrificium istud jure merito automa-
tice appellandum est *Opus Dei*, (a)
cùm sit totum divinum. Divinum est
propter causam effectricem, divinum
propter medium quo efficitur, divinum
propter finem ad quem efficitur. Causa
effectrix Deus est; solus enim ipse virtute
sua, nullis definita limitibus mutare po-
test substantiam panis ac vini in substan-
tiam ac Corpus Servatoris. Divinum
est ratione medij; quia solus Deus, hu-
manam induendo carnem poterat se
constituere victimam æqualem divinæ
Majestati, cui illa immolatur ad abolen-
das injurias ipsi illatas. Finis denique
Deus est; neque enim cuiquam alteri,
præterquam Deo, debentur victimæ.
Ad Sacrificium proinde istud, tanquam
ad centrum veræ Religionis, propius
aut longinquius referuntur omnes planè
Ecclesiæ Ceremoniæ: & ad hoc ipsum,
tanquam ministerij sui centrum, à Sa-
cerdote referri deberent omnes suæ cu-
ræ, ut gravissimo illi sacra Synodi mo-
nito obtemperet: *omnem operam, ac di-
ligentiam in eo ponendam esse, ut quantâ
maximâ fieri potest interiore cordis mundi-
tiâ, & puritate, atque exteriori devotionis
ac pietatis specie peragatur.* (b) Tres au-
tem potissimum intervenire ea in re abu-
sus possunt, tanquam magis repugnan-
tes, non ijs tantum, quæ spectat S. Sy-

nodus, sed quæ vel ipsa operis tantâ
natura exigit: sunt autem sacrificii
nimia cum festinatione, sacrificium
consuetudine, sacrificare cum gratia
conscientia. Atque hoc abutitur Pa-
stor quilibet, tanquam Fidei Magister
summo planè studio vitare debet:
enim nî fieret, & subditi omnibus
peccare Parochum cernerent, quibus
nam in ijs erga Mysteria tam abo-
randa reverentia excitari possent? In
his familia Domini status & ordo ma-
nit eadem Synodus, si quod in quibus
corpore, non inveniantur in capite, (c)
propterea quamvis abusus hi, quos
testabor, omnibus planè Sacerdotibus
communis sint, non visum est tam
omitte in Institutione Parochorum,
ut eorum quisque sic fecerit ratio: ut
si morbos hos tam procul esse de
qualibet parte corporis, quanto longius
à capite eos habere oportebit?

I.
Et verò gravis abusus, quem non se-
mel in aliquibus ex Sacerdotum ordine
observamus, ut gloriosum sibi ducant,
quàm citissimè se in Sacro dicendo
dire, si divinæ gloriæ studium in nobis
non jam moribundum, sed planè ex-
stinctum non est, tantum non exanimet
neceste est. Aderat sacro, quid dicitur
quis Sacerdos parùm sanè religio-
ciebat, magnus ille Dei servus Joannes
Avila, quem Sacerdotum normam
me opinio non fallit, seculo præterito
præterito Deus esse voluit; aderat, &
quam, & intus urebatur. Cùm porro
ferre non valens illam sen Inhumana
tem, seu indignam agendi rationem quæ

SEGNE
Concionibus
Instruere
Poenitentiam
Confessari
Parochus

videbat tractari Corpus sui Servatoris, perinde ac si non aliud, quam libum, aut frustillum panis esset, surrexit, & Altari modestè propior factus, simulans se cereum ad latus pendentem erigere, ad sacrificantem se convertit, qui tam ipsū sacram Hostiam in linteum reponebat, voce submissa quidem, sed vultu ignem spirante, sic eum affatus. *Tracta illum reverenter; est enim filius Parentis nobilis, & nobilis matris.* Valuit monitio hæc tam suavis ad suffundendum salubri pudore Sacerdotem; qui proin mox à peractō Sacro ad genua prudentis sui monitoris provolutus, eum deinceps animi sui arbitrium constantem, & melioris vite ducem elegit. Agnoscimus hinc causam, ob quam Filius Dei hac ætate tam inurbanè tractetur; quia nimirum, vel non cognoscitur; vel non perpenditur, quis illexandem sit? Et verò si Missæ Sacrificium aliud non foret, quam mortis à Christo Servatore pro nobis obitæ simulacrum, an non tamen pessimè festinatione tam rustica representaretur? Videmus equidem sinistros magnorum viroꝝ casus quotidie in Tragœdijs magna majestate, verborum, gestuum, vestium pompa atque apparatu, spectantibus obijci: quâ proin ratione æquum esset representari Cruciatu ac Mortem Filij Dei, non jam theatri in pegmate, sed in Altari, etsi Missa aliud non esset, quam mortis olim exantlate tragica representatio? Et tamen non umbratili solūm in ludo scena hæc restauratur; sed reperitur: nec enim Missæ Sacrificium imago tantūm est, & ectypon, sed verum prototypon, velut denuo prælo

subjectum, Tragœdiæ quæ unquam in Mundo data sit maximæ, Reparationis inquam humanæ. *Quoties hæc hostia recolitur, opus nostræ Redemptionis exercetur.* (d) Et sit qui existimet Tragœdiam hanc rectè minore cum gravitate peragi, quam ab aliquo histrione fictas inter lacrymas Didonis, aut Drusi tristes exitus represententur? Si Laicorum non nemo, attonitus levitate alienijus ex horum Sacerdotum numero, ex me quereret Tertulliani verbis, quæ ad rem præsentem egregè faciunt: Quid facit hic? *Sacrificat, an insultat?* (e) Ego profectò quid querenti reponerem, non invenirem. Cogitet secum, quisquis hæc legit, quid demum ipse esset responsurus.

Nec quidquam ad excusandum abusum ejusmodi valet, dicere; illos, qui sacrificanti adsunt, tædio affici, cum is paulo diutius eo in opere moratur. Sanè tædium ejusmodi tunc magis veniè dignum videri debuisset priscis illis seculis, cum multo plus temporis, quam modò, sacrificando infumebatur. Et tamen S. Augustinus tenere se non potuit, quò minus acerbè quereretur, & tædium ejusmodi, tanquam rationi non consentaneum, in sui temporis hominibus vituperaret. *Dns veniunt ad Ecclesiam, inquit, non sumi devoti ad laudes Dei, sed cogunt Presbyterum ut abbrevies Missam, & ad eorum libitum cantet.* (f) Quanto justius de tædio ætatis nostræ quereretur, si tædium suæ tam molestè tulit? Quæ proinde ratio hodie habenda tædij tam non justij? tam non justij, inquam. Nec enim ignoro, non decere sacrificantem privatæ suæ teneritudini,

& pio sensui sic indulgere in publico, ut pietatem alienam turbet potius, quam promovet. Hac causâ motus est S. Gregorius ad contrahendum Missæ spatum, & Psalmis, qui toti olim initio Sacrificij canebantur, unum duntaxat substituendi eorum versum. Quis tamen non videt, malè, & non justè cupere Populum, ut ætus Religionis supremus, qualis est inventura Sacrificium, ea peragator festinatione, ut jam sit ludibrium & contemptus Dei, quod summi obsequij loco ipsi exhibetur? Alia intrinseca, alia extrinseca quodammodo Sacrificij longitudo dici potest. Intrinseca, ut sic illam appellemus, illa est, quæ ex ipsa rei natura requiritur ad pronuntiandum distinctè, orandum attentè, operandum decenter id, quod in ejusmodi functione sacri Ritus præscribunt. Extrinsecam illam dico, quàm suo quisque arbitrio priori illi potest adjungere. Demus igitur, posteriorem hanc cavendam, quantum potest, ne tædio præfentes afficiantur. Prior certè illa omitti sine noxa non potest. Quid interest, si Populus doleat? injustè doler. An Regum, aut Principum Convivia finiuntur citiùs, festinantur inordinatiùs, quia Circumpedes, quia Ephebi non sine incommodo adstant? Ad me quod attinet, profusè mihi persuadeo, rationem sacrificandi, quam non unus tenet, omnis expertem reverentiæ, à Tribunali divino multandam supplicio gravissimo, respondente nimirum delicto, quod admittitur in indecora, & omnium oculis exposita genuflexionum, Crucum, cæremoniarum aliarum festinatione, quæ

manifestum est modicæ fidei argumentum. *Male dicitur qui facit opus Dei negligenter.* (g)

Cogitemus unum esse in toto Mundo Sacerdotem, cui quotidie litandum esset ad quatuor illos fines, ad quos tam nobile Sacrificium est institutum: ad exhibendum nimirum Deo cultum nomine totius humani generis in Deum cadentis: ad gratias agendas pro beneficijs, & numero infinitis, & magnitudine immensis, quibus nos identidem cumulatur, & quæ nobis deinceps pollicetur: ad satisfaciendum pro injurijs innumeris, quæ post tot accepta ab eo beneficia, à nobis ille vicissim accipit: & tandem ad impetrandum è caelo largum imbrem benedictionum, loco maledictionum & subminum, quæ meremur. Cogitemus, inquam, unum esse ejusmodi totius Mundo Sacerdotem, & illum tamen in peragendo Sacrificio rusticissimâ illâ inurbanitate, quâ nunc non unus tantum Sacerdos litat, an non effrons iste impudens mereretur nomen non Parentis humani generis, sed Inimici? Nunc, cum tam multis commune Deus esse voluerit officium tam divinum, an contentus esse debet, ut vicissim tam inhumaniter, tam irreverenter habeatur, & sic pro tot beneficijs satis sibi reddimus existimet? Credat, qui volet. Multitudo eorum, in quos beneficia conferuntur, nihil ijs detrahit; nec minorem extigit gratitudinem, sed majorem. Omnis proin Sacerdos, ut animis suorum ab infinuat veritatem tam æquam, tamque proficuum, ita se gerat, cum ad Aram accedit, tanquam si unus ac solus esset in

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

Mundo, constitutus ad sacrificandum supremo Numini vice ac nomine totius rerum universitatis.

II.

Akerabufus, priori non multum ab-
similis, est sacrificare *ex consuetudine*,
quod idem est, ac sine ulla præparatione,
sine gratiarum, à Sacrificio peracto,
actione; sic ut appareat aliud sacrificando
non queri, quam stipendium. Obser-
vatum est; homines eum nascuntur, su-
periore sui parte majores esse, inferiore
minores: subinde, cum crescunt, cre-
scentibus partibus inferioribus, decre-
scere superiores. Prima Sacrificia à
Sacerdotibus non sine aliquo pietatis
sensu peraguntur: deinceps autem sen-
sim ita redduntur usitata, ut, præpa-
rationem spectando, nihil jam differant,
audito horæ sono, accedere ad mensam
cælestem, & accedere ad mensam pro-
fanam. Hinc plurimos videas Sacer-
dotes, quotidiano divini epuli usu nihilo
fieri meliores, & dape pastos Angelica,
nunquam pertingere ad mores huic re-
spondentes alimonix, sed meros homi-
nes, imò ne homines quidem remanere.
Calcabis olivam, & non ungeris oleo. (h)
Libenter quærerem ex magna parte Sa-
cerdotum, jam provektorum in sui gra-
dus ministerio; an non, cum Laici et-
iamnum essent, melius præparati ad cæli
panem sumendum accesserint? Non pu-
to negaturos: certus enim sum, quòd
priùs perpendere soliti sint, quid essent
acturi, curarintque, ut ritè essent præpa-
rati. Quæro proin ulterius, cur nunc
aliter nos geramus, cum viciniore su-

mus Deo? illi inquam, cujus Majestas,
si sacratum testimonio Literarum terri-
bilis est omnibus, multo terribilior est
ijs, qui proximè ipsum circumstant &
coronant. *Terribilis super omnes, qui in
circuito ejus sunt. (i)* Videtur nobis, per
gradus, ad quem evecti sumus, sublimi-
tatem licere intra cordis nostri sinum
admittere Deum sine ulla reverentis ani-
mi significatione; & tamen tantum abest,
ut hæc dignitas quidquam in nobis de-
beat imminuere de summa reverentia, ut
geminare potiùs illam debeat; cum jam
non admittamus tantum Deum intra si-
num nostrum, cum sacro epulo pasci-
mur, sed nostris etiam verbis illum Cælo
evocemus, & evocatum tanquam victi-
mam victimarum nobilissimam Patri
Cælesti offeramus. Interim, si teme-
rarium censeretur accedere ad orandum
Deum non paratum, propterea quòd id
sit genus quoddam tentandi Deum: *Ante
orationem prepara Animum tuam, &
noli esse quasi homo, qui tentat Deum. (k)*
quæ tandem temeritas erit accedere ad
immolandum Agnum, omnis expertem
labi, eoque pasci quotidie, nec tamen
se ad rem tantam vel obiter præparare?
Qui orare vult, non paratus antè, ten-
tare Deum dicitur, quia ex parte sua non
ponit ea requisita, quæ necessaria sunt,
ut quis benignè, sicut desiderat, audia-
tur: qui autem ad litandum divinà ho-
stia accedit non paratus, magis etiam Deum
tentare dici debet, quia illum apparatus
prætermittit, qui necessarius est, ut quis
gratiosè admittatur, admittatur inquam
non solùm propter rem, quam peragit;
sed etiam propter modum, quo peragit
& ope-

56
 & operatur. Hinc satis non est dicere, factis paratum esse, qui gravioris sibi noxæ conscius non sit. Preparatio hæc longinqua tantum est: huic autem par est semper addi propiore, quæ in actibus Fidei, Spei, Caritatis, pudoris, doloris, horroris, consistit, qui nos non habitu tantum, quales etiam dormientes sumus, sed actu paratos demonstrant. Et si nobilis aliqua femina nunquam non pretiosis induta vestibus incederet, plus tamen multo, cultus, ornamentorum, gemmarum, gratiæ adderet nuptiale ad convivium invitata. Non aliter Anima solet, quam viva tam sublimium Mysteriorum fides ad agendum impellit. Non contenta quocunque ornata, quotidiano & permanente, cum has ad Cæli nuptias accedit, magis se ornat ac excolit, ut Domini oculis tanto gratior & amabilior evadat. *Venerunt Nuptiæ Agni, & Uxor ejus preparavit se.* (1) Si abessent cetera, non omitrenda saltem esset intentio, sed ea multo studio quam rectissima elicienda; ne fortè Sacerdotem ad litandum impellant non fines illi, de quibus paulo antè, nobiles & præstantissimi, sed sola lucelli spes: hoc enim si fieret, quid id esset aliud, nisi velle facere ut Cælum terræ serviat? Utinam autem tam sæda perturbatio frequens non esset; sic ut in arboribus pars principis non est cacumen & apex, ut videri posset, sed radices, quæ alimentum è terræ visceribus sugunt, ita & in Sacerdotibus nonnullis princeps causa movens non sit apex, qui cælum, cultum inquam Dei respicit, sed aliquid quod terræ affixum est, modicum inquam illud

paucorum crucigerorum lucellam, qui in oculos inferuntur.

Hæc tam abjecta sacrificando sapienter quæri non immerito quis ex eo suspicatur, quod, ut nulla præcedit preparatio, sic & in gratijs subinde agendis tabula adhibeatur diligentia; eum non desit, qui mox à Sacrificio peracto se effundit in colloquia, nullo affirmativa tunc doni, quod accipere, præbuto indicio; id quod perinde est, ac vas, intra quod subtilissimus spiritus receptus sit, non obturare, sed sinere ut nullo fructu respiret: quæ quis re utique proderet, si plus tam præstans donum non fieret, quam liquorem quemlibet commoneat, & hoc ipso ex fonte modicus ille promanat fructus, quem plures è Sacerdotum numero animarum suarum bono percipiunt, qui *calcatis torcularibus vinum*, (m) In quotidiana vini celestis vindemia, quod in tam multis virginibus donum germinat, illi semper aridiores, semper calore magis adusti repetuntur; quia vix hoc poti nequere, alijs animarum rogorijs applicant, pro eo quod nequere hujus suavitate fruuntur, quo & emungere sicut, & calores temperare possunt. Patet igitur ex his, non accedendum è vinam ad mensam, nisi & ante quibus diligenter pararit, & refectus summo studio gratias agere paratus sit. Hæc autem animi à Sacrificio peracto secum habitantis occupatio, erit illi, cujus non frigeat in rerum celestium sensu, contra utilis coram Sole divino, cujus radiis sensum incalescat; cujus caloris nihil illi sentiet, qui cursum se à Solis horis conspectu proripuerit: erit etiam hoc, nulli

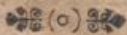
SEGNE
 CONCIONES
 INSTITUTIO
 Poenitent
 Confessari
 Parochi

Populo ijs, quæ oportet, præire exemplis: Sacerdos enim divino hoc à Sole intimè collustratus, speculi instar erit, quod collectos in se radios reflectat in alios, eòsque illuminando accendat. Certum saltem est, non defore in urbe, aut oppido aliquo tam densis ignorantia tenebris sepultos, ut aliud ad rectè agendū lumen non habeant, quàm quod in eos Pastor transfuderit. Ubi proinde isti observarint insignem illam reverentiam, quæ quotidie Pastor eorum divina tractat Mytheria, cuncti magis, quàm re, aut exemplo alio quovis, moveri se sentient ad Mytheria eadem non dissimili fide ac studio frequentanda: *Ambulabunt genter in lumine tuo.* (n) Si autem ita res se habet, quis dicet, quantopere æquitas postulet, ut lumen ejusmodi semper ardeat, & resplendescat?

Superest, ut agamus de tertio & gravissimo abusu, sacrificandi cum conscientia peccati mortalis. Sed quia causæ gravitas attentionem requirit non jam aliunde fatigatam, illam sequenti capite novo hausto vigore pertractabimus.

(a) Conc. Trid. sess. 22. (b) Sess. 22. de observ. & evit. in Celebr. Missæ. (c) Sess. 24. de Reform. c. 7. (d) In orat. secr. Dom. 9. post Pentec. (e) Tert. lib. de Resurr. car. c. 1. (f) S. Aug. ser. 225. de Temp. (g) Jer. 48. 10. (h) Mich. 6. 25. (i) Ps. 88. 8. (k) Eccli. 18. 25. (l) Apoc. 19. 7. (m) Job. 24. 11. (n) Is. 60. 3.

R. P. Segneri Institutio Parochi.

CAPUT XV.

Horrendum Sacrilegium sacrificantium cum conscientia Peccati lethalis.

Stultum usquam in Mundo peccatum est, cui nulla statui pœna debeat (ut olim alicubi nulla Parricidio statuta fuit, ne vetando ostenderetur possibile) tale, nisi multum fallor, est audacia Sacrilegorum eorum Sacerdotum, qui manibus, gravi noxâ sordidis, Agnum, omnis labis nescium, in Ara tractare non verentur, non solum in Amoris sui throno, qualem meritò dico species Eucharisticas, sed in ipsa etiam ejus Persona, quam in manibus tum habent, ut quantâ possunt injuriâ ac ludibrio illum afficiant: quod utique plus quàm læsæ Majestatis peccatum est. Igitur & à te, quisquis hæc legis, & à Sacerdote quolibet veniam inprimis peto, si facinus tam atrox admitti te ipsâ posse censui. Parte alterâ scio, quo magis firmâ quis sanitate, & athletico quodammodo robore corporis præditus est, hoc gravioribus, & non solitis, illum symptomatis obnoxium esse, si quando temperatissima illa humorum harmonia in eo fuerit perturbata. Unde nec multi boni injuriam suam interpretabuntur, si suspicer, aliquem eorum in numero tam consceleratum inveniri posse. In oculis igitur hominis tam nefarii (qualem sanè inter millenos ne unum quidem reperiri exoptem) Pastorum omnium, ipsi dissimilium,

N
lium,

Hum, conspectui proponam atrocis hujus sacrilegij sceleratam, ut illa conspecta se omnes subducant; celerius etiam, quam Africa Leones soleant, cum suo numero aliquem ex arbore pendulum, instar rai extremo supplicio affecti, in silvis suis aspexerint.

Pronuntio igitur, Sacerdotem cum gravis noxæ conscientia sacrificantem, novum Judam esse; nisi fortè etiam hoc sit scelerator: quod dixi sic affirmo. Duorum scelerum sacra in historia Judas reus agitur; furti & homicidij. Furti illum non dissimulanter arguit Sacer Historicus ijs verbis, *Fur erat*. Homicidij reum ipse se sanctus Iatro confessus est, cum dixit: *Peccavi tradens sanguinem justum*, (a) Utriusque hujus culpæ magis reus mihi videtur Sacerdos quicumque, ita sacrilegè ad Aram faciens,

I.

Et ad furtum quidem quod attinet (non quidem quo terris, sed quo Cælo aliquid auferat) per quem tandem licet hujus furtivus Sacerdoti, vindicare sibi virgineum illud corpus Christi Jesu, quod vel ipsos purissimos Spiritus puritate illibata superat? Non id licet per Spiritum sanctum, qui si sanctissimum illud corpus virginea in alvo formavit, ideo formavit, ut instrumentum esset aptissimum & potentissimum ad nos sanctitate perficiendos; non autem formavit, ut sordidis manibus ludibrium fieret. Non licet per Patrem æternum, qui Virgini Matri Filium suum communem esse voluit, ut per adorandam illam carnem, tanquam instrumentum mirabilissimum, nos filios suos faceret; non ut ejus scædo

abusu antiquam erga Deum inimicitiam & odium geminarem. Nec peritiam denique Dei Verbum id licet; hinc inde, si sanctissimam humanitatem in manibus Peccatorum reposuit, id est, ut peccatum tolleret & occideret, non ut novum illi robur conferret. Verum igitur manet Sacerdotem ejusmodi indignum, dum Filij Dei carnibus pulchritudine, non jure suo, sed injuriâ, illarum pare, & cum illis quidquid carnis habet ac pulchri habet; & usurpare invidiosâ sanctissimâ Triade, cujus solus, caro corpus illud proprium sit, sola etiam illo potest dispendere, & cui voluntas jus aliquod in illud conferre. Et quia furtum hoc est rei tanto magis preciosa, quàm fuerint pauca: illæ pecunie elemosynæ nomine non sine difficultate corrogatæ, & à Juda Apostolico Collegio ablata, fatere necesse est, quem dicit, Sacerdotem furem esse sine comparatione impudentiorem, & sceleratorem Judæ: *O impietatem puram! Deus Sacrilegio prædare!* (b)

Eadem de causa quodammodo peccator Judæ homicida est. Jam olim Apostolus non dubitavit sacrilegè communicantes conferre cum ijs, qui Christum in crucem egerunt. *Reus erit Corporis & Sanguinis Domini*. Hoc est, ut S. Thomas explicavit *Reus erit, ac si dominum commiserit*. Sed in hac etiam morte, quæ Christo in S. Eucharistia in seculum sacrificatus iste conviva, aliquid invento peccato Judæ funestius. Illa enim, Calvaria in monte obitâ, morte solari se, ut sic loquar, Christus Servator potuit, humani generis salute restauratâ (quæ fructus instar dulcissimi Crucis è trunco mactatur

SEGNE
CONCIOS
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSIO
PAROCHIA

tura erat) & gloriâ æterni Patris, ex fructu hoc admirabili proventurâ. Ex hac autem tam inhumaniter in Ara illata morte quis demum nasceretur fructus, præter amarissimum illum, quem colliget divina Justitia, cum scelus hoc tam immane suo tempore vindicabit, & merito plectet supplicio? *Heu, consolabor super hostibus meis!* Idque est magis quod inter causas incrementum hoc sacrificium instituendi, quibus permotus Christus est, non ultima fuerit, ut malum illud omne tolleretur, quod ex parte Ministrorum acciderat in illo cruento Crucis sacrificio, & omne illud bonum adungeret Religionis ac Fidei, quod defuerat ex parte Discipulorum, tunc aut ipsum ejurantium, aut ab eo profugientium. Sed pro dolor! quam nobilissimi fines à Servatore Jesu intenti culpâ nostrâ non obtinentur, non quaeruntur! dum quotidie non deest, qui huic vitæ Panem misceat venenum peccati, ut pro Orco gratificetur, nihil magis anhelante, quam Panem hunc toxico inficere! *ventem mittamus lignum in panem ejus.* (c)

Magnis interim clamoribus monet Apostolus. *Non potestis calicem Domini bibere, & calicem Daemoniorum.* (d) Nec tamen interim Sacerdotes Sacrilegi os à Calice isto abstinere. Protestatur idem, omnem, quicumque indignus ad Mensam illam accedere veritus non fuerit, æternæ condemnationis sententiam devoraturum: *Judicium sibi manducat & bibit.* Et tamen gens ista sacrilega hanc ad mensam redit quotidie, itaque perennes, quin & annos nonnunquam, nihil territa, pergit facere. Quid dicam igitur aliud, nisi ut cum doctissimo

Ficino & ipse affirmem: *Bono Angelo nihil post Deum melius, malo nihil peius: ita nihil in terris honesto Sacerdote pulchrius, turpi verò nihil turpius.* Paucis abhinc annis devotæ Deo Animæ objecta est fæditas abominanda Sacerdotis: eo spectaculo sic illa cohorrui, ut in verba prorumperet, quæ enim solum non commoveant, in quo penitus extincta sit Fides. *Nescio, azebat, quomodo Lucifer ipse possit esse turpior. Videbatur mihi miser omnibus in membris Infernum circumferre.* (f) Mox (post alia, quæ brevitatis studio prætereo) cum de Consecratione loqueretur, dolens ad Christum dixit: tremendas illas voces raptare ipsum, *tanquam Agnum ad lanienâ.* Et vicissim ex Servatore suo intellexit; ejusmodi despicationes & ludibria acerbiora sibi esse, quam illa, quæ perpeffus est, cum ad mortem raptaretur; in illis enim se Animarum lucrum fecisse, in his earum facere jacturam. Denique triste hoc spectaculum terribilissimum evasit, cum ad Communionem Sacerdotis ventum est; tum enim ad Jesum conversa: Cum teneret ingratus, horrore contremuerunt, qui aderant Beati Cælitæ; ulularunt verò, qui præfentes erant magno numero, mali Dæmones, & tam immaniter sunt vociferati, ut Mundus omnis terrore consternatus in nihilum abire videretur. Conclufit deinde, quod, cum ipsa hæretet aitonita, non videndo ullum supplicium, quo tam immane facinus confestim plecteretur, intellexerit; Divinam Justitiam ferme horum delictorum pœnas alteram in vitam dfferre; cum in hac suppliciorum satis infligi non possit,

possit, tam indignis modis Servatorem suum tractanti. Oro obtestorque omnem, quicumque admonitione isthac operis habet, ut in se obtutum convertat, & si se vivis coloribus isthac in tela depictum agnoverit, sui ipsius miseratione tangatur. Unde, si non vult desinere esse qui est amore Servatoris sui Jesu, quem hactenus tam barbarè & inhumaniter habuit, metu saltem & horrore æterni sui exitij vitam mutet ac studia; quod quidem exitium tanto esset funestius, quò insanius, dum ipse ad hauriendam mortem ipsam vitæ fontem accessit. *Sumes de Sacrificio penam, que fecisti tibi de propitiatione peccatum;* quibus verbis incredulam Synagogam S. Hieronymus sapientissimè est allocutus. Certum omnino est, quòd quantum bonorum allaturum est Christi Corpus Animabus dignè sumentibus, tantum è diverso malorum ijs sit accersiturum, qui eo fuerint abusi. Unde sicut vinum merum præsentissimum contra cicutam remedium est, cicutæ verò permixtum venenum est insanabile; sic adorandus Filij Dei sanguis, ut se solo præstantissimum est contra peccata antidotum, ita cum peccato sumptus in lethiferum toxicum mutaretur. Evomat proin sincera sui accusatione apud Sacerdotem peccatum: quicumque lateri sui Servatoris os admovere cupit; multò que hoc diligentius Sacerdotes faciant: qui cum sint Ministri publicè ab Ecclesia ad hoc ordinati, ut se ipsos hoc cibo reficiant, multo graviore se obstringent Sacrilegio, quàm homo de seculo, cum & hic indignus accesserit. (h) In Sacerdotum enim Sacrilegio omne malum invenitur, quod

augere peccatum possit, cujuscunque generis fuerit; provenit namque & ex materia opere, & ex operante, & ex ijs que consequuntur: *Ex materia in qua peccatur, ex parte peccantis, & ex parte effectus consequentis.* (i) Unde per Moysen Aaron, cunctis ejus filijs, & in his toti posterorum stirpi promulgari Deus jussit: *Omnis homo, qui accesserit de stirpe vestra ad ea, que consecrata sunt, in quo est inmunditia, peribit coram Domino.* (k) Scire siquidem ista non illustis tantum, sed sacra, rem istam audendo omnia vitæ malorum jam dictorum capita, usquam monstrosus Cerberus, etæ conjunctura,

II.

Sed quid illi agendum, qui, cum lecri peragendi incumbat necessitas, Sacerdotis tamen, confitentem aditum, copiam non habet? Tridentina Synodus filum subministrat, quo ex hoc Labyrintho exeat. Hæc cum propitius præceptum, quod latum est, non ab Ecclesia solum, sed ab ipso Deo, exorandè per confessionem omnibus gravibus noxis animum. (l) Nullus sine confessione peccati mortalis, quantumvis sibi committitur videatur, absque præmissa Sacramentali confessione, ad sacram Eucharistiam accedere audeat: mox addit: *modo non desit copia Confessarii.* Quod si necessitas urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur. (m) Proinde ejusmodi in evento Sacrilegio caveatur, etia conveniant necesse est primum, ut non sit copia Confessarii. (n) Quæ non esset, si aut longo tempore, aut alio gravi incommodo a

SEGNE
CONCIONES
INSTRUCIO
POENITENTIA
CONFESSARI
PAROCHIA

esset quærendus. Unde consequens est, quod non habere præsentem eum, apud quem aliàs exonerare conscientiam quis solet, si alius adfit idoneus, causa sufficiens non sit, ut Confessarius non adesse censeatur. Alterum est, ut necessitas urgeat, qualis esset, si feriato die Populus aliter satisfacere non posset præcepto de Sacro audiendo; aut si Sacerdos non Sacrificando grave famæ periculum incurreret; non verò si solum amitteret modicum, quod facienti penditur, stipendium. Tertium est, ut actu conteratur de peccato, hoc est, ut antequam Sacerdos ad Sacrum faciendum accedat, peccatum detestetur supra omne aliud malum, eo solum nomine, quòd sit offensa Dei, præ quovis alio bono amati. Doleo Domine super omnia offendisse te, amabilem super omnia. Ejusmodi autem dolor (qui ceteroquin perquam arduus est illi, qui devorat iniquitatem, ut uvam dulcem) duplici ratione facilius reddi potest: primò, si infimis precibus petatur à Deo, cujus unius donum est. Secundò revocando in mentem, à rebus alijs avulsam, causas omnes quibus is dolor excitari potest, quæ ad duas potissimum reducuntur; ad magnitudinem offensis, & ad vilisatem offendentis; quæ sunt duo capita, ex quibus crescit, aut decrevit omnis injuria, cum ejus gravitas ad trutinam vocatur. Et quia prompta habere arma, cum res postulat, animat ad ipsi utendum, non abs te erit, formulam hinc doloris ejusmodi perfecti eliciendi proponere, eorum in gratiam, qui vel per tempus, vel per alium obicem, suo in animo melius illum concipere, & exprimere non possunt,

Actus Contritionis.

Domine Jesu Christe, respice oculis misericordie tue miserum istum Peccatorem, & vide, quibus in angustijs verser. Parte unâ urget necessitas divinum peragendi Sacrificium; parte alterâ me agnosco in profundo peccati mei, ac proinde in statu planè omnium miserrimo, inimicitie tue. Quâ igitur lingua ac voce è calo evocare te audebo? quibus manibus audebo tangere Carnem illam purissimam? cujus in cordis sinu te admittam? An non merito timebo, ne me dehiscens tellus absorbeat; ne me Beati Spiritus, qui circumstant, cum ferre tantam temeritatem non possint, precipitem ipsi agant, tanquam novum Luciferum, in Inferni abyssum? An Servator! libenter Confessionis balneo sordes meas abstergerem: sed nec hoc mihi concessum est. Aliud mihi proinde non superest, quàm ut coram te me abiciam, & opem tuam potentissimam quantâ valeo contentione, implorem, ut tu in me destruas execrabile hoc peccatum, quod in tanto odio prosequeris. Da mihi, ô bone Jesu! contritionem Mari non absimilem; tantam enim esse oportet, qua ad sceditatem noxarum mearum eluendam sufficiat. Da mihi hanc per amorem illum, quo te ipsum amas, per illos cruciatus, per illa vulnera, per illam Crucem, quam tulisti propter me: & non permittes, ut te prodam, ludâ deterior, dum indignus te sumo. Spero hanc gratiam à Bonitate tua infinita; & interim protestor, me nihil desiderare magis, quàm ne te pro ulla re totius Mundi offendissem. Detestor hoc malum à me admissum super omne aliud malum, quia illud agnosco esse

injuriam gravissimam & inexplicabilem
Majestatis tuae infusa, & quia scio, quod
in illud odio quodam immenso prosequaris.
Ratum proinfixumque mihi est, quamprimum
potero noxam hanc Sacerdoti aperire,
& si tua me gratia juvat, in hoc deinceps
voluntate & decreto animi immotus perse-
verabo, moriendi potius milles, quam do-
nuo peccandi, Amen.

Nunc, ut in semitam redeamus, sicut
posita triplici hac, de qua dictum est,
conditione potest Sacerdos, divinae of-
fensae securus, ad Sacrificandum accingi,
ita qualibet eorum deficiente, Sacrifi-
cium degeneraret in Sacrilegium. Unde
qui sic constitutus ad Aram faceret, non
abuteretur se aliqua conditâ, ut abutun-
tur Peccatores alij, sed Conditore ipso;
experturus profectò suo tempore incre-
dibilem temeritatem, quâ se obstrinxit.
Nonne sciunt omnes, qui operantur iniqui-
tatem, sic eos Deus allocutus est, qui
Egenos opprimunt, qui devorant plebem
meam, ut cibum panis? In re autem no-
stra non dicit, plebem meam, sed Carnem
meam, sanguinem meum, spiritum meum,
Divinitatem meam: (o) neque enim hic
agitur de plebe infima exactioibus de-
voranda, tanquam pane (cibo, qui sem-
per manducatur, & semper sapit) sed
agitur de devoranda Carne Christi Jesu,
sanguine Jesu, spiritu Jesu, Divinitate
Jesu (nec enim hæc jam ulla ratione ab
eo divelli potest) & devoranda genere
oppressionis tam notorio, quale est, uti
illâ, ut cibo vulgari, quando, qui illâ
utitur, in statu est, in quo vel ipsam eam
aspicere ingentis foret audaciæ & teme-
ritatis. Ita certè mos obtinuerat in Ec-

clesiæ, ut cum futuræ dedisset, ut
sinebantur in eodem statu ne ovis
quidem delibare sacram hostiam, no-
tùm abest ut propius accedere permis-
terentur.

Tandem tribus conditionibus in-
memoretis Concilium subiungit, hoc
aliud disertum præceptum, ut, qui ne-
gente necessitate, & non habita Consti-
tuti copîâ, præmissâ contritione ad
Aram fecerit, quamprimum confiteatur.
(p) ipso nimirum illo die, aut intra-
duum, aut saltem, ut aliqui docent, in-
tequam iterum sacrificet. Quamquam
hæc tertia opinio parùm tuta videtur,
siquidem tam diu differatur alterum So-
crificium, ut pugnet cum præcepto
termino quamprimum; quæ quidem ve-
ritas, ut Juris consulti asserunt, detur-
natam & quasi individuum tempus non
significat; quid tamen sibi velit, ex ar-
bitrio prudentium videtur determinandum,
juxta variam rerum personarumque cir-
cumstantiam, in quibus aliquid sit determi-
nandum. Noli hic meminisse illius opi-
nionis, quæ docebat, quamprimum libet
esse ac suo tempore: (q) hæc enim doctri-
na Pontificia auctoritate jam è Schola
proscripta est.

Atque hic finis sit normæ, quam se
præbere debet in ijs, quæ ad Deum per-
tinent, Pastor Sacer. Transfertur tunc
ad illam, quam se exhibere debet in ijs,
quæ ad proximum spectant, ideam Car-
itatis ac benignitatis se constituendo in
rebus, quæ corporis necessitatem, & in-
digentiam concernunt; quibus præca-
mus urgeatur: unde talem quoque in
pro-

SEGNE
CONCIOS
INSTRICH
Poenitent
Confessari
Parochi

præstare in Animæ necessitatibus, totius
ferè belli hujus argumentum est.

(a) *Ivan. 12. 6.* (b) *Clem. Alex. Orat. Exhort. ad Geni. 2p. Nic. Digyonum. S. Th. 1. Cor. 1. 11. 2.* (c) *Ier. 11. 29.* (d) *1. Cor. 10. 3. 7.* (e) *In Relat. Rom. impressa An. 1672.* (f) *S. Hier. in Dav. c. 9.* (h) *Bell. de Missa l. 1. c. 27.* (i) *S. Th. 2. 2. q. 148. art. 3. c. 3.* (k) *Lev. 12. 3.* (l) *V. de Longo Disp. 14. de Eueb. sect. 4. n. 69.* (m) *Sess. 13. c. 7.* (n) *Luca 10. sect. 1. n. 82.* (o) *Psal. 52. 5.* (p) *V. Longo loc. cit. sect. 7. n. 138.* (q) *Ab Alex. VII. prop. 39. sub 18. 14 art. 1666.*

*****

CAPIT. XVI.

Qualibus exemplis Parochus palam facere debeat, procul se esse ab omni avaritia, tanquam singulariter Caritatis inimica?

Sicut qui è Terra exoriuntur venti naturâ suâ magis sunt stabiles, quam qui ex Mari; sic altiotes in hominum animis radices agit bonorum raducorum & terrenorum appetentia, quam appetentia voluptatum corporis; quæ, cum annis saltem, multum deperdit virium, haud aliter ac venti australes sub crepusculum nocturnum; cum tamen Avaritia cum annis crescat, sicut ferme sub vesperum venti boreales; qui dum vapores addensantur, furunt vehementius. Hic igitur, præquam alibi, Parochi exemplo opus est, quo Populus moveatur ad bona caduca, non affectu tantum contemnenda, sed ad ea etiam re ipsa largè distribuenda, cum id Caritas exigit: id enim nî fiat, quomodo subiecti inducentur ad calcandum id, quod

adorari vident ab his qui præsumunt. Quando tempestate fervente Navarchus primus merces projicit, ut vitam servet, quis Vectorum eum non imitatur? nemo autem nimis facilè credulum se ostendit, cum illum in projiciendo resistentem videt.

Unde perpendendum est, Avaritiam Amphibianæ, serpenti nocentissimo, non esse ab similem, cum & ipsa caput habeat geminum. Uno rem alienam apprehendit; & hoc est primum Avaritiæ genus, à S. Thoma observatum, quod opponitur Justitiæ. (a) Altero id, quod suum est, nimis avidè & cupidè retinet: & hoc alterum Avaritiæ genus est, quod pugnat cum beneficentia. Quis autem in Animum inducat, è Pastorum sacrorum numero aliquem esse, qui primo illi Avaritiæ generi obnoxius sit, sic ut contractibus injustis, usuris palliatis, vi aperta, exactionibus avarissimis, sanguinem helluo fugat aut Populi, aut Pauperum, quem fundere pro illis ipse deberet? Credat hoc qui volet; ego rem tam indignam suspicari nolo. Credam potius, ab altero Avaritiæ genere non omnes immunes esse, à studio inquam nimis tenaci tenendi sua jura, illa nimis inclementer exigendi, nullo miserationis sensu à debitoribus extorquendi, torcular, ut sic dicam, imitandi, quod premere ante non desinit, quam ultimam ex olivis, aut uvis subjectis, guttam expresserit. Contra hanc tenacitatem nimiam obarmare nos Servator noster voluit illis verbis; *Videte & cavete ab omni Avaritia.* (b) Sic autem Avaritiam hanc, quam dicebamus, nobis proponit instar

instar Adversarij non robusti tantum, sed etiam versuti, contra quem perinde opus sit animo & audaciâ ad aggrediendum, quàm viribus ad seuendum. *Videte, & cavete.* Inimicus porro ejusmodi, si rectè rem aestimamus, triplici facillè damnorum genere Pastorem sacrum afficere potest, si rebus ille suis diligenter non invigilet. Exuere illum potest omnibus armis, quibus pugnat: potest hæc illi relinquere, sed hebetata: potest ipsi contra ipsummet uti, & vitam eorum ope eripere. Videamus, quâ ista ratione eveniant, ut periculo animadverso, nemo non illud declinet. Ut ordiamur à primo, quod est auferre arma.

I.

Videbimus inprimis Paroçiam aliquam, quæ multum numeret Populum, quæque præter Rectorem, seu Parochum, alio ejus adjutore magnopere indigeat: nec habet tamen. Multi, quia socius ejusmodi & adjutor non adest, diebus feriatis sacrificanti non adsunt, multi nec confessione animum expiant, nec sacro Epulo pascuntur, nisi sub ferias Paschales: multi, cum agrotant, neminem habent qui soletur: non satisfit obligationibus Sacra faciendi; non Christiana doctrina explicatur; non quæ ad majus Dei obsequium pertinent, sedulo peraguntur, sed languent omnia; non Deiparæ sua corona texitur, nisi semel quot mensibus. Verbo, multa negotia sunt, quibus unus homo, etsi cetera minime segnis, non sufficit: manus hæc dextra est, qui sociam sinistra:

operam postulat, ut par omnibus gerenda sunt, esse possit. Nominis habendi cupiditas adjutore ejusmodi acciri non sinit; & adjutrice hæc manu privat populum, dum vel mercedem salarium pendere cogatur, debetum illi, quisquis eam portexerit; vel tunc, ut stipendium pro Sacris, aliisque ministris, quæ omnia obveniunt Parocho, cum solus est, partiri cum socio debet. Hæc ratione Cupiditas habendi, veritissima in seducendo, facit ut ipsa arma oneri videantur esse, quæ si essent adjumento, utque ea bono publico promovendo non adhibeantur.

Atque hæc ipsa causa est, ob quam odere est Templum eo squalore oblitum, quo scænilis aliquod esse solet, qui vel obiter parietes dealbare, & sordes, quibus deformatur, abstergere cura sacrorarium simillimum cubiculo à foribus spoliato, vestes sacras omnes in loco lectas ordine, sine mensis, quibus imponantur, sine cistis, in quibus alterantur: Augustissimum Sacramentum plorumque sine lampade quæ luceat; sacras Pixides, Patenas, Calices, olim candido auro illitos, nunc eo absterfo deformes; lineæ SS. Eucharistiæ subtiliter, sordida; Calicibus tergendis parata, incera; nullum usquam oi bemo necesse sustinendis; Alcatium velamina lineæ nigis conspurcata, quàm mensarum in cauponis mappas; Parochi ædes vestate & situ propè collapsas; agros multos & steriles: Avaritiæ enim ortus est, quidquid Ecclesiæ bono expenditur, tantum abest, ut id gloriæ sibi daret. *felix hoc graminis genus non aliud co-*

rar, quam omnem succum ad se trahere undecunque potest. Sint utiles fructus, sint pulchri flores; ubi per ipsum fieri potest, radices isti non agent; nec enim vel guttulam ijs nutriendis relinquere.

Inde si unquam accidat, quod sine horrore non dico, Pastorem fovere choreas publicas, quantumvis Sanctorum effato sint oblectamenti genus tartareum. & fovere eas tam studiosè, ut si qui in Excursionibus sacris Sacerdotes in eas invchuntur, si ijs abrogandis auctoritatem Magistratus Sacri, profani mandata minis armata offerunt, ipse etiam agrè id ferat, quam ejusmodi studij causam esse arbitremur? vera causa est, quod propter ejusmodi choreas publicas diebus solennioribus plures ad templum concurrant, largiores ibi eleemosynas offerant, plus aliunde adventantibus rerum ad victum necessariorum vendatur; atque ita si is, qui liliam est, gradus sui excellentiâ, & esse deberet, illibato morum candore ac innocentia, folia tamen habet peregrinis aspersa maculis, non jam unquam in folijs ipsis ejusce rei causam querite; querite potius in radice infimè, certi quod eam sitis inventuri. Quæ autem est omnium malorum radix? si rectè sentiat Apostolus; *Radix omnium malorum est cupiditas.* (c)

Quis jam speret, si Pastorem viderit totius suæ familiæ & agnatorum curam gerere, omnia eorum negotia administrare, mercedonij, rerum permutacionibus, vijs omnibus rem & patrimonium augere, eum præcipuo studio militatum promovendæ Dei Gloriæ? *Nemo,*

R. P. Segneri Instituto Parochi.

militans Deo, implicat se negotijs secularibus. (d) Quis speret, quod librorum Asceticorum lectitationi se sit impensurus; Theologiæ, quæ ad mores formandos pertinet, cujus in tot casibus quotidianus est usus; quod erudiendo suo Clero, promovendo in subditis crebro sacrorum Mysteriorum usui, tollendis abusibus, impuris amoribus extinguendis, dissidijs componendis, occultis pauperibus adjuvandis, ægris visendis, moribundis ad lucram extremam animandis sedulam operam sit navaturus? sperare hæc dementis est; nec enim unquam militem rapiendæ prædæ intentum in conflictu strenuum videris. Meritò proinde jam inde à principio Leges Ecclesiasticæ contra Clericos negotiatores clamârunt: *Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi pestem fuge.* (e) Nôrant videlicet istæ, Dei simul & propriæ familiæ servire eundem non posse. Arborea illæ ac plantæ, quæ verticem porrigere in altum debent, unum stipitem nutriant necesse est. Quid interim? jubet Avaritia, ut permittantur obstrepere sacri Canones, etsi tanto sint numero, quasi igoariæ essent machinæ nullo globo armatæ, interim Dei obsequium negligitur, quia proprijs locum dare debet emolumentis. *Nulla Animarum lucra quarimus, quia ad nostra quotidie vacamus.* (f) Sic apparet (ut redeam ad id quod proposui) apparet, inquam, quomodo Avaritia Christi Sacerdoti eripiat arma optima, quæ vibrare posset, dum tollit tot exercitationes & opera religiosa, quæ innui. Certum equidem est,

futura hæc arma, ut nemo non videt, planè invicta, longèque præstantissima, quæ Pastoris auctoritate, & ducis quasi bellici brachio vibrata, opera in Paroecijs admiranda essent effectura. Facit interim Avaritia, ut hæc omnia omittantur, dum non permittit, ut Parochus illi negotio manum commodet, ex quo lucelli nihil, sed aliquid potiùs damni sit proventurum. Pereant & mergantur omnes Rostratæ & Bellicæ contra stygem naves, dummodo Onerariæ salvæ in portum invehantur.

II.

Sed pergamus porro. Demus, non obstante hac habendi cupiditate, minime moderata, Parochum diligenter tamen dicere ad Populum, solari, animare morti proximos, monere errantes, litibus & dissidijs tollendis intendere, plura ejus generis non segniter obire ac moliri; hæc si fiant, Avaritia, si arma non eripit retundit certè. Virtutis æstimatio vim quandam mirabilem Pastorum verbis confert; hæc autem æstimatio non aliunde magis nascitur, quam si bonis caducis non adhærescere deprehendantur, quibus tam impensè addicti sunt homines profani. *Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum.* (g) Possunt his Servatoris verbis certo quodam sensu uti omnes Pastores Animarum. Si unquam verè avellerentur à Terra, prò quàm beati forent! Effecturi essent opera illa tam admiranda, quæ effecturum se machinarum suarum ope Archimedes olim pollicitus est, si pedem extra terram figere daretur; to-

tam nimirum terræ molem convelleret, & pilæ instar, quæ vellet, volvens, propellendi. Ubi è diverso animam hæc his caducis superiorem se habere ostenderint, nihil poterunt. Operantur prodigia. Sed cui bono? non erit qui eis fidem adhibeat, Ezelmar, qui ut inter homines famâ inclaret, nihil habuit, nisi quoddam bestia magister, quàm homo; etsi tot quotidia prodigijs Sanctum Antonium Patrum audiret celebrari, ut tamen è ipso sanctum cum Mundo reliquo præstariet, satis causæ sibi non habere videbatur; misit proin è suorum numero aliquos, donis omnis generis onustos, hoc imperio, ut si illa acceperet, nec eum interficerent; si recusaret, in genucoram eo provoluti venerentur, ut eorum dignum æstimatione, quæ dicitur, vulgo omnes conceperant. Et ut amplius pateat. Ponamus Pastorem, lucri cupiditate non intactum, sed componere controversias, quæ inter suos existunt; nemo illum vult arbitrari, tanquam bilancem eò propensam, unde accipit. Si ad Religionis opera non solita invitat; novam id emendationis artem interpretantur. Si Animas à flammis lustricis suorum peccati commendat, non has juvandi; sed vitæ loculos implendi cupiditatem suspicantur. Verbo, ut illæ femine quæ in gremio visceribus & denso sunt utero, steriles sunt, ita steriles manent Parochi, absque fructu, quandoque, ut erogandis, quæ habent valde sunt impedi, ita in ijs retinendis tenaces & obstinati. Contentur sanè infelices, quæ

tum volunt, nihil unquam boni pro sua Paroecia efficient, si Avaritiam non oderint. *Provide de omni plebe viros, timentes Deum, in quibus sit veritas*, dixit ad Moysen Deus, *Et qui oderint Avaritiam*. (h) Odium, animi affectio est tam viva, ut occultari non possit. Animarum proinde Pastores non despiciant tantum, ut mortalium ceteri, sed odio habere Avaritiam debent. Hoc si animadvertum fuerit, cuncti eos rectè ad gradum, quem obtinent, evectos existimabunt: si minus, quanti demum fieri poterunt? *Ignominia Sacerdotis est, proprijs studere divitijs*. (i) Si autem, præter ista, graves cum suis lites foverent Parochi, quid tum esset sentiendum? Quomodo tunc Patris ager partes, quem ut communem filiorum suorum hostem contemplantur? Respondere solent: æquitatem postulare, ut quis Ecclesie suæ jura propugnet. Scio equidem, non suadere tantum, sed exigere officij rationem, ut quis hæc jura defendat: dum enim in gradu illo collocatur, jurisjurandi religione se adstringit, quod tueri illa velit: nec par est, metu doloris membris inferendi, mota loco ossa non anxie reponere. Advertendum tamen, sicut ebrietas, vino aquâ probè diluto inducta, difficilius superatur, quàm illa, quæ ex mero epoto secuta est, ita difficilius pravam illam animi affectionem vinci, quæ non ex mero malo, sed malo, quod bonum aliquod admixtum habeat, nata est. Primò igitur in re nostra cavendum est ne quid nimium fiat, ad quod nonnulli naturâ ita vehementer impelluntur, ut

cum ipsa sua umbra lites suscitare parati essent. In his dein litibus, antequam illas quis prosequi decernat, iusta primùm lance ponderanda sunt emolumenta, quæ parte unâ sperari possunt, & incommoda, quæ alterâ possunt timeri: nec enim ullum denique pretium est operæ, totam silvam incendere, ut damulam aliquam prolicias: maxime si aut cum omni totius Paroeciae populo, aut cum egenis esset litigandum. Si cum toto Populo, res multâ eget cautelâ: Urso enim similis est Populus, quo fortioribus unguibus, tanto debiliore capite: unde vix unquam induci se sinit, ut credat, Parochum recto studio ad litem movendam impelli, & quæ Ecclesie magis, quàm quæ sua sint, querere. Tanto autem hoc sibi persuadet firmitus, quò videt manifestius, alia Ecclesie jura haudquaquam paribus studijs propugnari; sed fundos, agròsque quâ par est curâ laborèque non excoli, domum non restaurari, supellectilem sacram non refarciri, non custodiri, etsi id toties iusserit Episcopus, cum Diœcesin lustraret. Ubi autem cum egenis aliquid controversiæ nascitur, etiam lentius procedendum est: si enim ad subveniendum eorum inopiæ fas est vel vasa sacra frangere, pignori dare, vendere, an non magis eorum miseratione aliqua moveri decet, & non nihil demere oneri, quod ferre non possunt? *Potior apud nos est privatorum causa, quàm fisci tutela*. (k) Sic Constantinus Magnus sensit: & verò quantò rectius ita & sentirent, & loquerentur omnes Parochi? si autem denique

vitz sustentandæ necessitate ad ea se impulsos dicant? *Nihil turpe, nihil vetustum esuriens credit.* (q) quàm multa proin peccata impedirentur, si essent, qui beneficentia suâ occuparent? Et verò hæc ipsa beneficentia mirâ quadam ratione auget subiectorum erga suum Parochum voluntatem ac studia, haud aliter ac pinguis humor flammam accensam nutrit. Hac etiam fit, ut præ ceteris feri mansuescant, duri emolliantur, contumaces cedant, insolentes modesti fiant, & nemo non bono animo accipiat & admittat monita seu privata, seu publica, quæ aliis tam solent esse ingrata ac molesta. Et sanè, non est aliquando alia ratio quosdam curandi, quàm si cum amore pacantur: tam illi Crocodilorum & serpentum indolem imitantur, quos frustra speraveris aliter mansuefacere, quàm si multâ escâ eorum fami prospiciatur.

Hæc sunt veritates, quas oporteret non obiter, sed maturè lentè que perpendi ab ijs, qui aspirant ad Beneficia pingua, nec mentem advertunt ad onus reddendæ, cum hinc migrandum erit, rationis; quando non pauci mallent mediocri, quàm lauto & opulento donati fuisse. Mare, quod pluribus Insulis distinctum est, parte quidem unâ plura navigantibus præstat commoda, quia sapius exscensione facta parare possunt necessaria; at parte alterâ pluribus exponit periculis; cum ferè, ubi plures sunt Insulæ, etiam plures scopuli lateant, ad quos certo exitij periculo navis possit impingere.

IV.

Multis, non nego, persuasissimum

est, satis se eleemosynarum erogare, si Agnatos inopes juvent; de quibus ambigi non potest, quin si verè inopes fuerint, præ ceteris eos deceat adjuvari. (i) Sed hic enim vero inter syrtis navigatur. Et si qua est occulta ac fallax tentationis anchora, hæc profectò una est; cum tam difficile sit eam discernere: haud aliter ac nonnulla semina cum frumento nata tam illud & mole & figurâ imitantur, ut vix tandem à grano, cribrando secerni possint; si tamen ullum est cribrum, cujus ope satis secernantur.

Observandum ante omnia, vix ullam esse Parochiam, in qua si non plures, unus certè aliquis non inveniatur, quem vel extrema, vel extremæ proxima indigentia in ope ipsi ferenda non jubeat præferri cuicumque Agnato (siquidem verè Caritatis legibus stare placet) quem communis tantum, aut certè non tanta egestas premat. Imò his Parochum singulari curâ providere necesse est, tanquam ovibus, quæ languentes, cum alijs gregatim in pascua duci non possint, sed humeris deferendæ sint. Huic autem obligationi si fiat satis, non multum supererit, quod identidem Agnatis egenibus subministratur.

Præterea diligenter discutiendum est, verène Agnati inopes sint, ut eos Parochus judicat; an verò tales solùm videantur, ut enim flante Euro majora apparent oculorum objecta, quàm alijs temporibus, sic accidere non rarè potest, ut cum tenerior ille, & sensibus agnatus erga sanguine junctos affectus

fectus dominatur, majores multo eorum necessitates videantur, quam vera sint, si animo ab affectionibus inordinatis libero considerentur.

Deinde curandum, ut, quod Tridentinae Synodi Patres monent, si Agnati verè Pauperes fuerint, subveniatur illis ut egentibus, non ut Agnatis. *Si Consanguinei pauperes sint, ut ut pauperibus distribuano?* (f) Unde consequens est, quòd ubi aequalis eorum necessitas est, praeferti alijs possint, non autem cum inter eos, & alios notabile discrimen est. Hinc prius juvandi, qui sibi ipsis prospicere non valent, quam ij, quibus cum prospectum fuerit, otiose dant, nihil dubitantes, (t) quin futuri sint, qui etiam dormientibus necessaria subministrant, & de ipsis solliciti sint. *Utilius esuriens panis tollitur, si de cibo securus, justitiam negliget.* (u) SS. Canonum effatum est. Et tamen, quoties Agnati Parochorum ita se gerunt? *Justitiam negligunt, quia de cibo securi sunt.* Adde, quòd si Agnati verè egent, soli tamen non egent; unde etiam solis ipsis totum dandum non est, sed proportione servatâ alijs quoque succurrendum. *In ipsa liberalitate modus adhibendus est, ut non omnibus, sed singulis quadam praestentur.* (x) Hoc autem si ita faciendum est omnibus, multò magis Parochis, qui cum sint Patres, non unus tantum Pauperis, sed omnium Patres sunt. Atque hâc causâ, si quilibet, *iusus distribuere inter pauperes, non potest totum uni conferre, ut lex ait, quomo-*

do totum uni conferre (y) poterit ter, qui plures filios habet, quòdem egestas premit? idque tanto plius, quia etsi id Parentes nullò offendendi Nummis metu fieri possent, id tamen facere Parochi deberent, quibus id incumbit, ut tanquam Patres in Spiritu peccati & communis Caritatis normam illis exhibeant?

Denique, quid est, dare Agnatis Pauperibus ut Pauperibus? Est, ut ipsis tantum, quantum sufficit ad presentem eorum indigentiam subministrandam, non daretantum, ut dicitur illud enim, non hoc, cum Pauperibus alijs fieri solet. Et hoc tamen finis est, qui saepe titulo elemosinae agnatis praebitur honestatur; verè exinopia, in qua nati sunt, pervenire ad commoda, quae antea fuerant experti. Unde Synodus, quae si praesaga hujus eventus, cum praemississet Ministris Ecclesiae, ut Consanguineis, si pauperes sint, ut pauperibus distribuano, moradit, quòd hoc affectu eos planè liberos cogit. Imò quàm maximè potest, ut Synodus monet, ut omnem hanc hunc erga fratres, nepotes, pro quòsque carnis affectum, unde multum malorum in Ecclesia seminat exeat, penitus deponeat: Satis ut que gnara, ad persuadendum hanc tam non arduam datu, freno paratam quàm stimulo opus esse. Et non quàm egregio tandem alijs exemplis praëlucet, qui suos locupletant. Nonne & Ethnicis hoc faciunt? Hic est

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitentia
Confessio
Parochi

causâ, etsi Parochos ad subveniendum Agnatis, sola intus vera ac Christiana Caritas impelleret, vulgo tamen id haud facile crederetur. Ea propter ut, quo debent, alijs exemplo præluceant, palàm omnino ostendant necesse est, se, præ Agnatis, Pauperibus bene velle; quod se citra jactantiam facere S. Augustinus professus est, cum dixit: *Gratia DEI, & vestris orationibus, nondum datur quinquam consanguineum, quia cariores mihi reputo pauperes.* (z) Quòd sibi illi quoque, quos ob egregiam vitæ sanctimoniam veneramus, timuerunt, ne Agnatos juvarent potius ut Agnatos, quàm ut re ipsa inopes, quis id sibi facillè de semetipso promitteret? Quàm non difficulter genuinus est adamas, qui asperis in rupibus crevit, tam non facillè maculis caret, qui in vallibus concrevit. Nimis quàm conformis est hominum genio, suam ad carnem & sanguinem adhesio. Quare si inopes alios beneficè & largè quis juvat, quid aliud inducere ad id potest, quàm sincera caritas? at suis multa largientem quis securum reddat? *Causam*, ejusmodi in eventu, *natura præstat, non gratia.* (aa) Christianum Sacerdotem oportet esse sacerdotem secundùm Ordinem Melchisedech; de hoc autem affirmant sacræ Paginæ, quòd sit sine genealogia, *sine Patre, & sine Matre*; Debet etiam animus ejus moveri motibus, qui siderum motibus respondent; nam hæc motu suo contra supremæ spheræ & Mundi motum pro-

grediuntur; tendunt enim ab occasu in ortum, cum Mundus, & quod ajunt, primum Mobile ab ortu in occasum ferantur. Sequi, inquam, eos oportet, non quæ alij passim sequantur, sed aliorum minùs recta studia melioribus exemplis emendare. Ubi verò Agnati molesti fuerint, suâque miserias ac inopiam exaggeraverint, illius meminisse tum Parochum decet, quòd de Levitis Moyse ad DEUM dixit. *Qui dixit Patri suo & Matri sue; Nescio vos: & fratribus suis: ignoro vos: hi custodiunt eloquium suum Domine: ponent thymiam in furore tuo, & holocaustum super Altare tuum.* (bb) Quid enim aliud Agnati & sanguine juncti à DEI ministris petunt, quàm ut majorem ipsorum, quàm suimet rationem habeant? pluris propriam quàm DEI domum & familiam æstiment; pluris caduca quàm æterna, pluris fœtida illorum corpora, quàm Animam suam immortalè? Hinc rectè quidem habet, si quis erga eos indigentes existat beneficus; *Est probanda illa etiam liberalitas, ut proximos seminis tui ne despicias, si egere cognoscas; non tamen ut illi ditiores fieri velint ex eo, quod tu posses conferre inopibus: Neque enim te Domino dicasti, ut tuos divites facias.* (cc) Sinat igitur, ut quantum lubet conquerantur. Ecce autem, quid querantur: *Accusant, quòd eos divites non feceris, cum te illi velint æterna vita fraudare mercede.* (dd) Et tantum animi viro Ecclesiastico non sit, ut eos à se cum indignatione rejiciat?

Ad

Ad istud quoque, quod dicam, mentem advertat. Si, quod vix unquam continget, nemo esset in tota Paroecia ab opibus & facultatibus non magis instructus, quam ipse sit Parochus, ne tum quidem ea, quæ convenienti sustentationi superflua, nulla religione in Agnatos conferri possent: (ff) non inquam possent. Proventus siquidem Ecclesiastici sicut in dotatione ac fundatione Beneficiorum divinum ac cultum destinati sunt, ita profusus ad illum, & non ad alios fines serviant necesse est. Non est humana vis aut brachium, quæ aliorum derivare Jordanem hunc possit, ut alias terras, alios campos irriget, quam campos Palestinae. Qui Ecclesiae proventus possidet, ut Christi Administrator possidet, (gg) & propterea si inde acceperit, unde ipse non fordidè & parè vivat? (Quis enim militat suis stipendijs unquam?) (hh) reliquum inter egentes partiatur oportet; qui si defuerint, Christo totum reddat, in sua Ecclesiae emolumenta, in vestes sacras, in vasa, & ministeria sacra, ringatur licet Avaritia, quæ hinc magis quam unquam fremet, nec volet permittere, ut Parochus in sua administratione tanta se erga fundi Dominum fide gerat. An autem manus ipse dabit? Tum enim verò illa obrinebit, quod dicebam, ut sua cujusque arma contra ipsum vertat, efficiendo, ut ipsi ipsis bonis animam tradiderit propriam, quibus tot ipsam bonis cumulare ac locupletare poterat. Ut autem desint inter subditos Parochi aliqui in-

opes, id verò nunquam fiet. Sed haec de re sufficient: forsan enim Ecclesiae census ac proventus vix ipsi Parocho alendo sufficient (quod quidem miserum est, sed pluribus, quam volem, Paroecijs commune) & quamquam Pastor suis exhibere se debet omniam Caritatis erga proximos, non tamen ea re totam officij sui mensuram implevit. Res postulat, ut non minus suis ipse moribus ideam repraesentet Puritatis; id quod jam nunc demonstrare aggredior.

(a) S. Th. 2. 2. q. 118. ar. 3. (b) Lat. 14. c. 1. Tim. 6. 10. (d) 2. Tim. 4. (e) Dist. 86. c. Negotiatorem. (f) c. Multi, de Clericis Monachi. Dist. 88. c. Decretum. (g) Canonum & Conciliorum seq. 14. q. 4. c. Canonum & Conciliorum 16. q. 7. c. Et hoc diximus & c. Greg. 17. in Evang. (g) Jo. 12. 32. (h) Ez. 21. (i) 12. q. 2. c. Gloria. (k) 1. Sacramentalium de Sacros. Eccles. & 12. q. 1. c. Appositio. (l) Cod. Theodos. (m) S. Greg. 1. 6. ep. 2. Tit. 2. 24. (n) S. Th. 2. 2. q. 33. ar. 1. (o) Lat. 1. v. 13. (p) S. Th. 2. 2. q. 71. ar. 1. in c. Dist. 8. c. 35. n. 2. fin. (p) 10. q. 1. c. Quoniam. (q) 7. c. Quod autem 12. q. 1. c. Indigne. (r) Dist. de Just. L. 2. c. 4. n. 47. 48. Dist. 42. c. Hospital. Dist. 47. c. Sicut. (s) Leg. 1. 2. 4. c. dub. 6. n. 47. Valens. in Novell. tit. 11. (t) Th. 2. 2. q. 32. ar. 9. c. 9. ar. 2. (u) Dist. 23. de Reform. c. 1. ex 12. q. 2. c. Quoniam. (v) Dist. 83. c. Generaliter. (w) 3. q. 82. Novell. nem. (x) Dist. 86. c. Fratrem §. in ipsa. (y) Dominus. & S. Th. 2. 2. q. 32. ar. 10. c. (z) ff. de opt. Leg. (z) S. Aug. ad Evem. tit. 11. (aa) Dist. 86. c. Est probanda. (bb) Dist. 86. c. Est. probanda. (dd) Laym. 1. 4. tr. 2. c. 3. n. 3. §. tertio. (ff) 12. q. 1. c. Si privatim. (hh) 2. Cor. 9. 7.

❖ (o) ❖

CAPIT

I.

CAPUT XVII.

*Quantopere cum Pastoris
munere pugnent prava Impu-
dicitia Exempla?*

SI rectè sanctus Bernardus pronuntia-
vit, *Monstruosa res est gradus sum-
mus, & animus infimus: sedes prima,
& vitissima.* (a) Istud autem, si un-
quam aliàs, tum certè contingit, cum
Pastor sacer miserè lapsus in cœnum li-
bidinis, in eo ita sese volutat, ut sen-
sim evadat minùs quàm homo; quem
decebat inter homines non minùs esse,
quàm Angelum. Quia igitur tanto de-
formius quodvis monstrum est, quo
ex partibus magis inter se pugnantibus
componitur, videamus, quàm
inter se pugnent hæc extrema, Impu-
dicum esse, & esse Rectorem Ani-
marum.

Duo potissimùm sunt, quæ ipsis ad-
dèd Beatissimis Spiritibus venerabilem fa-
ciunt Pastorem sacrum; Primum est,
quòd quotidie in Altari pascatur puris-
simis carnibus Agni sine macula: alte-
rum, quòd ut Parochus Animas regat,
illius ipsius Agni sanguine, pretioso
sanè lytro, recuperatas. Quis jam ex-
plicet, quantum duo hæc prærogativa
jura repugnent fœdæ Libidini, cum
magis ab illa distent, quàm Polus Ar-
cticus ab Antartico? Libeat primò
mentis obtutum defigere in jus præro-
gativum regendi Animas.

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Quid aliud tandem est Parochus,
quàm arbiter & sequester inter DEUM
& Homines, ad id constitutus, ut
dissidentes inter se conciliet; concor-
des verò in pace conservet? Ego seque-
ster & medius fui inter Dominum, &
vos, in tempore illo. (b) Porro, ut
quicumque arbiter suo rectè fungatur
munere, utrique partium gratum ac-
ceptumque esse oportet. Illa proia
peccata & vitia, quæ uni alterive par-
tium invisum reddunt, rectæ etiam
muneris ejus administrationi repugna-
bunt. Talis autem in re nostra est Li-
bido, in DEI oculis turpissima, in o-
culis etiam hominum non minùs fœ-
da. Quid est igitur, quod porro qua-
ramus?

Quod in DEI oculis fœda sit, dubi-
tari non potest; neque enim, ante-
quam humanos artus indueret, contra
ullum peccati genus animadvertit sup-
plicio magis publico, & tumultuoso.
Contra hoc aquas, & ignem armavit
Aguas quidem in Cataclismo Mundi to-
tius, quo parum absuit, quin cuncta
manuum suarum tam pulchra opera
penitus destrueret; ignem verò, in
pluvijs illis horrendis, quibus exul-
sit Pentapoli, Regionem totius Pa-
læstinæ longè pulcherrimam. Cum
verò nostris se exuvijs induit, non tu-
lit unquam, vel sibi, vel suorum cui-
quam hujus flagitij probrum affrica-
ri: nec permisit, ut malus Dæmon
alias inter tentationes, hac quoque vel
tenuiter ejus animum infestaret: nec

P

un-

unquam de eo ipse loqui dignatus est, ut de eo cum audientibus conferret, de vobis eo disceptaret (id quod tam multi alij sanctissimos ob fines factitauerunt) sed ne quidem exprobrare id cuiquam sustinuit; quod est argumentum odij contra hostem insensibilissimi; ne suo quidem nomine illum compellere dignati. *Nec memor ero nominum eorum per labia mea.* (c) Ex his autem pronum est colligere, quam Pastor Animarum, qui in animo suo locum det vitio tam abominabili, parum perspectum habeat sensum & genium Principis, cum quo, tanquam Arbitro, ipsi tam crebro multumque agendum est. *Sacerdotes tenentes legem nesciunt me.* (d) Si autem perspectum habet, quam demum fronte ita foede conspurcatus quotidie illi se sistit ad causas aliorum agendas? *Cum is, qui displicet ad intercedendum mittitur, irati ad deteriora animus provocatur.*

Quantum autem Pastor ejusmodi prodit, se DEI genium ac propensionem non agnoscere, tam ignorat genium hominum, cordatorum saltem ac sensatorum, quorum in oculis tam foeda est Impudicitia, ut non aliam magis labem in eo notent, cui regendi traditi sunt; nec eam minus valeant dissimulare. Historiarum monumenta lustranti, non facile aliud occurrerit, quod tot seditionibus ansam praebuerit, quam multas foeda Regnantium libido concitavit: sic ut Gentes illae ipsae, quae quietae ferunt se exactioibus ad extremam usque inopiam, & sanguinem adeo, exugii vexarique, vi tandem & armis

ulciscantur injurias, quas in suis coniugibus aut parientibus, aut tunc. Quid igitur boni unquam suis ex laeditis colliget Pastor hac pie iniquitatis? *Cujus vita despicitur, si Sanctus Gregorius recte sensit, restat, ut praedicatio puniatur.* (f) Nec est quod sibi quilibet imponat, cogitando se sordes has abiciere posse à tot oculis, aut censuribus curiosis, qui neminem observant diligentius, quam qui sublimes in loco consistit. Praeterquam quod difficile nimis sit, venenum habere intra vitam, & illud occulere; prodit se in multis occasionibus, publicis etiam, quare tunc nullo modo liceat. Unde haec ce sortis peccata semper in Animarum Pastore conjuncta sunt cum scandalo directo, quod ajuunt, vel indirecto, quo Grex offenditur. (g) In talibus facile est distinguere maculas à facula, quas in vultu circumfert. Non ita in Pastoribus se habet; in his omnia macula facula est, dum pravo, quo offendunt, exemplo alij etiam peccandi modum ostendunt. Igitur hoc quoque ex capite major est deformitas, quae nascitur ex geminis his vitis, Pastoris Animarum, & Impudici: qui quidem simul collati eundem, in homine minime fallaci, constituunt Lupum ovilis Custodem, Latronem Gubernatorem, & Medicum Homicidarum: quod monstrum tam est horrendum, ut Ecclesia vehementer conseruetur, satis gnara, non alias clades sibi inferat magis luculentas, quam quando habet *Lupum pro Pastore, Praedonem pro Gubernatore, Carnificem pro Medico.* (h)

(h) Quibus ipsis vocibus Sanctus Joannes Chryostomus in re non dissimili est usus.

II.

Hæc tamen minor est monstrosæ fedditatis pars, quam detestabilem reddere constitui, quæ ex eo nascitur, quòd Impudicus pascat Animas: fedior est altera, quæ est, pascere se Christo JESU. Hanc quis pro rei gravitate explicet? Secum quisque perpendat, quomodo tandem rectè hæc coherere possint; Luxuriæ esse mancipium, & tractare Corpus Servatoris, eoque quotidie pasci? Enimvero cæca animi affectione delirat penitus, quisquis non videt, par esse, ut Sacerdotum quilibet, si fieri id ulla ratione posset, ad officium suum pro dignitate implendum, ex homine mortali mutetur in cælestem, vitâ illi alimonix nobilissimæ proportionatâ, quâ nutritur. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me.* (1) Hoc sanè præcipuè spectavit Servator noster, dum nobiscum conjungi voluit ut cibus; ut sui Corporis puritate nostri corporis putredini mederetur. Unde non dissimili ratione de Eucharistia affirmare possumus id ipsum, quod de Mysterio Verbi carne nostra vestiti pronuntiavit Sanctus Augustinus. *Ad hoc Verbum venit in Mundum, ut vitia Carnis extingueret.* (k) Hinc est, quòd cum Mysteria Ecclesiæ alia solam fœrme animam Sanctam efficiant, Eucharistia cum Anima ipsum etiam Corpus sanctum reddat: atque idèo Corpus particeps reddere vo-

luit conjugij, seu Desponsationis admirandæ, quo Animæ sumentis jungere se voluit in SS. Eucharistia sumenda, ut sic totus quodammodo homo DEO plenus hac admirabili conjunctione efficieretur: id quod non solum fit ijs operationibus corporis, quas ibi necessariò ex parte nostra exercitare oportet, quales sunt, pasci, concoquere, ali speciebus illis Sacramentalibus: sed multo magis propter illam altissimam conjunctionem spirituales, cujus virtute re ipsa, & actu misera nostra caro particeps redditur bestiarum illarum proprietatum Carnis Christi Redemptoris nostri: quæ quidem attributa ac proprietates geminis maximè effectis cognoscuntur: quorum unum præsens est, futurum alterum. Præsens consistit in moderatione effrenatæ licentiæ: appetitionum nostrarum infimarum, quàm repente efficit. (1) & in mitigandâ malignitate pravarum assuetudinum, sicut balsamum mitigat vim veneni viperarum, si hæc isto frequenter pascantur. Futurum, autem est, quòd jus nobis speciale conferat ad corporis nostri gloriosam Abastasin, sic ut quamvis æterno DEI decreto stabilitum non esset, ut mortaliū quisque supremo illo Mundi die suo in corpore ac membris denuo viveret, deberet tamen, quisquis vel semel divinissimo Eucharistiæ Epulo dignè partus fuisset, redire ad vitam corporis; cum æquum non sit, carnem illam, quæ tam arcta necessitudine conjuncta fuit triumphali Servatoris nostri Carni, perpetuam mortis prædam permanere. Hic igitur fines

tam sublimes Christi JESU, & hæc dotes, ac jura prærogativa corporis nostri tam magna, parùmne monstruosam reddunt Impudicitiam ejus, qui identidem Mysterijs tam tremendis pascitur? Quodnam majus probrum ac dedecus humani corporis esse potest, quàm subjectum esse vitio, quod à capite ad calcem illud inficiat? *Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est,* (verba sunt Apostoli) *qui autem fornicatur, in corpus suum peccat.* (m) Non solum corpore suo peccat, id quod etiam Gulæ peccato fit, sed *in corpus suum;* (n) cum enim tota Corporis gloria in eo consistat, quod Rationis sequatur imperia, Impudicus vult ut, vel ingratijs Rationis, corpus operetur ut bestia, eundo non quò suadet Ratio, sed quò brutalis libido impellit. Si corpus Humanum re nulla alia nobilitaretur, quàm quòd sit domicilium Animæ immortalis, magno tamen, quin supremo honore dignum foret, si Legibus fides, ita pronuntiantibus. *Sacrosanctum cunctis esse debet hospitium virilis animæ.* (o) Judicet jam quisque, an non postquam, insuper factum est vas sacrum, quod nulla non die manè impleatur Sanguine Christi JESU, judicet inquam, an sit abusus ferendus, replere illud identidem fœdissima putredine, vel ipsis nonnunquam Jumentorum stabulis ignota! Exigit Apostolus, ut purus sacri Lavacri sal ita nos ab omni præservet corruptione turpitudinis sensualis, ut ne nomen quidem, ejus Baptismi undis tincto, notum sit: *Fornicatio autem nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos.* (p) Quem pro-

in latere potest; quid idemmet Apostolus de Eucharistico Pane sentiat, an non major hujus vis esse debeat? An suo se moderari ardori poterit, ubi nos videat agere de injuria tam palmari Christo inferenda; qualis procul dubio est, conspuicare Carnem nostram, postquam illam tam intimè Carni ejus in Altari convivio conjunximus? Non inveniemus unquam aliàs in tot suis Epitheta ita exarsisse Apostolum, & tanto cum impetu fulmen contorsisse, quàm contra hujus generis peccatum. Corinthiorum Christianorum aliquis hoc flagitio infamis, dignus vitus est Apostolo Anathematis fulmine, tanquam membrum ad nihil jam profuturum, quàm ad pestem in reliqua propagandam, nihil abscinderetur: *Tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit.* (q) Quin non tantum brachio, quod vocant, seculari traditus est, quod pro arbitrio peccas tam fœdi facinoris ab eo repeteret, sed ipsi ad eò brachio mali Dæmonis. *Judicari tradere hujusmodi Sathana in custodiam carnis.* (r) Palàm professus est, non esse cur quisquam simili labe aspersus, si vivendi rationem non mutaret, celestem gloriam speraret: *Fornicari Regnum DEI non possidebunt.* (l) Varijs etiam alijs modis suum de flagitio tam abominabili sensum prodidit. Quæ autem quæso id de causâ, cum imbecillitate illâ nostrâ tantâ excusari non nihil potest videatur? en causam, quam hujus præsertim affert Apostolus: *An nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Christo igitur gravissima infertur ignominia, si sordibus maculentur. *Tollens ergo mem-*

SEGNE
Conciones
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

membra Christi faciam membra meretricis?
 Non sinit id Deus. *Abstine.* Horror est, nō dicere tantum, sed vel cogitare aliquid tale. *Abstine, abstine, hoc enim est horrendum sacrilegium* (ut vocem illam explicavit Angelicus) propter eam, quā corpus DEO sacrum contaminatur abominationem, *Contaminavit Iudas sanctificationem Domini, quam dilexit.* (t) Nec imbecillitate rectè purgatur hæc sorditas: nec enim imbecillis dici debet is, qui quotidie Angelorum cibo vescitur: *Panem Angelorum manducavit homo.* (u)

Ubi est igitur Parochus ille, qui ob ejusmodi delicta reprehensus, respondet statim; aliter se facere non posse, cum carne & ipse constet? Si carne etiamnum constat, ponat igitur sacras illas vestes sacerdotales, quibus amicitur, recedat ab Altari, & pedem in Sanctuarium ultra non inferat. *Homo de semine Aaron, qui habuerit maculam, non offerat panes.* (x) Quin parum abest quin dicam, deleatur si fieri potest, character ille sacrosanctus, quo notatus est; cum enim hic in Animabus Sacerdotum, æternis supplicij addictorum, intactus perseveret, eo vel maximè superbus Lucifer in illo damnatorum ergastulo sese jactabit & gloriabitur. Quicumque igitur Animarum Pastor ludibrio tam funesto obnoxius esse nolet, inducat in animum oportet, se jam ampliùs carne non constare, sed ab omni carne divisum, separatum, se junctumque esse. *Elegit eum ex omni carne.* (y) Talem certè illum supposuerunt Sanctissimi illi Synodi Gangrensis Patres, qui cum parte una mitigatam vellent Canonum

Apostolicorum severitatem, qui jubebant sacerdotem fornicarium gradu moveri, statuerunt tamen parte altera, ut si ille in vitio non perduraverit, sed sua confessus adiecerit ut resurgat, (z) decem tamen annis pergeret pœnitentia seriz noxam abolere, crebrò admodum pane tantum & aqua victitando, Psalmis assidue repetendis, setosa veste se induendo, prono in terram corpore divinam diu noctuque implorando misericordiam. *Sacco indutus humi adbareat, die ac nocte misericordiam DEI omnipotentis imploret:* (aa) pergit Synodus plura ejusmodi pœnalitatum genera enumerare, quæ suo loco legi poterunt. Sed quid ista miramur, si ipsa orientalis Ecclesia pari ferè severitate erga Laicos similis flagitij reos se gessit? jussit certè, ut fornicarius annos ipsos quattuor, quin & nonnunquam septenos in Pœnitentium numero & ordine perseveraret. Adulter verò ipsos quindenos, priusquam vel semel permitteretur denuo cælesti illa dape se reficere, quam secundo illo factore profanasset. (bb) Unde apertum sit, an satis se purget sacerdos, qui se ex carne constatum asserit, si ne homo, quidem de seculo hoc prætexens auditus est; etsi tanto rariùs divinam ipse ad mensam accumberet. Si autem malè se purgat, qui hanc imbecillitatem prætexit, an rectiùs alius mala assuetudine causam suam tuetur? An non autem solitus est etiam Pastor sacer nulla ferè non die sacrum facere? quomodo igitur stare simul possunt assuetudines tam inter se pugnantibus? Hoc enimvero monstrorum est monstruosissimum,

num. Et propterea si ex assuetudine peccare tam non minuit peccatum, ut augeat etiam, quanto id minus in re nostra fiat, ubi qui assuetudine peccat, argumento non dubio prodit, (cc) se tam divino cibo toties sacrilegè potiùs, quàm rite pastum esse; qui enim aliàs fieri potuisset, ut adhibito licet toties medicamine dararet nihilominus morbus? Hæc autem cum ita se habeant cogitet quisque, quæ tandem sit conditio Sacerdotis non impudici tantum, sed in his impudicitæ sceditatibus inveterati? Nihil penitus ulla valet excusatio: emendandi mores sunt. Ad hoc autem consequendum procedamus ad rationem ægrum ejusmodi persanandi, quæ quàm in hoc negotio est unica, tam est potens, & haud quaquam incerta.

*****
CAPUT XVIII.
Quibus remediis utendum sit Parocho, libidinis forditas inquinate?

Non arbitror, quemquam tam nulli esse prudentiã, ut exulem celo Lianam velit, propterea quòd Eclipsin nunquam misera patiatur: quis tam illam æquo animo tolerare possit, si semper hæc eret in tenebris, nihil unquam lucis in terras propagandæ? inde in Sacerdotum aliquo via omnia scateret operibus, quæ Apostolus vocavit, *Opera tenebrarum*, (a) per facta ego illum omnia obtestatur, ut obtutum in animam suam defigere velit, & observare diligenter, an visis satis coloribus illam ego hîc exprimere videat.

I.

Igitur ante omnia negari non potest, quin Pastor Animarum Impurus, sic magnus Peccator. Et tamen pariter hoc foret, nisi etiam ille toto suo in Grege non numeraret ovem se scabiosam. Cur Philosophus hominem malum omnibus alijs animalibus peiorem dicit, id inde fuit; quia homo & mentis manibus præditus est: mente quidem ad malum excogitandum, manibus verb ad exequendum. Nec dispar est ratio Pastoris conscclerati. Nequior est omnibus nequam, quos suæ curæ creditos numerat: nequior propter mentem, quâ præditus est, majorem scilicet notitiã rerum divinarum, quas contempnit; nequior propter manum, majorem nimirum auctoritatem ac potestatem

(a) *L. 2. de Confid.* (b) *Deut. 5. 5.* (c) *Pf. 15. 4.* (d) *Ier. 8. 2.* (e) *3. 7. c. In gravibus.* (f) *S. Greg. ho. 12. in Ev.* (g) *Ricciol. in Almag. l. 3. c. 3.* (h) *S. lo. Chryf. ep. 2. ad Olymp.* (i) *Jo. 14. 57.* (k) *S. Aug. tr. 2. in Ioan.* (l) *Suares. 10. 3. in 3. p. disp. 64. Sect. 1. (m) 1. Cor. 6. 18.* (n) *S. Th. 2. Cor. 6. l. 3.* (o) *C. Theodos. ad leg. Jul. de Adult.* (p) *Ephes. 5. 3.* (q) *1. Cor. 3. 2.* (r) *1. Cor. 6. (s) 20. 11.* (t) *Pf. 77. 25.* (u) *Leo. 21.* (x) *Ecc. 4. 4.* (y) *Dist. 82. c. Presbyter.* (z) *in Con. cit.* (aa) *Refsert. in Epist. 2. S. Basil. ad Amphilocho.* (bb) *S. Th. 2. 2. q. 256. art. 3.*

SEGNE
 Conciones
 Instru
 Poenitent
 Confessari
 Parochi

Faciendi quod lubet. Ea propter paucis admodum mutatis pronuntiar de illo potest. *Samarita dimidium peccatorum tuorum non peccavit, sed vicisti eam sceleribus tuis, & justificasti oves tuas in omnibus abominationibus quas operatus es.*

Sed nec hoc est, quod præ ceteris me terret. Pessimum est, quod hujus generis Pastor raro admodum ex magno Peccatore mutetur in Pœnitentem, si non magnum, saltem verum: Ut quis peccatum derestetur, necesse est illud cognoscere, cum ne unum quidem passum progredi possit voluntas. Nisi facem illi intellectus præferat. Et tamen ego obfero Sacerdotem, fœdæ libidini deditum, tanquam hominem abjectum à Deo, crassissimo ad omnem remorsum callo obducto; & triplex horrendarum tenebrarum barathrum ejus in animo deprehendo: tenebrarum videlicet interiorum, tenebrarum exteriorum, & ut sic dicam, quasi manufactarum.

Tenebrarum interiorum: ille siquidem vitæ suæ sordidæ ac lutulentæ assuetus siquando animum suum intuetur, perinde se habet, ac si quis vultum suum exploraret ad speculum cœno probe oblitum: non agnoscit ille deformitatem suam, eaque causâ neque illam horret. Tenebrarum exteriorum: neque enim quisquam eum aliquando corrigit. Si canis vulneretur parte corporis, quam linguâ suâ contingere possit, facile seipsum sanat: at si in capite plagam accipit, nullum malo remedium

habet. Idem in re nostra accidere solet. Si quis ex Populo alijs exempli pravitate sic offendiculo, habet qui moneat; non ita Rector ceterorum: de quo, quam non parè murmuratur cum abest, tanquam de eo qui omnium aspectibus expositus est, tam silent omnes cum adest, gradus, in quo est, reverentiâ elingues: unde fit, ut malum ipse suum occultum semper existimet, quando in omnium notitia, & ore versatur, atque de illo emendando non cogitet. Tenebrarum denique, industriâ accersitarum, seu plenè liberarum: quia Sacerdotes ejusmodi peccatis assueti fermè pro animi sui arbitro & Medico eligunt simili peste laborantem, qui benignius ipsum tractet; quin & mutuo tractetur ab ipso; cum suas sibi noxas aperiant, & nulla religione facillimè eas mutuo condonent, quin aut hic illi, aut ille huic ullum remedium suggerat, quo curari possit & sanari. Unde fit ut sicut in tenebris mortales alitius dormiunt (*qui dormiunt, nocte dormiunt.*) Ita miseri isti in densissimis tenebris suavissimè dormiant, quin unquam evigilent; sic ut denique longissimum producendo somnum ad eam perveniant execrabilem immunditiam, quæ quamlibet potentibus divinæ gratiæ auxilijs resistit, quin unquam aliquid ex Ijs decerpit emolumenti: eò nimirum concumaciæ profecit. *Immunditia tua execrabilis, quia mundare te volui, & non es mundata.* (d) Inde est, quòd magnopere dubitem, an non illa sui accusatio & Confessio plerumque rectè appellari possit à Ruperto Abbate, *peccati confessio potius, quam*

Con-

Confessio : cum enim mox ipsi ad vomitum redeant, non obscure ostendunt, cuius generis fuerit illud vitæ corrigendæ decretum ac propositum; quàm item seria admissorum pœnitudo. Quæ ad primum venti statum prosternitur arbor, ostendit se radicibus putridis fuisse innixam.

Verùm cum mihi propositum sit manum ad iuricem prolapsio porrigere, quâ demum prudentiâ id ago, ut omnem illi denio surgendi spem ac fiduciam adimam? Imò verò, hæc ipsa est ratio humo prolapsam attollendi; ostendere illi statum miserandum, in quo jacet. *Fili hominis: notas fac Ierusalem abominaciones suas: (e)* Quæ sunt Dei ad Ezechielem verba, cum urbem illam miserè deformatam meliorem ad vitam & formam revocatam veller. Nec id mirum. In corporis morbis satis est horum naturam medico perspectam esse; at animi morbos, ut aliqua sanitatis spes affulgeat, ipsis magis ægris intimè notos esse oportet: cum enim horum nullus sanari possit, si sanari non desideret, magna sanè jam remedij pars est, probè intelligere, quanti ipsius interit, sanari. Eam ob causam præmittere volui hæc omnia, ut quemadmodum pharmaca nihil utilitatis afferunt corpori penitus frigido, ita nec Animæ, nisi in ea aliquod salutem recuperandæ salutis desiderium accendatur. *Remedia non agunt, nisi calore vincento.* Si igitur ponamus, quòd Pastor facit non sit ex eorum numero, qui desperantes, semetipsos tradiderunt *Impudicitia, (f)* sed qui cum aliquamdiu

habenas permiserit cupiditatis perverfis, frenare nunc illas quantum desideret, dico, remedia, quibus illi utendum sit, secundum Angelicam doctrinam, ad tria capita esse revocanda. *Unum ex parte corporis, aliud ex parte Animæ, tertium ex parte exteriorum, hoc est personarum vel rerum.*

II.

Primum igitur remediũ ex parte corporis sit, in quo hæret radix omnium præteritarum nozarum ac perturbatorum. Daniel primò Idolum destruxit, postea verò Draconem occidit, qui in eo, tanquam Asylo, securus latuit. Certò igitur secum statuat, donec penarum aliquo operum genere corpus edometur, vanam omnino esse præ illa superandi vitia, quæ in eo robustiora semper, tanquam proprio modo, dominantur. Desiderare Paritatem, & fugere quidquid asperum est, est velle vineam fertilem, nolle autem spinas, quibus illam sepit. Unde non nemo è venerandis illis sollicitus in quilibet, multo usu edoctus, illud combrò parmix instar usurpabat, *Da sanguinem, & accipe spiritum,* (g) isto loquendi modo ininvans, quod quantum tollitur corpori vitæ animalis, tantum illi de spiritali addatur. Si Parochorum nonnemo vel ad modum asperitatum penarum commotus horresceret, non flagret, non sicut vestis aut cinguli, non ieiunij applicationem, ut nimis horridam ad res admittere veller, sic ut ne rumpentem aliquid gulæ subtraheret, (h)

SEGNE
Concionibus
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

abstinendum esse Populo ipse edixit, quâ tandem ratione iste Cistus fiet? Quis unquam nitorem ac splendorem dare argento potuit, nisi illudmet non obiter perfricando? *Honestum ei vile est, cui corpus nimis carum est:* (h) hoc vel in densis illis suis nebulis homo Ethnicus perdidit; unde & ipse sic vivendum præscripsit: *Sic gerere nos debemus, non tanquam propter corpus vivere debeamus, sed tanquam non possimus sine corpore.*

Alterum remedium ex parte Animæ se habet. Hoc autem est primò, assuescere rebus divinis meditando, malis præcipuè ac bonis, quæ altera in vita nos manent pro ratione promeritorum. Obijcere dein mentis oculis Fornacem horribilem, maximâ parte plenam Animabus luxuriosis, quæ nunc desperato furore execrantur breviam illa temporis momenta, quibus sordidâ & laboriosâ voluptatû se oblectârunt; quis denique liberè effusèque ruere in turpia, ad quæ libido rapit, diu poterit, si obrutum & crebrò & diligenter hanc in fornacem defixerit? Quisquis insuper attentè contemplatus fuerit, & velut degustârît stillulam unicam suavitatum illarum inexplicabilium, in quibus per omnem æternitatem felices Animæ in Cælesti Solyma innatabunt, haud aliter ac immenso omnis dulcedinis Pelago, quomodo non cum fastidio & indignatione rejiciet venenatum illum Calicem Babylonica à meretrice sibi blandè propinatum? Hæc malorum radix est, quod cogitationes ultra id,

R. P. Segneri *Instituto Parochi,*

quod patet sensibus, non se porrigant. Idcirco sicut illæ aves, quæ humo vix se unquam pennarum ministerio attollunt, magis ad libidinem propensæ sunt (ut egregiè observavit Philosophus) ita ad eandem maximè propendent illæ Animæ, (i) quæ nunquam humo se attollunt ad contemplandas felicitates illas incomparabiles, quas nobis proponit & promittit Fides.

Meditationi jungenda est lectio librorum Asceticorum & Sacrorum, quæ plurimum conducit ad finem propositum. *Ama Scripturarum studia, & Carnis vitia non amabis:* (k) Sic sua doctus experienciâ ad Rusticum S. Hieronymus scripsit. Maximè autem meditationi conjungi debet divinæ opis contenta & humilis postulatio, non tum solùm, cum re ipsa impugnatur, sed etiam ante pugnam; quod idem erit, ac opportunis sibi de auxilijs ante assultum providere. *Uescivi quoniam aliter non possem esse continens; nisi Deus det, adij Dominum, & deprecatus sum illum, & dixi ex totis precorâjjs meis &c.* (l)

Literarum quoque studia plurimum conferunt ad animum à sordidis his oblectamentis avocandum; haud aliter ac homines, frugibus inventis glandes statim porcis reliquere. Nec sit qui dicat, nescire se, quibus studijs applicare mentem debeat. Illis se quisque addicat, quæ statui, in quo est, magis serviunt. An non Pastori incumbit Populum suum & publicè, & privatim docere? publicè maximè docetur

Q

et in factis Concionibus. Hæ autem studium sanè quàm diligens & accuratum postulant; cum nullus fons semper ex se fundat aquam, nisi aliam semper aliunde accipiat. Privatim docetur pro facto tribunali, ubi Pœnitentes audiuntur; in Consilijs, quæ suggeruntur; in Casibus quibus respondetur; & in expediendis controversijs, quæ nullo non die se offerunt. Hæc autem an studium, & assiduum quidem, non postulant? cum hæc præcipuè discere oporteat ex Summorum Pontificum Decretis & Diplomatis, eorum Declarationibus, & alijs Juris positivi fontibus, quæ nec discuntur nisi multo tempore, & etiam probè memoriæ mandata citò excidunt. Tantò igitur diligentius his studijs applicandus est animus. Hac autem ratione Pastor primò ignorantiam, tam suæ vitæ conditioni probrosam, procul habebit: *Ignorantia mater cunctorum errorum, maximè in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in Populo susceperunt.* (m) Deinde non tantùm his studijs animus scedis phantasmatis purgabitur, sed petulans etiam caro sic frangetur (n), ut portò tam petulanter calcitrare illi non lubear. *Vigilia honestatis rabefacit carnes.* (o) Si deessent cetera, servient saltem hæc ad otium, tam amicum libidini, propulsandum; sicut enim non putrescunt aquæ in paludibus, nisi situ & otio, ita sine hoc neque Animæ in sceleribus computrescerent. *Otia si tollas, periire Cupidinis arcus.*

Nonnemo otio vitando aliud quid-

piam Pastori suadebit, hand più jucundius, venationem inquit. Me quid hîc expectatur? generum pronuntio, videre Sacerdotem, venatorum turbâ circumdatum, & cum ijs oberrantem, periinde tibi esse videre Regem inter Babulcor, SS. Leonones hand sanè tacitè in Clericorum netores invehuntur: (p) idque obmorum honestatem ac gravitatem Clericum decet; eam autem potè maximè qui venatorio cum cornu canibus nemora inquitat; & obfratones sacras, ad quas venatorè minùs animum applicat, sic ut canino tandem ab ijs abhorere incipiat. Hæc cum ita sint, duo namè Clerici venationem, qui animi laxatione indigeat, excusare non possunt. Primum est, si Venatio sit admodum tumultuosa, quia ubi quæ variæ sortis rebus, sicut ubi aves non tam vincuntur, quam ipsæ blandè allecæ se illaqueant. Alterum si non sit nimis frequens, quam meritò venator dici possit. Hæc certè frequentia summè dedecet; maximè si etiam se jactitet exercitatio, quæ propria quidem sit vaganti Esau, dedecet tamen Jacobum, cui Grex pascendus commissus est. Quære sicut hæc exercitatio, ne quidem justâ ex causâ permittenda est, nisi Majorum venia accesserit, sic illi quos pertinet eam concedere, non faciles nimis, nec nimis faciles ad eam permittendam esse, deinde videtur. Non nimis faciles, ne qui exiimmet, tam pronum ad

SEGNE
Concionibus
Instruere
Pœnitentia
Confessari
Parochi

tiam hanc Magistratum redditum, suorum emolumentorum certius obtinendorum, aut munerum ex præda spe. Non semper difficiles; (q) cum humana imbecillitas faciat, ut nonnunquam minus malum permittere laudem mereatur, dum eo malum majus impeditur. Quis Rivos, ubi prata rigarint, non finit aliquando suo vagari arbitrio, sine alterius emolumentum spe, quam ne ita immoti in putridam paludem degenerent?

Tertium tandem remedium *ex parte Personarum & rerum* erit. Sed ut hoc non emendertantum morbum jam contractum, sed etiam à contrahendo præservet, multa circa illud observanda & monenda sunt, quæ majore commodo speciaim capite sequenti tractabuntur.

(a) Rom. 12, 13. (b) Ezech. 16. 51. (c) 1. Toeff. 5. (d) Ezech. 24. 13. (e) Ezech. 16. 2. (f) Eph. 4. (g) S. Doroth. ser. 11. (h) Sen. Ep. 14. (i) de Gener. Ani. l. 3. c. 1. n. 7. (k) S. Hier. ad Rust. de vit. for. (l) Sap. 2. 21. (m) Dist. 38. c. Ignorantia (n) S. Th. 2. 2. q. 188. ar. 1. c. (o) Eccli. 21. 1. (p) c. Episcopus de Cler. Venat. Dist. 34. e. Quorundam Dist. 86. c. Qui venatoribus c. Esau. c. Quia prodest. c. An putatis & alibi. (q) Dist. 14. c. Sicut.

CAPUT XIX.

Qualis esse debeat Pastoris Sacri cum hominibus Con- versatio?

Idem primo aspectu esse videbitur
Conversacionem reprehendere, ac

humani generis inimicum esse. Homo animal civile est, & sociabile, ac proinde natura à re nulla magis abhorret, quam à solitudine: nec sciret quomodo superare deberet fretum hujus vitæ, nisi in amici alicujus humeros curas suas exoneraret, ut cervi solent; sensa sua, sua suspiria reddendo leviora, dum eorum partem in alios communicando diffundit. Sed hic meminisse oportet, non ea jam hominem sanitate præditum, quâ principio conditus est; æger est; unde multa jam ipsi non parùm nocent, quæ naturâ suâ ad ipsum juvandum erant destinata. In omni proin Pastore Animarum triplex Conversacionis genus in rem nostram distinguere possumus: primum *utile* seu proficuum, alterum *Periculosum*, & tertium *Noxium*. De omnibus tribus pro cujusque conditione variè differemus, semper memores, nos de Parocho ægro sanando agere; sed ægro qui ad sanitatem recuperandam anhelet.

I.

Est igitur aliquod Conversacionis genus omnibus planè Pastoribus *Proficuum*. Si Parochus solitudinis unice amans, ab omni cum alijs commercio refugeret, silvarum latebras præ hominum conventibus sectaretur, non possem quidem illum appellare feram gregi suo infestam; non possem tamen etiam illum vocitare Pastorem sui gregis amantem; unde nec ipse vicissim amaretur à

Q 2 greges

grege, id quod tantopere necessarium est, ut ad virtutem ardentem incitetur; sed talem eum relinqueret, qualem invenit; nec enim alia tandem nos vestis calefacit, quam quæ corpori proximè applicatur. *Bonum, nisi deleat, non suscipitur.* (a) Si tamen è diverso nullis non conventiculis adsit, nullum non ad convivium invitatus accedat, nullis non in circulis garriat, pluris non æstimabitur, quam de vulgo quilibet; eaque ratione amittet, telum fortissimum ad gradum suum tuendum, observantiam nimirum ac reverentiam; quod tributum non alij pendi solet, quam qui sibi etiam vivere novit, & secum habitare. Sic proinde in suorum medio vivere Pastor debet, ut Navis Prætoria in aliqua classe, quæ ceteras nec tam remotas esse patitur, ut laboranti subsidio esse non possint; nec tam propinquas, ut identidem in eam impingant.

Ad hanc normam quisquis Pastorum volet vivere, procul in primis habeat omne armorum genus, quibus Laici uti consueverunt; ab his enim in omni sua vita plurimum differre, iisque superior videri Pastor debet. (b) Sacerdotis arma spiritualia sint oportet, non constata ex materia: *Non pila querunt ferrea Christi milites.* (c) Non alio proin scuto utatur, quam Oratione, *proferens servitutis sua scutum orationem.* (d) Nec alium vibret gladium, quam Dei verbum: *gladium spiritus, quod est verbum Dei.* (e) Omne aliud ar-

morum genus Pastoris muneris minime respondet, illud præcipue quod accinctus noctu per plateas obambulet, quod Leges manifestum mendacitati facinoris argumentum esse presumunt. (f) *Clericus incinctus non cum armis, presumitur ire ad deum quendum.* (g) Ratio ejus rei est, quia vel Pastor noctu obambulet in Dei negotio, & opere divini obsequij? & tunc armis opus non est, cum quidquid acciderit, Deus ad ipsum defendendum debet esse paratus. *Servum Christi non capitis corporalis, sed Domini providentia inspirare consuevit:* (h) Aut non locum operum gratiæ domo prodit? at si hac non prodit, domi illum deum subsistere, ne si quis ad egrum, aut ejus indigentem, vocaverit, cum hujus damno non inveniat. Eandem ob causam, ne nihil ab alij ex vulgo Pastor differre videatur, veterat etiam leges Pontificiæ, ut generæ vestium utatur, quod conditionem ejus dedecet, quale esset profanum, nimis splendidum, & corruptum. *Omne quippe, quod non propter necessitatem, sed propter venustatem assumitur, elationis habet calumniam.* (i) Multo autem magis prohibent, contrite comam; quam in rem inde à primis Ecclesiæ initijs late sunt leges, ob venerationem Apostolorum, qui ob Evangelij contemptum ab hostibus suis ignominiosè attonsi fuerunt. *Siquis (audite fulminationem in Concilio, à se Romæ in S. Petri Basilica celebrato, Gregorium*

SEGNE
Concordia
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochi

Nonum) *Siquis ex Clericis relaxaverit comam , sic Anathema.* (k) Et sic deinde ex Clericorum numero , qui gloriam in capillorum futili ornatu quaerat , seque nitidulè crispatum jactitet ? Arcet insuper leges sacrae à Clerico omnem superbiam , fastum , supercilium , si enim etiam *in Episcopali cervice nihil splendidius fulget , quam humilitas.* (l) Quanto magis in Cervice Pastoris , Episcopo tanto inferioris ? Quamquam non Pontificum tantum decreta omnem in agendo factum Clericis interdicunt , sed multo magis ipse Deus , cum dixit : *Rectorem te posuerunt ? noli extoll.* (m) Et tamen quoties videre est , sceptrum penitus non meminisse , non ita pridem se in silva à ceteris truncis nihil discrepasse ? Prohibent eadem leges sacrae omnem verborum ac operum simulationem ac duplicitem. (n) ubi enim invenitur Veritas , si à Pastorum etiam linguis exulet , & animis ? quare *Ante omnia verbum verax precedat.* (o) Hoc praesidio Pastor auctoritatem suam communit in omnium hominibus commercio. Hoc si absit , omnis alia auctoritas scopus erit linguarum etiam plebeiarum , quin ulla eam larva objecta rueri possit : nulla enim denique larva totum hominem tegit.

Eundem ob finem , ne Pastor à Populo non discrepet , in conversatione , conditioni ejus interdicuntur , solenni edicto , (p) chartarum , & alearum lusu , quem in Clericis tam

non probant sacrae leges , ut non ludere tantum , sed vel ludentes spectare prohibeant. *Clericis nec participes erunt ludentibus , nec inspectores ludi.* (q) adè ut olim ejusmodi lusus spectator Clericus triennio à muneris sui functione suspenderetur. Et tamen hodie ludus iste tam non videtur dedecere conditionem Pastorum , ut meminim incidisse me in itinere in bene numerosum Pastorum manipulum , qui post Exequias defunctorum manibus celebratas , sic illam in mortuos pietatem coronarent , ut promptis à prandio , quod Fidelium ijs beneficentia lautum instruxerat , chartis in plures divisi turmas , hilariter lusitarent , crudos illos Josephi fratres imitati , qui dum iste lugebat in cisterna , risui ipsi & jubilis indulgebant , *& nihil patientur super contritione Joseph.* (r) Quamquam hæc Josephi cisterna , etsi squallida , igne tamen plena non erat , qualis est illa flammaram Animas purgantium. Si ab hoc chartarum & alearum lusu in Parochiis mala abessent cetera , abesse tamen nunquam potest exempli pravitas , quæ Populus praesens offenditur & proritatur : unde Vipera dici posset , quæ sibi quidem suo veneno non nocet : sed quid interest , si nocet alijs ? Dicunt hi confestim : si chartas & folia lusoria tractare non dedecet manus , quæ sacra Mystera peragunt , cur nostris illas manibus extorquere nonnemo laborat ? Pastores nostros praesentes sequimur.

Si

Si Sacerdotes, alijs etiam inspectantibus, ludo hoc non abstinent, cur nos abstinemus? Si proinde causæ abessent aliæ, quæ ad ludam hunc animo constanti & generoso posthac vitandum deberent impellere, satis utique monere quemlibet deberet hic timor exempli alijs obfuturi. *Si esca scandalizat fratrem meum* aiebat Sanctus Paulus, *non manducabo carnes in æternum*: non ob aliud, quàm *ne fratrem meum scandalizem.* (1) Et tamen quàm, apud seridè perpendentem, potens est & illa ratio, quòd manus ipse habeat non communes, non viles & contemptibiles, sed sacrosanctas! *Indignum est, ut manus, quæ Sacramenta consumant, aleas trahant.* (2)

Nihil tamen studiosius prohibetur Sacerdotibus, quàm ne choreis adsint, etiam domesticos intra parietes ducendis. Non adsint inquam, & non tantùm, non procurent, non promoveant, non ipsi saltitent, ne oculis meis spectaculum tam indignum obijciam. *Ubi cubare & Chori.* (3) (Sic S. Ephrem scribit, tantæ Doctor autoritatis, ut viventis etiamnum libri post sacra volumina publicis in templis legerentur) *ibi mulierum perditio, ibi Angelorum tristitia, & festum Diaboli.* (4) Et credat quis, actorem diabolica hac in scena illum esse velle, qui omnes intendere conatus deberet ad ludos istos disturbandos?

Ut ad propositum redeamus. Ubi Parochi Conversatio vitaverit scopolos jam indicatos, periculum non erit,

ne gradus sui excellentiam ludo exponat; erit proinde tunc Conversatio utilis ac proficua subditio, innoxia ipsi Parocho, nec illi, qui ipso pronus sit ad ejusmodi tentationes: siqua enim in Conversatio est, quæ adicem Libidini pandit, periculosissimum, nimia familiaritas est. Hanc qui vitaverit, relinquitur Cibatari custodem fidissimum, potestatem verecundiam peccandi.

II.

Secunda igitur Conversandi ratio penitus fugienda est, cum sit *periculosa*: & est illa quæ habetur cum personis alterius sexus, intentione eodem non pravâ, non tamen equidistanti, quæ ad tollenda pericula subiciat. *Turbam hominum agere* aiebat Seneca, *qui se pati oportet.* (5) Hinc si Parochus domesticæ Libertudinis fastidio crebro oberrat per forum & compita, per officina, per conventicula, & ibi cura vix otiosis operam daret audienda, narrandis novis nullius momenti utilitatis, id sanè laudari haud poterit, quia tandem, *inter seculares magna, magna sunt: in ore Sacerdotum propheta.* Hactenus tamen id frivolum benignam in partem accipi potest, dicendo, ejusmodi animi laxationem non recusare, aliud non esse, quàm remittere tantisper arcus chororum paulò post fortius tendatur; tanto magis, quòd remittere nonnisi aliquod de gravitate consueta, non sit illam dimittere, juxta S. Bonaventuram.

SEGNE
Concordia
Instrucio
Poenitentia
Confessio
Parochi

turæ, his verbis traditam, doctrinam: *Remitti potest gravitas, non dimitti*: Quomodo autem his prætextibus honestari potest Conversatio cum feminis, contra Divini Spiritus tam disertum præceptum? *In medio mulierum noli conversari*. Et alibi. *Cum aliena muliere ne sedeat omnino*. (2) Novumne est, quod prima deceptio in Mundum per oculos ingressa sit? *Vidit mulier, quod esset pulchrum visus, aspectuque delectabile, & tulit*. Quodque deinceps alij ex alijs per oculos tanquam fures per fenestras ingressi sint? *Per fenestras intraverunt, quasi fur*. (aa) Si proinde solùm non clausisse temporè, aut non demississe oculos tantam malè cautorum multitudinem, obrutu unico in fraudem impulsorum, desistere exitum suum cœgit, judicet quisque, quid sentire, quid pronuntiare par sit de conversatione & continua & comi atque affabili, quod perinde sanè est ac obdormiscere ad extremum marginem formidabilis præcipitij? *Quid tibi cum femina, qui ad Altare cum Domino fabulavis?* (bb) Clamabat S. Hieronymus, ut tanto iudicium nemini non somnum excuteret. *Sistimus, inquit, intra honesti limites*. Opto equidem, ut id ita se habeat, & ne tum satis litasse honestati videantur, si modò ultra desideria progressi non sint, quidquid de istis sit. Elephas, qui vado transire non potest flumen, magnà aquarum accessione auctum, ripas saltem illas obambulat; eaque re monstrat, se non transmittere flumen, non quòd nolit, sed quòd non

possit. Si vitæ discrimen non metueret in transmittendo, si minus rapidus torrens esset, si de fide allicientis non dubitaret, trajiceret profectò confestim, & alteram in ripam evaderet.

Istud porro discrimen, si S. Thomas falsus non est: tum est majus, cum familiaris quis agit cum feminis, quæ vel in speciem, vel re ipsa magis religiosæ sunt. Ipsa illa Ancilla, quæ prima admisit Petrum eò, ubi Christus erat, causa subinde fuit, cur Christum Petrus negaret. Rectè proin sapiens pronuntiavit: *Melior est iniquitas viri, quàm mulier beneficiens*: (cc) minus enim fermè damna accipit vir ex commercio cum viro nequam, quàm ex commercio cum femina bona. Prodit ex femina, etiam bona, iniquitas, ut ex purpura tinea. *De vestimentis procedit tinea, & à muliere iniquitas viri*. (dd) Mirari proin nemo debet, quòd vir ille candore & vitæ sanctimonia eximius proauntiavit, aliam se tentationem non formidare, quàm quæ boni specie velata occurreret. Et profectò si serpentes omnes igneo colore essent, nocerent minùs; sed quia plerique terræ concolores sunt, facillè non anum incautum veneno suo inficiunt, qui pede eos calcet, terram esse ratus. Quoties factum est, ut juvanda servandaque unius Animæ specioso prætextu perirent duæ; utque qui volebat gemmam Draconis capiti exemptam, dura propius accedit, pestifero halitu afflatus Spiritum efflaret? *Sic stulti estis, ut cum spiritu caperitis; nunc carne consummemini*: (ee) Sic Apostolus increpabat. Sed mirum pauci ad hanc stultorum claustra per-

pertinent. Sunt enim vero plures, quam vulgò appareat. *Stultorum infinitus est numerus.* Cum hoc proinde hominū genere, præquam cum ullo alio, attendere oportebit Pastorem, ne unquam locus detur affectui fundato in sensu, sive in ipso, sive in illis: cum autem vel in illis, vel in ipso hunc excitari contigerit, nulla in eo restringendo mora trahenda est. Quomodo autē est extinguendus? non aliter, quam sublato penitus omni commercio, quod est unicum incendio huic delendo remedium, juxta vulgatam paræmiā: *Ignis terrā extinguitur, amor absentia.* An satis amari non potest femina, ob virtutē, quam quis in ea suspicit, quin ad illam tam crebrò inviset? *Feminam, quam videris bene conversantē, mente dilige, non corporali frequentia.* (ff) Quod si ipsa Caritas non permetteret, quo minùs is, ad quem id ex munere pertinet, inviseret ad feminam ejusmodi ægram, inviset, sed ratò, sed citò se expediat, sed loco aliorū oculis exposito, nec unquā solus soli loquatur. *Solum ad solam nulla Religionis ratio permittit accedere.* (gg) S. Carolus Borromeus, illustris sanè Pastorum factorum idea, ne sorori quidem sine arbitris loqui volebat, ut subjectis Sacerdotibus eo exemplo sanctum hunc sui ipsorum timorē altè ingeneraret, qui solus nos tutos reddit aut ex toto, aut magna ex parte; cum solus ille præter mediā sui parte desideratam puritatem. *Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris vestis assistat.* (hh)

Si quando autē cautelis his opus non foret ad vitanda pericula, opus tamen illis foret ad summam tuendam, quæ nemini non Pastorum cumprimis necessaria est.

Oportet autem & illum testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt. Unde melius sibi noxæ ea in re conscium esse, hoc in negotio non satis est pro plena, quæ dicunt, probatione. Nisi accedat nomen bonum, testimonium quidem est, sed minus; atque adedò nullum. Non nisi duobus testibus asseritur veritas. *Provincimus bona non solum coram Deo, sed etiam omnibus hominibus.* (hh) Conscientia bona cuilibet pro se sufficit, quis hoc scit? alijs tamen non sufficit. *Due res sunt Conscientia & Fama: Conscientia necessaria est tibi, Fama Proximo,* (ii)

III.

Hactenus ferè intra limites confisus substitimus, Illius, de quo nunc lecto erit, fuga, ad præceptum pertinet, ad præceptum quidem severissimum; nec enim jam de Conversatione periculosa tantum, sed apertè noxiæ agitur. Videri porro posset parùm necessitatem, revocare in memoriam, quæ sit ejusmodi Conversatio; cum salva effugatione nemo Pastorum hoc ignorare possit. Sed aliter sentiet, qui memoriter, (kk) haud aliter ac somno vade obnoxij sunt, qui locis palatibus habitant, sic etiam qui sancti flagitijs assueverunt, tam altum dormire, ut nonnunquam non evigilent, nisi cum morti proximi sunt. Est igitur tam necessarium vitare communi Personarū, quæ tarpis lapsus causa sunt, ut S. Thomæ videatur vix quidquid amplius liberæ voluntatis in eo agnosceret, qui his laqueis pedem sciens implicavit.

SEGNE I
Concordes
Instruere
Poenitentia
Confessio
Parochi

Id peccatum ita in lubrico positum est, ut nisi aliquis principium ejus vitet, vix a posterioribus possit pedem retrahere (ll) Et tamen Sanctus Doctor eo loco de principio remoto tantum loquitur, quale est solus Virginis modestissimæ aspectus. Quid ergo ille pronuntiaret de commercio cum feminis, quas experientia multiplex decuit, non periculis tantum, sed lapsuum causas fuisse? Pronuntiaret profecto, non quod futurum esset, sed quod jam sit conjunctum cum culpa, ob evidens periculum, cui se committit, qui sciens volensque illud amplectitur, etiam postquam imbecillitatis suæ non semel periculum fecit.

Si dicere lubet, quod res est, omnis Sacerdos, qui proditorie sumere non vult Panem Angelorum, Angelum vitæ referre deberet. At si quando Naturæ corruptæ onus illum ita deprefferit, ut similis effectus sit abjectissimis campi pecoribus, aut parum admodum ijs superior, ut quid deinde tam cæcus esse vult in Lascivia, ut studiosè ea consecetur, quibus illam foveat ac nutriat? Sed quid dico consecetur, aut quarat, cum nonnunquam illecebræ ejusmodi alantur domi, titulo servarum præ alijs fidarum? An non probrum est, *Ancillas juvenes habere in ministerio, & præter vocabulum nuptiarum omnia esse matrimonij?* ut ad Rusticum Sanctus scribebat Hieronymus? Subinde autem opponitur ut probabilis excusatio, carnis imbecillitas, & vis tentationis. Quæ imbecillitas? Hoc non est fragilem esse & imbecillum, sed valem se facere. Quæ tentatio? Hoc

R. P. Segneri *Institutio Parochi.*

non est tentari; sed velle tentari. Quis non, fortassis tuo malo, didicit & novit, quæ quantaque sit vis objecti delectabilis, cum præsens fuerit? Magnes, qui ferrum paulò longius à se remotum penitus non movet, propinquum toto impetum stringit & amplectitur, & agrè admodum à se divelli patitur. Hinc multis omnino Pontificum Synodorumque decretis jubentur Clerici procul suis ædibus habere feminas suspectas (mm). Suspectas inquam; nec enim Decreta illa progrediuntur longius, verène malum illud, de quo suspicio est, paratum fuerit? satis est, si suspicionibus ansa præbeat. *Abi talis fuerit habitatio, antiqui hostis stimuli non desunt.* Sic Canones. Eaque causâ idem malum aut præsumunt majus, quam appareat, aut supponunt. *Adulterium intercipit cohabitationem: id est,* (ut Glossa interpretatur,) *intercipere solet; quia ex cohabitatione præsumitur accessus.* Quisquis igitur his se implicitum laqueis invenerit, non cogitet de ijs, ubi commodum fuerit, solvendis, sed eos sibi confestim rumpendos constituat: nisi enim ictu uno heroico abrumpantur penitus hi nexus, facile omnino fit, ut planè nunquam rumpantur.

Quod si tandem & illud malum in facti alicujus Pastoris ædibus reperire esset, quod Propheta ut gravissimum malorum, quæ orbem terrarum inundaverant, jam olim deploravit, ut *Sanguis Sanguinem tangeret* (nn), quodnam tandem hoc malo detestabilius esset malum? Sicut tunc illi deploran-

R

do

do nulla suffectura essent lacrymæ, ita nec verba explicando. Heu miseram necessitatem! Nec vitæ commercium ob sanguinis conjunctionem posse abrumperè, nec salvâ Animâ illud profectui! Ignem sinit fovere, nec posse excutere ad se indemnem servandum! Eo venite, ut illa sanguinis necessitudo, quæ tutam semper facere feminam vel inter Turcas ac Tartaros censetur, tutam non reddat in manibus viri DEI obsequio consecrati, & quotidie, ut sic dicam, Deificati in Altari, ubi ipse non ut homo, sed ut DEUS operatur! Enimverò patet, Ebur illud, quod candidissimum erat, cum integrum, igne absumptum sepiam fieri omnium acriorimam.

Denique (quia Luxuria, tanquam cœnosa torrens, quò decurrit profundius, hoc exundat latius) Denique (sit fas proloqui) eò venit, ut pro sacro Tribunali audiantur quotidie misellæ illæ, quæ in facinora tam plena horrore & dedecore confenserunt; & absolvantur. Heu columbas, verè bis seductas! seductas, quia suâ voluntate & arbitrio rebus implicatæ sunt; & seductas, quia ad sese extricandas consilium ab Accipitre exquirunt! Libenter equidem intelligerem, quomodo cupiditati effreni frenum esse possit illa sui accusatio, cui omnem pudorem adimit ejusdem culpæ Rei arbitrium? qui tamen Pudor tam necessario ad Pœnitentiam requiritur, quæ umbratilis & ludicra non sit. Multum profectò erit, si Confessio ejusmodi, non uni tantum, stimulo potius sit ad se de-

nuo conspurcandam abominandis infordibus, quas alteri tam sine pudore expoliit, quàm remedio. Lacedæmones antiqui in præliis rubras vestes amabant, ne, quæ acceptant vulnere manante sanguine proderentur. Et hoc nimirum est, quod unum horrentissimè tales sunt; haberi pro talibus, quæ sunt, non esse. Hinc etiam nullo modo quam eorum uruntur remedium, quæ alius quivis arbitet, ab ijs delecta prompta suggereret, qui culpam circumdè reus non esset. In complicibus earum Diœcesium, quas sacri Eucharistionibus lustrari, observavi magno omnino providentiâ veritas à Pœnitentiis absolutiones Complicium in materia libidinis, & veritas salutari proposita severitate. Ubi autem lex talis non extiterit (etsi rectè utique existeret oblique) attendat, quæso, quisquis in hoc lapsum est usus tam abominandis, ad periculum, in quo versatur. Minutum sanè abest, quò minus momento unico claudatur os ejusmodi foveæ, ex qua etiamnum exitus patet: *arguat super eum puteus os suum*, prædictissimum sacrorum Mysteriorum prædium in exirium tanto irreparabilem commutando. Profrus si Sacramentum sic administrare, non est Sacramentum proderet (ooo), quod S. Isidorus tantopere detestabatur, quæ alia administratio erit tam proditoria?

Sed satis tandem de re tam abominanda. Equum non est, ut scelus peccatorum, & fortassis ne unius quidem, quod hætenus execratus sum his in paginis, offendant hæc legentis, & cupido

SEGNE
CONDICTIONES
INSTRUCIO
Pœnitentiæ
Confessarij
Parochi

alterius Pastoris aures, qui divini honoris Zelo flagrans, rectissimis vitæ exemplis tam procul abest à commercio ejusmodi infami, quam procul ab illo abest sublimis sui gradus excellentiâ. Propositâ igitur hæcenus normâ exemplorum, quæ dare debet Pastor respectu Proximi, & sui ipsius, nihil potro deesse videtur, quod minus alterum pascendi genus, quo pascere quisque suos debet, omnibus numeris sit absolutum. Transeamus ad genus tertium.

(a) S. Aug. l. de spir. & lit. c. 3. (b) c. Clerici. de Vita & hon. Cler. (c) 23. q. 8. c. Non pila. (d) Sap. 18. 21. (e) Eph. 6. 17. (f) 23. q. 8. c. Convenior. (g) Panorm. ap. Navar. l. 5. conf. 44. n. 3. (h) 25. q. 8. c. Non pila. (i) Dist. 23. c. Clerici. Dist. 41. c. Clericus. 21. q. 4. c. Nullum eorum. 21. q. 4. c. Omnis. dist. 23. c. Prohibet. & c. Clerici. Baron. an. 58. (k) c. Siquis de Vita & Hon. Cler. & dist. 23. c. Siquis. (l) Dist. 100. c. Contra morem. (m) Eccli. 32. 1. (n) 6. q. 1. c. Ex merito in fin. & 16. q. 1. c. Si cupit. (o) Eccli. 37. 2. (p) c. Clerici. de vita & Hon. Cler. (q) Dist. 35. c. Episcopus. auth. de Sac. Episc. 5. Interdicimus. l. Interdicimus C. de Episc. (r) Amos 6. 6. (s) 1. Cor. 8. 12. (t) S. Cyp. de Aleat. (u) Dist. 24. c. Presbyteri. (x) S. Hier. de Script. Eccles. (y) Sen. in Praef. l. 4. N. N. Q. Q. (z) Eccli. 4. 2. Eccli. 9. 12. (aa) Isai. 2. 2. (bb) S. Hier. ad Ocean. (cc) Eccli. 42. 14. (dd) Eccli. 42. 12. (ee) Gal. 3. 3. (ff) Dist. 32. c. Hospitalium. (gg) Dist. 81. c. In omnibus. (hh) Sen. Ep. 11. (ii) 1. Tim. 2. 7. (kk) 2. Cor. 8. 21. (ll) 12. q. 1. c. Nolo. (mm) Arist. Probl. Sect. 14. n. 11. (nn) S. Th. in 10b. c. 21. l. 1. (oo) De cohabit. Cler. & Mul. c. Inhibendum. c. Si quisquam c. Clerico. c. à vobis. Dist. 83. c. Si quisquam. Dist. 81. c. Oportet. 18. q. 2. c. Dissimus. Dist. 81. in eod. c. oportet. (pp) Ose. 42. (qq) S. Isid. l. 2. ep. 21.

*****
CAPUT XX.
Tertium Animas Pascendi genus per Sacramenta.

Et hoc præ alijs. Pastorum proprium, magisque divinam: magis proprium dixi, quia utroque priore non solum Parochi suos, sed & alij pascere possunt; cum nemo sit Christianorum è numero, qui non alijs & hortando, & exemplis præcædendo, incitamento ad virtutem esse possit. Hoc autem tertium Pastoribus solis commissum est (a): nam & illi Sacerdotes, qui Pastores non sunt, siquando Sacramenta alijs ministrant, non tam muneris sui propria, quam alieni delegatâ potestate id faciunt. Dixi etiam esse maximè divinum; in Sacramentis siquidem ministrandis Pastores animata sunt Christi Servatoris instrumenta.

I.

Christus Servator non tantum fuit Sacramentorum author, dum illa primò instituit; cruoris sui lytro promeruit, eadem numero definivit, ac promulgavit tanquam supremus Paternæ voluntatis interpres; sed eorum præterea author est perpetuus, quando & quotiescunque effecta sua produciunt; hæc enim Christus semper efficit, ut DEUS, & ut Homo est (b). Ut Deus quidem effecta hæc produci potestate, quæ autoritatis & principalitatis appellatur; ut Homo verò potestate, quæ

gere Parvulis & istum tam æstimatum Panem: *Sacramenta administraturi, prius illorum vim & usum, profuscipientium captu explicent* (i). Sic, gravibus impulla causis Sacra Tridentina Synodus præcipit: hanc enim tam accuratam institutionem omittere aliud non foret, quàm sanctissimam hæc Mytheria mille contemptibus, mille repulsis exponere; non aliter ac fieret, si ad amantes artificem manu nõ politi & splendidi rudibus proponerentur; vix enim à filicibus eos aut cognitione, aut æstimatione discerneret.

Nunc ad singula descendendo, Sacramenta, ut constat, septem in Sanctæ Ecclesiæ cælo Planetæ sunt: sed Planetæ omnes ac singuli benefici tantum, & qui SS. Evcharistiam ut solem centrum habeant. Horum tria Parochus non administrat; Confirmationem inquam, Ordinem ac Matrimonium. Confirmatio & Ordo, tanquam sidera Sphæræ majoris, Præsulibus, tanquam Intelligentijs Ordinis Superioris, credita sunt. Matrimonij ministri ipsi Contrahentes sunt. Tridentina Synodus huic Parochum assistere tantum voluit, aut ipsum, aut alium Sacerdotem ab eo substitutum (k). Igitur aliorum quatuor administratio Pastoribus minoribus relicta est. Unum horum repeti nunquam potest; Baptismus nimirum, qui dictus est *Sacramentum infantium*. Alterum repeti quidem potest, sed raro admodum. Unctionem extremam dico; quæ est *Sacramentum Exuentium*. De istis igitur duobus agemus primo loco, posterior em alijs duobus relicta; quæ quidem crebro suscipi in vita non

tantum cum laude possunt, sed debent etiam: Sunt autem Pœnitentia & Evcharistia.

II.

Ad Baptismum igitur quod attinet, observata summa ejus necessitate Parochus non sollicitus modò, sed propè anxius esse debet, ut suis constet, quomodo ritè is, ac ordine conferri possit. Primum igitur diligenter & accuratè pro concione docendus Populus, quæ forma sit hujus Sacramenti, observanda cum gravi urgente periculo vel feminis permissum est, si persona dignior & perita non adsit, sacris undis tingere. (l). Quanquam obstetrices non publicè tantum hanc formam docendæ sunt, sed privatim etiam (m): quin annis singulis vocandæ ad examen, ut certus esse possit Parochus, nullam earum, quæ celeritate didicerat, eadem, ut non raro fit, iterum oblivioni tradidisse ritè baptizandi formam. Docendi subinde etiam omnes, necessarium esse, ut Parochus iterum salutari lavacro sub conditione tingat infantes, (n) qui vel causâ non provisâ partus immaturi, difficilis, & tumultuazij, à feminis privatim fuerint abluti; toties saltem, quoties Parochus non sit plus quàm ordinariè securus, opus totum ritè, & absque perturbatione fuisse administratum. Ratio ejus rei est, quia periculum Matris gravissimè laborantis, & prolis nascentis, fermè ita turbare solet feminas partui intentas, ut nesciant nonnunquam, quid agant: meritò proinde timeretur, ne quid minus rectè sit gestum: nunquam

R. 3

quam

quam enim manus tremula operis ad amissum exacti fuit instrumentum: ubi autem meritò timetur, æquum sanè est, ut in tanti momenti negotio etiam sollicitè provideatur, *ne manifestè pereant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non finit, ut videatur irritum.* (o)

Tandem quia non rarò accidit, ut uni peccato tegendo aliud hand paulò priorè gravius admittatur, resecando telæ partem, cui iniusta labes aliter deleri non potest; res postulat, ut Parochus in Institutionibus communibus crebro tonet ac fulminet contra infame illud muliercularum genus, quæ certo destinatòque consilio abortus procurant ad celanda flagitia admittit; & contra illas etiam; quæ si abortum non procurant, permittunt certè, eo tempore quo uterum fetunt, laboribus immodicis se fatigando, aut aliàs nullà aut exiguà fœtus curâ; parùm considerantes, quem quantumque thesaurum alio clausum gerant, qualis est Anima immortalis, omnis sui cruoris inestimabili lytro à Christo Salvatore redempta. Omnibus his Pastor ob oculos ponat horrendam flagitii perpetrati immanitatem: (p) quod Injustitiæ Parricidii addat iniquitatem furti tam atrocis, quale est, furari cælo Animam, & Cælum Animæ. Ostendat, quàm difficile sit suam servare Animam illi, quæ tam nefariè perdidit alienam. Efficiat etiam, ut conscelerata eiusmodi muliercula videantur audire sibi clamores infelicitis sobolis, vindictam à Deo Iudice postulantis, à quo iustissimam fa-

nè est, ut damnetur ad malum eternum, qui, vel quæ, in una sui parte tinxit bonum, quod poterat esse æquum, unde non male in talem quædam illud magni Augustini: *Falsus est malus dignus æterno, qui in se primo bonum, quod esse possit æternum.* Refrictet memoriam Ceasarum veterum minus, quàm novarum, cum has infelices fulminarum. Animo quidem, et si consuetudine obrogati, quales fuerunt illæ Ancyranæ Comitæ, quod per omnem vitam fideliter motum illum voluit, qui proli non baptizata vitam eriperet: si novis autem quibus etiamnum constringitur, qui atrociter peccat, ut est, Excommunicatio Episcopo reservata, & Inrogata, si eius capax sit delinquens, non summi Pastoris autoritate auteretur. Nec omittat commemorare poenas legibus etiam Imperatoris constitutas, in quæ capitis poenâ plectant abortus, amata jam prole, deliberatam procreationem, etiam effectu non facta: ubi autem proles nondum animata fuerit, decernant poenam exilij, & fisco iudicent bona, si Personæ peccator fuerint Nobiles; condemnationis vero ad metalla, si ignobiles. Tam cocceis studiis profanum æquæ ac factum forum execrantur crudelitatem, quæ feris, cum matres fuerint, et si Luporum & Leopardorum matres, nunquam cum habet, & locum pro dolo habet in Matribus, quæ Christo sunt amara!

Altera Institutionis pars consistit in declarandis effectibus Baptismi; in rari-

SEGNE I
 Conditioes
 Instruclio
 Poenitentia
 Confessio
 Parochi

ac ceremoniarum explicatione, quibus in illo confereudo Ecclesiae uni placuit; hanc autem, si non alius ex fontibus, ex ipsis certe sacris Canonibus licebit haurire: inculcetur etiam quid quantumque eo nomine Christiani Deo debeant. (r) Sanè nunquam beneficit alicui Deus, quin, velut tributi loco, gratitudinem exigit: *In omnibus gratias agite.* Quomodo autem grati Deo erunt, qui nunquam intellexerunt beneficii in se collati magnitudinem? Videt Servator Christus tam multos, originarie lepra fecla scabie, quacum nati sunt, per lavacrum sacrum liberatos; & non videt è caelo, nisi unum, qui redeat, gratias quas debet acturus. *Nonne decem mundati sunt? & novem ubi sunt? non est inventus, qui rediret, & daret gloriam DEO, nisi hic alienigena.* (u) At si reprehendi meretur, qui non redit, quòd viam forsàn ad reditum nesciat, ego non dispicio quomodo non rectius illius increpanda sit socordia, qui aliis se duceem futurum pollicitus est, & tamen eos non ducit. Quomodo, quae debent, facient Pastorum cura commissi, si quae debeant, ignorant? Quomodo autem scient, si altiore ex loco illa à Pastore proponi non audierunt? *Quomodo audient sine predicante?* (f) Res igitur postulat, ut Pastor suos doceat, quâ ratione sacramentorum undarum beneficio à Deo adoptentur in filios magis ab ipso dilectos, quàm quisquam Parentum in terris possit filios ex se genitos diligere. Curet ut assequantur, tantam esse Gratiam, Baptismi undis col-

lata, praestantiam, ut quidquid natura in Mundo toto habet, aut habere potest in thesauris suis, Gratiam collatum non plus sit, quàm homo pius homini vero collatus: unde fatius futurum, mille vitas iclu unico amittere, quàm Gratiam hujus, admittà gravi noxâ jacturam pati. *Melior est misericordia tua super vitas (y).* In eo praeterea elaborandum, ut cuncti nôrnt, quantum Christo DEO Filio debeant, qui, secus quàm alij filij unici factitent, non tantum non studuit solus esse, qui opibus paternis potiretur, sed à Patre suo id impetravit, ut nos filios suos tanto numero adoptaret; nosque vocaret in partem hereditatis illius magnae ac caelestis, quam uni sibi jure optimo, tanquam Filio naturali, nulli veto alteri debitam, agnoscebat. Caeter igitur Pastor, ut agnoscat, se hujus ipsius Gratiam, in Baptismo collatam, auctoramento adscriptos esse militum & vexillis ejus, cujus Meritis nobis illa obvenit, Christi nimirum Servatoris: debere insuper eos omnibus, cum DEI hostibus iniis, pactis renuntiare, quales sunt, Caro, Mundus, Daemon: quin & omnes planè proximos non aliter intueri, quàm ut totidem fratres, quales invicem sumus, subiecti fratri illi nostro Majori. Nec abs te foret, inducere sibi commissos ad agendas quor annis privatim, aut die, quo quis sacro illo Lavacro ablutus est, aut eo certè, qui toti sanctissimæ Triadi sacer & feriatu est, gratias pro hoc tam incomparabili beneficio, & restaurandum fidei, Servatori suo debita, Sacramentum. Lex Civi-

Civilis jubeat, ut cunctis feriatis natalis Caesarum dies esset, (z) itémque ille, quo Imperii fasces illi capessiverant. Quanto igitur majori jure possit lex divina Christianorum cuilibet imperare, ut quot annis solennem agat diem, quo caelo renatus est, & Jus accipit ad Imperium, quod in supera illa regione nullis limitibus clausum est? Si autem illa, ne novi aliquid oneris nobis imponat, tale nil imperat, tanto æquius est, ut Pastor, ad partes sui muneris explendas, diligentem eorum librorum curam gerat, quibus recens ablatorum nomina inferuntur. Facere hoc non æquitas tantum, sed necessitas jubet (ut Tridentini Patres promulgant) ad vitanda gravia incommoda, quæ hoc omisso nasci possent. Sed non nisi hoc agere, esset decimare mentam & rutam, si ijs comparatur, quæ haud paulò gravioris in re ista momenti sunt. *Hac igitur facere, & illa non omittere, erit totum Pastoris officium facere.*

III.

Transeamus nunc ad administrationem Unctionis extremæ. Non magnus erit labor morti proximos sacro hoc Mystero ad extremam luctam munire; nequaquam tamen parvus erit, sanis etiamnum debitam illius æstimationem ingenerare: cum interim æstimatio ista valde necessaria sit ad illam utilitatem ex eo capiendam, ad quam afferendam institutum est. Imperator exercitus valla & suggestus erigit ad urbem tormentis verberandam; sed hoc factis ipsi non est, nisi etiam eadem contra vim

undique communit. Sic etiam Pallorem quemlibet cum sacrosanctis hinc steris facere oportet. Sunt hæc suggestus tormentarij & machinæ potentissimæ contra stygem, sed sunt machinæ spirituales. Mun'endæ proinde sunt modis variis, ne vulgi non curantia negligentia prostituantur, quæ plurimum non facit, quàm ab alijs fieri advenit. Maximè autem hæc observatio in extrema Unctione locum habet, non tam ex capite. Et eo feliciter præcipit, qui ferè Christiani eo loco hoc Sacramentum habeant, quo ægri amaras Medicorum potiones, aut cataplasma, quæ si non ratio, certè sensus abhorrentissimo momento eodem & acceptantur, & bestidiuntur. Dum parte una cubili intrat Sacerdos Oleum sanctum deiecit simul mors aliunde cum falce sua ad agrum ingredi videtur: Hinc ægri vix aliquando hoc Mystero muniri desiderant: domestici verò moros, quæ possunt, in petendo necantur, falsa miseratione corporis, & veri pericula Animæ præpedi, ut ad extremam vitam lineam verum sit illud, quod mellos magis inimicos habeat homo, quam domesticos suos: *Inimici hominis, & domestici eius.* (m) Res proinde erigitur, ut Parochus pro concione saepe tractetur in abusus tam detrimentolos, & triplicet effectus Unctionis hujus sanctæ, planè oppositos illis, quæ tam multi sibi stultè imaginantur: cum utilitatis plurimum non Animæ tantum, sed & corpori afferat. *Anima quidem sive præterita spectemus, & præterita quidem, quæ per*

ipsam gratia fit peccatorum, quæ conscientiam fugiunt, & quæ superflua ex alijs notis reliquæ, abolerentur: præsentia, quia novas vires & robur confert contra mali Dæmonis insuleus & oppugnationes. Corpori verò prodest, quia sanitatem illi restituit; siquidem id magis expediat, quam obsit; & quia, si non aliud, leviorum morbum reddit, minuendo eas, quæ comitari ceteroquin solent, angustias; aut rebur subministrat, ad eandem majori animi cum tranquillitate perferendas. *Oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum. Dominus.* (n) In eo proinde diligentissime elaborandum, ut discant, quod æger ad saluberrimi hujus Mysteriorum usum ac fructum parare se debeat doloro, qui detestatur omnes noxas, tam quarum conscientia habetur, quam quarum non habetur, si tamen per morbum præstare hoc potuerit. Hoc siquidem Sacramentum inter ea est, quæ Vivorum appellantur, & divinum quoddammodo ceterorum sigillum, vitæ coronis, victoriarum complementum, & ultima, ut sic dicam, manus, quæ admoveatur perficienda hominis Christiani imagini, ut ad unguem respondeat magna illi Idea sua, quæ est Christus Jesus: & sic nihil remaneat, quod in exitu Anima à corpore, eam possit à perceptione gloriæ impedire. (cc) Honorum autem bonorum quid demum efficit ab illo poterit, qui extremum unguentum jam sui impos, & mortuus propè magis quam vivus. Cælestis Patriæ imagines non ea ratione perficiuntur, quia quæ his in terris; hæc enim, non au-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

tem illæ, nihil conferunt ad pulchritudinem, quam ab artifice accipiunt.

Qui plura de hoc utroque Sacramento desiderat, suis ovis exponenda, Christianum sua in lege Institutum consulat, quod à me Opus eo potissimum sine scriptum est, ut facilliores redderem Parochis Institutiones, quæ ad ipsorum munus præcipue pertinent. Inveniet ibi exposita fusiùs, quæ hic compendio dicta sunt; quæ si hic lucis aliquid ipsi attulerunt ad operandum sicut oportet, ibi ea inveniet sic tractata, ut suppleret possint, si modò ipse velit, ea quæ operi eius defuerint.

(a) Suar. in 3. p. q. 52. disp. 72. ar. 3. sect. 2. S. secundum, (b) S. Th. 3. p. q. 64. ar. 2. ad 2. Et ar. 3. s. (c) S. Th. 3. p. q. 64. ar. 7. Et 8. (d) Eccl. 15. 3. (e) S. Th. 3. p. q. 64. ar. 6. (f) 1. q. 1. c. Omnia. (g) 15. q. 8. c. Suscipiantibus. (h) Laym. l. 4. tr. 1. c. 5. n. 8. (i) Sess. 14. c. 70. (k) Bellarm. l. 1. de Matr. c. 6. Sanchez l. 2. disp. 9. Sess. 24. c. 1. de Relig. (l) Laym. l. 5. tr. 2. c. 7. n. 3. (m) De Consecr. Dist. 4. c. Constat. c. in necess. (n) De Consecr. Dist. 4. c. Parvulos. c. Placuit. (o) 16. c. Si multa. (p) 27. q. 1. c. Consultasti. 32. q. 2. c. Moyses. Exerav. de Homic. c. Si Aliquis. (q) S. Aug. de Civit. Dei l. 21. c. 9. (r) Can. 21. (s) Si quis aliquid. S. qui abortivus ff. de Pœnis l. Mulierem ff. ad l. Cornel. de Siciariis. l. si ferens. S. si mulier ff. ad leg. Aquil. (t) Laym. l. 5. tr. 2. c. 8. n. 6. de Consecr. Dist. 4. c. Postquam se. Et seq. S. Th. 3. p. q. 66. ar. 10. 1. Thess. 5. 18. (u) Luc. 17. 17. (x) Rom. 10. 14. (y) Psal. 62. 4. (z) l. 2. Cod. Theod. (aa) Matth. 10. 36. (bb) S. Th. Suppl. q. 30. ar. 2. Trid. Sess. 14. c. 2. de exir. Unâ, (cc) S. Th. in 4. Dist. 24. q. 3. ar. 26.

✠ (†) ✠

S

CAPUT

CAPUT XXI.

Quanam à Parocho in Sanctissima Eucharistia administranda perpensi & observari debeant?

Quis putas est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? (a) Paucis his verbis miro quodam artificio Servator noster complexus videtur, quidquid à Parocho in administrandis sanctissimis Religionis nostræ Mysteriis observandum est: maxime autem, quæ in Sanctissima Eucharistia administrandâ curanda sunt. Vocat illum in primis Christus in administratione eiusmodi, Servum; non quasi id spectet, (b) ut serviliter operetur, ex abjecto inquam timoris affectu; sed ut indicaret, quod quidquid hic agit, quidquid loquitur, quidquid cogitat, imò quidquid est, non suâ jam, sed unius Domini causâ agere, loqui, cogitare, esse debeat. Debet is deinde esse servus constitutus ad curandam Domini sui familiam, sed non ab alio, quam ipso Domino constitutus: quem constituit Dominus super familiam suam. Non debet igitur, nec potest Pastor ad gradum hunc eniti humani favoris auxilio, multoque minus largitionum, pecuniarum, factorum ac promissorum ope. Eniti debet solâ Dei electione. Nôsse præterea debet, quod credita ipsi administrandæ familiæ, & redituum provincia, non Dominum

ipsum constituat, qui arbitrio suo de ijs disponere possit, sed tantum distributorem, seu, ut Sanctus Lucas appellare maluit, dispensatorem.

Quis putas est fidelis Dispensator & prudens? Ut talis autem, & fidelis esse debet, & prudens: fidelis quidem Christo: Hic jam queritur inter Dispensatores, ut fidelis qui inveniamus? Prudens autem Proximis, ut eorum crederet de necessariis ad vitam tuendam prospiciat, sicut cujusque condicio requirit, & prout Dominus jussit; hoc enim est illa mensura hic expressa, ut tanto facilius advertatur, ad quid alludatur. Ut det illis in tempore tritici mensuram. Curare proinde, ut mensura hæc justa sit, & cujusque indigentia respondeat, tam est proprium Pastoralis Officij, ut huc denique & prudentia & fidelitas in Sanctissima Eucharistia administrandâ à Deo requisita videantur recidere. Quare ne hic in ministeris sui partes quis peccet, singulari curâ attendendum erit.

I.

Triplex mensuræ genus ad propositum nobis finem considerare possumus: mensuræ Excedentis, & Variæ seu justo Minoris, & Usurpatae. Ut à prima ordiamur, Excedens est, quâ nonnullæ Animæ, magis speciem religiosæ & devotæ, quam caritatis frui cuperent divinâ illâ dape, quâ si penes ipsas foret, vellent esse illæ Olivæ, teneræ etiamnum circa mensuram Domini plantatæ: sicut novelle Olivæ in circienis mensa tui: (c) qua

identidem cuperent admitti ad fruendum tam nobili escâ, etsi non magnopere solliciti sint de proferendis ijs fructibus, quæ tam præstanti alimonix respondeant, quâ nutriantur; sed satis ipsis est, si semper maneant *novella olivæ*, quin unquam ad debitam maturitatem adducantur. Hac in mensura, necubi Pastor hallucinetur, ante omnia inquirendum est sedulò, quid demum sit illud, quo ejusmodi Personæ impellantur ad toties sumendam Filij Dei carnem? & ubi deprehenderit, desideria hæc non nasci ex hujus divini sibi fame, sed ex æmulatione potiùs quæpiam, quâ nollent inferiores esse, aut haberi aliis, quibus sapius permittitur, ut cælesti illo ferculo se reficiant; ex animi quadam elatione, ambituicula, aut consuetudine tantùm malè consultâ; ad ipsum pertinebit, suo arbitrio ac consilio temperare hanc mensuram; cum & ipse, & alij ejusdem ordinis, ad id à Deo electi sint, *ut sumant, & dent ceteris*, si statutis salubriter legibus stare placeat.

Subinde etiam fructus observandus est & effectus, ex cibo hoc tam crebro sumpto nasci solitus. Non enim desunt Animæ, quæ illis *Ægypti* vaccis similes, quò pascuntur liberaliùs, hoc pinguescant minùs. Hærent semper in iisdem sordibus, iisdem laborant malis: non ijs dico, sine quibus non solet esse luti, ex quo fingimur, fragilitas; sed ijs quoque, quæ deliberata voluntate consciscuntur; murmura contra famam alienam studiosa, vanitates ac mendacia, vindictæ meditatio,

etsi non graves, rancotes occulti, quæ faciunt, ut dubitari meritò possit, an non nimius cibus morborum miseris causa sit. *Si à morbo, belle comedenti, corpus non proficit; malum.* (d) Sed quia facile non est, cognoscere, verè proficiant Animæ, an non proficiant, cum incrementa, quæ illæ in virtutibus & gratiâ faciunt, non sint absimilia incrementis arborum in silvis, occulta & sensibus non deprehensa, hoc agat, & attendat, quâ diligentia Personæ istæ ad sacratissimum illud Epulum se parent; & si adverterit, quòd multo conatu laborent animum purgare omni propriorum commodorum & oblectationum studio, tanquam humoribus, qui non solum saporem & suavitatem pani illi vitali tollunt, verùm etiam impediunt, quò minùs nutriatur & crescat: si adverterit, quòd operibus & actibus quàm religiosissimis crebrò repetitis & ante, & post sumptum illum cibum dent operam, contenturque excitare in animo suo genuinum Caritatis calorem, si, verbo, deprehenderit, quòd cibum istum non integrum glutiant, sed eundem lentè præmandant, fidei, intimi doloris, & sinceræ demissionis actibus, non temerè, sed magna consideratione præmissis accedendo; tum enim verò plusculum ijs indulgeat; ita enim dignæ sunt, etsi parte altera erratis adhuc minoribus obnoxia. At si è diverso animadvertit, quòd accedant ad Dei mensam pigra quadam assuetudine, tum enim verò, quia id æquum est, multo ipse sit in permittendo lentior. Omnis illa frequentia, si rectè sensit S. Tho-

umas, laudem meretur, quæ tibi illius æstimationem ac desiderium auget, nec reverentiam ullo modo diminuit: *Auget fervorem & non minuit reverentiam.* (e) E diverso ubi non crescit fervor, decrevit autem cum æstimatione reverentia, quid demum in ejusmodi frequentia laude dignum sit? Hanc suos ad limites revocare oportet, sic ut eam suis cum ovibus legem Pastor observet, quam Apostolus indicavit. *Siquis non vult operari, non manducet.* (f) Qui respondente operum, ex virtute productorum, labore ac conatu non lucratur Panem Angelicum, rariùs illo pascatur; ne pro eo quod utilitatis aliquid in eum derivetur, damni potius aliquid redundet.

Quamquam ne hic quidem nimis severum & parcum esse decet: sicut enim in agriculturæ leges peccat, qui aperto facco sementem profundit, ita manuscus seminandum non est. Sunt, qui ad sacram Synaxin celebrandam aliud non requirunt (g) quàm ut quis absque peccati conscientia accedat, & quotidie quidem, quin aliter se præparet. Non est probanda hæc doctrina: videmus enim in Sacramenti hujus administratione Ecclesiam non solum commodi, quod in sumentem redundet, sed etiam reverentiæ, sanctissimo Christi Corpori, quod manducatur, debita habere rationem. (h) Hinc etsi Animæ Deum impensius amanti prodesset plus, sæpius etiam eadem die cælesti hac escâ reitici, non tamen id fieri permittit Ecclesia: prohibet etiam Christum sub utraque specie sumi, non tantum Lai-

cis quacunq; occasione, sed etiam sacerdotibus extra ipsum sacrificium vitanda irreverentiæ, sacro Sanguine habenda pericula: vetat insuper, ut hodie Christiani, quod olim ipsi permittebatur, sacram Eucharistiæ non deserant, ut cum res postulare, promptam habeant; permittitque rariùs, ut sine Viatico in alteram viam quis migret, quàm ut illi manus firmæ, ad hoc ministerium non desinat, idem porrigat. Sic autem jubet Ecclesia non aliis de causis, quàm necessitate cultus, (i) nequid reverentiæ Sanctissimo Jesu Corpori debita quoquo modo decedat. Nonne etiam, qui genu non fiterit, nisi id fiat per modum, dicunt, Viatici, sumere non permittitur, etsi peccati sibi non conscius, manifestum igitur est, Ecclesiam sola Gratia præparatione non contentam, velle insuper ut Fideliter se præparet ad ministerium illud tam magnum, ut aliquo suo cum emolumento illis defungantur. Alii è diverso alteram ad extremum declinant, voluntque ut qui vel semel ad divinum hoc convivium accedit, ita veniat præparatus, ut non quidem jam sæpius eade ad illud esset missus, melius paratus esse possit. Qui proinde recte navigare vult Pastor, mediam hos inter scopulos viam teneat, & temone recto caveat ne hinc lucve impingat, sic medio tutissimè ibit. Hoc dico: cunctis sufficientibus lore suas noxas detestantibus videtur permitti posse, ut semel quot mensibus ad sacram Synaxin accedant. Alii, qui majore curâ animi labe vitant, semel

hebdomada id permitti potest; quibusdam etiam saepius, pro conditione qua vivunt, aut conjugio illigati, aut liberati; pro ratione negotiorum, quae ipsis incumbunt, & tenerioris ac solidioris amoris cum Reverentia conjuncti, quem in ipsis liceat observare: ubi enim hic defuerit, prodesse non uni poterit illi uti regulam, quae ad sanitatem certius tuendam praescribi assolet, ut nimirum *cibum minuat, & exercitium augeat*: (k) ut aliis piis actionibus frequentandis studeat, divino vero Epulo rarius fruatur.

II.

Quamquam, nisi fallor, non multum laborandum erit Pastori circa hanc mensuram Excedentem; pauci enim erunt, qui illam praesentent. Pauciores semper erit reperire aegros, qui nimiam ciborum appetentiam, quam qui eorum nauseam laborent. Christianorum plerique stimulis potius opus habent, ut ad hanc Mensuram festinent: *Compelle intrare*. Hoc autem Pastor, quantum in ipso est, pluribus modis exequetur. Primus erit si decutiat illa folia, quibus tegere se laborat languor & somnolentia: sunt autem; non esse se dignos tanto bono, non idoneos ad illo fruendum, negotiis aliis plus aequo occupatos. Detrahat igitur hanc a negligentia vultu larvam, & talem eam, qualis est, spectandam obiciat. Ostendat illi, qui dignum se esse negat, quod non reverentia a caelesti hac esca ipsum retrahat, sed affectio, qua rei cuiuspiam a Deo *veritatem, tenacius adhaeret; aut saltem*

quam adhaeret oblectamentis vanis, nocturnis & occultis conventiculis, ludis, comestationibus; unde fiat, ut sic a se arceat ipse cum sua farinae hominibus sacram Evcharistiam, sicut olim Philistaei Arcam; non ob aliud, quam quia haec humi affligebat Idolum, quod adorabant, si cum ipso constitisset. Ceterum si indigni sunt ob peccata, quibus ad eam diem indulserunt, quid tandem exigitur, ut his abolitis evadant digni? Aliud non requiritur, quam sincerus de admittis dolor, deinceps non peccandi decretum, & sui coram sacerdote, prout oportet facta, Confessio: haec, divina adjuvante gratia, in eorum manibus sunt omnia. Atque ita etiam, qui paratum se negat, se parat. Quibus ad eam rem opus est? *Hominis est animam preparare*, (l) ait Sapiens. *Eccur ait Hominis, & non Dei*, cum nihil unquam salutare fiat, nisi Deus sanctissima sua gratia auxiliis hominem praevenerit? Nimirum Deus ea in re non deficit. Manus eius semper est parata, ad nos humo sublevandos: sufficit nos illam prehendere ac stringere. Qui autem occupationes praetextunt & negotia, quibus distenti sunt, ijs significet Pastor; videre se manes hos ac futiles praetextus: si enim haec negotia non impediunt, quod minus quot diebus tantum cibi potrigant Corpori, quantum illi non nutriendo tantum, sed & oblectando sufficiat, cur impediant, quo minus & Anima, non quotidie, sed semel in mente pascatur?

Alter ad crebro usurpandum caelestem cibum stimulus erit, si maxima

S 3

Pastor

Pastor commoda explicet, quæ ex eo sumpto nascuntur. Totius Mundi Harmonia, S. Dionysii sententiâ, ad hæc duo reducitur: *Ut superiora ad inferiora descendant, & inferiora ad superiora erantur.* Atque ita dum Servator noster Jesus crebrò ad nos, è Cælo delapsus, invisit, nos autem à terra, quantum fas est, avellimur, ut obviam illi digna præparatione eamus, in hoc votum & perenne nostrum bonum consistet: sic enim magis, quam unquam alias, *summa & ima sociabuntur.* (m) Quæ causa est, cur tanto conatu malus Dæmon crebrum hunc usum impedire laboret: scit enim quantum nobis boni tollat, dum istum tollit. Exercitus, cui ab annona malè prospectum sit, quin hostes ferrum nudent, vincetur; fatis sua illum fames profligat.

Tertius ad frequenter se divina dæpe pascendum inducendi modus erit, si Pastor se accusantibus in pænæ partem id imperet. Non nego, hac in re prudenter ac cautè agendum; nam vel Regis arma & lorica, parvulo pastori Davidi gravissimo erant oneri, non quòd bona illa in se non essent, sed quia ipsi bona & apta non erant. Atque ita sacri illi Arbitri, qui quemlibet, qui reum se ipsis sistat, pœnitentem jubent singulis per annum mensibus de noxis se accusare, ignorant profectò, quò illos tandem deducant. Pro eo, quòd assequantur, ut antiqua illi nomina deleant, hoc unum impetrant, ut novis se obligent: cuius rei causa est illa vulgò mortalium socordia, quàm prona ad subeundam cujusvis obligationis onus, quòd imponi

sibi audiat in Pœnitentiæ Tribunali, tam in illo deinceps adimplendo ignari & remissa. Si è diverso sacri hi Jures aut numerum sacrarum Communionum minuerent, aut saltem singulis illis mensibus non affigerent (cui proleto obligationi facere satis non possunt, quæ totam propè vitam in itinere consistunt) sed duodenas tantum toto anni decursu obeundas præscriberent, multa utique plus inde traherent emolumentis, apud mediæ saltem conditionis homines, quæ eos multitudine superaberebunt hoc in genere, & securus potest cum ijs, qui eodem Arbitrio perurumque utuntur; tum quia coram vivendi ratio magis perspecta est, tum quia magis notum quid ferre illi & velint & possint: nec dispar eorum creditio est, qui Sodalitio alicui nomen dederit, cujus legibus mensura Synagoga jam alias imperatur. Si proinde nulla esset ejusmodi aliqua in Parochia Cœtus, curet Pastor, ut cogatur aliquis, & qualis esset aut ille qui à Corona Deparæ, aut qui à Cingulo, aut à monte Carmelo, aut ab Animarum suffragio nomen sortitus est; tum enim mentis noxarum omnium veniam promittendo, quæ Divinum Epulum, etiam ex lege sui Cœtus sumentibus propiciis sit, id assequetur, ut numerus frequentantium quot mensibus caeleste Convivium semper augeatur. Animæ, quæ nauseâ laborant, omni indultu jure dæ sunt, ne ipsum etiam manna subdiant.

Quid si autem non desissent Pastori, qui tam non solliciti essent de

gentile

gendo hoc numero, ut etiam palam sibi molestum esse demonstrarent? ut adeo pro eo, quod sponte pro sacro sederent Tribunali, expectarent dum vocarentur à subditis, & vocati aut excusarent sese, aut tam lentè, tamque renitentes veniret, quanto nisi naves adverso alveo propelluntur? Quid aliud de his dici potest, quàm quod miseri non cognoscant sui muneris partes, nec perpendant, quod Sacramenta sint remedia ordinaria, quæ Fideles jure suo, in ipso Christi Servatoris sui Sanguine fundato, exigant, ut ijs utantur, cum res postulat: sic ut eorum usum negare, nisi gravis causa excuset, non possit non cum gravi negantis culpâ esse conjunctum. Si enim Medicus Civitatis alicujus stipendio & ære conductus, ut ægros curet, non injuriâ facessere jubetur, si vocatus ad laborantes opem promptus non afferat; nonne & Pastor ille rectè privabitur Beneficio, & in malam rem abire jubebitur, qui in necessitate majoris momenti, ad opem laborantibus ferendam vocatus, vix pedem movere, magnâ sui muneris non curantiâ, aut exiguo in suos amore præpeditus, dignabitur? An tandem Animæ morbi, morbis corporis nocentiores non sunt?

Quid igitur? erit qui dicat; an pro arbitrio suo subditorum quislibet quacunque cum Parochi molestiâ petet sibi administrati Pœnitentiæ & Evcharistiæ Sacramenta? Huic ego affirmo inprimis, plures multo semper futuros, qui nihil, quàm qui aliquid hac in re Parocho molestiæ afferant. Ut tamen hac quoque in re doceant, quod Pastor tu-

to sequi possit, dico; dubium utique esse non posse, quin toties ille ministrare petentibus Sacramenta debeat, sub gravis noxæ, reatu si omittat, quoties subditorum aliquis simili obligatione accipere illa tenetur. Solum igitur ijs in eventibus dubium esse potest, quid officij ratio jubeat, cum subditi nulla necessitate, sed majoris obsequij divini studio ducti, prudenter, & opportunè, non verò pro libito, & nullâ habitâ alieni incommodi ratione petunt? *Quoties oves rationabiliter petunt, & opportunè.* (n) His autem in casibus distinguendum censeo. Si, qui Sacris Mysterijs muniri desiderat, alium non habet, à quo tum id beneficii accipiat, sed solum Parochum, tum communior Doctorum opinio censet, non posse salvo officio Parochum id obsequij negare. Primò quidem, quia Pastor sua in Paternia Christi vices obit. Unde sicut Christus nullo unquam tempore repellit eum, qui cum ipso in gratiam redire cupit, sic & Pastor hoc facere muneris sui esse nôrit, cum onus, quod deleganti incumbit, non possit non premere delegatum. Deinde si ad Pastorem pertinet, etiam amissas & errantes oves quarere, sic ut Deus, nisi id fiat, queratur, indignetur, & per Ezechielem iratus exprobrat, *Quod perierat non quaesistis* (o) quanto magis exiget ab eo Deus, ut oves sponte redeuntes non repellat? Præterea Sanctus Augustinus hortatur Christianos omnes, ut divinum ad Epulum accumbant, atque adeo ut confessione animum expient, semel quot hebdomadis, idque Dominica ferme

terme die, quod ipsum permittit Ecclesia, & Patrum ac Pontificum decreta suadent (p). Qomodo autem hæc sequi consilia & hortamenta subditi poterunt, si, qui ministrare petentibus ex officio solent, id facere non teneantur? certè, qui non Iustitiæ, sed Caritatis titulo hæc mysteria præbent, multo minus tenebuntur. Sic autem an non inanes, & planè irritæ sunt tam multæ ad hæc Sacramenta sumenda invitationes? Quare nisi Parochus aut oppidò sessus sit, aut peius habeat, aut rebus majoris momenti, ad divinum quoque obsequium spectantibus præpediatur, non videtur salvo officio recusare posse laborem, si alius non sit, qui vices suppleat, citra noxam, negligentia, ea in re admittat, respondentem. Minor erit obligatio, ubi alius fuerit, qui Pastoris in hoc munere vices suppleat. Atque hoc ex capite valde expedit, habere Sacellanum: aut Adjuvotem, qui sociâ operâ onus Angelicis formidandum humeris cum Parocho portet, ejusque varijs in occasionibus vices expleat. Ceterum an sola illa Pastori agenda sunt, quæ ovibus summè necessaria sunt? an non & ea curanda, quæ gregi utilia, quæ commoda fuerint? id nã sit, miseræ profectò sunt oves. Quis unquam Pastorum in animum induxit, non alias pascendas sibi oves, nisi cum extrema eas fames urget, sic ut röm non pallas moti necesse sit? Quin imò gaudes, si horâ quavis pabulo se reficiant, dummodo id ipsis condicat; & enim in finem libenter ipsas per pascuâ sequitur, sive

actu interim impleatur, seu pascatur. Sic tamen pervenimus ad aliam quibus Parochorum non nemo omnino meritiò negari tam nobilem charitativis est Evcharista; quia nunciamur doceri & capere possunt, quid tam illa sit? Tales autem videntur, præter nativitate, Surdi, & Semihulli. Quæ tamen assero, hanc non esse præbendam Dispensatoris fidelis, sed crudelitatis manifestam. Aliud est, præbere in curâ commissis parcius de frumentorum pretioso, aliud petitis id ipsis negare. Cum hi, suâ hebetudine capere plus non possunt, quàm quod Evcharista sit liberrimus animæ cibus (q), ad hoc quibuscunque modis potest Pastor in inculturâ, & ad aliquem pietatis sensum ac reverentiam excitari, cogitare non debet, quin nonnunquam infra anni decursum, diebus nimium proximè solennibus, Christo Nato aut Resurgenti sacris, & alijs similibus, non divina hæc dape reficiat: immo magis quod hi ipsi, observando, quæ reverentia, quo pietatis sensu, qua interioris exteriorisque hominis compositione alij ad adorandum hoc Mysterium accedant, inde colligant, remanque dignam geri, sibi quoque idcirco curam summi faciendam (s). Præterquam quæ non constet, an non DEUS hoc quædam speciali, in animam infusa, impleat suâ ex parte, quando ipsi parochis suis quibuscunque non defuerint. His ipsis etiam amentibus, qui aliquando rationis compotes vixerint (t), Pontificum decreta jubent exhiberi, quod potest pietatis, cum parum a morte

SEGNE
Concionies
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

sunt, præsentem eorum conditionem eum ea, in qua olim vi eunt, conferendo. *Amenibus, quæcunque pietatis sunt, conferenda sunt.* Cum his, quos diximus, moneri et corrigi debent illi Parochi, prioribus crudeliores, qui Adolescentes admittere ad divinam Mensam non volunt, antequam vigesimum ad ætatis annum accedant. Et tamen horum ego non paucos inveni. Sed quæ hujus rei causa? Nam vel adolescentuli illi capere quidem possunt, pro ætate sua, quæ scire oportet, nec tamen capiunt, quia ad institutionem Christianam non ventitant? hoc si ita est, erret Parochus, ut veniant vel inviti: nec enim volenti desse possunt modi, quibus eos compellat. Aut capere non possunt scitu digna? & tum ita cum ijs Pastor se gerat, quomodo de ijs jam nunc dicebamus, qui animo stolidi sunt. Generatim circa adolescentes Sanctus Thomas hæc vult scribere: *Quando jam parvuli incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, tunc potest eis hoc Sacramentum conferri (1).* An autem aliqualem usum rationis ille est, quo præditi sunt, qui & ætate maturi sunt, & judicandi facultate egregiè præditi? Ut aliquo pietatis sentu erga divinam hanc escam Parvuli afficiantur, satis est, ut eam à vulgari, quæ corpus pascunt, discernere valeant; ut omnes ejus excellentias assequantur, necesse non est. Illud verum, prius per aliquot annos Parvulos hos ad Confessionis tantum Sacramentum admittendos,

R. P. Segneri *Institutio Parochi.*

ut ita sensim aptiores reddantur adissimulatissimam Evcharistiam, ad quam deinceps erunt admittendi (x). Quæ autem causa sit tot annos ipsos arcendi à Mensa hac divina ætate omnium maxime idonea, quia etiamnum innocente? Cajetani doctrina est, etsi adolescentuli, Parentum suorum autoritate prohibiti, non peccent si Cælesti hoc terculo non pascantur, cum per ætatem & judicium jam satis maturi essent, non tamen dignos veniam & excusationem Parentes, qui prohibent (y). Ego autem assero; multis locis Parentes ejus rei culpam conjecturos in Pastores, per quos stet, quò minus illorum liberi citius ad convivium hoc Angelorum admittantur. Meminerit præinde Pastor illius, quod dixit Christus: *Sinite Parvulos venire ad me (z).* An verosimile est, cunctos, quos tunc Christus tam blandè complexus est, tenerà illà ætate jam fuisse judicio tam maturo, ut Christum cognoscerent eum, qui verè erat? Igitur mensura cibi ac frumenti, quæ adolescentulis danda est, detur tempore suo. Hoc autem tempus magnam partem pendet ex industria Pastoris, quæ hic in ijs institendis utitur; sive spectemus notitiam hujus Mystery sufficientem, sive rationem modicumque, qui in illo usurpando tenendus est: ut nimirum id faciant planè jejuni, summà eam modestiâ, absque eo quòd oculos in eam deligant, qui escam hanc divinam porrigit, sed eos modestè demissos teneant, & in sese collectos: os deinde decenter aperiant, non verò rictum vasto hiatu pandant, multoque minus

minus sumpto sacro Epulo curiosè mox alios contemplantur, quid agant; sed cogitent, habere se tunc Christum JESUM in corde; ac proinde non esse omitterendam occasionem cum eo agendi, intimè se illi meliore, quo possunt, modo uniendi, gratias agendi, se illi magno affectu commendandi.

Curandum tamen ante omnia est Pastori, nulli ea in re parcendo operæ, ut Parvuli isti, cum prima vice hæc cæli dape pascuntur, animum nulli culpa obnoxium habeant. Nimis quàm miserum esset, si infelices isti initium hujus frequentandi à sacrilegio facerent. Parte una advertere licet, de multis Parvulorum horum verum esse, quòd *erraverunt ab utero*. Vix illis Rationis illucescit dies, cum vel pravis suorum sodalium exemplis, vel deterioribus colloquijs, discunt peccare, antequam ferè per ætatem peccare possint. Hinc malus Dæmon est Draco ille exitialis, qui hiantibus faucibus expectat, dum pariat mulier, ut confestim in prolem involet eamque devoret, nisi illum mulier, Dracone solertior, in solitudine abscondat ac protegat. Parte autem altera, cum Adolescentuli nondum peccandi assuetudine aboleverint ruborem illum & verecundiam, quam natura & Gratia certatim peccato aspersere, ut ab eo nos avocarent, primum omnino est contingere, ut sacros Arbitros illa sua errata celet, quæ vel maximè oporteret reterege: atque ita malè omnino præparati ad Christum Servatorem accedant, eique jungantur. Quis autem explicet, quantum

malorum ex hoc malo scaturire possit. Si parvus initio error in fine fit minus, quid non timendum erit de errore, qui vel ipso in initio est minus? Ajunt, cum subinde Infans in utero plorare auditus est (21), ferè id magnæ calamitatis, quæ eum videret, prognosticon fuisse. Et quid non funestum de illo vaticinari possunt qui opus omnium, quæ his in mentibus hiant, sanctissimum, à peccato mutantur? In hoc igitur utilisimè Pastor desudabit industria. Quare ubi natus gerit, ut aliquot ante annis Parvulus de noxis ritè ac ordine se accipiat, id deinde incumbat, ut antequam primò ad factam accumbant Mensam de ritibus se vitæ noxis accuratè, quantum possunt, acculent. Et hæc sui actione vel apud ipsum Parochum, vel elium Sacerdotem, cui noti non sunt, facta, curet omnino Pastor, ut Parvuli animum penitus mundent, ut in vitam valis ab omnibus itirpibus & vitijs purgati vitæ semen, primò salutem, non intra spinas recipiant, in mortis semine cum gravissimo agri, quin & ejus, quæ eum non coluit, detrimento mundum; cum tot inter documenta, quæ ijs traduntur, qui primùm Sacro Epulo pascendi sunt, nonnunquam hoc preceptum sit, quòd oporteat ad eum commendandum animo à noxis omnibus, quæ ad ejus fieri possit, purgato accedere.

III.

Superest id, quòd Dispensator nostro omnium solet esse difficillimum, negare Sanctissimam Eucharistiam

qui nullo jure illam usurpant, & debi-
tam sibi portionem petunt, ut Parrisfa-
miliæ domestici, etsi reipsa non solum
non domestici, sed inimici sint. *Sunt
Christiani mali, qui vocantur Fideles
& non sunt, in quibus Sacramenta Chri-
sti patiuntur injuriam* (bb). His, si
sunt Peccatores vulgo non noti, quales
sunt, qui proximas peccandi occasiones
non deserunt; qui injustè ablata, cum
possent, non restitunt; qui injurias of-
fendentibus ex animo non remittunt,
sed indignationem ut ignem in sinu fo-
vent, tanto magis vivum, quo cinere di-
ligentiùs tectum, his inquam, si priva-
tim petant Sacram sibi Evcharistiam
præberi, privatim quoque eadem ne-
ganda est, suaviter ijs ostendendo: quòd
Sancta malis possunt obesse (cc):
quòdque propterea tummum ipsis ma-
lum esca hæc esset accersitura; cum SS.
Evcharistia, contra quàm lignum solet
cedinum, corpora viva servet sana,
morta verò faciat computrescere.
Mors est malis, vita bonis. Patent
igitur se, & illà dignos reddant, tum
verò nequaquam negandam. Si au-
tem occulti isti Peccatores petant pub-
licè, tum publicè neganda non est: ita
enim faciendum Christus docuit, dum
Judæ quoque eam potrexit: privatim
tamen subinde seriò monendi sunt, ut
attendant (dd), quid demum agant,
cum vel ex ipsis Christi manibus sumpta
Evcharistia non cibus Judæ, sed vene-
num fuerit. Sic age Dispensatorem
jubet iste Canon. *Non prohibeat Dis-
pensator manducare pinguis terra in
Mensa Domini, sed Exaltorem montes*

timere (ce). Sic enim, ut dicebam,
Glossa hæc verba intelligit.

Ubi autem Peccatores aliqui ita pub-
lici fuerint, ut publicum sit eorum de-
lictum, non autem sit publica emenda-
tio & poenitentia, etiam publicè à divi-
na hac Mensa repellendi sunt; dum ita
temerarij sunt, ut non vereantur pete-
re panem Filiorum, etsi Canes esse non
desinant. Aliter facientem increparet
Deus ut Dispensatorè timidum, diceret-
que illi: *Et cum adulteris portionem
tuam ponebas* (ff). Neque verò satis
purgabit se, qui Personæ petentis Nobi-
litate, & eminentem in Republica
dignationis gradum prætexuerit. Quis-
quis peccator est publicus, Canis & ipse
est, eo solum discrimine, quòd si Pec-
cator simul, & Princeps est, non qua-
liscunque Canis, sed Molossus est (gg).
Ne Regum quidem melior hæc in parte
conditio est. *Siquis* (aurei oris verba
sunt) *diademate coronatus indigne ac-
cedat, prohibe illum. Majorem illo
potestatem habes* (hh). Et hoc nimirum,
ut idem Sanctus inculcat, est esse Pa-
storem Sacrum: non elegantem è feri-
cis filis vestem gestare, non candidum
è lino Clerici amiculum circumferre,
non pretiosis & splendidis sacrificantis
ornamentis superbire: *Non ut albam,
& splendidam vestem circumferatis in-
duti.* Aliter se gerere, est Sanguinis
Christi reum se constituere. *Sanguis
Christi de manibus vestris exquiresur.*
Hoc enim est divinum hunc liquorem
non infundere in utres novos, sed in
putres, & ita putres, ut fetore etiam
suo, pravis inquam exemplis, offen-
dant.

dam. Atque hoc non de ijs solum exemplis pravis accipiendum intelligendumque est, quæ publica & notoria sint vel factis ipsis, vel iudicis sententiâ, sed etiam cum de ijs suspicio est tam vehemens, tamque non vana, ac temerè suscepta, ut poni prudenter non possit (ii), nec ullo indicio verisimiliter iudicari. Hujus generis Peccatorem oportet non in arcano tantum, sed in aliorum etiam oculis in melius mutatum esse, sic ut in hos etiam aliqua incurant emendationis indicia & argumenta, antequam publicè sacrâ ad Mentem admittatur; aut saltem intelligat aliunde Populus, hominem illum respuisse: nisi fortè imminens mortis periculum tale nihil admittat. Tunc enim major illa Viatici ad longum æternitatis iter necessitas facit, ut nihil in reverentiam peccari videatur, si sanctis his Mysterijs muniatur verè dolens, qui tamen ob incitas, ad quas redactus est, emendare, ut oporteret, prava ista exempla non potest. Ubi necessitas hæc non excusaverit, cum dolentis animi gemitus DEO quidem probè sint cogniti, sed ignoti hominibus, curet Pastor, ut dolor ex animo ad facta se palam extendat, antequam ut legitimus testis coram Iudice admittatur (kk). Hæc si fecerit Parochus, dignus tandem erit nomenclaturâ Dispensatoris non prudentis tantum, sed & fidelis. Temperare mensuram, ne redundet, cum deberet esse parcior; ne nimis parca sit, cum deberet esse abundantior, ad Prudentiam magis pertinet: non dare

illam, cui jure neganda est, ad fidetatem spectat.

(a) Luc. 12. 42. Matt. 24. 42. (b) B. gon. hic. (c) Pjal. 127. 4. (d) Hippoc. Aph. 31. (e) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 3. (f) Thess. 2. 10. (g) Jo. Sanchez, in h. l. (h) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 12. in c. (i) De la seer. dist. 2. c. Per venit. 24. q. 1. c. Cap. 1. quis. Vasquez, disp. 219. c. 7. Scem. in c. 13. q. 1. ar. 3. (k) Asst. Probl. sol. 1. 13. q. 1. ar. 3. (l) Prov. 16. 1. (m) de Conf. Dist. 2. c. sit. (n) Suar. in 3. p. dist. 72. a. 3. ad 3. Primò. Navar. in c. Placuit de Dec. 2. 1. 152. Laym. l. 5. tit. 6. c. 13. q. 2. Aur. l. 2. c. 17. q. 10. Tol. l. 5. c. 7. §. scilicet. Regu. l. 2. 9. n. 96. Filsus, 11. 4. 6. 9. n. 251. Bar. l. 1. c. 4. n. 4. Bonac. de Euch. disp. 3. §. 2. p. 1. n. 15. (o) Ezech. 34. (p) in i. super l. ris de Rescriptis. de Eccles. doz. 2. 11. de la seer. dist. 2. c. Quotidie. Possev. 1. 7. n. 1. 1. (q) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 9. (r) Laym. l. 5. 4. c. 4. n. 4. 5. (s) Laym. ibid. (t) 26. q. 2. 1. 1. recedunt. V. S. Th. 3. p. q. 80. ar. 9. (u) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 9. ad 3. (v) Laym. l. 5. n. 4. 1. n. 3. (y) in 3. p. q. 8. ar. 9. ad 3. (z) Bar. 1. 1. 4. (aa) Albert. Mag. (bb) S. August. 1. 1. Sab. San. (cc) 6. q. 2. c. Si tamen de Conf. Dist. 2. c. Et Sancta. c. Sicut. 1. Indus. 1. §. scelerate. (dd) 6. q. 2. c. Placuit. de Conf. Dist. 2. c. Sicut Indus. 1. q. 1. c. Christus. (ee) de Conf. Dist. 2. c. Non prohibeo. (ff) 1. 1. 1. (gg) S. Th. 3. p. q. 80. ar. 6. ad 1. (hh) Chrys. ho. 58. in Matt. (ii) Suar. de Dec. dist. 67. scilicet. 5. Rich. in 4. d. 9. q. 3. 1. 1. q. 4. ar. 1. concl. 6. Henric. l. 2. c. 1. 1. (kk) Pan. Dist. 1. c. In astant.

SEGNE
Concionas
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochi

CAPUT XXII.

*Monita Pastori Sacro in
administrando Pœnitentiæ Sa-
cramento observanda.*

Pœnitentiæ Sacramentum in se tanquam quinta Cæli, ut dicunt, essentia complectitur, quidquid boni alia ferè habent Sacramenta: est enim Sacramentum Vivorum perinde ac mortuorum: Vivorum quidem, in quantum auget Gratiam DEI permanentem, in ijs, qui eam possident: Mortuorum verò, in quantum Gratia vitam ijs reddit, qui perdidit. Hæc causa ejus administratio plura etiam videtur postulare monita ac documenta, Pastori sacro suggerenda; eo præcipuè ex capite, quia sicut nullum aliud ex Sacris Ecclesiæ Mysterijs plus opera propriæ ac conatus exigit ab eo, qui accipit, sic nullum est, quod tam multum postulet ab eo, qui administrat. Quia tamen jam aliàs gemino libello, quantum mea facultas permittebat, complexus sum ea, quæ & Pœnitenti, & Sacerdoti Pœnitentem audienti observanda sunt, res pœcere videtur, ut illos ad libellos Lectorem remittam, ne iste plus mole, quam opera pretio excrescat. Hic solum paucis indicabo; ut Parochus rectè & ad amissim Sacramentum hoc Pœnitentiæ administret, perutile futurum, si sibi persuadeat, se uno hoc in opere jungere simul opera omnia miserationis, quæ spiritualia di-

cimus. Hæc autem minutim omnia persequi, non posset non esse molestum; unde ad tria præcipua revocabo omnia, quæ sunt, ut S. Thomas enumerat: *Docere ignorantem, corrigere peccantem, portare onerosos & graves* (a).

I.

A primo ordiendo, duplex esse solet Pœnitentis Ignorantia: prior Veritatum, quas oportet credere; altera Veritatum, juxta quas oportet vivere. Venient igitur primò ad Pastoris pedes aliqui, Mysteriorum Fidei tam rudes, ut vix, ac ne vix quidem appellare eos liceat nomenclaturâ Filiorum lucis, tam ceteroquin propriâ Christianorum. *Ut Filij lucis ambulate* (b). Toti sunt nox ac tenebræ. Si portò hæc inscientia fuerit geminorum illorum Mysteriorum Fidei, quæ cardinum instar sunt, in quibus tota Religionis Catholice machina volvitur, Trinitatis inquam atque Incarnationis, miseror planè sortem Pastoris. Alterutrum enim ipsi faciendum, ut vel tunc confestim hæc talè Mysteria doceat, quantum res postulat; vel si id per tempus fieri nequeat, aliàs redire jubeat ad noxarum ventam accipiendam, ubi priùs opportunè edoctus fuerit, quæ scire ipsum necesse est.

Cùm enim duo hæc Mysteria, juxta communiorem veriorèmq; Doctorum sententiam, fide explicita tenenda sint, ita ut salus æterna obtingere possit planè nemini illa quomodocunque ignorant, consequens est illis non cognitis Pœnitenti remitti peccata non posse.

T 3

Ubi

Ubi autem Ignorantia tam crassa non fuerit, sed solum aliorum Mysteriorum, ad quæ scienda Christiani præcepto tenentur, Pastoris officium non exigit, ut tum ipsum instituat; curandum tamen, ut de negligentia se accuset, quâ discere illa, cum posset, neglexit, utque promittat, se aut Institutionem rudium in rebus divinis accessurum, aut aliud serium & efficax suæ inscientiæ curandæ medium adhibiturum.

Rariùs tam densa nox animos occupat. Crebrò tamen venient ad Pastorem alij, qui funesta caligine laborent inscientiæ eorum, quæ ad ipsam Confessionem ritè peragendam necessaria sunt. Sunt non pauci, qui ignorent, quem dolorem Sacramentum hoc postulet; qui nesciant causas, quæ illum excitent; modum, quo illo uti debeant: nesciant opus esse decreto vitam emendandi, quàm fieri possit, firmissimo, aut si hoc sciunt, non multum in eo eliciendo laborant, perinde ac si totum Pœnitentis opus solis labris perageretur. Multo minùs penetrant alij perspiciuntque gravitatem peccati, quod tamen biberunt ut aquam; aut summum Servatoris nostri beneficium, qui nobis tam promptam paratamque nullo non tempore voluit esse peccatorum veniam: Alij non attendunt, injurias DEO à se illatas, pœnalibus deinceps operibus esse compensandas: non cogitant, quibus medijs tueri se possint, ne relabantur; quibus artibus vitare, aut superare Orci illecebras ac tentamenta; quibus modis emendare pravas assuetudines; atque ita de pluri-

bus alijs, quæ tam sunt necessaria ad Pœnitentiam Christianam, ut sine his Confessio evadat remedium lentum, & tantum potens ad leniendos, non autem persanandos animi morbos. Harum proinde rerum cognitione oportet imbuere mentem eorum, quos vocat Pastor, ut nebulam tam spissam dissipet; & quia ad hunc finem breve nimis est tempus, quo in Sacro Tribunali cum ignorantibus hisce agit, sæpe pro concione hujus generis argumenta tractanda sunt; atque ita pluribus idèbatur dociles isti trunci formandi, qui parum vix aliquid de informi sua ruditate mittunt. Sed qua tandem ratione elaborabit, ac perficiet eos Parochus, nisi hanc ipse artem egregiè priùs calleat? eam autem ut calleat, non solum Theologis, qui de Moribus tractant docere debet, quomodo solvenda sint, que in confessionibus excipiendis occurrunt dubia, sed multo magis ex libris Alecticis haurire debet documenta, Sanctorum, ut cuilibet vitio ac peccato idonea possit remedia præscribere: id quod erit doctrinæ adjungere consilium: *Absurdum est saluti Doctorum, atque Antistitem salutis præcepta nescire.* Et tamen inepta hæc curatio ratio pro! quàm vitio nostro jam reddita est familiaris? Audiuntur quotidie, & absolvuntur se accusantes, quin aliquid in id impendatur cura, ut hi malis suis impostetum prospiciant. Quid autem hoc est aliud, quàm ulcus lecare, nec obligare tamen, id prætexendo, quod nesciat, qui curandum agrum suscepit, quibus

dem mediis & emplastris certo, & non veluti casu, per sanare illum possit? Sed quæ tandem hæc est eius excusatio, qui se Medicum profitetur? Imperitia culpa adnumeratur, in eo qui nescit, cum scire deberet. (c) Hinc mirum non est, si tam aperte denuntient Sacri Canones Pastoribus Populorum, nunquam futurum, ut satis abhorreant ab ignorantia, nisi ab illa ut peste abhorreant, *Elaborandum itaque est Sacerdotibus ut ignorantiam à se, quasi pestem quamdam, abijciant.* (d) Ignorantia popularium ipsis nocet, ac propterea febris similis est, licet maligna & lethali; Sacerdotum autem infectio & ipsi, & aliis detrimentosa est, & hinc Pests appellatur.

II.

Pars altera est, corrigere & monere Poenitentem. Asserunt Leges, tribus verbis posse aliquem Hæredem institui. (e) Hoc si uspiam, in caelesti sanè hæreditate est verissimum. Non semel tribus verbis admonitionis tempestivæ & inavis, Anima jam diu aberrans in semitam reducitur. Et tamen non sunt, qui tria hæc verba aptè proferant. Quidam corrigere alios verentur, ne eorum damnando facta simul sua condemnent. Nullus sacrorum librorum meminit, Cainum ob Abelis eadem ab Adamo unquam increpitum; quomodo enim fratris unius parricidium exprobrare ille poterat, qui peccato suo parricida fuerat tot filiorum, quam multos Pater totius humani generis numerat? Sic quomodo inveheretur in aliquod

fecunda libidinis peccatum, ab homine profano admissum, Sacerdos, qui tanto ipse in eiusmodi miseriis pronior est? *Qua libertate Praefes Ecclesie corrigere peccantem potest, cum tacitus sibi ipse respondeat, eadem admisisse, qua corripit?*

— Magnopere tamen cavendum, ne ad alterum quis extremum declinet, acerbè reprehendendo, & præcipuè exclamando altiùs & toto vultu iram præferendo; quod foret peccatum multo gravius in reverentiam Sacramenti sigillo debitam. Aqua grandine mista, etsi cælo delabatur, diu tamen in cisterna servari non potest, sed confestim putrescit. *Asperitatis nimia increpatio nec correptionem recipit, ne salutem.* (g) Congit non semel, unum aliquem nimia severitate & nullâ prudentiâ interconfitendum correctum, multis dein annis confessione superfedere, & abhorere ab omni Medico, quamlibet perito & prudente, eius imperiti & crudi causâ, in quem inciderat. Confessionem S. Augustinus ita descripsit: *Confessio est, per quam morbus latens spe veniæ aperitur.* Si proinde Poenitenti tam acerbè increpando omnis spes ac fiducia veniæ tollatur, quid tandem erit, quod ad noxas aperiendas impellere illâ possit? Ut igitur hac in re prudenter quis se gerat, & temporis, & personarum rationem habeat oportet. Temporis quidem, non reprehendendo quemquam, nisi cum sui accusationem omnem finiverit. *Concocta movere oportet, non cruda.* Personarum verò: quia aliter vites tonentur, aliter duræ jam ac nodis asperæ ligantur.

ligandæ

liganda sunt. Cum juvenibus utendum mansuetudine summa, dum corriguntur; uti & cum ijs, qui indole sunt timidiore & verecunda. Quicumque de deditone appellati statim se dedunt, & quidem ad arbitrium appellantis, vel ab hostibus benignè habentur. Et ratio sinat, ut à sacro Arbitro habeantur inhumaniter? Imò cum hic adverterit se audiri cum animi modestia & demissione, correctionem tempori in solatium mutet. Plus ruboris incutere, quem jam pudet, perinde foret, ac illi extrahere sanguinem, qui viribus exhaustus animo linqvitur. *Qui Penitet, non est dicendus Peccator.* (k) Cum ijs igitur tantum agendum severius, qui tam protracta fronte sunt, ut videantur peccatum triumphali velut in curru advehere, cum illud Sacerdoti aperiunt. His ruborem largè excutere, est eos magnam partem sanare, docendo peccatum non parvi facere; maxime quod longà assuetudine inveteratum est, quod ceteròquin eò hominem adducit, ut vires propè omnes adimat ad abstinendum ab ipso: quæ tamen virium imbecillitas citra noxam non est, quia propria voluntate accersita. *Quod diu nolimus, posse desinimus.* (l) Sic ut illa via quæ initio vicino tantum patebant, paulatim evadant via publica, quas absque tumultu claudere jam nulli liceat. Cura d. m. magnos erant miseri isti probe intelligant, quam malo loco eorum res sint; & ferro utendum, ubi unguenta non proficiunt; sic tamen, ut omnia dicta esse advertiant animo potius eorum fortem miserante, quam

indignatione commoto. *Quid in peccatis severius castigari necesse est, non videntis plestatur animo, sed modestia.* (m) Hæc sanandi, non fecendi voluntas facit, ut Correctio non tantum sit Justitia, sed & Misericordis opus sit.

III.

Tandem etiam molestia & fastidia quæ affert Penitens, toleranda sunt, quo vix aliud in auscultandis his solet esse difficultus. Quamquam in molestia nihil hoc in ministerio est vult, planè se illi ineptum ostendit. Nemo unquam multum mellis ex alvea colliget, qui Apum aculeos formidat. Multo autem magis abs re esset, non temere solum ejusmodi molestias, sed etiam intolerantiam signis prodere, assidendo cum vasica, aut flabello refrigerando, oliscando, motorquendo se; identidem tabaco pulveres naribus ingerendo, sedendo inopportune Penitentem, tandem abrumperè, interpellando, etiam cum res non postulat. Qui sic reos ipsorum audit, non ad aperienda; sed etiam peccata invitat. Attendat igitur sebi; qui enim stolidè gregem militiam agit, si hic in latronum castris incidat, ad damni reparationem veniat. Si enim reus iste fugere compellitur, si scire se obstringat aut recedat, quod admiserat, aut abrumperet, excusando, quod addendum foret, dumque erat, ad quem alium, quam ad eum pertinebit de eo rationem reddere? Hic enim est, qui hæc agendi ratione cum impulit, ut male dicitur

SEGNE
Concionibus
Instruere
Penitentem
Confessari
Parochi

plus se quam unquam mali Daemonis potestati permitteret. Eadem tolerantia utendum in audiendis aliquibus parum paratis (etsi satis appareat, eos tandem suis adhuc innexos vinculis dimittendos) ut palam fiat, necessitate, non tædio abolutionem negari. Repulsa eiusmodi telum est fortissimum ad complures terrendos: cavendum proinde, ne ante tempus ostensa vim ferendi amittat, instar teli suo mucrone destituti. Quin ne semper quidem hoc telo mox utendum est, sed promere tantum oportet. Primò differenda est tantisper noxarum condonatio, mediis aliquibus Pœnitenti suggestis, quibus rectius sese pareat; subinde cum ista nihil profecerint, neganda erit. Nimia illa & inflexibilis festinatio, quâ nonnulli ad prima verba prolata repellunt reos, non rite paratos, vix unquam cessit feliciter. Conandum potius, ut se parent, remittendo nunc fides, nunc tendendo, donec quem quis optat tonum edant, non autem mox illas rumpendo.

Ad Parochi tamen prudentiam non pertinet, aures præbere Peccatoribus quibusdam publicis, à quibus vix quidquam expectari possit. Horum (ut alias monui) catalogus Episcopo dandus est: cum enim suâ Parochus autoritate emendare non possit offendicula, quæ præbent, necesse est ut Episcopus interponat suam. Sed quomodo interponet, quomodo providebit malis, quæ timentur, si illa ignoret? aut quomodo potest non ignorare, si Parochus non indicet; imò subinde etiam interrogatus
R. P. Segneri Institutio Parochi.

celet, & torqueretur, perinde ac si non in ipsum quoque; ut Canem mutum, furis peccatum redundet? scio etiam ad quemlibet ex subditis pertinere, manifestare eiusmodi exempla in publicum noxia: plerique tamen illorum non tenentur ad hoc nisi ex caritate, quæ varias exceptiones patitur; Parochus verò tenetur vi sui muneris. Si proinde in hoc adimplendo Parochus fidem suam probare Præsuli velit (& quidni probeat?) caveat, ne sibi, maxime sub Paschales ferias, à quoquam eorum imponi sinat, qui fide malâ ad Pastoris sui pedes se volet abicere, non ut ab eo, tanquam Medico, curetur à morbo suo, contagione noxio, sed quia ipsum metuit accusatorem. Audire hos se accusantes esset sibi linguam ligare, ubi quam maxime oportet eam habere promptam & expeditam, quin quisquam eorum causari possit, suis se armis, & suo ex armamentario promptis petitur: suâ inquam confessione Parochum ad accusandum esse abusum. Dicat igitur sine ambagibus, fas sibi non esse, utrique servire foro, interno & externo. Ubi constiterit, externo nihil porro cum ipsis esse negotii, tum enim vero redeant, promptè in foro etiam interno audiendi, & omnis sui voti damnandi. Sic benigne dimissi videant miseri, quod etsi Pastor vicem eorum doleat, ut homines sunt, nunquam tamen passurus sit, ut vivant tanquam Peccatores. Hoc nî fiat, quis tandem suos juvandi in Parocho ardor erit? *Duo ista nomina (cum dicimus Homo Pescator) non nique frustra dicuntur.*

cuntur. *Quia Peccator est, corripo; quia Homo est, misere.* (o) Quamquam (non enim omitrenda sunt quæ sequuntur) *non liberabis hominem, nisi eum persecutus fueris Peccatorem*, sic scripsit S. Augustinus.

Sed finis sit horum monitorum: sic enim exposita, ut res exigit, hic locum non habent; paucis autem indicata potius quàm explicata, ad scopum fortassis non faciunt. Aliud igitur fieri nequit, quàm ut partibus boni Confessarii pernoscentis lectorem ad geminos remittam libellos, quorum jam ante memini. Ibi legere erit exposita pluribus monita hanc in rem utilia, quæ hic velut aliud agens attingi, cum aliis quæ brevitatis studio ne attingi quidem.

(a) S. Tb. 2. q. 32. ar. 2. (b) Eph. 5. 4. (c) l. Imperitia ff. de Reg. iur. (d) Dist. 37. q. 1. ad S. ut itaque. (e) l. Qui testatur. S. Qui no- que. ff. de Hæred. Insti. (f) Dist. 25. c. Primum. (g) Dist. 45. c. Cum Beatus. (h) S. Aug. de vera & falsa Pen. c. 10. (i) Aphor. l. 7. 22. (k) 22. q. 1. c. Quod autem. (l) Sen. Ep. 55. (m) Dist. 82. c. Quia aliquanti. Dist. 86. q. odio. (n) l. Quamvis ff. ad leg. Aquil. (o) 23. q. 4. c. Duo ista.

CAPUT XXIII.

Quomodo Pastor conferre aliquid possit ad illa tria Sacramenta, quorum minister non est?

DUOBUS modis aliquid Geni cælestes ad Manna illud in solitudine contulerunt; labore, & apparatu: labo-

re quidem, suis illud manibus in- formando; apparatu, non deplumato illud ante, quàm prima candida non solum operuisset, byssine infusa in tellure strata. Cognet Pastorem quisque, eo se Beatorum è numero Geniorum, aut saltem esse contentum. Parte una conficere debet hoc manna cælestis Sacramentorum (hoc autem in his quatuor, quorum Parochus Minister est) parte altera conferre debet operam, ad apparatus præparandum contingere solet in his, quorum minister quidem non est, ad iuvantiam la, dum præparat suscipientem, ut dignè recipiat. De primis jam egimus. De reliquis differendum est, quæ ut jam indicatum est, sunt Confirmatio, & Matrimonium.

I.

Non est fortassis aliud inter Sacramenta, pro quo tam turpiter ingrati sint Christiani, quàm Confirmatio; dum non solum non agnoscitur esse beneficium, quale re vera est, sed et quidem cognoscitur. Illacrymatus est Solyman Christus Servator, propter quod cæca non agnoverit bonum in collatum: *Flevit super illam dicens, quia si cognovisses & tu!* (a) Nec mirum hodie plorandum est; imò gemunt sunt lacrymæ: plorandum, quia non cognoscuntur tam excellentia Dei dona; plorandum, quia nemo laborat, ut hæc dona cognoscantur. Cerrim est Confirmationem omnibus hominibus bicultatibus robur conferre; Rationabili, Irascibili, Concupiscibili, & tantum quidem.

quidem, ut homo Christianus hoc destitutus Sacramento absolutus suis numeris Christianus non esse videatur. *Abque huius Sacramenti unctione; perfectus esse Christianus nunquam poteris*, (b) quæ sunt S. Clementis verba. Si Baptismus confert Gratiæ, quantum satis est, Confirmatio tantum confert, ut redundet etiam. *Spiritus Sanctus, qui in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione augmentum præstat ad gratiam*; (c) Sic Sanctus Melehiades locutus est. Si in Baptismo erigimur & construimur in templa viva Spiritus Sancti; in Confirmatione iniciamur, seu conlectamur. *Per Baptismum adificatur homo in domum Spiritualem, per Sacramentum Confirmationis quasi domus adificata dedicatur in Templum.* (d) Ut S. Thomas asseruit. Vera sunt hæc, & plura alia, quæ his addi possent. Quid autem refert? Cum Sacramentum hoc, ut debet, suscipiatur in ætate tenera, quis, dum eius sit particeps, hæc et us dotes cognoscit? & cum is, qui illo munitus sit, maturam ad ætatem provectus fuerit, quem tandem habet, qui dotes illas explicet, qui in memoriam revocet, qui ad laudandum ex iis Deum invitet? *Lauda Deum tuum Sion, quoniam confortavit seras portarum tuarum.* (e) Desiderat Sacra Synodus Tridentina, ut res tam absõna & indigna videretur; ut verba Catechismi eius autoritate confecti docent: *Cavendum maxime, ne in re sanctitatis plena, per quam nobis divina munera tam large impertiuntur, ali-*

qua negligentia committatur: (f) Sic ut non solum animo ab omni labe puro accedatur ad illud suscipiendum, sed etiam pietate in Deum singulari, & insigni præmissa præparatione: addit proinde, curandum Pastoribus sacris, & hortationibus ad id Populum excitandum, ut suscipienda Confirmationi præmittat abstinentiam à cibis, aliis actionibus piis comitatam, id quod jam sacri imperarant Canones, jubentes, ut nisi aliter cogeret necessitas, qui Sacramentum hoc ministraturus esset, pridano ad id jejunio se præpararet; idemque faceret suscepturus. (g) sunt autem nunc ista, ut equidem existimo, apud magnam Christiani Populi partem inaudita, eaque causâ etiam mirum non est, si tanti Sacramenti, quod suam ob excellentiam à solis Episcopis administrandum est, virtus paulò minus, apud plerosque, quàm nulla est: dum, perinde, ac si planè nudi essent, & non muniti lorica tam impenetrabili, vel stamineus culmus sufficit ad eos transfodiendos, haud aliter ac si telum esset firmissimum & acutissimum. Olim non pectines ferrei, non scorpiones, non cruces, non catastræ, non ignitæ craticulæ iis pollebant viribus, ut terroris aliquid magnanimis eius ætatis Christianis incuterent, quo minus non de irrisoribus tantum, sed & de Tyrannis triumpharent. Nunc verbum unicum, una irrissio, unus jocus, unicum, *quid dicent homines?* sufficit ut multi erubescant Evangelium, & probro sibi ducant, vivere ex Christi legibus; quasi non & ipsi confirmati

sint ad finem tam nobilem, quam erant veteres illi Christiani. Non parum dein utilitatis afferret, inducere populum, ut quod jam dicebamus de Baptismo, circa Confirmationis etiam Mysterium praestet; restaureret inquam annis singulis, Fetijs divini Spiritus adventui Sacris, nomina cum Christo Salvatore contracta, non erubescendi crucem, sed magnis illam animis ferendi, non in corde duntaxat, sed palam in fronte, eam ob causam Confirmationis balsamo ab Episcopo linita, ut sibi illam decori & gloria duceret (h): utque hac ipsa in restauratione veniam petat praeteritarum imbecillitatum, decernat etiam, superare deinceps strenue ac fortiter pudorem illum, qui tam multis est obex maximus, quò minus è Christi legibus vivant. Foret profectò hoc exequi, quod Apostolus gravibus illis verbis inculcavit Timotheo suo: *admonete, ut resuscitò gratiam DEI, qua est in te, per impositionem manuum mearum* (i). Hoc enim si Apostolus à Timotheo petijt, idèò petijt, ut excuteret ab eo pusillanimitatem quampiam, cujus reum se fecerat Discipulus tam cetera non indocilis, eaque Apostolum permoverat, ut mox & illud adjungeret: *Noli erubescere testimonium Domini nostri, neque me vinctum ejus* (k).

II.

Alterum Sacramentum, ad quod perquam utiliter suscepturos praeparabit Pastor, est Matrimonium. Parte unà matrimonio juncti sunt in DEI Ecclesia

major pars Populi profani; parte una altera tenebris, communis omnium alia Sacramenta suscipientibus, ignorantia, accedunt tenebrae concupiscentiae, ignis nimirum tartarei, qui nunquam non in animum exhalat fumum deceptionum & iniquitatum.

Matrimonium igitur, ut Contractum, & ut Sacramentum considerari possumus. Quod ad illud, ut contractus est, attinet, incumbit Pastori, ut impedimenta, quae vocantur dirimentia Populo opportunè pro Concione explicet; quae sunt non pauca, praecipue tamen unum, ad quod multi non advertunt, affinitatis, quod nascitur ex copula prohibita cum persona sanguine juncta in primo & secundo gradu, cum agnata inquam Sponsi, si Sponsum attendamus; cum agnato vero Sponsae Sponsae ratio habenda est. Pluribus etiam vicibus revocandum est Populo in memoriam, teneri singulos manifestare, si cujus horum impedimentorum consilii sunt. Id quoque agendum obdulo, ut Parochus certior fiat de consensu Sponsorum, ne dubium sit, ut volentes contraxerint: non enim ob sunt Parentes, qui illam sibi, quaeque non competit, auctoritatem arrogent, & filiam coactam illi jungant, à qua illa vehementer abhorret: penitus non habentes grave malum, quod et arrogantia tunc admittunt, & alterum multò gravioris, quod deinceps rationum pronum est ex conjugio coacto, hoc est indomitis juvenibus sub jugum mitti. Quare si Parochus virium satis & auctoritatis non fuerit ad usus haec resolu-

lentos disturbandos, ob conditionem illos adhibentium, ad Episcopum rem deferat, quid agatur cum fide enarret, & opem promptam ab eo poscat. Vicissim, etiam subsistat conjugij contractus, quo liberi se Parentibus non consultis, aut etiam invitis, illigant, non tamen id semper isti salva religione facere possunt. Cum igitur experientia doceat, funestos hocce & male auspiciatos contractus, gravissimorum sepe malorum, magis quam prolis, feraces esse, sepe moneat Pastor, cum res postulat, quæ nasci & timeri mala debeant, si tam nullâ & prudentiâ, & reverentiâ erga Majores aliqui invicem copulentur; & per otium perpendere hæc jubeat, ubi animi perturbatio resederit, antequam ad necessarias denuntiationes ipse progrediatur. Subinde & alia, prout rerum feret conditio, intelligere studeat: ætatem v. g. Sponsorum; cum prius promulgari non possit futurum matrimonium, quam Sponsus decimum quartum, Sponsa verò duodecimum ætatis annum expleverint (l); hæc enim est ætas, quam Leges Pontificiæ ad conjugium supponunt sufficere: Conditionem eorundem, ut certus esse possit, neutram personarum contrahentium alto simili nodo esse illigatam, neque in præsentiarum, neque in futurum. Curet etiam manifestari sibi patriam, si aliunde non novit; Si enim essent vagi, ipse Matrimonio eorum adesse non posset, nisi potestatem ad id peculiarem accepisset ab Episcopo (m). Denique, etiam differri possit Matrimonium, si Sponsi deprehenduntur ignorare illa Mysteria Religionis nostræ, quæ præcepti, quam a jure necessitate Christianos omnes nosse oportet, ne postea parentes facti sobolem suam docere non possint; (n) diu tamen differre hoc ex capite denuntiationes non oportet; (o) sic enim jussit Sacra Congregatio; quæ, cum videret providendum gemino malo perinde gravi, Ignorantiæ & Innocentiæ, maluit occurrere prius huic, quod prompto & celeri remedio magis indiget.

derentur ignorare illa Mysteria Religionis nostræ, quæ præcepti, quam a jure necessitate Christianos omnes nosse oportet, ne postea parentes facti sobolem suam docere non possint; (n) diu tamen differre hoc ex capite denuntiationes non oportet; (o) sic enim jussit Sacra Congregatio; quæ, cum videret providendum gemino malo perinde gravi, Ignorantiæ & Innocentiæ, maluit occurrere prius huic, quod prompto & celeri remedio magis indiget.

Plus reverentiæ Matrimonio debent ipsi contrahentes, cum sit Sacramentum; atque adeo magis in id incumbere Pastores debent, ut tanquam tale modo ac forma debita suscipiatur, tam antequam contrahatur, quam postea. Quid juvat Christum Servatorem nostrum Sanguinis à se sparsi pretio, id quod non nisi lutum contractus civilis erat, cælesti velut Alchimia in Aurum Sacramenti mutasse; quid juvat, inquam, si Christiani interim suâ ignorantia vix plus de hujus auri valore intelligunt, quam ipsæ bestiæ? Finis ille abjectus, quem plurimi spectant in conjugio, catenam illam noxarum fabricat, quâ obstrictæ sunt Animæ, atque factosando hoc vinculo corpora connectantur; perinde ac si istud non esset institutum à DEO ad significanda divina illa Mysteria, quæ Fidei animis repræsentare debet Matrimonium; Conjunctionem inquam amoris plenissimam, quâ humanæ naturæ divina connexa est, & aliam illam ipsius ejusdem Christi, non solum quæ

Christus cum Ecclesia sua, sed etiam, quâ idem cum Anima Christiani cujuslibet, quicumque in Ecclesia nullâ gravi culpâ obstrictus vivit, conjungitur. Enormia igitur delicta illa, quæ Matrimonij contractui præmittuntur, valent potius ad dehonestanda, quam ornanda cælestia hæc Mysteria; nec id solum, sed efficiunt etiam, ut id ipsum, quod destinatum erat ad juvandos Christianos, ut salutem facilius consequerentur, jam ipsis potius sit impedimento; utque Matrimonium jam non sit Animabus balsamum, quo severtentur à putredine, sed finis foetidus, ut facilius computrescant; aut saltem viscus, quo implicentur, ne ad DEUM pergant, quando ab eo vocantur. *Uxorem duxi, ideo non possum venire.*

Quisquis igitur boni Pastoris partibus non deesse vult, id agere studiosè debet, ut tam fædi abusus extirpentur, docendo pro Concione, quid spectare oporteat eos, qui hoc se vinculo innodare cogitant; ut nimirum augerent numerum Electorum ad gloriam, sobole rectè educata implendo vacuas Cæli sedes (qui fuit finis DEO ipsi in Matrimonio ante admissum peccatum instituendo propositus) deinde ut callem ingrediantur, qui minore cum periculo ducat ad beatam patriam, qui fuit alter finis post peccatum priori additus. Doceat præterea, ad fructum hujus Sacramenti percipiendum, illa maxime divina gratiæ auxilia, quæ necessaria sunt ad mutuam in conjugio amorem, ad societatem à virtute com-

mendatam, ad sobolis rectam educationem) opus esse, ut suscipientes licitari gratique sint. Ostendat, quam immanis sit error, ad Sacramentum suscipiendum præparare se peccato; hæc siquidem radice tam putente & tida quinam alij, quam venerari debent expectentur? Tandem nihil curat eorum, quæ conferte possunt ad magnam Sacramenti huius adimentionem concipiendam, præ aliis fect, quod Apostolus non dubitavit magnum appellare; magnum nobilitate matris, quâ constat, quæ sunt, corporum hominum sacris undis tinctorum; magnum vi significandi ipsa adeo augustissima Religionis nostræ arcana: magnum effectus, quæ non ad solam progenitorum vitam se porrigit, sed læpe per særa lustra durant vel in præmiis vel in præmiis libertorum. Ex hoc turpitudinem perfidiz, quæ contra conjugii fidem datam violat. Et quæ viri, ad superbiam proclives facile barbaris modis tractant feminas, quæ ipsis data sunt vitæ & laborum loca, disertè edicat, socias omnino esse oportere, non mancipia, eaque causâ esse excipiendas verberibus, non mandandas fustuario, multoque minus permittendum, ut moriantur fame, aut mariti alienis amoribus, ludis, conviviis, commellationibus abligantur, quod alendæ familiæ necessarium erat commendanda autem & crebrius & diligenter recta librorum educatio, inquam princeps conjugum negotiorum cum ceteroquin hand dubiè prætereborem esse sterilem & silvestrem, quæ

SEGNE
Conciones
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochi

arborem securi destinatum ob pestiferos fructus, quos educat. Atque hæc omnia publicè pro concione doceri possunt. Subinde autem antequam ad publicas illas denuntiationes veniatur, exploret speciatim; an anno illo sub Paschales ferias Sponsi posita peccatorum sarcinâ divino Epulo sint refecti? id enim si factum non sit, in Parochi arbitrio non est longiùs progredi. Hortetur insuper Sponsos ad id, quod suadet Tridentina Synodus, ut non tantum à confessione postrema, (q) sed inde à conficijs annis vitam omnem sincera sui accusatione expient, siquidem id expedite videatur; idque vel antequam Matrimonium contrahatur, quod præstat, aut certè tribus ante ejus consummationem diebus; robur autem uterque conjunx deinde accipere cuet cælesti dape se pascendo, ut sic majori fiducia procedant ad opus, ex quo magnam partem dependere potest, aut beatitas, aut miseria, vitæ eorum caducæ perinde ac æternæ. Neque abs re erit, in memoriam revocare utrique Sponso, ne, ante quàm ritè illis ac bene precetur Sacerdos in Ecclesia, simul habitent, (r) Sacra Synodi directionem ea quoque in re sequendo; quæ hoc unice sibi cordi habuit, (s) ut omnibus modis testatum faceret, felicem Matrimoniorum successum unice dependere à DEO, qui ut in Paradiso terrestri primus Matrimonij author fuit, ita & semper deinceps ejus diligentissimus custos fuit, (t) ut eum Sanctus Ambrosius appellavit: quid proinde boni speret ex Matrimonio, (u) qui

istud ab injuria custodis ejus exorditur?

III.

Major denique, quàm uspiam alibi, industria Parochi requiritur ad teneros adolescentes ad Sacramentum Ordinis præparandos, peritorum olitorum motem sequendo, qui surculos silvestres, & noxtos sedulo excludunt è Seminario; utiles verò & frugiferos omni arte excolunt; idè enim Clerici dicti sunt; quod idem est ac sorte electi. Nescio, an quidquam sit, quod tantam Ecclesiæ lacrymarum vim elicere jure debeat, quàm quòd videat numerosos eorum greges, qui non vocati à DEO certatim currunt ad Sacerdotium; quin cogitent, quantum sit & quàm grave onus, cui humeros supponunt; quanta obligatio, quâ se devinciunt ad vivendum, sicut gradus, ad quem anhelant, exigit; ad vivendum inquam vitâ, si non perfectâ, ad perfectionem saltem semper aspirante: *quâ in divina semper ascendat.* (y) Olim ex omni numero eorum, qui Minoribus, quos appellant, ordinibus erant initiati, legabantur nonnulli supra ceteros eminentes, & in Subdiaconorum ordinem cooptabantur. Ex his delectu severiore ad Diaconi dignationem pauculi evehebantur; & ex his ipsis paucis pauciores etiam ad Sacerdotij apicem admittebantur; sic ut idem in Ecclesiæ corpore, quod in humano, fieret, in quo alimentum, quod sumitur, alijs aliisque vijs semper subtilius redditur, donec tandem mutetur in Spiritum tenuissimum,

mum, magnâ agendi & operandi vi præditum. Sanctus Victor Summus Pontifex, post secundum à Christo nato seculum, decem, quibus ad clavum fessit, annis non nisi quaternos initiavit Sacerdotio; (z) Sanctus Zephyrinus autem annorum septendecim spatio novenos duntaxat; Sanctus Soter novem annis octonos. Neque est quod quis suspicetur, id inde factum, quod parvus tum esset Christianorum numerus, qui tanquam grex non magnus Pastores non multos requireret: cum potius tantâ jam essent vel intra Urbis Romæ mœnia multitudine, ut Tertuliano teste, occuparent omnia, Porticus, compita, decurias, palatia, Senatum, sic ut aliud Ethnicis non relinquere vacuum, præter delubra, intra quæ pedem inferre non dignabantur. *Sola vobis reliquimus templa.* (aa) Hodie quisquis se vel primæ tonsuræ Candidatum profiteretur, nihil dubitat, quin Sacerdos futurus sit. Unde sicut Salomonis ætate gemmarum multitudo illas, quamlibet pretiosissimas, æstimatione silicibus æquaverat; ita parùm sanè abest, quin hodie, qui gradus dignatione Cæsares superant, à plebe vix factis suâ multitudine discernantur. Et, quod magis dolendum est, ex ipsis initiatis complures non Sacerdotium, sed partem Sacerdotalem inhiant: *Dimittite me ad unam partem sacerdotalem.* (bb) Nec quatit dignationem, nisi propter sustentationem, perinde ac si & ipsum Sacerdotium res foret, de qua deliberanti Avaritia maximè audienda esset: Unde nunc quoque non desunt,

qui ad gradum illum nulla religione absterri enitantur, Patris sui titulo, quod nullum est, nisi in tabulis confectis; quidquid concitameat Pontificum, Conciliorum, Synodorum Diœcesanarum, iocundè repetita & inculcata decreta ac laudationes, nec verentur, iisdem laqueis implicare alios minùs cautos, quos incunt ad asserendam perjurio coram Episcopi tribunali eam patrimonii integritatem, quæ nuppiam est; & dehis vanissima persuasione, non solum nullè esse peccati timendum in eiusmodi iuramento; cum nemini quidquam inde existat detrimenti, sed obsequium non parvum ea re præstari Deo; magisque mercede compensandum, dum Sacerdotum, qui Deo servant, augetur numerus: eumque ipsum, qui sic obsecutus est, in suis ad Deum precibus nulla non die memorem futurum & ipsius quoque tam luculentum beneficium acciperit, & vitæ functorum, qui aliquâ ratione ad eundem pertineant. Non dico autem ista animo damnandi maiorem illum splendorem, majus illud subsidium, quod Ecclesia consecuta est et aucto Sacerdotum numero: nec enim ignoro, non eadem omnibus convenire temporibus. Non idem est damnare prodigaliter, & damnare copiose. Eum tantum in finem hæc commemoratio, ut eorum inepta detestetur studia, qui tanto numero ad Sacerdotium anhelant non vocati; qui urgent importunè; qui molesti sunt, & vim propè inferunt, ut ipsi quoque admittantur, etsi parum digni; cum in finem duo, ut celebrantur.

dam eadem me fovere sensa, quæ Tridentina fovit Synodus; (cc) quibus etiam invictò animo inhæret, quem hodie Petri in sede veneramur, Pastorum Princeps Innocentius XII. & cum eo complures Præsules, quos ipse novi, magno boni publici studio limites ponere studiosè mundanti huic initiandum inuicili turbæ: contra quàm alii quidam faciunt, qui gloriæ sibi ducunt, ingentem habere numerum attonfortum, qui ab ipsis jura perant; cùm tamen legamus ex ore Zosimi Pontificis profectas querelas, in Decreto hodiè quæ superstites, quas hic verbatim proponere juvat, etsi longiusculas; nihil enim iniis est, vel redandans, vel minus æstimandum. *Facit hoc.* (verba sunt Pontificis) *facit hoc nimia remissio Consecratorum nostrorum* (Episcopos intelligit) *qui pompam multitudinis quarunt, & putant ex hac turba aliquid sibi dignitatis acquiri. Hinc passim numerosa popularitas* (etiam his locis, ubi solitudo est) *tantum reperitur, dum Parochias extendi cupiunt; aut quibus aliud prestare non possunt, divinos ordines largiuntur: quod oportet distrikti esse iudicii. Rarum enim est omne, quod magnum est.* (dd) Et ego illud legi; quod Sapiens scripsit: *In multitudine Populi dignitas Regis:* (ee) nec in controversiam voco. Meminisse tamen oportet, quòd si profani Principes numerum quarunt, jure id faciunt; in hoc enim eorum opes consistunt ac potentia. Non ita se res cum Principibus sacris habet. Multo igitur magis spectandum ipsis est, ut quos ha-

R. P. Segneri Institutio Parochi.

bent Ecclesiæ obsequi devotos, boni sint, quàm ut multi. Multitudo sæpe contemptum parit: *Presbyteros turbæ contemptibiles facit.* (ff) Nunc ut ad id revertamur, quod in hac re Parochorum est; omnino mihi persuadeo, eorum quemlibet non parum ad hoc conferre operæ posse, ut Ecclesiæ suæ lacrymæ abstergantur: idque, si geminas illas, quarum ante memini, solitorum singuli regulas observent, ut Plantas noxias adulescere non sinant; bonas è diverso omni industria excolant. Curandum igitur ante omnia Pastori, ut sincere & fide optima Episcopum edocendo, impediatur eos, qui facto illo gradu se indignos ostendunt aut pravis naturæ & indolis propensionibus, aut malorum publica locietate, aut assuetudine flagitiosa, aut alio quocunque vitio, quod cum Ecclesiæ legibus, quæ Ministros eius formant, pugnet. Nunquam illud usurpandum. Alii à se ipsis erunt, quando Sacerdotes erunt. Sacerdotium non est conditio vitæ, in qua quis se emendet; sed ad quam quis ascendat jam emendatus. Nimis quam arduum est, tunc sibi permittere minus, cùm permittere potest plus, sui magis juris effectus: siquid studii in vita corrigenda ponetur, id unum erit ac unicum, ut tegantur vitia, non tollantur; haud aliter ac aqua infecta sit, quæ cineribus percolata colorem mutat, saporem amarum non exiit. Non negaverim quidem, multà omnino prudentiâ opus esse in Magistratibus de aliorum vita edocendis; discernendo vitia, quæ cum annis decrescunt, ut poma

X

tempore

tempore acerbiter ponunt, ab iis, quæ cum annis crescunt: atque hæc causa dixi, ut in id potissimum oculos defigant, quod nonnisi ægerrimè corrigitur; ut sunt indoles refractaria, amicitia præva, assuetudines perversæ, quæ difficilius ferè, quàm ipsa natura ponuntur. Atque hoc est, non permittere, ut in Ecclesiæ horto crescant arbores noxiæ. Superest ut bonæ ac fertiles excolantur. Hoc autem efficiet Pastor, si magnâ curâ eos educaverit adolescentes, quorum indoles Sacerdotalem ad statum apta nata videtur, ob propensionem, quam præferunt ad res Sacras & Dei cultum; & genium ad pietatem atque Ecclesiæ ministeria conformatum, sicut de Josue sacer narrat Historicus, quod inde à teneris annis ægrè à Dei Tabernaculo divelli potuerit: *Josue filius Nun, puer, non recedebat à Dei Tabernaculo.* (gg) Ut massa aliqua conformetur in speculum, satis non est si crystallus nata sit: artifice etiam manu polienda est. His igitur, qui præclarâ sunt indole, decet Pastorem peculiari curâ invigilare, illud perpendendo, quod aliud ipsis non desit, quam ut artifice manu expoliantur. *Si Episcopus te in Clericum elegerit, age ea, quæ Clerici sunt.* (hh) Qui inter filios Imperatoris Japoniæ nascendi ordine primus est, eâ ratione educatur, ut solum ne pedibus quidem unquam attingat. Sic & illi adolescentes, qui olim ipsi quodammodo Servatori nostro Jesu imperabunt, dum illum quot diebus è Cælo in terras evocabunt, dum Sanctissimum eius Corpus inter

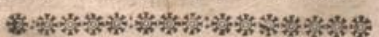
sacrificandum pro arbitrio ferè trahunt, illudque Populo distribuunt, inquam adolescentes sic utique cura educandi essent, ne unquam vitii, ætati suæ cognatis, inficerentur, (si id sperari & obtineri ulla ratione posset) ne tenui quidem eorum pulvere aspergerentur; utque idcirco diligentius vitarent omnem pravam Societatem, omnia conventicula periculosa, semperque eorum oculis observarent illius sublimitas dignationis, ad quam aspirant. *Princeps ea, quæ digna sunt principe, cogitabis.* (ii) His periculose oporteret utrum frequentem divinorum Mysteriorum, majorem ad litterarum studia applicationem; his ministrandi essent libelli sacri, ex quibus quotidie aliquid lectarent; ab his majore curâ arcenda omnia exempla præva, quæ contagione nocere possent; hi diligentius Parentibus, diligentius agnatis commendandi, ut vigili semper eos oculo observent, & ut res Devotas devotasque custodiant. Sancti Thomæ effatum est, res omnes, quæ altare debent ad conditionem, naturam suam excelsiorem, præviâ, & respondentem conditioni illi curâ ac studio præparandas esse, sicut creta aliter adaptanda est, cum ex massa cretæ, in aurum famam est mutanda: *Omne (Angeli verba sunt) quod elevatur ad aliquid, quod excedit suam naturam, oportet disponatur aliqua dispositione, quæ sit supra suam naturam.* (kk) Cum proinde Adolescentes illi evahendi sunt ad conditionem tanto intervallo superiorem conditione hominis de vulgo, de

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochi

cerdotalem inquam, par est ut etiam educatione non ordinaria educerentur. Atque hæc sunt, quibus tandem optime merebitur Pastor de illis etiam tribus Sacramentis, quorum ipse Minister non est: cum fortassis non minus debeat illi, qui magnâ diligentia præparat materiam ad formam recipiendam, quam qui ipsam denique formam intro-ducit.

(a) Luc. 19. 41. (b) S. Clem. Ep. 4. ad Jul. & Iulian. (c) De Conf. dist. 5. c. Spiritus Sanctus. (d) De Confec. dist. 5. c. Novissimè S. Th. 3. p. q. 72. ar. 11. in c. (e) Psal. 147. 2. (f) Catech. p. 2. n. 6. (g) De Conf. dist. 5. c. Ut ieiuni c. ut Episcopi. (h) De Conf. dist. 5. c. Novissimè. (i) 2. Tim. 1. 6. (k) S. Th. in hunc loc. (l) Sanchez. de Matrim. l. 2. disp. 104. n. 1. 2. (m) Concil. Trid. Sess. 24. de Reform. Matr. c. 7. (n) Barbosa de offic. Par. c. 21. n. 2. (o) Sanchez. de Matrim. l. 3. disp. 15. n. 19. Sub. die 6. Maii 1588. (p) 23. q. 2. c. Sicut S. His ita. (q) Barb. de offic. Par. c. 21. n. 7. Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1. (r) Barb. de offic. Par. c. 21. n. 96. (s) Sess. 24. de Ref. Matr. c. 1. (t) 22. q. 2. c. Sicut S. His ita. (u) De Abrah. l. 1. c. 4. (x) 12. q. 2. c. Duo sunt. (y) S. Th. 2. 2. q. 184. ar. 8. in c. (z) V. Bellar. in admon. ad Nep. Controv. 3. (aa) An. 201. (bb) 1. Reg. 2. 36. (cc) Sess. 23. c. 16. de Reform. (dd) Dist. 59. c. Si officia. (ee) Prov. 14. 28. (ff) Dist. 93. c. Legimus. (gg) Ex. 35. 11. (hh) 10. q. 1. c. Sic vi-
vit. (ii) 1. 32. 8. (kk) 1. p. q. 12. art. 5. in c.

CAPUT XXIV.
*Quaratione Pastorse gere-
re debeat cum Ægris, cum
Moribundis, & Mortuis?*

Qui Pater est, filijs nunquam non prospicit, etiam cum valent: filijs

autem malè valentibus non prospicit tantum, sed eos etiam tenere fovet. Hoc igitur indicio non obscure cognoscetur, an Parochus etiam Pater sit, diligentia inquam & sedulitate, quâ subditis suis prospiciet, cum ægri fuerint. Et verò si, ubi major est calamitas ac miseria, eo etiam promptius oportet ad-vo-late Caritatem ac Miserationem, & suum velut ad centrum festinare, au-
non viscera propè ferrea habebit, quis-quis stimulus opus habebit ad miseris itis subveniendum? Nimis igitur quàm durum foret, si quidam non so-lum blandâ illa invitatione, *Domine, ecce quem amas infirmatur*, sed ne qui-dem repetitis iterum iterumque preci-bus permoveretur, absterritus aut vo-cantis egestate, aut ædium distantia, aut viarum asperitate, aut calis intem-perie, aut timore superstitioso, qui vo-catum irvadat, tanquam ægri cubicu-lum ingressus cum prima aura mortem esset hausturus. Aliud profectò dici non posset, quàm in ejusce hominis ani-mo ignem Pastoralis amoris aut exar-sisse nunquam, aut penitus iterum re-strictum esse. Quid ages Piscatore, qui aquæ frigus timeat? desinat Pisca-torem agere. Nec jam ratio finit, to-tum istud onus in Sacellani & adjutoris humeros exonerare: non finit inquam: nec enim unquam Nutrix tantum mise-ratur infantem, quantû mater. *Quis in-firmatur, & ego non infirmor?* (a) Men-tem ad Ego advertite. Præterquam quòd Deus, qui omnes instruit gratiâ & auxiliis, quæ respondeant muneri, ad quod sunt electi, nunquam vim il-

lam conferet verbis Mercenari, quam conferet verbis Parochi, si ipse accurrisset.

Ceterum in agris visendis duo spectanda sunt; agrorum consolatio, & multo magis eorum utilitas. Solatium ingens erit, si ad agrum invisens illa suaviter ac blandè suggerat, quæ inducere possint ad morbi mala, à Deo misa, æquo animo perferenda. Cuius quod illud advertendum, quod semper oporteat præferre animum miserantem mala ægotantis, nec unquam illa exprobrare, ut quidam assolent, qui vix ad agrum admissi, morbi causam in eius intemperantiam, aut aliam indulgentiam, & non domitas animi corporisve appetitiones referunt; Tres illos Jobi stolidos amicos imitari, qui ad eius calamitatem leniendam appulli, se ipsa aliud egerunt nihil, quam ut illam inmensum quantum exacerbarent; cum omnis subinde eorum disputandi diligentia id spectarit, ut ostenderent, suis Jobum peccatis eam commeiuisse. Hos nunquam oportet imitari. *Utrum pro purgatione, an pro vindicta contingat percussio corporalis, Dei in hoc iudicium ignoratur, & ideo non debet à nobis addi flagellatis afflictio.* (b) Quæ est doctrina Sancti Gregorii. Proderit dein agro, qui ad ipsum invisit, si doceat offerre Deo dolores, quos patitur, ad satisfaciendum injuriis illi illatis; imò si persuadeat eidem, ut sponte nonnunquam suâ privet se aliquo cruciatuum suorum lenimine, ut sic Christum Servatorem imitetur, qui amaram illam potionem in Cruce gustare quidem vo-

luit, quod satis erat ad palatum edo illo liquore exatibandum, tamen rotam non voluit, ne parum maritiam aliquid etiam resollant in ipsum redundaret: *Cum gregis, noluit bibere.* (c)

Nulla autem te plus emolumentum afferri agro poterit, quam si tempore Sanctissimis decedentium Sacramenta muniat. *Tempori dixi; hac enim in te non difficulter & nimia determinatione, & nimia tarditate, peccati rest.* Tarditate quidem, dum non longæ moræ necerentur in agro à lino noxis absolvendo, ne vel ipsi mensura aliquid afferretur, vel eius domesticis, quibus solenne est, verâ perfidia, benevolentia larvâ vestita, procul adhuc remotam fingere tristitiam illam necesse est. Re ipsa autem quæ pericula hæc major esse potest, dum hac ratione sit, ut Sacramenta ab agris hæc suscipiuntur parùm jam idoneis paratissimæ, prope ad extrema deductis; Peccata autem maxime, quod parte unâ omnibus illis magis necessarium est, altera autem omnibus difficilius illi, qui ob præterita vita: haud pauca peccata animo debent esse præsentissimo ad accuratum eorum examen, & ad eadem cum dolore detestationis sensu proponenda. Determinatione verò peccati possit, si Pastor cum primùm ad agrum invisit, committat mox illum morientium Sacramenta munire; ut nimis quàm familiaris Pastoribus nonnullis parùm sane hæc, qui ea soltinatione redimere studeant molestiam sæpius visitandi; rumo- mum redituri, cum vixisse miserum in-

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

tellegerint. Si, quæ corpori adhibentur remedia, ad vim suam exerendam tempore commodo opus habent, an aliud de Animæ remediis existimandum erit? Præterquam quod pronum sit, ægrum ita properè munitum sacris Mysteriis, subinde iterum irasci, exacerbari, excandescere; aut aliis etiam gravioribus delictis iterum obstringi: quis tum laboranti opem feret? an expectabit Parochus momentum, quo abiturientem jam animam extremis eius temporis precibus prosequatur? si tamen vel ad hoc ex munere suo peragendum redierit. Aliud nimirum non superest, nisi ut misero serum ferat post pugnatam jam decretoriam pugnam auxilium.

I.

Ea porro proportione, qua in morti proximis crescit necessitas & opis indigentia, eâ crescit etiam in Pastoribus eos in tanto discrimine non destituendi obligatio. Sanctæ Mariæ Magdalenz de Pazzis dixit Deus; in animum induceret, tot se quodammodo habere debere oculos, quot animæ eius curæ creditæ essent. Hoc monitum si in rem suam verterint Pastores Sacri, opus ipsis non erit stimulo, ut morientibus sedulo adesse velint, sed ipsi facillè dispicient, quanti ea res momenti sit; cum error eo loco ac tempore admissus emendationem non admittat. *Non est correctio errori.* Addamus & illud, præsentissimo tum agris auxilio subveniendum propterea, quod ipsi corpore viribus exhausto, animo planè fracto

imbecilloque sint. Malus Dæmon verò ut Leo rugiens, prædam aut jam captam stringat arcuillimè, ne tum eripjatur ipsi, cum jam ad devorandam fauces diducit; aut si nondum unguibus infestis eamprehendit, avidillimè inhiet, sat gnarus aut tum, aut nunquam sibi vindicandam.

Advertendum hic duplex potissimum morientium genus à Pastoribus momento hoc extremo desereri; sed magna profectò injuriâ desereri. Primum sunt Pueri, qui etsi aut propè, aut omnino jam expleverint septimum ætatis annum, relinquuntur omni Sacramentorum, Pœnitentiæ maximè, præsidio destituti, eo prætextu, quod Angelicâ etiamnum puritate & innocentia sint. Constat autem, judicium in non paucis prævenire annos, haud aliter ac plantæ aliquæ anni tempus commune non expectant. Narrat in suis Dialogis sanctus Gregorius, quinquennem puerum ob jactas in DEUM blasphemias rogo æterno fuisse addictum. Alia etiam insignis DEI famula Pueri septennis animam lustrico in igne pluriû annorum spatio detentam vidit, propterea quod domestici, omnis adhuc noxæ puram rati, non precibus, non Sacrificijs, non stipe egenis datâ, non alio operum ad id idoneorum genere ipsi laborârunt subvenire, tanquam operam inutiliter ea in re perdituri. Plurimum igitur interest, hujus etiam sortis animas alteram in vitam inexpiatas non dimittere, sed prudenter interrogare de admissis; sapientis instar Medici, cui fati non est malum nôsse, quod

quod in oculos incurrit ; sed abdita etiam investigat. Æquitas postulat , ut qui tales sunt , extremum Ecclesie ritum inungantur ; Sacro etiam Epulo ad longum illud iter reficiantur , (d) si modo eâ sint iudicij maturitate , ut reverenter , tanquam saluberrimum Animæ cibum , sumere valeant . id enim ad amissum Sacrorum Canonum est , ut qui eo sunt iudicio , ut noxas confessi absolvi possint , iidem etiam cælesti dapne non priventur.

Alterum genus , qui Pastore præsentem , cum migrant , opus habere non videntur , sunt ij , qui eo rerum articulo animo prorsus tranquillo sunt . Sed hic profectò cautè agendum est : nec enim semper ea animi pax ac tranquillitas bona ex causâ nascitur . Duo sunt tempora , quibus Aër quàm minimùm agitari solet : Meridiei , quia tum calor vi suâ frigus velut exarmavit : & mediæ noctis ; quia tum frigus calori prævaluit . E Christianorum numero aliqui tranquilli ac quieti sunt , quia calor frigori prævaluit . Vixerunt illi plurimum annorum spatio vitam DEI legibus conformem ; atque ita frigus calori , Gratia inquam vitia , quæ cum illa pugnant , succubere . Alij è diverso tranquilli sunt , quia frigus de calore triumphavit . Allueverunt miseri rerum Animæ nullam habere rationem , cum valerent ; atque ita tum nec mortis proximi quidquam metuunt . Longâ assuetudine sua ipsi adamârunt vincula ; unde ne illo quidem momento de ijs excutiendis solliciti sunt : adeò eorum in animis fides , plus quàm ipsi ,

semimortua est . Atque hoc Periculi genus illud est , quod plus quàm aliud quodvis præsentem Pastorem impem postulat ; imò , si eorum quilibet immotus ad omnia , quæ suggeruntur , prodar apertè nullo se admittentium dolore , nullo dolore tangi , tum timore quam maxime necessitas postulante illum Pastor deserat ; (e) sed adit ipse , aut alius quispiam Sacerdos operam rogatus , dum halitus superest ; ut identidem , etsi repulsi , aulæ grum instet , & alias ex alijs causis iugerat , aptas movere , ut res ille momento tam periculoso serio agendum licet ; cum de nullius salute desperandum sit , quamdiu spirat ; nec tamen omnis in id opera confertur , ut ab exitio subtrahatur Anima , quæ tum naufragium passâ , per omnem inceps æternitatem ad letus nunquam enatabit .

Ad modum ægris assistendi quod attinet , cum quanti res ea momenti sit , abunde jam fuerit demonstratum , nec habeo , quod agam , nisi ut quæ libro hac de re utilissimis , in lucem data , pertractata sunt , paucis complexus , ad tria totam doctrinam capita revocem (f) , quæ tribus illis actionibus respondeant , quæ à perito quolibet Navarcho mâri ventis agitato expectantur . Primum est , tollere impedimenta salutis omnia , quæ ex parte ipsius agri offerunt . Atque hoc est exonerare navim , ne suo illa pondere deprimatur . Alterum est , tueri illum ab afflictibus , quibus Orcini eundem Spiritus agredientur . Et hoc est navim jam cre-

SEGNE
Concordes
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

oneratam feros inter fluctus gubernare, ne in latus procumbat. Tertium est omne subsidiorum genus illi subministrare, quæ difficili illo in transitu opis aliquid afferre possint. Et hoc est navim omnibus nauticæ artis adjumentis in portum propellere, in quo salva consistat.

Ante omnia autem denuntiandum est ægro discrimen, in quo versatur, vitæ jamjam fugientis. Non ego istud affirmo, prius à Patocho, quam Medico aperiendum ægro mortis imminens periculum; cum huic utique sua in arte magis credendum sit. Sed ubi Medicus nullus fuerit, ad Parochum omnino pertinet ea provincia (g): & quamquam hic adsit, decet tamen id ipsum etiam à Pastore affirmari, non importunè, ita tamen discretè, ut cum initio, ut solet, obscurius id indicarit, subinde tamen, cum ad rem venit propius, sine omnibus ambagibus apertè denuntiet verbis quam heri potest clarissimis & apertissimis: *Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues* (h). Tam congenitus est homini vitæ amor, ut etsi jam in ipsa adyta mors penetraverit, procul tamen adhuc à limine abesse videatur: non satis proinde est: dicere illi *morieris tu*: necesse insuper est addere: *non viues*: idem inquam pluribus illi modis inculcandum, donec probè percipiat. Et quamquam rectè se res circa aliquem habeant, & nihil illum ab itinere illo difficili remoretur, non tamen ideò non opportunè monendus est, & nova tanti momenti illi nuntianda, ne magnis

apud DEUM promeritis careat, quæ suam illi vitam sacrificando sibi compararet: est enim hoc sacrificij genus, quod crebrius quidem homines paulò religiosiores in vita faciunt, nunquam tamen ita ferò, quàm cum jamjam ejus amittendæ momentum imminet. Aliud est, umbratili & ludicrà quasi pugna cum adversario ficto, & ligneo gladio, certare, cum inquam non nisi cogitationi præsens mors est; aliud verum gladium hostis non ficti, horrore mortis inquam, cum mors in conspectu est, retundere. Rectè quidem id agitur, ut hujus calicis amarum quacunque licet ratione ægro dulce & jucundum reddatur; nunc hujus vitæ, quam deserit, calamitates illi proponendo, & gaudia illius ad quam transit; nunc manifestando illi suavissima divinæ providentiæ consilia, quæ jure ac meritò nobis vitam abrumperet, cum primùm graviore nos culpâ obstringimus, & tamen nostram imbecillitatem miserata, dignatur tamdiu illam differre, donec denique veniat, cum ad salutem nostram maximè conducit: nunc certum reddendo, quòd DEUS non possit non in tutelam providentissimam accipere uxorem, liberos, familiam, & omnia negotia illius, qui ad voluntatem suam cum adoranda DEI voluntate conformandam, volens libensque acceptet mortem, ipso illo momento, quo DEO illam mittere collubitum est, cum JESU capite suo ingeminando: *Ut cognoscat Mundus, quia diligo Patrem, surgite cernite hinc* (i).

Ordinando

Ordiendo à tollendis impedimentis, quæ obstant beatæ & felici mortis ex parte ipsius ægri, si ille ultimæ voluntatis suæ legitimas tabulas nondum confecit, horretur illum Pastor, ut quàm citissimè conficiat; ut curis molestissimis, quæ furto tanto magis injusto, quo minus reparabili, sæpe homini Christiano auferunt momenta, quibus pretiosiora in vita non habet, planè liber sit. Et quamquam rectè ac piè suaderi potest testamentum condenti; ut faciat sibi amicos in vita altera de mammona iniquitatis, aut larga in egenos eroganda stipe, aut legatis pijs faciendis, monendus tamen etiam est prudenter, ne hæc ejus facultates superent, dùmque aut perpetua, aut gravia, aut nimis multa sunt, executioni subinde non mandata, leganti quidem alterius vitæ penas non mitigent, viventibus autem gravia, animos eorum non vana religione implicent. Et ad eleemosynas quidem quod attinet, in memoriam illi revocandum, primo omnino loco expungenda esse, quæ contracta fuerint, nomina, neque eorum expungendorum curam hæredibus relinquendam, qui plerique, quo magis opibus, hoc minus fide erga vitâ sanctos abundant. *Beatius est liberum exire, quàm post vincula libertatem querere.* (k) Plus prodest tabulæ alicujus fragmentum jamjam mergendo, quàm navis omnibus necessarijs instructissima jam submerso. Insuper si præter nomina, aliqua restituenda supersint, & restitui tum possint, inducat testantem Pastor, ne à morte pri-

mum illa restituenda curet. *Multò quàm tenacis erga pecunias affectus argumentum est, velle potius ab ipso ferri, quàm eas deferere.* Et tamen quàm hoc non ratum est? ut potest, quàm sapienter Christus divitias suas appellaverit; quas etsi quis evellere desideret, tenaciter tamen hærent, quæ de contingit sæpe, ut ante finem quis exhalet, quam vel ipse relinquat eum, cui infixæ sunt, vel ab eodem relinquantur. Restitutioni rei alienæ roganda est venia omnium injurarum, quibus aliquando decumbens affectus sit. Erit autem quàm maxime ad præsentem curare ut hæc injuræ non quomodocumque, sed, si fieri possit, cum tabulis & testibus remittatur, ut tanto apertius constet, quod non in speciem, sed ex animo mortuus omnem illarum memoriam, abdicare cupiat; ne fortè, ut affolet, qui bonorum sunt & facultatum, vel eorum odiorum hæredes relictæ videantur, quæ quidem facilè exardescunt deum, si privata tantum condonatio non tam extincta, quam sopita fuerint. Illud quoque non negligenter curandum, ut liberi, quos moriens teneris dilectis multum & crebro ejus oculis oblectatur, ut sic eorum causâ hinc avellant ægrius: pronum enim est eorum præsentia amorem illum minus ordinatum accendi vehementius: nam & qui capite minus firmo ad vertiginem peccati sunt, dum rotas circumagi vident, & ipsi caput in gyrum agi experiant. Quod autem de libris dixi, de re multò magis personis accipiendum, quæ

SEGNE
Concordia
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

quas æger amore infano deperierit; pro-
num enim esse objecti, talis præsentia
sopitum & fumantem, ignem luculen-
tas repente in flammam prorumpere.

Sic ægro adversus hostes domesti-
cos præmunio, in id cogitationes ven-
tendæ, ut etiam contra hostis stygij vim
& insidias obarmetur. Atque hic ob-
servanda diligenter Indoles, propensio-
nes & mores ægotantis; sermè enim
illam partem aggreditur hostis stygius,
quæ ceteris debilior est. Res quoque
postulat, ut Parochus probè perspecta
sint artes ac fraudes, mali Dæmonis;
nam & Belli duces periti non minùs di-
ligenter hostium, quàm suummet a-
gendi modum exploratum habere cu-
rant. *Non ignoramus cogitationes ejus.*

(1) Satagat autem ante Omnia Pastor,
ut ægrum inducat ad propalanda confes-
sionem, quæ hostis suggesterit: non enim
alibi latrones crebrius insidiantur,
quàm ubi silva densissima, & mini-
mè pervia sunt.

His præstitis, & ægro à malis, quæ
imminent satis defenso, ejusdem etiam
commoda, & emolumenta diligenter
procuranda sunt. Fiet autem hoc, si
suggerantur exercitationes virtutum il-
li tempori præcipuè respondentium,
Fidei inquam, Spei, Charitatis, Dolo-
ris perfecti de peccatis admittis, Confor-
mitatis cum divina voluntate, Peticio-
nis, quæ sine perseverantia in finem non
obtinetur; sine perseverantia autem
nullus labor sufficit ad coronam. Nec
abs re erit, hunc in finem omnes fa-
miliares, quorum a præsentia nihil æ-
gro timendum sit, cogere, ut junctis

precibus ac studijs plus eidem roboris
imperrent, utque ipsi etiam discant alie-
na ex imbecillitate & mortalitate suam
agnoscere; id quod hac occasione pau-
cis verbis non absque fructu inculcabi-
tur; cum non alias verum caducarum
vanitatem ac nihilum cognoscere me-
lius liceat, quàm cum fugiunt. Fa-
teor tamen, non multum profecturas
has industrias in agris, nisi, cum sani
adhuc essent, eos Pastor rationem mo-
dùmque feliciter hinc migrandi etiam
pro concione docuerit. Quis unquam
peritissimorum pugilum docere quem-
quam potuit dexterrimè primâ vice tra-
ctare arma, cum jamjam arenam esset
ingressurus? Ingens omnino mortalium
sæcordia est in se ad bonam mortem
præparandis: minor tamen non est
ejus, qui cum in memoriam mortalibus
revocare deberet præparationis hujus
necessitatem, eam tamen non revocat.

Interim si quis fessus alium tantisper
sibi substituat, qui ægro adsit, moneat,
ne nimia illi garrulitate, ne voce cla-
tiore, ne nimis interrogationibus, ne
importunè insistendo, ne alio quovis
modo molestus sit, & plus illi fastidij,
quàm solatij afferat. Interrumpat i-
gitur identidem sermonem, & crebrò
aliquid suggerat, quod animos addere,
quod juvare sua brevitate possit, quod
ad varios, de quibus dicebam, actus
excitare: quàm enim facile est vas ore
angusto replere, si id sensim fiat, &
lentè liquoris aliquid infundatur; tam
id fieri nequit, si quis præcipiti im-
petu & festinatione liquorem affun-
dat. Id etiam commendatum sibi Pa-
stor

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Y

Stor

stor habeat, ut morti proximum inducat ad quascunque tali tempore ac loco potest Indulgentias, seu Penarum remissiones obrinendas, ad petendam etiam crebro à noxis absolutionem, quam vel petat de peccatis, si potest, aliquibus identidem se accusans, aut signis, de quibus inter reum & Judicem convenerit, exhibitis. Et quamquam nullo amplius signo prodatur, quòd sui compos sit, expedit tamen nunquam illum deseri, tanquam opis non capacem. nam & loquendi, & videndi, & se movendi facultate destitutus, solo aurium usu, quo non rarò adhuc moribundi valent, solatij aliquid & adjumenti percipere potest. Unde quamdiu halitus aliquid superest, ea ratio illius habeatur, quæ pugilis nondum arenam egressi, atque adeò, qui ad extremum halitum & vincere possit & vinci; eaque ipsa causâ juvetur muniatutque, nunc aliquo armorum genere, quod Sacrorum rituum liber subministrat, nunc alio, quod caritas & prudentia suggerat; nimis enim magna de re agitur, quia agitur de momento, ex quo aut felix præmiorum, aut infelix penarum pendet aternitas.

III.

Transeamus jam ad Caritatem erga vita functos, quæ si vera est, etiam post cineres adhuc ardere debet. *Amicitia, quæ desinere potest, nunquam fuit.* (m) Et tamen quis unquam sibi persuaderet, Avaritiam

sic illam extinguere posse, ut etiam mortui in jus vocentur? No- semel tantum contigit, miseris cujus sepulturam aliquot diebus de- ferri, quia familiares tantum largiri non poterant, quantum Pa- rochus pro curando miserabili fu- nere expetierat. Gravis se non so- lum constituit, quisquis tam parva humanitatis ac pietatis exhibet, si factò tam sordido, alijs offensa- lo est. (n) Debet enim Pa- rochus nulla interjecta morâ tumidum cadaver inferre, & suo dem tem- pore, quod illi juris conferunt sola tribuit, reperere, etiam ne- ploratâ legitimi judicis, si consueti- sententiâ modo ijs superstitibus pi- pibus sint, ut sint solvendo; enim non forent, suadet sane po- tas, ut vel partem debito, vel tu- tum extremè indigentibus condona- ne illos, quis imitetur Carnifices potius, quàm Pastores, qui, cum- lac suppeditare grex non possit, et- iam sanguinem crudeliter emungunt. Futile est dicere, tam severe agi- ne quid juris successoribus deperat. Futile, inquam, est; si enim op- pia vitæ functi extrema est, rem- ni quidquam juris competit ad po- tium laboris exigendum. Si avari- inopia gravis est, juris nihil desi- dit illi, qui pretium non accipi- sed ut stipem pauperi collarum de- nat; sic enim jus suum potius af- firmat. Ceterum quisquis sacros Ca- nones legerit, videritque, quam illi abhorreant, ut quidquam ju- ritibus,

SEGNE I
Concordia
Instruções
Poenitentia
Confessario
Parochi

ritibus, quibus Christianorum funera procurantur, exigatur, (o) vehementer stupebit, non deesse aliquos, qui redigendam hinc pecuniam in notabili suorum reddituum parte reponant, ac cœmeteria in agris numerent, qui multa fruge fecundi sint.

Secundo loco Pietas erga vitâ functos exigit, ut sedulam in id operam Pastor conferat, ut ultimarum tabularum voluntas mandetur executioni, in adimplendis legatis pijs, quæ heredibus imperata fuerint, quos SS. Canones homicidas, (p) Sacrilegos, fidelium cœtû movendos pronuntiant, si non adimpleant. Sed quia fermè legatorum ejusmodi pars major obtingit Parocho, caveat hic, ne Majori Sacrorum dicendorum onere se premi sinat, quàm ferre deïn commodè possit. Et tamen frequens est, ut, sicut, qui longâ fame cibi appetentiam exacuit, tam avidè illum deïn ingerit, ut digerere non possit, sic quem habendi cupiditas stimulat, plura sacrificia sibi peragenda assumat, quàm peragere re ipsa possit, saltè justo temporis intervallo, non absque gravi sic differentis culpâ, cruciatu verò incredibili Animarum, medijs in ignibus suffragiorum eorum lenimen expectantium, dum Sacerdos ad hoc asserendum, non earum utilitatem, sed sua expectat emolumenta.

Ultimus tandem Caritatis actus est preces fundere pro Animabus vitâ

in suâ Parociâ functorum, meliore quo liceat modo operâ ijs ferendo, procuratis etiam sacrificijs spontaneis; id quod seriò volenti non admodum difficile est, & alijs auxilijs, quò majori libertate, hoc majori liberalitate allatis. Oculis humano in corpore prius moritur, cor postremum. Amor suorum commodorum studiosus mox cum amato moritur. Verus & Christianus amor ne cum vita quidem amati extinguitur: nam tunc etiam non extinguitur causa, quæ ad illum amandum impulit, studium inquam divinæ Majestati placendi: *Charitas nunquam excidit.* (q)

(a) 2. Cor. 11. 19. (b) 7. q. 1. c. Cum percussio. (c) Matt. 27. 34. (d) Laym l. 5. 17. 4. c. 4. n. 3. Suarez. disp. 70. in 3. p. sect. 1. Lugo. de Euchar. sect. 4. n. 38. 26. q. 6. c. Agnovimus s. Cui autem. (e) Posssev. c. 13. n. 13. 146 (f) Gasp. Lourz, Ionn. Polanc, Ludovicus de Ponte. (g) Posssev. c. 17. (h) 17. 38. 2. (i) Ionn. 14. 34. (k) S. Greg. Dial. l. 4. c. 48. (l) 1. Cor. 2. 11. (m) S. Hieron. ad Rust. ep. 11. (n) Tel. l. 5. c. 5. Posssev. c. 14. n. 3. Barbos. de off. Par. c. 26. n. 84. (o) 11. q. 2. c. Quæstia est. c. Postquam In Ecclesiastico. c. Præcipuum. (p) 13. q. 2. c. Qui oblationibus 17. q. 4. c. Sacrileg. (q) 1. Cor. 13. 8.

CAPUT XXV.

*Quàm necessarium Pastori
Deum orandi studium?*

Interrogatus olim Demosthenes, quidnam sit in Oratore præcipuum? Pronuntiatio, respondit. Quid secundum? Pronuntiatio. Quid tertium? Pronuntiatio: nec, etsi quæreretur sæpius, aliud unquam reperit, quàm Pronuntiatio. Ex me quoque si quæreretur: quanam sint præcipua Pastoris sacri partes? Oratio responderem: quæ deinde? repererem, iterum iterumque, Oratio: nam etsi hæc solâ non absoluitur Idea operis tam magni, sed præter illam necesse est, ut verbis, exemplis, & Sacramentis, de quibus tum multis hæcenus actum est, oves pascat; Oratio tamen omnium horum anima est ac Spiritus, hæc vitam, hæc succum tribuit; & sine ipsâ quidquid hucusquæ dictum est, aliud non foret, quàm machina horologia, magnâ quidem arte & elegantia perfectâ, sed suis ad motum ponderibus destituta. *Manent itaque tria hæc Verbum, Exemplum, Oratio*, ut S. Bernardus agebat, *major autem horum est Oratio.* (a)

Ut autem hæc necessitas tanto cognoscatur clariùs, duas magis præcipuas Orationis partes distinguere oportet: prima est Meditari, altera præcari.

Quod spectat ad primam, utriusque opinor negabit, ad rectum voluntatis effectum opus esse clarâ cognitione: si clarò intellectu sequitur non tardus effectus; (b) ita Sanctus Augustinus confirmat. Ut enim natura ordine hinc losem, sic amorem semper præcedit cognitio. Non tamen ut in mentibus omni concrecione puris, ita & in hominum momento hæc cognoscendi ratio absolvitur. Illæ veritatem assequuntur momento brevissimo, & celeri volatu uno quodammodo polo ad alterum, dum semel alas concutiunt abripunt. Hominis animus ad verum non volat, sed pederentim progreditur: ut, cum si volat, volat ut apis, à flore ad aliam rem; à veritate inquam una progreditur ad alteram remotiorem; et omnino quod cognovit, ratiocinando progreditur ad alterum, quod cognoscendum superat. Dixi tamen, ut Apis: nam & Cantharides & muscæ à flore ad florem volant in horto floribus odoratis confito: sed nec hæc, nec illæ operum nostri apta idea sunt. Muscæ aliam non spectant, quàm ut circum flores illos volitent, quin in uno aut altero hæcant. Relictæ hæc volatus illarum hominis cogitationes, quibus animo quodam obicit res Sacras, quin tamen illis particularim & cum mora considerandis se occupet. Hoc non est meditari. Cantharides stident ex floribus illis succi etiam aliquod, quod extrahunt, exugere, sed communis, inde & circumvolant, & adherent. De

SEGNE
Conciones
INSINUATIONE
Poenitentia
Confessarij
Parochi

lis in homine est cogitatio de rebus bonis, ad earum naturam considerandam, sed non ob aliud, nisi ut intelligat. Unde si hoc est meditari, non est meditari ad emolumentum animæ. Apes hoc agunt, ut ex floribus suavissimum illud & delicatissimum, quo mel formatur, nectar trahant. Et hæc est illa de qua nunc loquimur, Meditatio; diligentissima nimirum rerum divinarum consideratio, non ad cognoscendum tantum, sed ad voluntatem pie afficiendam movendamque ordinata: ac proinde meditatio hæc & ipsa est aliqua spiritualis contemplatio ac spectatio, sed spectatio suavis ac jucunda, cum non sit solus facultatis spectatrix, sed etiam appetitivæ, imò huius magis, quam illius. Sacra igitur hæc Meditatio est inter præcipuos Gratia actualis antecursiones, dum potenti admodum & efficaci ratione nos præparet ad geminos gratia huius effectus nobilissimos, qui animum nostrum sibi vendicant, ut nimirum appareat quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat. (c) Unde mirum videri debet nemini, Davidem Meditationi huic tribuisse & aversionem à malo cum conversione ad bonum, & voluntatis in bono constantiam & adhesionem. Conversionem illis indicat verbis: *Cogitavi vias meas, & converti pedes meos in testimonia tua*: (d) adhesionem autem illis aliis. *Nisi quod lex tua Meditatio mea est, tunc foris periissem in humilitate mea*: (e) Diligens ac sedula rerum divina-

rum contemplatio tam reducit in vitam rectam Iniquos, quam retinet in illa Justos.

Si proinde Contemplatione hæc nulli non mortalium opus est, ut rectè ad finem suum tendat, quanto magis opus erit Pastori Animarum, qui sui muneris esse voluit, alios insuper ea in via ducere? sine Meditatione dux erit & malè oculus, & viribus propè omnibus destitutus. Quomodo tandem ad suos de rebus divinis loquetur, qui illas sedulè non scrutatur? & quamvis loquatur, velut mutuo sumptis armis ex libris quos legerit, quomodo tandem hæc arma magno robore vibrabit? si autem non vibret fortiter, quem tandem prosterneret? Emissa arcu lento sagitta profundè non penetrat. Omnino igitur necessarium est, ut Pastor, si muneris sui studiosus est, certum sibi quotidie tempus eligat, quo cum DEO in Meditatione Sancta agat; quod semihoræ minus esse non convenit. (f) Nec aliud eam in rem aptius erit matutino, tanquam minus obnoxio iis vapouribus & exhalationibus, quas animo interdiu occupationes aliæ offundunt. Hæc Meditatio sub id tempus instituta roris instar erit antelucani, quem avidissimè bibunt conchæ, ut pote suâ puritate magis idoneum ad margaritas earum efformandas. Scio non defuturos, qui dicant, sibi tempus ad meditandum non suppetere. His respondeo, qui constituerint horas omnes corpori consecrare, iisuri-

que tempus animi bono impendendum non superfoie. Sed quæ tandem hæc excusatio? Etiam viti, quæ palmites omnes terræ vicinos habet, tantum alimenti non suppetit, ut allurgat altiùs: An non id circo vinitores periti eam putant, & omnes humiliores palmites refectant, quia hi denique sunt, qui abundant? Amputanda sunt tot illa nullius involumenti colloquia, tot circumcurrationes, tot visitationes, tot animi laxamenta, tot negotia domestica, quæ nihil juvant, imò plurimum obsunt vitæ, quam quis profitetur, conditioni; & profectò tempus suppetet. Non igitur, si quod res est attendimus, negligentia Meditationis nascitur ex eo, quòd otium non suppetat ad vitæ Christianæ axiomata animo attento perpendenda; sed verius non habere otium ad res divinas & fidei seriò perpendendas ex negligentia nascitur, ex eo inquam, quòd quis velit, ut finis princeps ac præcipuus, qui est propria & aliena salus, illi cedat, qui nunquam non debet esse secundarius & ad primum ordinatus.

II.

Altera Orationis pars est Petitiò. Atque hæc etiam non minus est necessaria quàm Meditatio, sive hanc, sive illam Muneris Pastoralis partem, sui inquam & aliorum curam, consideremus. Certum est, omnium bonorum fontem communem esse De-

um; *Dives in omnes*. Sed fons suo manantem arbitrio, qui non in alios rivos, quam quos ipse voluerit, liquorem suum diffundat. Sicut autem constituit Deus permanentis suæ Gratiæ saluberrimas aquas derivare in nos per canales Sacramentorum, ita etiam decrevit, transeuntis seu actualis Gratiæ fontes communicare per canalem petitionis: *Dives in omnes, qui invocant illum*. Hinc consequens est, quòd sicut ad Animarum nostrarum stabilem sanctitatem necessarium est, ad Sacramentorum, tanquam verorum eius sanctitatis aquæ ductum fluentia accedere, ita ad eam contra tot hostes domesticos, & alienos à quibus oppugnatur, defendendæ opus omnino sit precum uti prædico, quibus mediis decrevit DEUS suo nos fovete patrocinio: *Clemens ad me, & ego exaudiam*. (g) Verbo, consideremus sanctificationem & stabilem DEI in anima nostra gratiam tanquam arcem obsessam ab hostibus, quæ adversus vim ac dolos non submissis in tempore auxiliis tueri se non possit. Hæc tamen auxilia obtineri non possunt, nisi petantur. *Nullum credimus, nisi orantem, auxilium promereri*. (h) Eaque propter rebus ita constitutis, ut ad agendum divino auxilio opus est, ita ad auxilium & operis impetrandam opus est oratione, saltem si DEUS illis suæ Providentiæ legibus stare velit, quibus ferè res nostras gubernat. Si autem vera sancti-

SEGNE I
Conciones
Instruções
Poenitentia
Confessario
Parochia

ista, non scripsit amplificando Tertullianus: *Horrendum est, diem sine Oratione transigere.* Si enim nulla non die novo DEI auxilio indigemus, quomodo ullum diem sine precibus transigere possumus?

Hoc igitur caelesti armorum genere nunquam non utendum est Pastori tam propriae, quam alterius cuiuscunque, quae ejus curae commissa sit, Animae bono: hanc enim inter praecipuas Pastoralis muneris partes non postreminam esse non Tridentina solum profiteatur Synodus, sed ipse adeo profanus Imperatorum Codex, qui Sacerdotem, ut Legatum considerat publicum, ab hominibus missum ad DEUM; affirmans: *Ob id ordinari Sacerdotes, ut suis precibus benignitatem humanissimi DEI rebus acquirant communibus.* (i) Proclus igitur sibi persuadeat Pastor, se in officij sui leges non obiter peccare, si quotidie preces pro suis non fundat. *Abst, a me hoc peccatum in Dominum, ut cessem orare pro vobis:* (k) Sic Populum unice sibi carum Samuel allocutus est. Non dixit tantum, *abst, ut non orem*, sed *abst, ut cessem orare*, tam non cessabat unquam a studio pro suis orandi. Et jure id quidem. Narrant enim, eundem Populum Moysè duce tandem suos prostrigasse hostes, quamdiu Moyses erectis brachijs pro eo preces fundebat; hæc, cum demittebantur, inferiores hostibus erant Israëlitz; cum iterum erige-

bantur, superiores. *Oret ergo & Sacerdos Ecclesia indefuenter, ut vincat Populum, qui sub ipso est, hostes invisibiles, qui sunt Demones, impugnantes eos, qui pie volunt vivere in Christo IESU.* (l) Hoc est, quod Moysis Exemplo doceri Pastores sacros Legum decreta censuerunt.

Nec minus id solemter agendum est, ut hanc DEUM orandi necessitatem illi ipsi intelligant, pro quibus Pastor orat; cum officij ratio postulet, ut non frigidius pro se ipsi orent, quam eorum apud DEUM causam Pastor agat. Nemini tamen hoc inculcandum, animoque insculpendum altius, quam certo cuidam Peccatorum generi, qui precibus tanto magis opus habent, præ alijs non Peccatoribus, quo magis auxilio eget, qui profundam in foveam jam delapsus est, quam qui in cadendi tantum periculo vertitur. Et quia multi indigentiam hanc vel non intelligunt, vel non curant, primum est contingere, ut aeternum pereant sine remedio; ut Ursis accidit, qui ubi in laqueos se aliquando induerint, in ijs semper hærent, quod eos non ut alia bestiae rodendo atterere, atque ita feliciter se illis extricare norint. Hoc ipsum autem Peccatorum genus singulari diligentia DEO precibus commendandum est, tanquam exitio proximum; inter sacrificandum præcipue; tum enim, si unquam, existimandum est, quod DEUS promif-

missis illis suis stare velit. Rogante pro eis Sacerdote, propitius erit DEUS. (m) Enimvero cum permittat DEUS, ut tam propè ad omnium gratiarum fontem Parochus accedat, dubitari non debet, quin eidem liceat non parè inde haurire: Cui jus adèndi ad fontem inest, in- erit & haustus. (n)

III.

Cum hæc ita sint, dubitare pruden- ter Pastores poterunt, an, quia ipsi inter sacrificandum orare pro Po- pulo debent, omnem illi Sacrificij fructum applicare teneantur, sicut ad alios fines, & pro eo scilicet, qui indigenti pretij aliquid numerat, of- ferre jam non possint?

Dicam paucis. Si hoc ulla lege statutum esset, non alia magis quam Tridentinae Synodi illa foret, dum ita præcipit. Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus Ani- marum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium of- ferre, verbique divini prædicatio- ne, Sacramentorum administratio- ne, ac honorum omnium operum exemplo pascere &c. Declarat Sa- crosancta Synodus, omnes obligari ad personalem in sua Ecclesia, vel Diocesi Residentiam. (o) Hæc ta- men incertum admodum est, an quando dixit Synodus pro his Sa- crificium offerre: ea loquendi formulâ significare voluerit, pro Populo offerendum esse Sacrificium;

an verò tantum, offerendum præ- sente Populo Sacrificium, ut in esse Sacrificanti possit, & Ecclesia legi de sacro diebus feriatis aude- do satisfacere: offerre enim Sacri- cium, est aliquid, quod Sacrificans semper se dicit facere pro omnibus circumstantibus; & tamen necesse est, quin non omnibus, imò ne uni quidem applicare illud plerumque teneatur. Preterea non persuadèo, Synodis sermonem hoc tantum fuisse de Sacrificio præge- do, non autem de omni eius in- ctu applicando. Nec enim aliud ex- spectabatur decreto, quam ut obli- deretur, Pastoris mineri commo- ctum esse onus, in Ecclesia vel Diocesi residentis. Sacrificare autem præsentem Populo absens non potest, potest tamen etiam præsentem illi fructum non applicare; & po- test etiam applicare procul absens. Videretur proinde, ut in ceteris de- creti particulis, ita & in his, in quibus Sacrificij offerendi memitur, finem unicum totius legis spectare, id quod cuiusvis legislatori prædictum solenne est. Et quamquam Syno- dus supponeret, re vera obligari Pastores ad ipsum etiam Sacrificij fructum Populi bono applicandum, adhuc tamen illud advertendum, legem hanc, ut aliam quancun- que, quæ vaga quodammodo est, non ante adstringere, quam ut legitimus Magistratus, aut con- tudo, aut præfens necessitas, cer- tum tempus statuant: Sicut in se- pte

SEGNE I
Concordes
Instrucio
Poenitent
Confessari
Parochi

junio aperta res est ; ad hoc enim propter magna , quæ ex eo exi- flunt , (p) emolumenta teneri qui- dem homines DEUS voluit , quin tamen certum aliquod tempus sta- tueret : quæ causa fuit , cur Eccle- sia sapientissimè postmodum d'es cer- tos , & eos scilicet , quibus par e- rat Christianos magis aptos esse ad mentem cum DEO conjungendam , definitæ & constitueret. Videtur autem profectò æquissimum , ut non- nunquam Pastor pro Grege suo Sa- crificium , tantorum bonorum cau- sam , offerat totumque illi appli- cet , nisi palam facere velit , ejus incolumitatem sibi penitus cordi non esse. Quando autem & quoties id faciet ? Hoc tempus aut defini- dum est à Magistratu summo Eccle- siae ; non est autem definitum , cum nulla uspiam in Legum volu- mine talis lex extet : aut definien- dum à Synodis singularum Diocæ- seon ; & tum non obligat lex ex- tra Diocæsin , in qua lata est : aut definiendum est ab usu & con- suetudine ; & hæc pro varietate locorum varia est : (q) vel deni- que definiendum est a necessitate ; & hæc quando occurrat , permit- titur judicio ipsius Parochi non pru- dentis magis , quam pii , ut ip- se statuat , quæ qualisque sit ; cum nequaquam conveniat onus haud sanè leve imponere ijs , qui non rarò cum egestate luctantur , cum de lege illud imponente mani-

R. P. Segneri Instructio Parochi.

festè faris non constat. Laudatur eorum caritas , qui toti generatim Populo omnem sacrificij fructum ap- plicant diebus solennioribus ; & hæc ego vehementer probò , ac commiendo. Demus nulla hæc be- neficentiam lege imperari ; sed tan- to illa erit gravior atque acceptior. Balsamum quod sponte stillat , & vulnera non expectat , è quibus vel coactum promanet , quo minùs habet de coactione , hoc plus habet de præstantia & bonitate.

(a) S. Bernard. de Consid. ad Eug.
 (b) S. Thomas 2. 2. quæst. 180. art. 3.
 in c. (c) S. Augustin. de Peccat. me-
 rit. & remiss. cap. 17. (d) Psalm. 118.
 59. (e) Psalm. 118. 92. (f) Dist. 36.
 c. Siquis vult. (g) Jerem. 33. 3. (h)
 S. Augustin. de Eccl. dogm. (i) l. Om-
 nes. C. de Episcop. & Cleric. (k) 1.
 Reg. 12. 23. (l) Dist. 36. c. Siquis vult.
 (m) Jerem. 4. 20. (n) Jerem. 5. Qui
 habet ff. de serv. rust. prædior. (o) Sess.
 23. de Reform. cap. 1. (p) S. Thom.
 2. 2. q. 147. art. 3. art. 3. (q) Sua-
 rez. in 3. p. tom. 3. disp. 8. Sect. 1. Vsq.
 de Sacrament. disp. 23. c. 4. n. 27. De
 Lugo de Evch. disp. 21. Sect. 1. n. 19. Tam-
 bur. Meth. Missæ l. 2. c. 2. §. 16. Bonac.
 de Sacrament. disp. 4. q. ult. p. 7. n. 3. Pos-
 sev. c. 2. n. 3. Barb. c. 11. n. 10.

*****
CAPUT XXVI.

*Proponuntur duo media,
 Pastori ad finem suum consequen-
 dum perquam utilis, Ascetis
 Ignatiana, & Excursionis
 Apostolica.*

Attendite vobis, & universo Gre-
 gi. (a) Hoc monitum abiens
 Mileto Apostolus dedit Pastoribus
 ejus Gregis, & cujusvis alterius.
 Ad obtinendum proin finem hunc
 duplicem tanti momenti (salutem
 dico cujusque propriam, & alie-
 nam, gregis nimirum commissi)
 geminum hic medium proponere a-
 nimus est, antequam Scriptioni
 huic finem imponam, utrumque
 virtutis planè singularis, ut quo-
 tidiana eorum docet experientia:
 Sunt autem Ascetis seu Exercitatio-
 nes Sacrae Sancti Ignatii, & Sacrae
 Excursionis. Primi utilitas in ipsum
 primò redundabit Parochum, dein
 in Populum: alterum Populo prius,
 dein etiam Parocho plurimum affe-
 ret emolumenti.

I.

Ad Sacram illam Ascetis, quod
 spectat, animadvertendum, quòd

ficut satis non est, ut multas
 horas rectè indicet, pondera, quibus
 rotæ circumaguntur, non
 quotidie, ut solet, sed ferme ne-
 cesse est quotannis semel saltem ma-
 chinam totam dissolvere, ingruas
 ejus partes purgare à sordibus
 pulvere, qui adhæserit, & rursus
 novo eas inter se committere; in
 Sancto Francisco Saleisio teste, non
 satis est homini, qui ad certam
 quandam virtutem ac sanctimoniam
 adspiret (id quod facere quivis Pa-
 rochus, imò Sacerdos quilibet, ut
 quo modo debet) non satis est,
 inquam, res animi sui quot diebus
 in Meditatione, seu Mentis oratio-
 ne componere, sed necesse est, ut
 non annis singulis, saltem certa
 temporum intervallis, uti diligenti-
 tià quadam singulari, explorare,
 & componere statum animi sui, ut
 ab artificiosa hac machina auteratur
 impedimenta omnia, quæ lenis-
 simè absque sensu sordidi instar pul-
 veris adhæserint. Fit autem istud
 in solitudine facta Exercitationem
 Sancti Ignatii, octo saltem diebus
 spatio continuanda. Hac causa est,
 cur tantum emolumenti ex Sacra hac
 Ascetis, cujus Magister Sanctus Ig-
 natius, in Ecclesiam universam re-
 dundavit, cum non solum ejus re-
 pe certa vitæ ratio deligatur, et
 qua electione tam multa pendatur;
 sed etiam, quæ minus rectè facta
 sint, emendentur, ut vel manibus
 palpari potest ijs in Diocæsiibus, in

Quibus frequens est hujus solitudinis usus, ad ejusmodi vitæ emendationem obtinendam. Fateor, opus esse ad fructum hunc longè maximum consequendum, ut quis in solitudinem hanc secedat ingenti accensus desiderio proficiendi; hoc enim desiderium præcipuè à nobis DEUS postulat, ut liberali manu inopiam nostram locupletet. *Dilata os tuum, & implebo illud.* (b) Necesse insuper est, ut verè recessus hic sit solitudo, omnem penitus excludendo quorumvis aliorum negotiorum strepitum, omni sibi cum alijs sive per colloquia, sive per literas commercio interdicens, ut penitus quis perfectèque possidere incipiat illas cogitationes Sanctorum, quæ nullibi suavius libentiùsque habitant, quàm in deserto. *Habitabit in solitudine judicium.* (c) Quæ nobilissimas effingere margaritas voluit concha, imos maris Sinus eum in finem penetrant.

Aptissimum hanc in eremum se recipiendi tempus, est duplex potissimum. Primum, ubi quis magna sua infelicitate graviùs alicubi offenderit, & prolapsus ille fuerit, qui alios debebat fulcire. *Esse vigilans, & confirma.* (d) Idque eum in finem, ut confessione nozarum ab ultima generali repetita restarentur damna ex concussionibus tam vehementibus accepta, ut Naves solent, tempestatum ac

procellarum vi quassata ac labefactata: portum enim ista petunt tam ut quiescant, quàm ut reficiantur. Alterum tempus est, cum primus fervor eousque cœperit tepescere, ut vel opera divini obsequij omittuntur penitus, aut ita negligenter fiant, ut fieri ab eo solent, quem non anior impellit, sed tædium remoratur. Resuscitandus est tunc, & animandus denuo, qui ita elanguit, fervor singulari quadam & non solitâ diligentia, & audiendus Apostolus, ita Timotheum hortatus: *Admoneo te, ut resuscites Gratiam DEI*: Sic ut exardescat denuo ille caritatis ignis, quo vel viso stygius Leo in fugam sese conijciat. Et quamquam duo, quæ dixi, tempora per quam idonea sunt, non est tamen, cur quisquam existimet, non fore è re alicujus, solo interioris solatij ac profectus studio in sacram se solitudinem abdere. Quacunque tamen ad eam causa impellat, nunquam inde pedem efferre oporteret, nisi ex omologesi ab ultima generali instituta; neque id solum, cum minus rectè Animæ res rationesque compositæ essent, sed etiam, si rite atque ordine peracta semper apud arbitros Sacros causa foret; ut hac ratione pristinus animæ candor restituatur. Quacunque diligentia vasa argentea purgentur, postquam sordibus & fuligine infecta sunt, nunquam pristinam

recuperabunt nitorem, nisi in illum denuo ignem concitiantur, à quo primò illum lucis amulum nitorem acceperant.

Non adducor, ut credam, fore quemquam eorum, qui hæc legerint, qui idèò receptu illo sacro supersedeat, ne, quod aliqui prætexunt, abrumpant fructuum messem, quam quotidie in agro sibi commisso colligunt. Nam imprimis interstitium illud tam breve est, ut nulla eius habenda sit ratio. Deinde nemini prius, quam sibi, quisquam attendere debet: *Attendite vobis & universo Gregi.* Atque hac causâ stomachus, qui quidquid ingeritur. Alimonia in alia dispensat membra, quin meliorem sibi portionem retineat, nunquam sanus est. Non eadem est bonorum caducorum, quæ meliorum & æternorum conditio. (e) In his etiam cum laude aliena commoda nostris præferimus, quia hæc præterendo eadem operâ nos magis diligimus. Aliis bonum largimur caducum, nobis lucratur æternum. In bonis autem ordinis sublimioris memini nos ipsos postponere possumus; id enim si faceret, jam recta non esset caritas, quia debito ordine destituta. Quod cum ita sit, cura Pastoris commissi exigere non possunt, ut is salutis ipsorum studio suam negligat. Quod nonnunquam privatis conceditur jus, ex aqua ductibus publicis suos in usus derivandi

aquam, de ea solum intelligimus, quæ abundet. (f) Sic jus, nisi habeat Populus Parochi opem, cunctum tempore potendi, de illa accipi debet, quod Parocho potest Animæ suæ procaratas superstitio. Non est proinde probabilis sacrum illud in secessum se non conferendi causa, si es plus boni præstandi suis libertis, si illis quoque paucis actus apud eodem Pastor ipse maneat, quam si alium, vices suas tantum acturum, sibi substitueret. Idcirco tanto magis, quod illa ipsa bona, quæ tantillo tempore interpolantur, non levibus augeantur incrementis ex novo illo ardore, quæ in tanta illa solitudine conceperit, & ex studio suis commodandi geminas, quæ hoc ipsum est propter, quod principio dixi; sic ipsi Parocho, & eius rebus secessu illo primùm consuli, ut deinceps quam maxime etiam plebis commissa utilitatibus constituantur.

II.

Pergamus ad alterum modum Sacrarum Missionum, seu Excursionum Apostolicarum, quæ ipsam parochiam Gregem juvant, ejusque non instituantur, sic ut deinde Parocho quoque plurimum commode, cum ex his nunquam ruinis communitati profanus Populus hauriat, quam Pastor hauriat ex secessu suo. Has tamen Excursionem pergitur

SEGNE 2 I
Concionies
Instruções
Poenitentia
Confessões
Parochia

huc impugnare regemina illa pestes communissima, quae Mundum ecclesiarum constituunt. *Omne quod est in Mundo, Concupiscentia Carnis est, & Concupiscentia oculorum, & superbia vitae.* (g) Ostendo hoc sigillatim.

Timentur primò Excursionibus ista tanquam inimica oblectamentorum, quae carnem alliciunt; Amorem, Chorem, omnis latitiae publicae, & conventiculorum, quae paulò sint liberiora: hinc sicut Joë, in umbra virentis hederæ sedenti, dolebat meis plantæ, sub qua animo laxando morabatur; cum parùm interim angeretur morte totius Urbis Niive, DEI sententiâ ad excidium damnata; ita nonnunquam Pastor aliquis DEI gloriæ parùm studiosus magis timet, nequid ipsi de solitis laxamentis depercat, quam ne grex illi creditus communi strage involvatur. Dicuntur it, qui Excursionibus illas obeunt, esse terrentes sine prudentia & moderatione, vanis tantum angoribus implere animos, in rebus audiendis multa uti Severitate, & verba, totius latè regionis quietem turbare. An non satis istud? Nimirum, ne somnus noctu sterrentium impelleretur, ij reprehendantur, qui flammis latè per compita grassantibus ad incendium restinguendum clamoribus passim omnes excitant. An hæc Parocho alieni justa videtur causa, soletet cavendi, ne unquam suum in Pa-

gum, aut oppidum viri ejusmodi Apostolici pedem inferant? Quin imò, hac ipsâ de causa essent vocandi. Venient enim illi ad restinguendum ignem voracem, qui sensim se insinuat ad omnem virtutem radicatus in cineres redigendam; talis enim est Luxuria: *Ignis est usque ad perditionem devorans*, (h) & omnia tradens genimina.

Alterum Excursionibus his bellum movet Avaritia. Quis unquam in animum induxisset, non defuturos, qui procul haberent occasiones tantum emolumentum Populis accendi eo solum metu, ne sumptus aliquos facere cogantur. Aut in faces arsuras in templo, aut in hospites domi suæ excipiendos? Quis aliquando Piscator, ne quid damni recte pateretur, elabi sibi passus est pisces jam illo conclusos, & mox capiendos? Omnem adhibent industriam Excursionum istarum ministris, ne molesti quoquo modo sint illi, qui eas recipiunt. Nec tamen id sufficit; nam dum undique ad locum illum omnis generis homines confluunt, etiam noti, amici, Affines Parocho adventant ad locum ejus Excursionis, & sic mox molestiarum harum querela in Excursionem vertuntur, quarum tamen ipsa causa non est. Illud autem quid juvat? Sicut sitis avaritia, cum febre laborantis sit, nunquam extinguitur; sic, quæ hac sua in febre patitur somnia, sunt qualia agrorum esse solent,

solent, semper tristia ac funesta; hinc est, quod trepidet, ubi nulla est metuendi causa; & persuasum velit omnibus, id quod ad damnum inferendum plus vitium non habet, quam stipula, bipennis tamen instar esse devitandum.

Nullum tamen hostem infensorem patiuntur Excursiones sacrae, quam superbiam. Obstitit haec illis multis modis. Illas admittere, videtur non esse aliud, quam se palam opis indigum profiteri; atque adeo velut publica confessio, quod qui illas admittit Parochus, officii sui partes ipse non impleat. Non nemo etiam, qui suis humeris Mundi se molem ferre arbitratur, longius progreditur, affirmatque, tam non prodesse Missiones, ut etiam multum obsint, eo quod multae, quae ferme earum tempore componuntur lites ac odia plurimum damni afferant Republicae. Homines versipelles, Sanguinarii, Sicarii, monstrando tabulas, quibus veniam injuriarum consecuti sunt ab offensis, facile à Principe impetrant gratiam, redeundi in patriam, unde sua illos maleficia extorres reddiderant; atque ita parata ac prompta flagitiis venia efficit, quod solet, ut facilius repetantur. *Facilitas veniae incentivum est delinquendi.* Obmurmurant alii, Missionibus his inter Ethnicos, Fidei nostrae dogmata ignorantibus, locum esse; aut certe bulbos inter indociles & imperitos;

non in oppidis cultis & civilibus, multoque minus in Urbibus, quam utique major sit ratio habenda, quam ut tam contemptim tractentur: Talem, quidquid sit, dicuntur esse planè inutiles, cum Populus, cui ad frugem rediisse videatur, post tamen antiquam in silvam, ut cum cane ad vomitum revertatur.

Contra haec tam multa, correcta undique in Sacras Excursiones tela, ut iusta illa defensione sentiantur, reponunt imprimis: Nullum planè esse prudentem Arcis aut Urbi munitae Gubernatorem, seu Militiae Praefectum, qui sibi probro doceat, si opportunis auxiliis juventur, & ordinario militi subsidiariz alunde cohortes accedant. Quin imò auxilia ejusmodi nobilissimi quique Belli duces, etiam Judae, Jonathan, Machabaei invictissimi studiosissime expetunt, & in magna velocitate parte reponunt, ea consequi posse; cum non omnes, qui petunt, accipiant. *Maledicite terra Meru,* cantabat Debbora tam numero exsecuto devicto, *maledicite habitantibus eiusdem, quia non venerunt ad auxilium Domini, in adiutorium fortissimorum eius.* (1) Manifestum hinc redditur, opera ferri posse non fortibus, sed fortissimis etiam, quae ulla eis fiat injuria. Et ut ad rem nostram propius; an persuadere illi Pastorum quispiam potest, Pastorem illum Evangelicum, qui navigata novem oves in deserto deli-

SEGNE
Conciones
iher
INSTRUCIO
Poenitent
Confessio
Parochi

tuit, ut aberrantem unicam redu-
ceret, cum indignatione rejecturum
fuisse illius studia, qui operam ad
eam viâ aliâ requirendam, sollicitus
obtulisset? Excursiones istæ non
sunt reprehensiones Pastorum, qui
suo industriè munere fungantur, sed
eorum magis conatus probant; plu-
rimum enim reboris addunt veritati-
bus, quas illi docuerunt, autori-
tatem ijs conciliant, stabiliunt, &
pondus iis longè maximum adjun-
gunt non verbis magis, quàm fa-
ctis. Accedit quòd non parùm bo-
ni, Missiones istæ præsent, quod
aliis modis nunquam obtineretur.
Certum piscium genus est, qui in
imo maris fundo ita hærent, ut nisi
inde turbulentior undarum agitatio
illos attolleret, in retia nunquam
inciderent. Plures sunt Animæ,
sic *dare in sensum reprobum*, ut al-
tissimè in ima scelearum suorum vora-
gine quiescant. Non Sacros Orato-
tores audiunt, non institutionibus
Christianis adsunt, nullas religio-
nis solenniores exercitationes frequen-
tant, nunquam suis Pastoribus no-
xas aperiunt, quin imò deditâ in-
dustria eos vitant, & quærunt Ar-
bitrum aliquem somnolentum. Hæ
tales quando unquam prudenter spe-
rari poterunt reditura ad frugem æ-
ternam auxiliis & viis communi-
bus? Nisi agitatio aliqua vehe-
mentior, quales ferme in Excursio-
nibus fiunt, eas excitat, aut

extraxerit, actum de illis est. Nec
dispar eorum est conditio, qui
magno non raro numero obstina-
runt animos in odijs, inimici-
tjs, mutuis persecutionibus, qui-
bus familiæ nonnunquam integræ
colliduntur. Vix unquam extra
ejusmodi occasionem non ordina-
riam obtineri ab ijs potest, ut ve-
ram inter se stabilemque pacem de-
nuo colant: hæc autem forti stre-
nuoque Sacrarum Excursionum af-
sultu ita expugnantur, ut exem-
pla edant condonationum & recon-
ciliationum tam prodigiola, quæ
vel ipsis lapidibus lacrymas possent
extorquere.

Sufficere ista possent ad elin-
gues reddendos Pseudo politicos illos,
qui ejusmodi reconciliações damnant,
ut perniciosas Republicæ: quæ erat
altera contra Missiones querela. Itæ-
ne? Damnare opus, quo uno tot
simul tolluntur peccata, & quod
capite Holoferni amputato totum
profligat exercitum! pro! quàm hæc
arrogantia stygem redoler! ferre
tandem possem, si querelas ejusmo-
di effunderent Ethnici. Audire au-
tem nonnunquam illas ex ore eo-
rum, qui Evangelio dicunt se fidem
habere, an non stupore dignum est?
an non exempli est pessimi & pla-
nè pernitiabilis? Christus sanè ip-
se omni sua autoritate allaboravit,
ut opus ejusmodi Summis dignum
laudibus adstrueret. *Ego autem di-*

co vobis : diligite inimicos vestros : neque hoc tantum , sed benefacite his , qui oderunt vos . Nec alius ab eo fuit , qui sub ultima vitae suae momenta exemplum conciliationis ejusmodi dedit illustrissimum , publicè è Crucis patibulo ignoscendo hostibus : & quibus ? ingenti numero hominem sanguinariorum , Sicariorum , perfidissimorum , quos Mundus aleret . Quomodo igitur has damnare conciliationes , Pacem hanc mutuam exhibere , non est contradicere aperte , non estatis solim , sed ipsis adeò factis & Exemplis Sapientia carne vestita , eademque se opera non minus insanum , quam extreme prudentem demonstrare ? *Siquis aliter docet , & non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri JESU Christi , & ei , quae secundum pietatem est , doctrina , superbus est , nihil sciens .* (k) Sic Apostolus pronuntiavit , si placet his , conciliationes & redintegratas amicitias damnare , illas damnent , & nihil estimandas asserant , quae ab invitis fiunt , ad gratificandum viro Illustri , Magistratui , Matronae Nobili : malè metuo , ne id injurià non sine facturi : haec enim conciliationes plerumque ijs profunt , qui injuriam intulerunt , atque adeò rei sunt ; non autem profunt ijs , qui passi sunt injuriam , nihil tale promeriti . Profunt injuriam inferentibus , quia veniam ijs

impetrant ; non profunt injuriam passis (quorum praecipue utilitas & emolumenta spectare oportet : in omni pace statuenda) quia ad in eorum animis non extinguuntur , sed regunt tantummodo . Et tamen contra concordias , honorantur tantaxat gratia initas , qui et qui vociferando conquerunt ? Quae igitur audacia illas , quis impugnet solas non veretur , qui Christi Servatoris amore animis illustrissimis instaurantur , lacrimis , complexibus , blanditijs , oculis temperantibus stabiliantur , sic ut inter illustriora sint Sanctae nostrae fidei argumenta , quibus illa per alios Sectis merito gloriatur ? Hoc sine facie intrepida fronte non praesumerit , nisi prius ex illa penitus abradat characterem Sacri Lavacri , quo est insignitatus . Nec juvat causam , si dicatur , hac ratione delictorum multiplicari numerum . Quæro enim : an hoc , quod obicitur Christo Servatori votum fuerit , an non ? Si votum , quomodo igitur in faciem illi opergeritur , etiam hoc totum ipse amenti nullius esse censuerit ? Si ex redintegratis amicitijs & partitoties stabilita sit , ut delictum majore numero perpetrentur (id quod jactari facilius , quam ratione ullà affirmari potest) ex contingente tantum id sit , Unde hinc incum-

SEGNE
Concordias
Instruere
Poenitentia
Confessio
Parochi

modo non privati mederi debent, qui suo ad vindictam jure cedunt, sed Magistratus Reipublicæ; qui sicut possunt non attendere concordiam inter partes dissidentes initam, sed reos nihilominus vocare ad poenam, & ex officio Judicis, quod ajunt rem administrare, ita non deberent esse nimis faciles in venia ejusmodi delictis concedenda, ne quid ea lenitate Respublica capiat detrimenti. Et sicubi forte, quod nescio, lata publicâ lege constitutum esset, ut injuriæ veniâ à læso impetratâ poenarum media saltem pars remittatur, lex potius ejusmodi ad prudentem moderationem redigatur; Sic ut saltem inter casum & casum discrimen fiat, nec eadem benignitate erga tam variorum facinorum reos Magistratus utantur. Leges istæ hominum tandem sunt. Hæcne, an Divinas magis, quasi ad limam revocare, convenit? Interim impelli me sentio ad statuendam his, tam boni publici studiosis hominibus, metam aliam, quam eloquentiæ suæ sagittis perant. Petant telis suis tot abusus, eò unice ordinatos, ut scelera maneant impunita; non illos quibus præter naturam finemque propositum tale quid accidit, illa perstringant Tribunalia, in quibus damno publico tanto majore, foventur semper homines facinorosi, qui nullis non supplicijs digni foveant. Testes illos oppugnent, quorum perjurijs conscelerati illi probantur innoxij: Advocatos, qui eorum causas propugnant; Notarios, qui tegunt; Nobiles qui Patronos agunt, & ante omnes invadant Iudices illos nefarios, qui tandem illa flagitiorum monstra absolvunt, & venalem habent Iustitiam, Tribunalibus in

R. P. Segneri Institutio Parochi.

Mercatorum officinas convertit. Hi enim verò rectè dicuntur fovere in Republica flagitia, fovere Sicarios, Sanguinarios, mortalium omnium consceleratissimos. Querelæ hæc non cadunt in obedientiam illam pulcherrimam, quâ jubenti, vel consulenti Deo promptè, & cum tanto tot animarum emolumento obtemperatur; quam ad rem operam potissimum Excursionibus hæc Sacræ conferunt, eamque ut messem habeant uberrimam sementis, cum tantis laboribus & conatibus sparsæ. Quid autem? Illi ipsi abusus, quos dixi, fovent & promovent (quod fidem superat) qui in concordias, Missionum labore procuratas, acetbissimè invehuntur. Unde manifestum fit, illos in negotio hoc non agi studio rem promovendi publicam, sed suam augendi. Nimis enim magna sunt lucra, quæ in foro contentioso versantibus, tot injurijs condonatis, intercident.

Quod si porro pulcherrimorum illorum operum, quæ Excursionum Apostolicarum propria sunt, non minor est majoribus in urbibus, ne dicam oppidis, ut ut ab omni remotis rusticitate ac barbarie, quàm inter bubulcos in agris necessitas ac fructus, ut quidquid agunt aliqui, ut solas in villas & agros Missiones ablegant, ut tertio loco dicebatur? Non negligatur sanè plebs infima, sentiant & agri & stabula Missionum emolumenta, ut vel sic appareat, caritate ad hoc ministros Missionum impelli, quæ neminem, quamlibet abjectum, negligat, aut vilem ducat. Sed cur boni hujus urbes exortes sint? Harum certè aliquibus plus nunquam veri emolumenti unica ejusmodi

modi dierum decem Excursio afferet, quam decem annorum per vnum jejunium Conciones. Non quod Praecones Sacri non essent egregij, sed quia erant soli. In Excursionibus his tot Oratores inveniuntur, quot sunt ij, qui ad serium de peccatis dolorem poenalis, quas spectabant, exercitationibus permoti, similem ardorem in alios omnes spargunt & propagant. Quae ipsa causa est, ob quam expertus scio, illis in Missionibus rem agi ardentius, ad quas quam plurimi confluent; cum tunc carbones plures mutuo calore animati in luculentiores tandem flammis soliti sint erumpere. Non tanta est in urbibus rerum divinarum inscientia, quanta in villis & pagis; ita est, Non tamen minor est animorum oblitinatio, quae ferri instar indomiti non vincitur, nisi igne fornacis, quae flammam late evibret.

Taceant jam & illi qui dicere non verentur, ignem in his accensum Excursionibus, accensum videri in stramine, tam brevem, quam luculentum. Falsum hoc est. Eaque causa non alia querela contra Missiones magis repugnat rationi, quam illa, quam dicebam: Cui bono instituntur Excursiones, si passim mortales ijs finitis redeunt ad scelera, quae deploraverant? Vellem equidem ante omnia responderent mihi, qui sic ogg. nunt, an ideo non colantur agri, quia post messem ad priorem redeunt silvestrem naturam? An irrigare desinant plantas olitiores, quia irrigatae paulo post aescere occipiunt? An vestes refarciat nemo, quia etiam resartae rumpantur denuo? An nauae sentinam navis non exhauriant, quia paulo

post aquam iterum admittet? Si hoc argueremus, claudenda essent omnium nientia: Sacramenti Tribunalis, quae in Vaticano in Templo crevit Ecclesiae, quae hi ipsi Censores, qui pravae morae per Missionum operam denuo invalescent, queruntur, primi ipsi post noxas sacroledici reiectas, ut Canes ad vomitum revertuntur. Cur igitur non magis emendemus? Cui bono tot pro Tribunalibus Vaticanis Iudices, tam inde fellem de operam reis spontaneis navantes? Cui bono tam sedula ac diligens vna advocata lustratio, antequam hi illorum ad pedes se abiciant? cui bono tot dolores, tot vitam emendandi decreta? cui bono pudor ille, quo suffundi oportet in peccatis maxime pudendis, & sigillatim quidem enumerandis, si paucos post dies antiquam in silvam ibitur? Quare sicut lapsus iterati ejus qui per sui acculationem aliquando surrexerat, non probatur super sedendum in retegendis peccatis omni deinceps cura, sed solum, redendum ad Judicem saepius, si quis tantum desiderat virium, ut rectus diu stare & incedere possit: sic iterati post Missiones abusus & peccata, si aliquid, id unum evincunt, recte facturum, qui sic prolapsus fuerit, si alias deinceps Missiones accedat. Etiam Jana, quae primum imbuta, colorem pretiosum non imbibit, cincta in butaque saepius, vel purpureum colorem pulcherrime deinceps ostendit. Aliud proin nihil, si quidquam, hanc arguendi probat ratio, nisi Excursionem post aliquot annorum intervallum, quod ego quinque circiter annorum debere esse (se cenfeo) instaurandam; cum ipsa pol-

SEGNE I
Conciones
Instruere
Poenitentia
Confessio
Parochi

leant quidem virtute ad permovendos homines, ut vitæ suæ errata seridè derestentur, non tamen ipsos stabiliendi in gratiâ; quâ quidè vi nec ille quidem pollebant Missiones, quibus Apostoli erroribus & flagitijs bellum moverant, primis nascens Ecclesiæ annis. *O insensati Galatae.* (1) Sic alta voce eos allocutus est Apostolus, quos Galatiæ ad Christi fidem perduxerat (*Quis vos fascinavit? &c. Miror quòd tam cito transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Christi, in aliud Evangelium.*) (m) Cur ita clamavit Apostolus, nisi quia Galatæ, à Judaicis legibus ad Christi sacra animo minimè ficto transgressi, paulo post ad ritus pristinos cœperant relabi? Hinc, si post Excursionum Sacrarum industrias multi pristinis se noxis inquinant, non ea Excursionum, sed eorum culpa est (quod ipsum inter Galatas acciderat) qui ad delicta hæc iterum alliciunt, aut ridendo contemnendoque, quæ ibi tanto ardore ex virtute gesta sunt non promovendo. Hinc usus me docuit, quòd pro vario, Parochorum maxime studio, in id & hortationum & rectè factorum operâ incumbendum, ut fructus Excursionû suis in Parœcijs perduraret, alicubi diutius, alibi brevius bene cepta perdurârint.

Interim dicat, qui vult: si nihil deinceps sperari ab Excursionibus possit, & sola inde existerent, quæ præsentia sunt, an modicum illud esset? nemo pro dignitate illud æstimaverit, qui, ut sacri Arbitri, animorum intima non introspekerit. Tot serpentes absconditi, qui hac occasione in lucem prodeunt: tot sui accusationes, vel doloris vel vitæ emendandæ

decreti defectu nullæ, quæ instaurantur: tot condonationes injuriarum ex animo factæ, quæ vix unquam alio tempore obtinentur: tot occasiones proximæ, quæ remouentur: tot restitutiones & sanæ & rerum, quæ procurantur: tot cædes jam imminentes, quæ impediuntur: tot turbæ, tot exempla prava, tot mala, quibus promptum remediû eo dierum spatio offertur, quis cuncta dicendo explicet? Hæc & millena alia bona, si radices altius non mitterent, ut annosæ solent arbores, sed mox post prima germina exarescerent, ut Hiacynthi & Ielsomini flores assolent, an non abunde solari & compensare labores ac conatus possent, non paucolorum duntaxat dierum, sed annorum complurium; cùm olitor quoque non malè locatam operam censeat, etsi tandem nil aliud educet, quàm herbas mox emorituras? Ego tamen istud adjungo, si Excursionis sacre functionibus ad exitum perductis non omnis earum fructus perdurat, perdurare tamen multum: sic ut ferrum, è fornace sublatum, si ad nativum rediens frigus perdit calorem, non tamen amittat figuram, quàm admisit, cùm canderet. Sanctè affirmare possum, me cùm sedecim annorum intervallo redirem ad eos, quos ante excolueram, etsi pro more meo remissè ac languide, & pristinas restaurare vellem Missionû functiones, me eos inter, & nunquam à me excultos, eam reperisse differentiâ, quam sentit in labore, qui terram proscindit Sarculo, quam prius aratro subegerat. Hinc asserui, sacras Excursiones, etsi Populi præcipuè, & per se, bono suscipiantur, obliquè tamen & per consequens

tionem Imperando. Hinc S. Petro non dixit: *sis Pastor ovium*: sed: *Pasce oves meas*. Si dixisset: *sis Pastor*: cogitasset fortassis nonnemo, posse se simul Pastorem esse, & ite tamen, quò collabium esset: sed quia dixit: *Pasce* quomodo quisquam persuadere potest, pascere se posse, quò gregi præsens sit? Hinc facere Paginae, cùm rei hujus meminerunt, simili semper, quâ Christus, loquendi phrasi utuntur. In veteri Instrumento: *Applica ad te Aaron*, dixit ad Moysen Deus, *cum filiis suis, ut Sacerdotio fungantur mihi*. (b) Non dixit: *ut sint Sacerdotes*; sed: *ut sacerdotio fungantur*. (c) Alibi. *Sanctificabo Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi*. (d) Iterum. *Sanctificabis Aaron cum filiis suis, ut sacerdotio fungantur mihi*. Eadem loquendi formula passim alibi usurpatur, ne semel non consilio, sed casu adhibita videatur. In Instrumento Legis novæ quid suum ad Timotheum scripsit Apostolus? *Solicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem*. (e) Et ne quis existimaret, operarium posse esse, qui non operetur, mox addidit: *rectè tractantem verbum veritatis*. Nec unquam aliunde Pastoralis muneris partes appellavit, quàm ab opere ipso. *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus* (h. e. bonum laborem) *desiderat*. (f) Alibi. *Opus sac Evangelista* (g) Iterum. *Timotheus: opus Domini operatur sicut & ego*, (h) Iterum. *Rogamus ut noveritis eos, qui laborant inter vos, & præsunt vobis, & monent vos, ut habeatis illis abundantius in caritate propter opus illorum*. (i) Non propter dignitatem sed propter opus. Ut tandem omnes caperent,

non in Rectorum gratiam Ecclesias, sed in Ecclesiarum bonum Pastores esse constitutos. Mandus hic ex materia concretus, & quidquid ille vel bonum vel pulchrum continet, hominis causâ conditum est, non homo causâ Mundi. Aliiter omnino res cum Ecclesijs habet. Unde si earum Rectoribus incumbit, omni suâ operâ servire Ecclesijs, quarum gratiâ constituti sunt, quomodo non Jure divino ipsumet debent adesse? Dominus ædium prodire domo potest, quoties libuerit: servus non est liber ad prodeundum, sed obligatus ad manendum.

Legem divinam semper naturalis necessaria consensione sequitur, cùm nihil unquam Deus imperet, quod cum eff. tis Rationis naturalis pugnet, imò quod illis non ad unguem respondeat. Observavit autem Lector, in tota libelli hujus serie, triplex esse pabuli genus, quo Pastor sacer gregem suum pascere debeat: Institutionis, Sacramentorum, boni exempli. His pascere quomodo potest absens? An audire Pastoris vocem Grex potest, si ille deserto grege procul discesserit? An ministrare opportuno tempore, & quoties res postulat, poterit divina Mysteria, Pœnitentiæ maximè & sanctissimæ Euchariستيæ, si matutino tempore quaesitus à valentibus inveniri non potest; multò que minus si nocturno tempore repente advocatus à luctantibus cum morte domi non fuerit? Quam vim recta exempla absentium exerent? Scimus Pastorem Animarum lucis appellatione designatum: *Vos estis lux Mundi*. Unde si splendere suis vult, suis radijs eorum oculos feriat necesse est. Et si Bonitatis sol esset, si infra

Horizontem sese abdiderit, non potest non eos, qui supra Horizontem sunt, in tenebris destituere. Hinc Nomenclaturæ pulcherrimæ, quibus sacra illum Chartæ compellant, Custodis Genij, Magistri, Meditatoris, Columnæ Ecclesiæ, Salis, Speculatoris, Civitatis Refugij ad solatium afflictorum, demonstrant omnes ac singulæ, non posse non illam esse præsentem suæ Paroeciæ. Imò id demonstrat ipsum nomen Parochi. Idem enim est *Parochus*, quod *Incola in loco*. (k)

Hæc cum ita sint, minimè necessarius labor videri posset legi divinæ & Naturali, jungere velle Ecclesiasticam, hoc est, Humanam (l) nisi hæc pro fine haberet, duas illas principes interpretari, atque ita omne scutum, omne alylum illi auferre, qui duas illas suo vellet interpretari arbitratu. Unde ut omittam Canones sacros, præsentia Pastorum tam multi à Synodis imperata fuit, ut non posset non accidere molestum asserre omnium verba. (m) Sic Romanum sub Sylvestro, Latexanense, Antiochenum, Agathense, Sardicense, Carthaginense, Chalcedonense statuerunt: sed præter complura alia in postremo Tridentino, quod vetera restauravit, & explicavit, dum Patres illi legem hanc etiam pro Patribus Purpuratis, quorum tam multa ceteroquin jura prærogativa sunt, quibus supra omnia reliqua Ecclesiæ membra eminent, latam esse definiverunt, satis ostenderunt, quid de ijs esset sentiendum Pastoribus, quos non Purpura, sed lana tegit. *Declarat Sacrosancta Synodus, omnes Ecclesijs quibuscunque, quocunque nomine & titulo præfectos, etiam si sancta Romana Ecclesia*

Cardinales sint, obligari ad personam suam Ecclesiam vel Diocesim, Residerendum. (j) Et ne quis sibi persuaderet, lata esse in talis, si ita præsentis in Ecclesijs essent Pastores, sicut sua in sede status, non operationem imperando addidit: *Quibus juncto sibi officio defungi tenentur.* (k) hæc que hinc dum præsentia in Ecclesijs precipitur, nunquam sola illa intelligenda qua etiam res inanitate præsentis sunt, sed viva illa, quæ in agendo consistit. Parochus sua in Ecclesia præsentis esse debet, non ut in curru, quo qui vehitur iam dormiens vehitur, sed ut præsentis curru, qui illum, ut Auriga moderatur.

H.

Erit qui existimet, se, si deferta in Ecclesia alium sibi substituerit, citra legem id facturum: legum enim placitum est *Qui per alium facit, perinde est ac si ipse fecisset.* (p) Sed palpabilis hic error est. Nefario proinde, nihil aliud magis spei esse legem Ecclesiæ positivam, quam ut hanc evadendi, & declinandi oneros viam rationem præcluderet. Intec Pontificatus primus Damasus hanc inanem excoivit sui purgandi rationem, unde scriptum est: (q) Pastores tales in humanos mercedibus non assimilabiles esse, quæ ut voluptionibus suis liberius indulgeant, Matrimonii officio defungi arbitrantur, si sobole matri lactandam committant, & non in fossam, aut flumen abijciant. Sed oblique hoc. Perpendamus, quàm multæ erant leges, quibus statuitur, ut in id committantur curæ, ne alijs, quàm magis dignis obveniant identidem viduæ suis Pastores Ecclesiæ: quàm multis Canonibus, constitutionibus, admoventur Eligentes, quibus

quod gravissimo se peccato obstringant, si eligendo voluntate magis, quam ratione, & eligendorum præclaris meritis duci se sinant, quibus etiam ij suffragentur, qui pluribus Candidatis concurrentibus peritiæ eorum & aptitudinis periculum faciunt. Imò omnia hæc manifestè demonstrant, Parochi electionem nunquam fieri in gratiam hujus Personæ potius, quam alterius; sed administrationi hominem, non homini ad ministratone quaeri, ut illa rectius obeatur. Unde etiam non dixit Concilium, *declarat omnes obligari ad Residentiam* sed addidit; *Personalem*. Quando autem labor alicujus & industria requiritur, & *personalis* quidem, quo tandem jure alius substitui potest?

Quin & ipsum jus naturale demonstrat, non licere Pastori alium sibi substituere: quæro enim; an unquam Mercenarius Pastori ex toto comparari possit? Pastor in agendo ut finem suum spectat bonum gregis; ad eum proinde refert media, quibus utitur. Mercenarius operis sui finem statuit mercedem; unde cum hanc consecutus est, ceterorum curâ nullâ tangitur. Perinde illi est, si ve oves pascantur herbis saluberrimis & optimis, si ve communibus & vilissimis; saturæ sint & pingues, an jejunæ & macræ; sanæ, an ægræ; salvæ omnes, an aliqua lupo in prædam cesserint, horum nihil ipsum sollicitum habet; nec id ob aliud, quàm quia tanquam Mercenarius semper non ovium incolunitatem, sed suam sibi propositam habet mercedem. *Non pertinet ad eum de ovibus.* (r) Quis igitur efficiet, ut Mercenarius evadat verus Pastor: ut & ipse erga gregem viscera gerat pietatis? ut pari amo-

re ipsarum bono studeat? ut pari sollicitudine quærat? ut animo tam generoso defendat? hæc equidem fieri non possunt; aut si unquam fierent, ex accidente fierent (ad quod in nominum impositione non attenditur) ex rei ipsius natura non fierent. Unde cum Pastor facere non possit, ut ex Mercenario verus Pastor fiat, nec quidem illum suo loco ovibus pascendis præficere potest. Accedit quòd hoc commune sit omni muneri, quod Magistratus subdito crediderit; ne alii suo loco substituat, An enim Medicus electus à Civitate, hac non invitâ subrogabit alii quilibet, ipse genio indulgebis? An Advocatus causæ Patrocinium rectè committet alteri? An ad docendum in Lyceo, aut Academia electus dormiet ipse, alio ad docendum constituto? An Classi Præfectus maritimæ, alteri regendam ducendamque tradere potest? Non permittit hoc naturæ Jus in ullo eorum quorum memini, eventum. Quomodo igitur hoc ipsum Jus permittet id Pastori, cum hoc in munere non de caducis agatur bonis, aut emolumentis, sed de æternis & mansuris?

Sed neque divino Jure hoc quoquo modo concessum est: quod demonstro. Quibus Sanctum Petrum verbis Christus allocutus est? *Pasce oves meas*. Poterat vero in sensu etiâ dicere, *tuas*; ut enim oves Petro commissæ ad Christum spectabant ut dominum, ita ad Petrum pertinebant tanquam Pastorem, *Pastor oves suas vocat nominatim*. (f) Maluit tamen dicere *meas*; ut omnis Animarum Pastor intelligeret, oves quas pascendas suscepit, suas quidè esse tanquam Pastoris amantes; non autè suas titulo dominij & proprietatis. Hoc

autem si ita est, quo jure ipse sibi arrogabit auctoritatem committendi illas alteri? Labano decernere de numerosissimo suo grege poterat, quidquid lubuisset; atque adeo ut vendere poterat, alienare, locare, omnique alia placita ratione de illo disponere; ita poterat curam illius Jacobo committere, aut non committere, ut alicui alteri committeret. Jacobus è diverso, aut infcio, aut invito Labano neminem proficere ovibus poterat; cum non Dominus, sed Pastor duntaxat esset. Meminerit igitur Pastor, oves suas ad Christum pleni omnibusque numeris absoluti dominij titulo pertinere. Et si Christus, Vicarij sui supremi ore eas alicui pascendas tradens dixit, *Pasce oves meas*. Non autem dixit *posside*, quomodo alterius committere illas cura potest, haud secus ac si ipse dominus esset? *Qui vocantur ad Episcopatum*, verba Sancti Augustini, non ad Principatum revocantur, sed ad servitium totius Ecclesie. (t) Si autem vel Episcopi vocati sunt ad servendum, non dominandum Ecclesie, quanto id verius est de Pastore ordinis inferioris? Illud proinde effatum, quod paulo ante allatum est: *Qui per alium facit, perinde est ac si ipse fecisset*, in omnibus locum non habet, nec eo ut regula communi securaque uti licet. Ibi locum habet, ubi quod agitur, proprio ac pleno jure agitur, ut est, tabulas aliquas ritè conficere, numerare pecuniam debitam, affinitatem contrahere. (u) Non habet locum ubi quod fit, jam aliunde alterius, tanquam Superioris, arbitrio gerendum est. Hujus autem generis est Pascere. *Pasce oves meas* dicit Pastori Christus, non dicit, *fac pascere*. *Qui proinde Paro-*

chiale habet Ecclesiam, non per Vicarium sed per se ipsum illi deferuat. (x) Ita Ecclesie Canone definitum est.

Non hæc eò disputo, ut evincam, non licere Pastori certis occasionibus libellariam aliorum operam adhibere, ut melius ac sapienter faciunt, quicunque numero gregi pascendo profecti sunt; multo minus, permissum non esse Adjutori sibi optare stabilem, dummodo explata probatàque ab Episcopo ejus scientia fuerit, sique ad ejusmodi administrationem inventus idoneus, imò hoc multo exoptibus laudem meretur. Aliud tamen est Sacellano ut Adjutore uti, aliud eum tanquam totius administrationis profectum, in quem omne Pastoralis munus onus incumbat; hoc posterius fas non est. (y) Quin fieri potest, ut gravi quis morbo obstringat, tum præcipue, cum ipsius Pastoris operam aut sani potestatem ad summum noxis expiandum, aut ægri ad vitam lucram feliciter pugnandam. (z) Tum enim alium suo loco minere, immo magni scè momenti excuset causa, cui ratio non sinit. Et si planè cogeret necessitas ad utendum tum operâ absentis, tum sine gravi animi sensu id fieri par esse, non absque tali sensu Belli dux graviter saucus exercitus curam ac regimen cedit alteri, cum ipsum necessaria curando vulnere mora ac quiete abesse à pugna cogit. Quantum Pastori Adjutor additus demit laboris, tantum æterne pretiosæ admittit mercedis.

Si autem ita se res habent, quæ dicimus de Pastoribus, qui ut familie suæ negotijs totos se impendant, ut agrorum suorum causas agant; ut agri co-

SEGNE
Conciones
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

lendis, & rei œconomicae toti vacent, totam planè Animarū curam in Adjutoris humeros exonerant? Quin potiùs isti adjutorem in re familiari quærunt, Animarum negotia ipsi administrant? sanè Chirurgi non nisi levium vulnerum curationem permittunt discipulis; gravioribus magisque periculosis persanandis manū ipsi admovent. Cur igitur tam multi Pastores alia agunt omnia? Animabus curandis idoneum fati putant, quicumque operam comodare voluerit; rei familiari nemo præter Parochum idoneus, Et quā istud de causa, quā quia magis opes ac facultates, quā Animas amat: Unde ut quis abesse ab ovili nolit, in mediū præsentissimū, tam tenero & constanti amore complecti Animas, quā oliveta & Vineas, Pudor est, tantillum petere, Et tamen quā non sunt pauci illi, qui ne isto quidem amore in Animas ferantur! Nunc ut ad propositum revertamur, quis diu soli suo adjutori rectè confidet, (bb) fuci, apes juvant in favis struendis, ad mel autem conficiendum nihil conferunt operæ. Non aliter plerumque Mercenarij agunt, Summum, quod ab ipsis expectet Parochus, est, ne quis in oculos gravis error incurrat; de intimis plerique parum anxij sunt. Qain ne illa quidem satis curant, quæ aliorum conspectui exposita sunt, Unde quā tandem ratione horum industria tantum fidere potest Parochus, quantum suæ? Fiditij pedibus, ligneis nimirum, ægrè admodum quis gressum promovebit; cursu certè contendere nunquam poterit, Hortatur tamen Apostolus; *Qui præst in sollicitudine.* (cc) Cui unquam vices suas quisquam commisit

R. P. Segneri *Insistunt Parochi.*

rectiùs, quā Aaroni Moyses? Et tamen potuit quidem ille colligere aurum, in aures, monilia, torques magno numero, à Populo novitatis perquam amante; ut à communi omnibus Idolatria eos impediret, efficere nulla ratione potuit; quin ipse quoque Sacrilegi illius cultus pars fuit, dum Idolum conflavit tantæ postea tamque immanis stragis causam. Exemplum hoc est, quod merito terrorem non levem ijs incutiat, qui tam facile vicario nomine administrandam alijs provinciā suam committunt. (dd) Præsentem Moyses Populus ille tot annorum decursu nunquam Idolis cultum deferre tentavit: Aaron vix quadraginta diebus absentis fratris vices egit, cum mox ad tam immane facinus prolapsus est, Non igitur perpetuam unius Adjutoris operam oves desiderant; Pastoris exposcunt. Pastoris videre vultum, Pastoris audire vocem, ipsum habere præsentem desiderant. *Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo.* (ee) Sic sapientissimus Regum pronuntiavit. Sed si Rex eo in solio Ministrorum aliquem loco suo ponat, ipse autem ad nihil attendat, non solum obtutu unico malum omne non dissipat, sed illius potiùs causa est, Quid boni tandem ab absente Pastore in Ecclesiam ejus promanabit? Utinam non illa reduci obviā se ferat lacrymis, solatium non admittentibus, irrigata, & has in voces dolens prorumpat! *Domine si fuisses hic, frater meus (filius meus, chari me!) non fuisset mortuus.*

III.

Verum interim est, præceptum, quo ad manendum in sua Parochia obligatur

Bb

Pa

Parochus, ex ijs esse, quæ affirmativa dicimus, (ff) atque ad eò non ita vim suam exerere, ut æternis velut compedibus eū stringat; imò diversæ nasci causæ possunt, ob quas tantisper abire ab ovibus Pastori concessum sit. Quæ sint istæ causæ hîc disputandi locus nō est, nimis enim id longum foret; (gg) satis nunc id sit unum, quæcunque demum illæ causæ sint, ab Episcopo de ijs edocto, probandas esse. Illud tamē committere non possum, quin moneam; quòd si præsentem suis plerumque adesse ovibus necessitatis est; (hh) summæ, & nulla ratione aufertibilis necessitatis esse eam præsentiam tum, cum communis aliqua calamitas totam Parochiam infestat, Terræ motus inquam, Persecutiones; Lues pestifera, aut aliàs contagiosa; tum enim cum plures Animæ in salutis aperto discrimine versentur, si inquam, Pastoris opera necessaria est. His malis ingruentibus Ecclesiam tuam deserere Pastor non potest, nisi fortè ad tempus brevissimum, nec alteri committere, qui non perinde ac ipse sit idoneus & etsi vel vitam aperto discrimini exponere oporteret. (ii) Si enim Navarachus abesse à navi non potest, etiam cum pacatū est mare, quanto minùs, cum tempestatibus infestatur? *Si perniciosum est Nauculum in tranquillitate Navim deservere, quanto magis in fluctibus?* Commissa est Pastori cura vitæ ovium æternæ hæc proinde vel vitæ Pastoris caducæ jacturâ erit procuranda. Quare ut quod minùs est subducatur periculo, quod majus est, illi exponi non debet. Imò hoc ipsum est, bonum Pastorem esse: *Bonus Pastor animâ suam dat pro ovibus suis.* (kk) Hoc exemplo Pastorum

Princeps præluxit, qui dedit pro ovium vitam, etsi esset divina.

Si similis calamitas Parochiâ non infestet, absentiam duorum mensium, ut continuorum, aut interpolatorum Synodus existimavit brevè, & idcirco, si quæ aliàs cavenda sunt, caveantur, permittitur. Unde cum eam ab Episcopo Pastor pro proponat illi rem omnem verbis sperat, ad enim nō fiat, nullius roboris erit concessa à Principe gratia: Cum enim Episcopus præsentiam gratiam Parochi hæc non possit dispensando; (ll) sed tantum declarando; hoc eut illo tempore legitime Parochum ad manendum non teneri, si hic veris causis falsas substitueret; interpretatio hæc non teneret, tanquam inde non bonâ procurata; atque ad eò subrepticia & nullius usus, (mm) Si quocobd etiâ bonâ Episcopi veniâ ad tempus illud quod ab ovibus Pastor discesserit, alium sibi substituat oportet, qui sedulo interim ovibus adsit: non alium tamē quocunque, sed Episcopo non minis, quia Parochi probatum acceptumque. Non potest proinde substitui Sacerdos quocunque, dummodo Parochi ad genus faceret (etsi consentientes rota Directori edendi facultate jam donatur) nulli ad tempus perquâ breve duorum aut trium dierum; tunc enim Episcopi assensum requiritur. (nn) Unde subrogandus quidem semper est aliquis, etiam cum necessitas aliò avocet, qui occurrere tempus possit, si ejus opem implorari contigerit; sed non est necesse Episcopum de hoc substituto edoceri, nisi id ille discretè imperatit: sicut neque edocendus esset, cum gravis necessitas moram non foret, sed

SEGNE
Conciones
Instruções
Poenitentia
Confessario
Parochi

Parochio; præsumptâ, nondum acceptâ Præfulis sui veniâ, esset abeundum. (oo)

Tandem omittendum non est, quod facere contra obligationē hanc manendi cum ovibus, bono Pastori tam suavem, trahat secum onus perquam molestum, restituendi videlicet Ecclesiæ; aut Pauperibus illos Beneficij proventus, qui absentia respondent; (pp) cum æquum non sit ex Altari vivere eum, qui Altari nullâ ratione servit. Neque ad hoc expectanda est Judicis sententia: cum Restitutio hæc pœna non sit; sed conditio contractui intima: neque enim ullum est stipendium, quo salvâ religione frui liceat, nisi executioni mandetur opus, cui stipendium illud constitutum est. (qq) Hinc Doctores aliud argumentum accipiunt ad demonstrandum, quod Beneficium obliget ad agendum, & quod consequens est, etiam ad manendum; cum ejus fructus, omnium Juris sacri Interpretum consensu, pro opere, collati sint, non in favorem Personæ. *Qui bene præsumunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & in doctrina.* (rr) Sic Apostolus. *Non ait, qui boni sunt, sed qui bene præsumunt* His debetur honor duplex, reverentiæ, & reddituum. Qui tam procul abest ab eo, ut in sua Parochia laborer, ut ne quidem in illa sit, quis honor deberi potest, nisi ut illam cedat alteri meliori? Quæ est sententia jam olim lata contra templi Præpositum, fictitium potius, quam verum; ad quem Deus velut insultando dixit. *Qui tu hic, & quasi quis hic?* (ss)

IV.

Atque hæc finis sit meæ hujus Institutionis, tenuis quidem, sed sincera. Venire

illa poterit in duplex manuum genus: Pastorum nimirum negligentium, & Pastorum diligentium. Si in illas venerit, rogo, quisquis is est, ne eam contemnat, si non ob id quod est, saltem ob id quod suggerit profuturum: debet enim consilium bonum accipi à lingua quacunque, etiam minus peritâ. *Omne verum à quo-cunque dicatur à spiritu sancto est.* (tt) Novum non est; ab eo; qui gradu inferior est, posse moneri eum, qui est superior, à Sacerdote simplici Pastorem: nam & Apostolus Colossensibus omnibus, et si Populus essent, præcepit, ut Episcopo suo in memoriam revocarent, quæ muneris sui partes essent. *Dicite Archippo: Vide ministerium, quod accepisti in Domino, ut illud impleas.* (uu) Ratio quidem postulat, ut Superior moneatur cautè ac prudenter. Unde si in hoc me tibi non nunquam contigit, et si præter mentem id factum est, par est me veniam à Parocho etiam minus attento sine ambagibus petere. Ceterum oro, ne ægrè seras, si illi adhorter ad non spectandum deinceps id quod transiit; non præsens otium, non honorum, non bonorum incrementa præsentia, non oblectationem præsentem. Futura tantum ejus oculis observentur: Præsentia enim omnia, cum vitæ actæ rationes reposcentur, tanquam ad repentinam scenæ mutationem, aliam faciem induent, ex lætis tristitia ac funesta, Fluvij dulces aquas trahunt, sed tandem salissimæ & amarissimæ Pelagæ absorbentur. Omnis proin Parochus negligens hoc ultimum, quod à Sancto Augustino suggeritur, monitum sibi dictum existimet. *Nihil est in hac vita, & maxime hoc tempore, facilius ac le-*

Tabula Capitorum.

CAPUT I.

Qua institutionis hujus scribenda causa, quis modus? 1.

CAPUT II.

Quàm non tutum involare in munus Pastoris Animarum, si ad id Deus non vocet? 6.

CAPUT III.

Quibus signis discerni possit, verène quis à Deo ad Animarum curam vocetur, an verò non vocetur? 11.

CAPUT IV.

Quomodo corrigendus illi suus error, qui à Deo non vocatus Pastorem Animarum agit? 21.

CAPUT V.

Omnis Pastor Animarum vi muneris sui instituire debet rudes in ijs, quæ ad salutem pertinent. 28.

CAPUT VI.

Respondetur rationibus, quas sordida sua Pastores muti pratexere solent. 38.

CAPUT VII.

Quæ ratio, quisve modus tenendus Parocho in Concionibus sacris, ut quàm maxime salutes sint? 47.

CAPUT VIII.

Quæ ratio in institutendis parvulis tenenda? 54.

CAPUT IX.

Quomodo aberrantes reducere Pastor debeat, ne muneris sui partibus desit? 60.

CAPUT X.

Quomodo natas in sua Parochia discordias componere Pastor debeat? 71.

CAPUT XI.

Pastores decet Gregem suum precedere rebus factis, & virtutum exemplis. 76.

CAPUT XII.

Horrendum spectaculum Pastor Animarum exempli mali. 81.

CAPUT XIII.

Quibus exemplis ducere suos Pastor debeat, in ijs imprimis, quæ ad Dei cultum pertinent? 86.

CAPUT XIV.

Quàm reverentiâ internâ perinde ac externâ Pastor in tremendo Missæ Sacrificio uti debeat? 92.

CAPUT XV.

Horrendum Sacrilegium sacrificantium cum conscientia Peccati Lethalis. 97.

Bb 3 CAPUT XVI.

Tabula Capitum.

CAPIT. XVI.

*Qualibus exemplis Parochus debeat palam
facere, procul se esse ab omni Avaritia,
taliquam singulariter Caritati ini-
mica?* 103.

CAPIT. XVII.

*Quantopere cum Pastoris munere pugnent
prava Impudicitia exempla?* 113.

CAPIT. XVIII.

*Quibus remedijs utendum Parocho libidi-
nis luxurioso?* 118.

CAPIT. XIX.

*Qualis esse debeat Pastoris sacri cum homi-
nibus conversatio?* 123.

CAPIT. XX.

Tertium piscendi genus per Sacramenta? 127.

CAPIT. XXI.

*Quanam à Parocho in sanctissima Eucha-
ristia administranda perpendi, & obser-
vari debeant?* 134.

CAPIT. XXII.

*Monita Pastori sacro in administrando Sa-
cramento observanda.* 140.

CAPIT. XXIII.

*Quomodo Pastor conferre aliquid possit
illa tria Sacramenta, quorum Minister
non est?* 145.

CAPIT. XXIV.

*Qua ratione Pastor se gerere debeat cum
egris, moribundis, & mortuis?* 150.

CAPIT. XXV.

*Quam necessarium Pastori Deum orandi
audium?* 154.

CAPIT. XXVI.

*Proponuntur duo media, Pastori ad suum
suum consequendum perquam apta.
Exercitia, seu Ascetis Ignatiana, &
Excursionis Apostolica.* 174.

CAPIT. XXVII.

*Prasentem debere esse Ovibus, qui in
censis praefectus est.* 184.

SEGNE
Conciones
Instruere
Poenitent
Confessari
Parochi

